

Załącznik do Uchwały nr 120/17
Sejmiku Województwa Mazowieckiego
z dnia 11 lipca 2017 r.

Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2016 rok

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	4
II. Informacje ogólne	5
1. Województwo mazowieckie w liczbach	5
2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa	7
3. Demografia w gminach i powiatach województwa mazowieckiego	9
4. Rynek pracy na Mazowszu	12
III. Zasoby pomocy społecznej i instytucji aktywnej integracji	16
1. Infrastruktura społeczna w gminach.....	16
2. Dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminach i powiatach	17
3. Zasiłki i świadczenia pomocy społecznej	22
4. Inne rodzaje pomocy i świadczeń udzielane przez gminy i miasta na prawach powiatu.....	24
5. Wybrane usługi pomocy społecznej.....	25
6. Piecza zastępcza.....	26
7. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej	28
8. Kadra jednostek pomocy społecznej.....	30
9. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w gminach i powiatach województwa mazowieckiego.....	34
10. Aktywność projektowo-konkursowa gmin i powiatów	36
11. Zlecenie zadań przez gminy i powiaty organizacjom pozarządowym.....	36
IV. Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego	38
1. Wskaźnik pomiaru ubóstwa i wykluczenia społecznego – informacje ogólne.....	38
2. Metodologia tworzenia jednolitego wskaźnika pomiaru ubóstwa w regionie.....	39
3. Tereny defaworyzowane na Mazowszu	39
V. Analiza danych do mapowania usług społecznych na Mazowszu	45
1. Prognoza dostępności do usług społecznych dla seniorów.....	46
2. Prognoza dostępności do usług dla dzieci i rodziny	54
3. Prognoza dostępności do usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.....	58
4. Wnioski końcowe i rekomendacje	69
VI. Wnioski i rekomendacje	74
1. W zakresie pomocy społecznej.....	74
2. W zakresie wsparcia dziecka i rodziny.....	76
3. Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego.....	79
4. W zakresie analizy danych do mapowania usług społecznych na Mazowszu	80
VII. Zestawienie tabelaryczne danych z formularzy Oceny zasobów pomocy społecznej	84
VIII. Karty powiatów	109
IX. Rozmieszczenie jednostek pomocy i integracji społecznej	154

I. WSTĘP

Zgodnie z zapisami art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹, zadaniem gminy, powiatu i samorządu województwa jest przygotowanie każdego roku oceny zasobów pomocy społecznej (zwanej dalej Oceną zasobów) w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Przygotowana Ocena zasobów powinna zostać przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa. Następnie, samorząd województwa jest zobligowany do przekazania uchwalonej przez Sejmik Województwa Oceny zasobów właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku.

Wzorem lat ubiegłych dane do sporządzenia Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok dla województwa mazowieckiego zostały zebrane w okresie od 10 marca do 30 kwietnia 2017 roku w Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej przy pomocy jednolitego w skali całego kraju formularza umieszczonego w systemie informatycznym Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS) Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

Dane zebrane w formularzach Oceny zasobów posłużyły do sporządzenia niniejszego raportu, który zawiera dane liczbowe opisujące: rynek pracy, osoby korzystające z pomocy społecznej, wybrane usługi świadczone w ramach aktywnej integracji i systemu wsparcia rodziny, instytucje pomocy społecznej oraz koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej na Mazowszu. Materiał opisujący mazowiecką pomoc społeczną został w bieżącym roku poszerzony o informacje dotyczące:

- uaktualnionych danych w ramach Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego,
- analizy danych służących do mapowania usług społecznych na Mazowszu.

W ostatniej części opracowania umieściliśmy wnioski i rekomendacje, tzw. Karty powiatów zawierające wybrane dane w układzie powiatowym, oraz mapy obrazujące rozmieszczenie jednostek pomocy i aktywnej integracji na terenie województwa.

W ciągu ostatnich pięciu lat, Ocena zasobów stała się dla samorządów terytorialnych nie tylko materiałem ułatwiającym planowanie budżetu w zakresie polityki społecznej na kolejne lata, ale także ważnym źródłem wiedzy na temat zasobów i deficytów społeczności lokalnych w zakresie spraw społecznych. Jest także dokumentem ułatwiającym gminom i powiatom na przygotowanie i wytyczanie kierunków dalszego rozwoju działań pomocowych, aktywizujących oraz usług społecznych. Zebrane w ramach Oceny zasobów dane są wykorzystywane:

- w procesie monitoringu i aktualizacji Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego,
- jako źródło informacji do planowania alokacji środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 przeznaczonych na realizację projektów społecznych w gminach i powiatach regionu,
- przez gminy, powiaty i organizacje pozarządowe w procesie opracowywania strategii rozwiązywania problemów społecznych jak i przygotowywania programów pomocowych.

Formularze Oceny zasobów przekazały wszystkie 369 gmin i powiatów z terenu województwa mazowieckiego, za pośrednictwem Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie. Dziękujemy wszystkim osobom zaangażowanym w proces tworzenia dokumentu i zachęcamy do jego wnikliwej analizy.

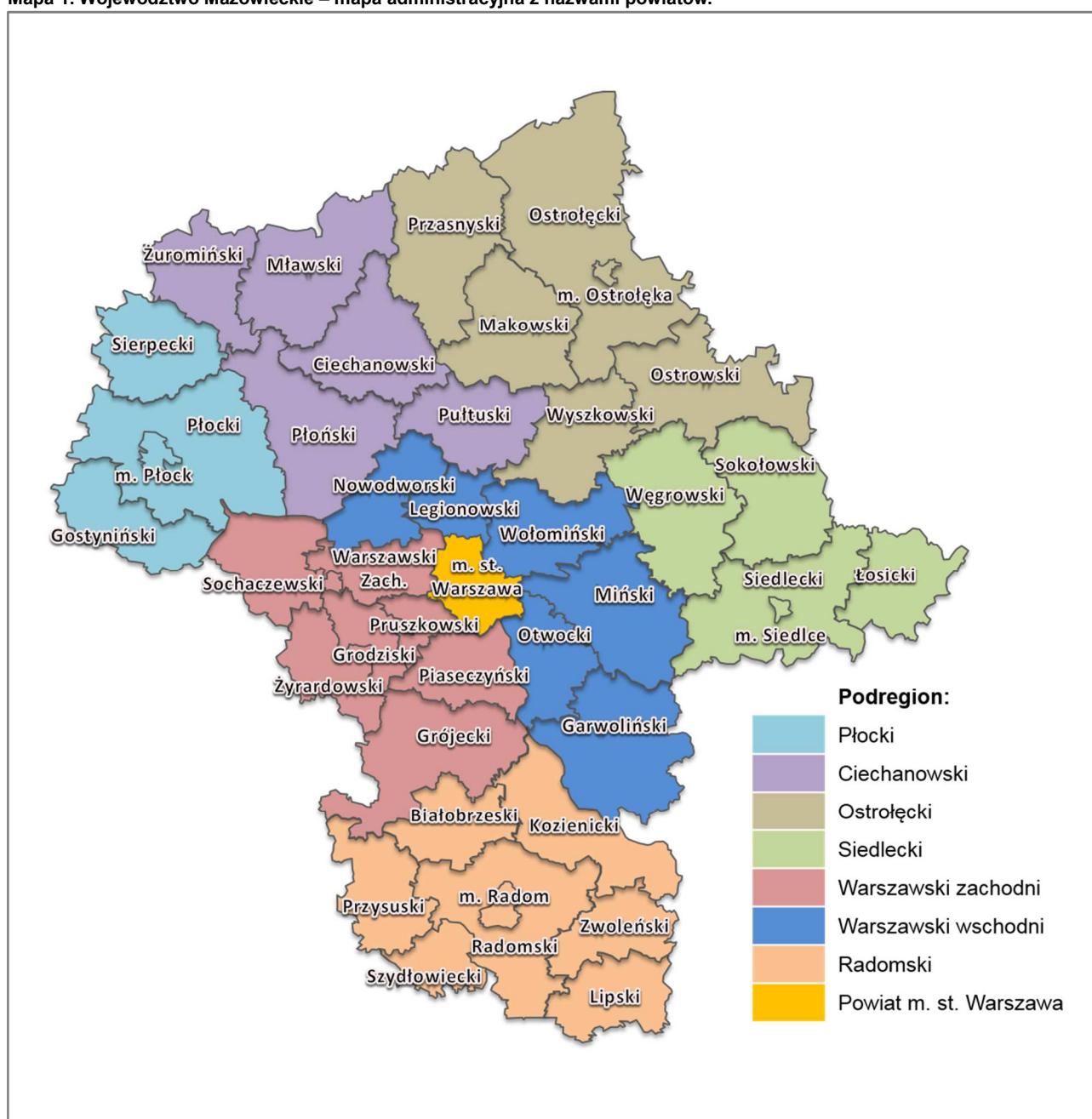
¹ Tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.

II. INFORMACJE OGÓLNE

1. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE W LICZBACH

Województwo mazowieckie położone jest w środkowo-wschodniej części Polski i graniczy z 6 województwami: na zachodzie z łódzkim i kujawsko-pomorskim, na północy z warmińsko-mazurskim, na wschodzie z podlaskim i lubelskim, na południu ze świętokrzyskim. Mazowsze jest największym regionem w kraju, zarówno pod względem zajmowanego obszaru, jak i liczby mieszkańców. Zajmuje powierzchnię 35 558 km² (11,4% powierzchni kraju). Na dzień 31 grudnia 2016 roku na Mazowszu mieszkało 5 366 tys. osób, tj. 14% ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 151 osób (trzecia lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,3% ludności województwa.

Mapa 1. Województwo Mazowieckie – mapa administracyjna z nazwami powiatów.

Źródło: opracowanie własne Obserwatorium Integracji Społecznej.

Na Mazowszu, zgodnie z podziałem administracyjnym wyodrębnione jest 314 gmin (w tym: 35 miejskich, 50 miejsko-wiejskich i 229 wiejskich), oraz 5 miast na prawach powiatu: Warszawa, Ostrołęka, Płock, Radom i Siedlce.

W województwie mazowieckim wydzielono administracyjnie 37 powiatów ziemskich wraz z następującą liczbą gmin:

- białobrzegi (6 gmin),
- ciechanowski (9 gmin),
- garwoliński (14 gmin),
- gostyniński (5 gmin),
- grodziski (6 gmin),
- grójecki (10 gmin),
- kozienicki (7 gmin),
- legionowski (5 gmin),
- lipski (6 gmin),
- łosicki (6 gmin),
- makowski (10 gmin),
- miński (13 gmin),
- mławski (10 gmin),
- nowodworski (6 gmin),
- ostrołęcki (11 gmin),
- ostrowski (11 gmin),
- otwocki (8 gmin),
- piaseczyński (6 gmin),
- płocki (15 gmin),
- płoński (12 gmin),
- pruszkowski (6 gmin),
- przasnyski (7 gmin),
- przysuski (8 gmin),
- pułtuski (7 gmin),
- radomski (13 gmin),
- siedlecki (13 gmin),
- sierpecki (7 gmin),
- sochaczewski (8 gmin),
- sokołowski (9 gmin),
- szydłowiecki (5 gmin),
- warszawski zachodni (7 gmin),
- węgrowski (9 gmin),
- wołomiński (12 gmin),
- wyszkowski (6 gmin),
- zwoleński (5 gmin),
- żuromiński (6 gmin),
- żyrardowski (5 gmin).

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1888/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1992), zmieniającym rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), województwo mazowieckie (jednostka administracyjna) stanowi jedną jednostkę NTS-2, która podzielona jest na 8 podregionów (poziom NTS-3) tj.:

- ciechanowski (obejmujący powiaty: ciechanowski, mławski, płoński, pułtuski, żuromiński),
- ostrołęcki (obejmujący powiaty: makowski, ostrołęcki, ostrowski, przasnyski, wyszkowski i m. Ostrołęka),
- płocki (obejmujący powiaty: gostyniński, płocki, sierpecki i m. Płock),
- radomski (obejmujący powiaty: białobrzegi, kozienicki, lipski, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwoleński i m. Radom),
- siedlecki (obejmujący powiaty: łosicki, siedlecki, sokołowski, węgrowski i m. Siedlce),
- m. st. Warszawa,
- warszawski wschodni (obejmujący powiaty: garwoliński, legionowski, miński, nowodworski, otwocki i wołomiński),
- warszawski zachodni (obejmujący powiaty: grodziski, grójecki, piaseczyński, pruszkowski, sochaczewski, warszawski zachodni i żyrardowski).

2. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA²

W tej części raportu przedstawiamy zestaw informacji analitycznych charakteryzujących takie aspekty życia społeczno-gospodarczego naszego województwa, jak: zmiany demograficzne na Mazowszu, sytuację na rynku pracy, przeciętne wynagrodzenia, emerytury i renty, ceny, charakterystykę gospodarstw rolnych, budownictwo mieszkaniowe, sytuację finansową przedsiębiorstw, informacje o poziomie produktu krajowego brutto.

Liczba mieszkańców województwa mazowieckiego systematycznie zwiększa się, przy czym rozwój demograficzny województwa jest zróżnicowany przestrzennie. Wykorzystując dwie składowe przyrostu rzeczywistego ludności, tj. przyrost naturalny i ogólne saldo migracji na pobyt stały, można powiedzieć, że w 2016 r. spośród 42 powiatów 19 zaludniało się, z czego w 12 wzrost zaludnienia nastąpił w wyniku zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak i dodatniego salda migracji. W pozostałych 23 powiatach zmiany miały charakter regresywny, przy czym w 21 z nich przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne. Największy przyrost ludności występował w powiatach koncentrujących się wokół Warszawy, a największy ubytek w powiatach usytuowanych na krańcach województwa (powiaty: gostyniński, kozienicki, lipski, łosicki, przysuski, płoński, sierpecki).

Rok 2016 był kolejnym, w którym zaobserwowano poprawę sytuacji na **ryнку pracy**. Od 2014 r. ma miejsce systematyczny wzrost w skali roku przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz notowany jest spadek zarówno liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, jak i stopy bezrobocia. W 2016 r. w porównaniu z rokiem poprzednim przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 2,7%, liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 12,8%, a stopa bezrobocia o 1,1 p. proc. (z 8,3% do 7,2%). Mniejsze było także terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia; różnica między najniższą wartością tego wskaźnika dla m. st. Warszawy, a najwyższą dla powiatu szydłowieckiego wyniosła 26,0 p. proc., w 2015 r. – odpowiednio 27,5 p. proc. Od 2012 r. rośnie liczba ofert pracy kierowanych do osób bezrobotnych.

W wyniku Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzonego w IV kwartale 2016 r. odnotowano spadek liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia w ujęciu rocznym. Zmniejszyła się liczba pracujących, odnotowano spadek wskaźnika zatrudnienia i współczynnika aktywności zawodowej, ale zwiększyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

W 2016 r. **przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto** w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosły nieco szybciej niż przed rokiem. W porównaniu z 2015 r. największy wzrost wynagrodzeń odnotowano w sekcjach wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz zakwaterowanie i gastronomia. W omawianym roku przeciętne wynagrodzenie w województwie było najwyższe w kraju i stanowiło 120,8% średniego wynagrodzenia.

W 2016 r. w województwie mazowieckim utrzymał się obserwowany rok wcześniej wzrost **przeciętnej liczby emerytów i rencistów** w skali roku; w latach 2010–2014 notowano spadek. Emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia z ZUS było więcej, a świadczeniobiorców KRUS nieco mniej niż w 2015 r. Przeciętne świadczenia wypłacane w 2016 r. były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym skala wzrostu była większa w przypadku przeciętnej miesięcznej emerytury i renty wypłacanej przez ZUS niż przez KRUS. Pod względem wysokości przeciętnej miesięcznej emerytury i renty z ZUS województwo zajmowało drugie miejsce w Polsce (103,3% średniej krajowej), a analogiczne świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych było jednym z najniższych i stanowiło 97,2% przeciętnej emerytury i renty rolniczej w kraju.

² „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2016 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2017 r.

Rok 2016 był drugim z kolei, w którym zanotowano spadek **cen towarów i usług konsumpcyjnych** w ujęciu rocznym, przy czym w województwie mazowieckim ceny obniżyły się w nieco mniejszym stopniu niż w kraju (0,5% wobec 0,6%). Rok wcześniej spadek cen w województwie był taki sam jak średnio w Polsce i wyniósł 0,9%. W 2016 r. zarówno w województwie mazowieckim, jak i w kraju najgłębszy spadek cen odnotowano dla towarów i usług w zakresie transportu oraz dla odzieży i obuwia. Natomiast wzrost cen dotyczył edukacji, żywności i napojów bezalkoholowych oraz napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

W **produkcji rolniczej** województwa mazowieckiego znaczący udział ma produkcja żywca rzeźnego, mleka krowiego, owoców i warzyw oraz zbóż. Rok 2015 był szóstym z rzędu, w którym odnotowano wzrost globalnej produkcji rolniczej (licząc rok do roku w cenach stałych). Producenci z naszego województwa wytworzyli 14,7% globalnej produkcji roślinnej i 18,6% produkcji zwierzęcej w kraju (odpowiednio 1 i 2 lokata).

Badania pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzone w czerwcu 2016 r. wykazały spadek w skali roku liczebności stada bydła i trzody chlewnej (po 5,7%) oraz wzrost stada owiec (o 9,4%) i drobiu (o 46,5%). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych przypadało 56 szt. bydła i 48 szt. trzody chlewnej; przed rokiem było to odpowiednio: 59 i 50 szt. Obsada bydła była większa niż przeciętna w kraju o 15 szt., natomiast obsada trzody chlewnej – mniejsza o 27 szt.

Na rynku rolnym w latach 2010-2016 obserwowano systematyczny wzrost w ujęciu rocznym skupu żywca rzeźnego drobiowego oraz mleka. Wzrost skupu zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) notowano do 2012 r. oraz w latach 2014 i 2015. W omawianym okresie miały miejsce różnokierunkowe zmiany cen produktów rolnych, przy czym w 2016 r. przeciętne ceny większości podstawowych produktów zwierzęcych i roślinnych (z wyjątkiem cen żyta, żywca wieprzowego i ziemniaków na targowiskach) były niższe niż przed rokiem.

W 2016 r. **produkcja sprzedana przemysłu** w województwie mazowieckim stanowiła 19,0% ogólnej produkcji przemysłowej w kraju (tj. najwięcej w Polsce). W województwie w ujęciu rocznym odnotowano wzrost produkcji sprzedanej (w cenach stałych) o 3,1%. Zwiększenie produkcji sprzedanej w omawianym roku wynikało głównie ze wzrostu przetwórstwa przemysłowego, które (w cenach bieżących) stanowiło 80,0% wartości sprzedaży produkcji ogółem. W 2016 r. zanotowano wzrost produkcji w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu (w ujęciu rocznym) towarzyszyło jednocześnie zwiększenie wydajności pracy i przeciętnego zatrudnienia.

W 2016 r. odnotowano wzrost **produkcji sprzedanej budownictwa** w porównaniu do 2015 roku. Niższa niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększenie produkcji zanotowano jedynie w podmiotach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Spadek produkcji wystąpił w jednostkach zajmujących się głównie budową budynków oraz w podmiotach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne. W 2016 r. produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 34,0% produkcji sprzedanej budownictwa w kraju (tj. najwięcej w Polsce).

W **budownictwie mieszkaniowym** w 2016 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania w województwie mazowieckim była większa w porównaniu z rokiem poprzednim o 23,3% (w kraju – o 10,6%). Wzrost w skali roku liczby wybudowanych mieszkań odnotowany w 2016 r. był największy w badanym okresie siedmiu lat; najgłębszy spadek (licząc rok do roku) miał miejsce w 2010 r. W 2016 r. więcej niż rok wcześniej było także mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań rozpoczętych.

W 2016 r., po spadku w 2015 r., **sprzedaż detaliczna** zwiększyła się w skali roku o 1,1%. Wzrost ten nastąpił pomimo mniejszej sprzedaży w jednostkach handlujących paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi, których udział w ogólnej wartości sprzedaży wyniósł 23,9%.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw niefinansowych³ badanych w 2016 r. była lepsza niż przed rokiem. Odnotowano znacznie wyższy wynik na działalności gospodarczej oraz wyniki finansowe brutto⁴ i netto⁵. Szybsze tempo wzrostu przychodów z całokształtu działalności niż kosztów ich uzyskania skutkowało poprawą wskaźnika poziomu kosztów (z 95,7% do 95,1%). Bardziej korzystne niż przed rokiem były również wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto, które zwiększyły się odpowiednio o 0,6 i 0,5 p. proc. i wyniosły 4,9% i 4,1%. Mniejszy był natomiast udział jednostek wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (79,1% wobec 79,7%).

Po wzroście przed rokiem, w 2016 r. odnotowano spadek (w cenach bieżących) **nakładów inwestycyjnych** badanych przedsiębiorstw (o 21,2% w skali roku). Znacznie zmniejszyły się nakłady na budynki i budowle oraz (w mniejszym stopniu) na zakupy. Wyższa niż przed rokiem była natomiast liczba inwestycji nowo rozpoczętych (o 14,9%), a także ich wartość kosztorysowa (o 46,0%).

Produkt krajowy brutto⁶ wytworzony w województwie mazowieckim w 2014 r. był realnie wyższy o 3,7% w porównaniu z rokiem poprzednim, a w odniesieniu do poziomu z 2010 r. – o 13,9%. W latach 2010–2014 średnie roczne tempo wzrostu PKB kształtowało się na poziomie 3,3%, przy średnim krajowym 2,8%. W porównaniu z innymi województwami był to jeden z najszybszych wzrostów z roku na rok wolumenu PKB (druga lokata po województwie wielkopolskim ze średniorocznym tempem wzrostu na poziomie 3,5%). Tempo rozwoju gospodarki województwa mazowieckiego obrazuje również produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2014 r. w ujęciu realnym poziom tego wskaźnika był wyższy w stosunku do 2013 roku o 3,4%, a do 2010 r. – o 12,5% (w kraju odpowiednio o 3,3% i o 11,9%). Województwo mazowieckie osiąga najwyższy w Polsce poziom tego miernika – w 2014 r. przewyższył on średnią krajową o 60,4%; w 2010 r. był większy o 59,0% (w cenach bieżących).

Na podstawie danych Eurostatu dla lat 2004–2015 można stwierdzić, że PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej w PPS systematycznie rośnie, stanowiąc od 76% do 109% średniej obliczonej dla 28 państw Unii Europejskiej. Do 2008 r. mazowieckie było jedynym województwem w kraju, w którym PKB na 1 mieszkańca mieściło się w granicach 75–90% średniej unijnej, tj. spełniało kryterium zaliczenia do regionów w okresie przejściowym. Od 2009 r. mazowieckie przekracza 90% średniej unijnej, tj. spełnia kryterium zaliczenia do regionów bardziej rozwiniętych. Należy dodać, że od 2012 r. województwo dolnośląskie, a w 2015 r. również wielkopolskie osiągnęły próg 75%, tj. znalazły się w grupie regionów w okresie przejściowym. Pozostałe województwa to regiony słabiej rozwinięte.

3. DEMOGRAFIA W GMINACH I POWIATACH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO⁷

W województwie mazowieckim według stanu w dniu 31 grudnia 2016 r. **zamieszkiwało ok. 5 366 tys. osób**⁸, co stanowiło 14,0% ogółu ludności Polski; mieszkańcy miast stanowili 14,9%

³ przedsiębiorstwa niefinansowe – rozumiane jako jednostki, których główną działalnością jest produkcja dóbr i obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych, w szczególności przedsiębiorstwa państwowe, spółki, spółdzielnie, oddziały przedsiębiorców zagranicznych, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek zatrudniające powyżej 9 osób, grupy producenckie, niepubliczne szkoły wyższe, spółki prowadzące działalność leczniczą, agencje (z wyjątkiem agencji wykonawczych), Dz. U. z 2013 r. poz. 1344.

⁴ Różnica pomiędzy przychodami a kosztami ich uzyskania obliczona dla określonego przedsiębiorstwa.

⁵ Wynik finansowy brutto pomniejszony o podatek dochodowy i inne obowiązkowe obciążenia.

⁶ Dane o produkcie krajowym brutto dla województw dostępne są w Banku Danych Lokalnych GUS dla 2014 roku.

⁷ „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2016 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2017 r.

⁸ Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.) oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.

ludności miejskiej kraju, a mieszkańcy wsi – 12,5% ogółu ludności wiejskiej. W porównaniu z 2015 roku liczba ludności województwa zwiększyła się o 0,31%, odnosząc się do 2010 r. odnotowano spadek – o 1,88%.

Warszawa – największe miasto regionu – na koniec roku 2016 **liczyła ok. 1 754 tys.** ludności, stanowiąc 32,7% ogółu ludności województwa. W latach 2010–2016 roczne tempo przyrostu ludności stolicy zawierało się w przedziale od 0,41% w 2012 r. do 0,64% w 2014 r.

Województwo mazowieckie **zurbanizowane** jest w stopniu wyższym od przeciętnego w kraju – udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności województwa stanowi ponad 64%, natomiast w kraju – nieco ponad 60%.

W końcu 2016 r. wskaźnik zaludnienia wyniósł 151 osób na 1 km² i był bardzo zróżnicowany przestrzennie. Z analizy rozkładu tego wskaźnika na poziomie powiatów wynika, że najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w powiecie łosickim (41 osób/km²), a największa – w m.st. Warszawie (3 391 osób/km²).

W województwie mazowieckim **struktura ludności według płci** charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet – podobnie jak w latach wcześniejszych na koniec 2016 r. stanowiły one 52,2% populacji (w kraju 51,6%). Wskaźnik feminizacji, tj. liczba kobiet w przeliczeniu na 100 mężczyzn, wyniósł 109 (w kraju 107). Bardziej sfeminizowana jest ludność miast niż wsi – w omawianym roku udział kobiet wyniósł odpowiednio 53,3% wobec 50,1%, a wskaźnik feminizacji 114 wobec 101.

W województwie mazowieckim w 2016 r. zarejestrowano 59 586 urodzeń żywych. W stosunku do poprzedniego roku było to o 2 130 więcej, a w porównaniu z 2010 r. – o 1 170 mniej. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 11,12‰ wobec 10,76‰ przed rokiem i 11,56‰ przed sześcioma laty.

W 2016 r. zmarło 54 867 osób, tj. o 163 mniej niż w 2015 r. Współczynnik natężenia zgonów ukształtował się na poziomie 10,24‰ wobec 10,30‰.

Liczba zarejestrowanych w 2016 r. zgonów niemowląt wyniosła 195 i była mniejsza o 26 niż przed rokiem i o 79 niż w 2010 r. Współczynnik natężenia liczony na 1000 urodzeń żywych wyniósł 3,27 i w skali roku był mniejszy o 0,58 pkt, a w skali sześciu lat – o 1,24 pkt.

W województwie mazowieckim **dodatni przyrost naturalny** obserwowany jest od 2006 r., przy czym najwyższe jego natężenie wystąpiło w 2010 r. – wówczas, w wyniku **bilansu urodzeń i zgonów**, na każde 10 tys. ludności przybyło przeciętnie 14 osób. W 2016 r. przyrost naturalny osiągnął nieco niższy poziom – w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przybyło 9 osób.

W miastach województwa dodatni przyrost naturalny utrzymuje się od 2005 r., natomiast na wsi wystąpił w latach 2008–2010, 2012, 2014 i 2016. W ostatnim roku analizy współczynnik przyrostu naturalnego w miastach wyniósł 1,34‰, a na wsi 0,06‰ (przed rokiem odpowiednio 0,83‰ i minus 0,21‰). W Warszawie dodatni przyrost naturalny utrzymuje się od 2008 r. (z wyjątkiem 2013 r.), przy czym najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2016 r. (1,41‰).

Na koniec 2016 r. **dodatni przyrost naturalny wystąpił w 18 powiatach**, przy czym w ujęciu względnym w 14 z nich był wyższy niż przeciętnie w województwie; najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie wołomińskim (5,19‰). **Ujemny przyrost naturalny wystąpił w 24 powiatach**, w tym w dwóch miastach na prawach powiatu – Płocku i Radomiu; najniższe natężenie omawianego współczynnika odnotowano w powiecie lipskim (minus 6,11‰). Z analizy przestrzennego rozkładu omawianego zjawiska wynika, że powiaty z dodatnim przyrostem naturalnym koncentrują się głównie w centralnej części województwa oraz w bezpośrednim otoczeniu trzech miast na prawach powiatu – Ostrołęki, Radomia i Siedlec.

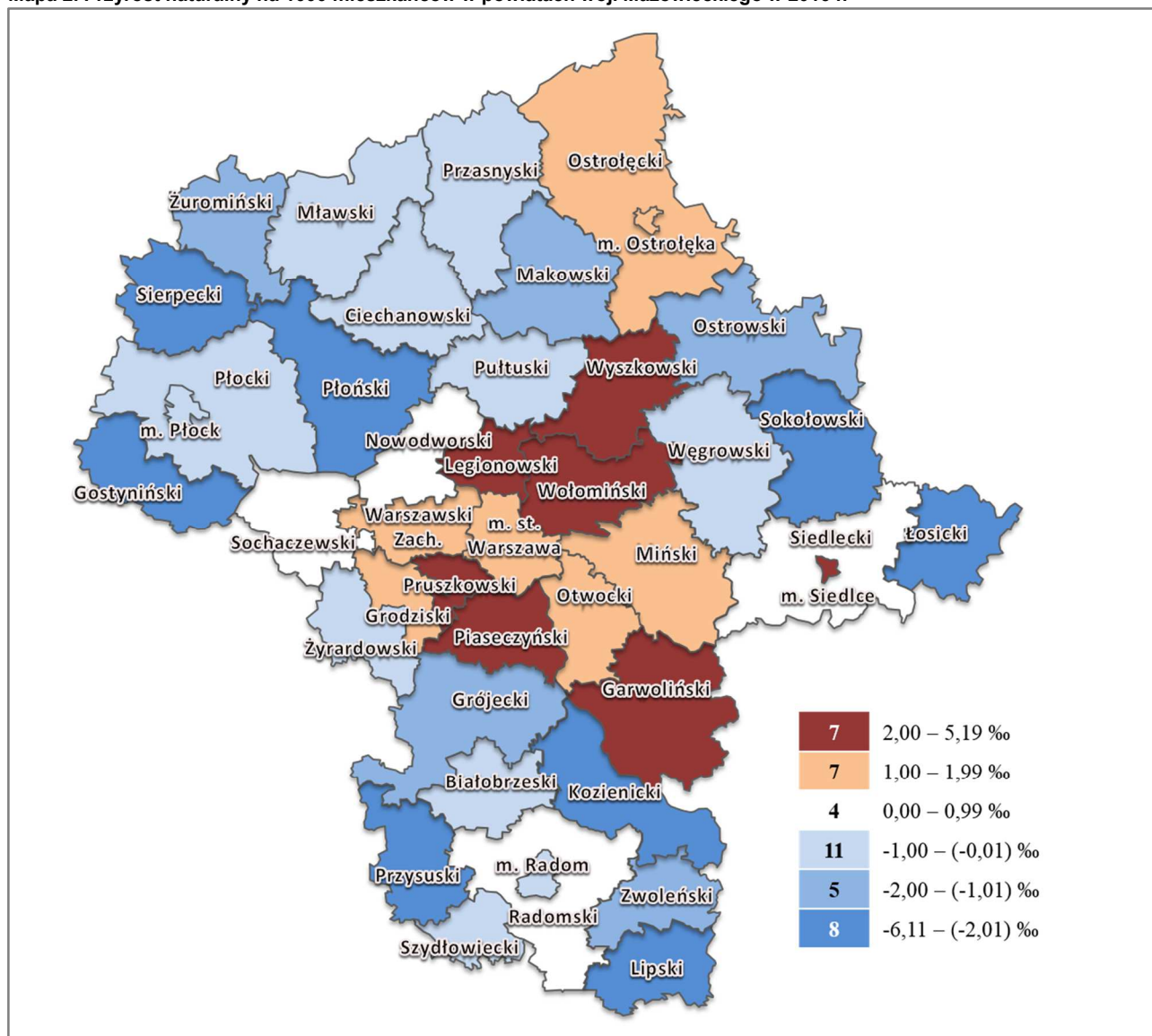
Rok 2016 był trzecim z kolei, w którym – po spadkach w latach 2009–2013 – **odnotowano wzrost liczby nowo zawartych małżeństw**. W województwie mazowieckim związek małżeński zawarło 26 696 par, tj. o 888 więcej niż rok temu, jednak o 7 279 mniej niż osiem lat temu. Współczynnik małżeństw wyniósł 4,98‰, wobec 4,83‰ w 2015 r. i 6,55‰ w 2008 r. Odnosząc

dane wojewódzkie do danych ogólnopolskich można powiedzieć, że we wszystkich omawianych latach częstość zawierania małżeństw była niższa niż średnio w kraju.

W województwie mazowieckim **saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych** ludności na pobyt stały od kilkunastu lat jest dodatnie, co oznacza, że liczba osób, które zameldowały się na pobyt stały w danym okresie przewyższa liczbę osób, które wymeldowały się. W ciągu 2016 r. różnica między napływem migracyjnym a odpływem wyniosła 12 950 osób; na każde 10 tys. ludności przybyły przeciętnie 24 osoby.

W 15 powiatach województwa saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było dodatnie, w tym w 9 było relatywnie wyższe niż średnio w województwie; najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie grodziskim (11,24‰). Ujemna wartość współczynnika ogólnego salda migracji stałej wystąpiła w 27 powiatach, przy czym najniższa w mieście Ostrołęce (minus 6,51‰). Rozpatrując przestrzenny rozkład omawianego zjawiska należy stwierdzić, że powiaty zaludniające się w wyniku dodatniego salda migracji na pobyt stały koncentrują się w centralnej części województwa, co jest zapewne związane z napływem ludności do Warszawy i okolicznych powiatów, głównie w poszukiwaniu pracy. Dodatnie saldo migracji odnotowano również w powiatach okalających trzy duże miasta – Płock, Radom i Ostrołękę. We wszystkich miastach na prawach powiatu (poza stolicą) współczynnik ogólnego salda migracji stałej był ujemny.

Mapa 2. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiatach woj. Mazowieckiego w 2016 r.

Źródło: „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2015 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2016 r.

4. RYNEK PRACY NA MAZOWSZU⁹

4.1. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE

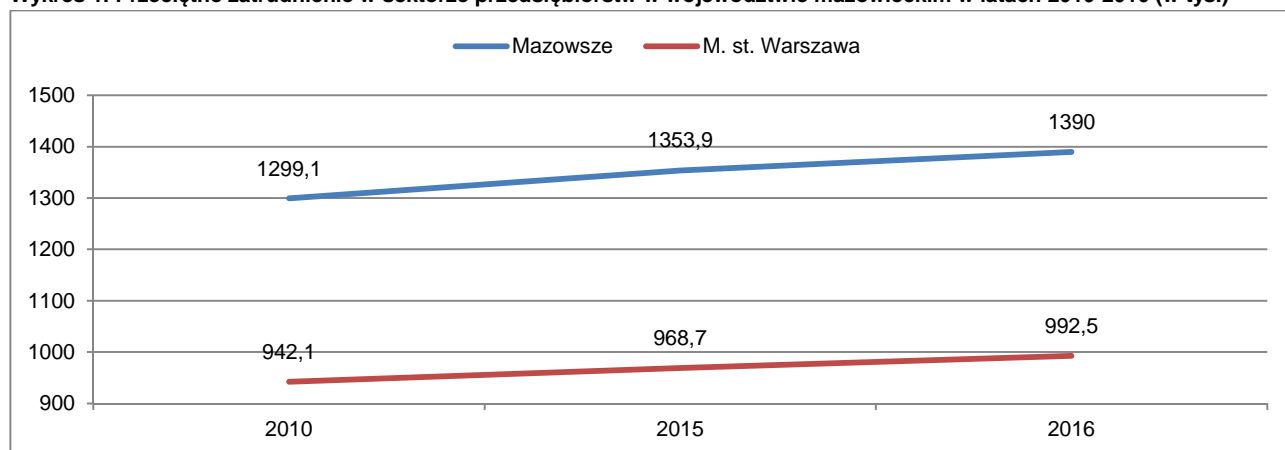
W 2015 r. odnotowano wzrost w skali roku (większy niż rok wcześniej) **przeciętnego zatrudnienia**¹⁰ w sektorze przedsiębiorstw.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w 2016 roku ukształtowało się na poziomie 1 390,0 tys. osób, tj. o 2,7% wyższym niż w 2015 r. (wobec wzrostu o 1,4% przed rokiem). W kraju przeciętne zatrudnienie było o 2,8% większe od notowanego w roku poprzednim (wobec wzrostu o 1,3% w 2015 r.).

W porównaniu z rokiem poprzednim przeciętne zatrudnienie zwiększyło się m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 12,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 3,7%), przetwórstwie przemysłowym (o 2,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz transporcie i gospodarce magazynowej (po 2,2%). Spadek zatrudnienia odnotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 6,2%), a także w obsłudze rynku nieruchomości (o 0,1%).

W województwie w 2016 r., podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej osób zatrudnionych było w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (przeciętnie 309,5 tys. osób), przetwórstwie przemysłowym (297,7 tys.) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (249,3 tys.); ich łączny udział stanowił 61,6% ogólnej liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw.

Wykres 1. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim w latach 2010-2016 (w tys.)

Źródło: „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2016 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2017 r.

4.2. BEZROBOCIE REJESTROWANE

W województwie mazowieckim w 2016 r. obserwowano poprawę sytuacji na rynku pracy. W poszczególnych miesiącach badanego roku zarówno stopa bezrobocia, jak i liczba bezrobotnych ukształtowały się poniżej poziomu notowanego rok wcześniej; urzędy pracy rejestrowały więcej ofert zatrudnienia.

W końcu grudnia 2016 r. **liczba bezrobotnych zarejestrowanych** w powiatowych urzędach pracy województwa mazowieckiego wyniosła 188,9 tys. osób i była o 27,6 tys., tj. o 12,8% mniejsza niż przed rokiem (wobec spadku o 13,3% w grudniu 2015 r.). W kraju liczba bezrobotnych w 2016 r. zmniejszyła się w skali roku o 14,6% (wobec spadku o 14,3% w 2015 r.).

⁹ „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2015 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2016 r.

¹⁰ Dane o przeciętnym zatrudnieniu obejmują osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy oraz niepełnym, w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

W porównaniu z grudniem 2015 r. liczba bezrobotnych obniżyła się we wszystkich powiatach. Największy spadek zanotowano w powiatach mławskim (o 24,9%), grójeckim (o 24,7%) oraz w warszawskim zachodnim (o 23,8%), a najmniejszy – w powiatach gostyńskim (o 1,5%), sierpeckim (o 3,8%) i m. Ostrołęce (o 3,9%).

Tabela 1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w latach 2000-2016 w województwie mazowieckim.

Rok	Liczba bezrobotnych	Wzrost / spadek liczby bezrobotnych w odniesieniu do roku poprzedniego	Stopa bezrobocia w%
2000	289 872	+ 40 656	10,8
2001	346 118	+ 56 246	14,4
2002	368 856	+ 22 738	15,2
2003	363 554	- 5 302	15,4
2004	352 946	- 10 608	14,7
2005	332 525	- 20 421	13,8
2006	285 612	- 46 913	11,8
2007	219 924	- 65 688	9,0
2008	178 028	- 41 896	7,3
2009	224 480	+ 46 452	9,0
2010	238 341	+ 13 861	9,7
2011	246 739	+ 6 723	9,8
2012	271 927	+ 25 188	10,8
2013	283 196	+ 11 269	11,0
2014	249 777	-33 419	9,8
2015	216 527	-33 250	8,4
2016	188 910	-27 617	7,2

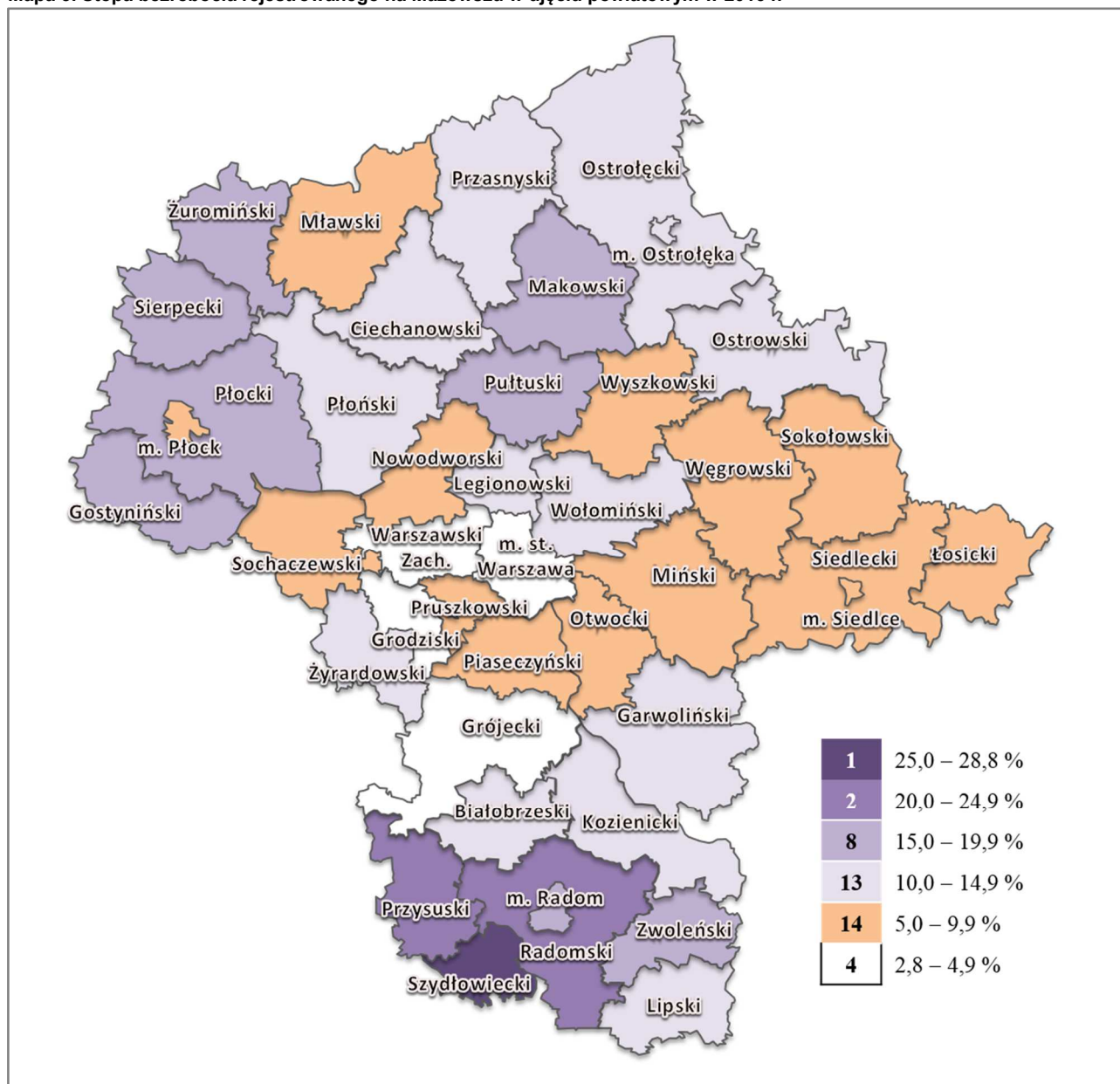
Źródło: „Bezrobocie w województwie mazowieckim – opracowanie Zespół ds. Statystyk, Wydział Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy” Wojewódzki Urząd Pracy. Warszawa, grudzień 2016 r.

4.3. STOPA BEZROBOCIA

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie w 2016 r. wykazywała tendencję spadkową. O ile w styczniu i lutym wynosiła 8,6%, to w końcu roku ukształtowała się na poziomie 7,2%. W kraju stopa bezrobocia w końcu 2016 r. wyniosła 8,3% i była niższa od obserwowanej rok wcześniej o 1,4 p. proc. W porównaniu z 2010 r. stopa bezrobocia w województwie była niższa o 2,5 p. proc. (w kraju niższa o 4,1 p. proc.).

W porównaniu z grudniem 2015 r. stopa bezrobocia obniżyła się we wszystkich powiatach. Najgłębszy spadek notowano w powiatach zwoleńskim (o 3,5 p. proc.), mławskim (o 2,9 p. proc.), radomskim (o 2,6 p. proc.), a najmniejszy – w gostyńskim (o 0,4 p. proc.) oraz sochaczewskim i m.st. Warszawie (po 0,5 p. proc.) oraz m. Ostrołęce (o 0,6 p. proc.). W województwie utrzymało się przestrzenne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Rozpiętość pomiędzy najniższą a najwyższą stopą bezrobocia wyniosła 26,0 p. proc. (w 2015 r. – 27,5 p. proc.). Do powiatów o najwyższej stopie bezrobocia należały: szydłowiecki (28,8%), radomski (22,5%) i przysuski (21,9%). Średniej dla województwa nie przekroczyły natomiast: m.st. Warszawa (2,8%), warszawski zachodni (3,2%), grójecki (3,4%), grodziski (4,3%), pruszkowski (5,5%), piaseczyński (5,6%), otwocki (6,0%), miński (6,9%) oraz wyszkowski i m. Siedlce (po 7,0%).

Mapa 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego na Mazowszu w ujęciu powiatowym w 2016 r.

Źródło: „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2016 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2017 r.

4.4. WYBRANE KATEGORIE BEZROBOTNYCH

W końcu grudnia 2016 r. w województwie mazowieckim większość bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy stanowili mężczyźni; ich odsetek wyniósł 50,3% (podczas gdy w kraju – 46,7%). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się o 15,0%, a bezrobotnych kobiet o 10,4%.

W końcu omawianego roku 86,4% ogółu bezrobotnych w województwie nie posiadało prawa do zasiłku (tak samo jak w 2015 r.), 83,7% stanowiły osoby poprzednio pracujące (przed rokiem – 82,1%), w tym osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy stanowiły 5,6% (5,8% przed rokiem). Odsetek osób zamieszkałych na wsi wyniósł 44,7% (44,1% przed rokiem).

W końcu grudnia 2016 r. największą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata; ich odsetek wyniósł 26,3% i nie zmienił się w skali roku. Największe zmiany zanotowano w grupie osób najmłodszych (24 lata i mniej) – spadek o 1,7 p. proc. oraz najstarszych (55 lat i więcej) – wzrost o 1,1 p. proc.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 2. Wybrane kategorie bezrobotnych w województwie mazowieckim latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Grudzień 2013	Udział procentowy	Grudzień 2014	Udział procentowy	Grudzień 2015	Udział procentowy	Grudzień 2016	Udział procentowy
Bezrobotni ogółem	283 196	100	249 777	100	216 527	100	188 910	100
Kobiety	133 800	47,3	119 509	47,8	104 684	48,3	93 803	49,7
Mężczyźni	149 396	52,7	130 268	52,2	111 843	51,7	95 107	50,3
Poprzednio pracujący	225 915	79,8	201 784	80,8	177 853	82,1	158 170	83,7
Dotychczas niepracujący	57 281	20,2	47 993	19,2	38 674	17,9	30 740	16,3
Zamieszkali na wsi	122 458	43,2	107 807	43,2	95 480	44,1	84 361	44,7
Z prawem do zasiłku	38 959	13,8	32 831	13,1	29 518	13,6	25 737	13,6
Osoby w 12 miesiącu od dnia ukończenia nauki	13 817	4,9	10 034	4,0	8 466	3,9	6 412	3,4
Cudzoziemcy	1 140	0,4	1 138	0,5	1 098	0,5	1 049	0,6

Źródło: Bezrobocie w województwie mazowieckim – opracowanie Zespół ds. Statystyk, Wydział Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy” Wojewódzki Urząd Pracy. Warszawa, grudzień 2016 r.

4.5. BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI

Wyniki **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**¹¹, przeprowadzonego w IV kwartale 2016 r. w województwie mazowieckim pokazują, że w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego:

- odnotowano spadek zarówno liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia w ujęciu rocznym,
- zmniejszyła się liczba pracujących,
- odnotowano spadek wskaźnika zatrudnienia i współczynnika aktywności zawodowej,
- zwiększyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

Tabela 3. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale w województwie mazowieckim w latach 2010-2016.

Wyszczególnienie	2010	2014	2015	2016
Aktywni zawodowo w tys.	2488	2843	2960	2602
Aktywni zawodowo pracujący w tys.	2306	2653	2773	2471
Aktywni zawodowo bezrobotni w tys.	182	191	187	131
Bierni zawodowo w tys.	1799	1760	1810	1743
Współczynnik aktywności zawodowej w %	58,0	61,8	62,1	59,9
Wskaźnik zatrudnienia w %	53,8	57,6	58,1	56,9
Stopa bezrobocia w %	7,3	6,7	6,3	5,0

Źródło: „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2016 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, maj 2017 r.

W IV kwartale 2016 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie mazowieckim liczyła 2602 tys. osób, a biernych zawodowo – 1743 tys. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 2471 tys. osób i bezrobotnych – 131 tys.

¹¹ Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Kwartalna informacja o aktywności ekonomicznej ludności - IV kwartał 2016 r., GUS, Warszawa 2017 r.

III. ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ I INSTYTUCJI AKTYWNEJ INTEGRACJI

1. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA W GMINACH

Zgodnie z zapisami Konstytucji RP (art. 164) podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina. Zakres działania i zadania gminy określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹². Do zakresu działania gminy należą wszystkie niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w drodze świadczenia powszechnie dostępnych usług. Wypełnianie zadań gminy odbywa się na podstawie przepisów prawa i uchwał rady gminy oraz innych przepisów wewnętrznych jednostki samorządu terytorialnego.

W ramach realizacji tej ustawowej zasady do kompetencji gminy należy m. in. zarządzanie infrastrukturą (drogi, wodociągi, kanalizacja, transport itp.), w tym infrastrukturą społeczną (ochrona zdrowia, pomoc społeczna, oświata, kultura i rekreacja). Infrastruktura społeczna jest zatem definiowana, jako zespół instytucji i usług zaspakajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego.

Wzorem lat ubiegłych również w ocenie zasobów pomocy społecznej za 2016 rok zostały przedstawione wybrane instytucje i zagadnienia związane z funkcjonowaniem infrastruktury społecznej na terenie gmin województwa mazowieckiego. Dane zebrane z formularzy zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 4. Infrastruktura społeczna w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	125 378	125 937	124 743
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	17 873	16 386	15 843
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	12 799	14 003	14 830
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	7 833	7 990	7 303
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	2 174	2 111	1 843
Liczba żłobków	221	269	313
Liczba opiekunów dziennych do dzieci	64	113	153
Liczba miejsc w żłobkach	10 289	11 613	12 690
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku	8 623	11 211	13 287
Liczba przedszkoli	2 596	2 587	2 834
Liczba miejsc w przedszkolach	167 603	162 899	180 524
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg. złożonych wniosków	6 034	4 996	5 475
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	555	579	555
Przyszkolne	114	121	132
Pozaszkolne	441	458	423
Liczba świetlic i klubów dla seniorów	400	457	465
Liczba hospicjów	28	26	26
Liczba ośrodków dla cudzoziemców, ubiegających się o status uchodźcy	2	2	2

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

¹² Tekst jednolity Dz.U. 2016 poz. 446, z późn. zm.

Z analizy danych za lata 2014-2016 wynika, że liczba gminnych lokali komunalnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie (ich liczba w 2015 r. zwiększyła się w stosunku do 2014 r. o 559 lokali aby następnie zmniejszyć się w 2016 r. o 1 194). Wzrosła, w stosunku do 2014 roku, liczba lokali socjalnych o 2 031. Zmniejszyła się liczba wniosków składanych na mieszkania komunalne, mieszkania socjalne oraz wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego.

W zakresie infrastruktury zapewniającej instytucjonalną opiekę dla dzieci do lat 6 gminy wykazały funkcjonowanie w 2016 roku w województwie mazowieckim 313 żłobków (z oddziałami żłobkowymi w przedszkolach) z 12 690 miejscami oraz 2 834 przedszkola (z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach) ze 180 524 miejscami. Pomimo rosnącej liczby żłobków i przedszkoli nadal dla sporej liczby dzieci nie ma miejsc w tych placówkach. Świadczy o tym liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobkach (13 287 dzieci) i przedszkolach (5 475 dzieci).

Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży spadła w stosunku do roku 2015 o 24 i wróciła do wartości z 2014 r. wynoszącej 555.

2. DANE O OSOBACH I RODZINACH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH

2.1. LICZBA OSÓB I RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc i wsparcie w ośrodkach pomocy społecznej, miejskich ośrodkach pomocy społecznej lub powiatowych centrach pomocy rodzinie w 2016 roku w gminach i powiatach województwa mazowieckiego **uzyskało 331 672 osoby, co stanowiło 6,22% wszystkich mieszkańców województwa**. W tej grupie ujmuje się osoby, które w danym okresie sprawozdawczym uzyskały:

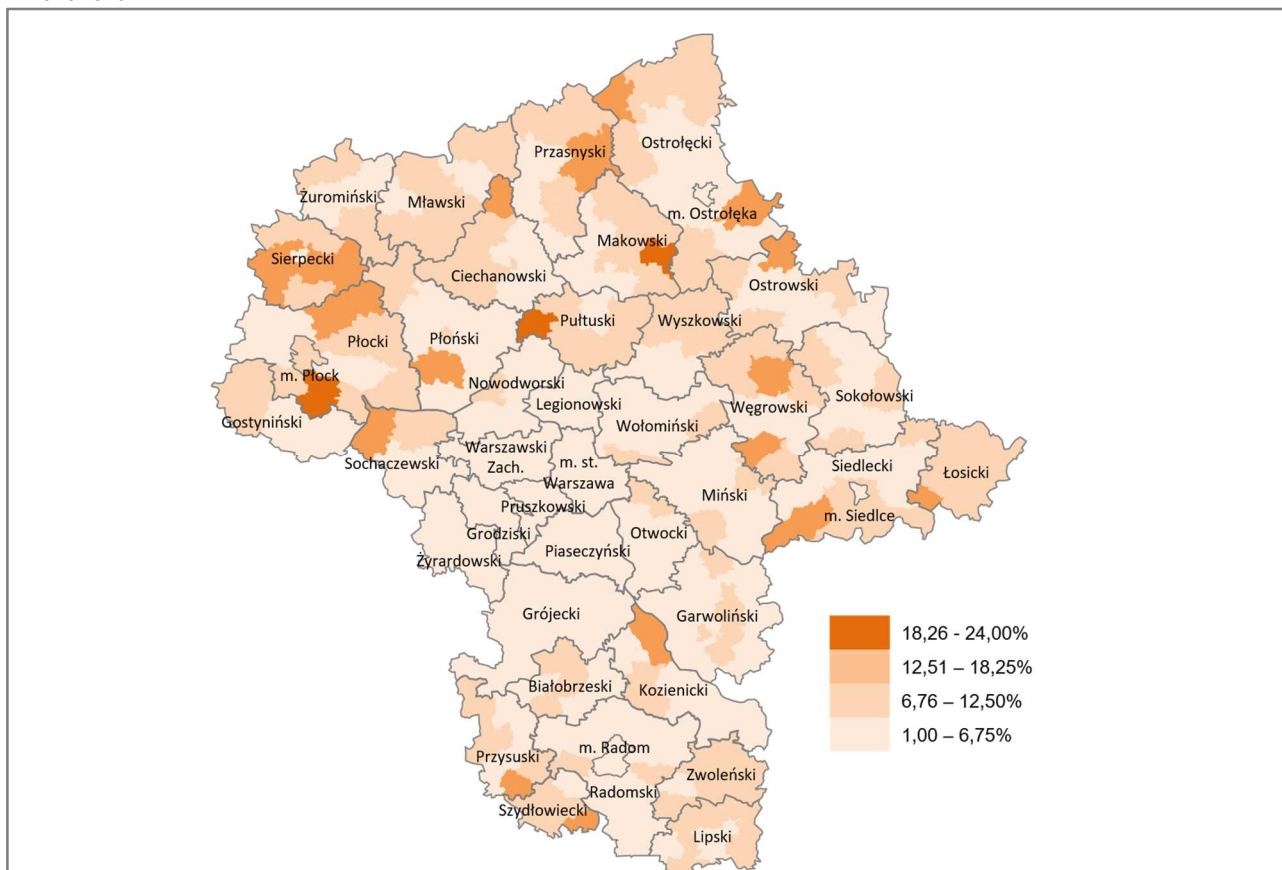
- pomoc na podstawie ustawy o pomocy społecznej bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania – uwzględniając zarówno pomoc, która udzielona jest w formie decyzji administracyjnej, bez decyzji oraz pomoc, która jest udzielana bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego, także osoby objęte wyłącznie pracą socjalną, poradnictwem, osoby skierowane do domu pomocy społecznej (bez względu na to, czy gmina ponosi odpłatność za pobyt tej osoby w domu pomocy społecznej), osoby umieszczone w domu pomocy społecznej, w przypadku gdy gmina jest organem wydającym decyzję,
- wsparcie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w postaci skierowań do zajęć w centrach i klubach integracji społecznej, skierowań do prac społecznie użytecznych itp.,
- pomoc udzielaną na podstawie innych ustaw, np. pomoc w formie dodatku mieszkaniowego lub dodatku energetycznego, ale wyłącznie w tym przypadku, gdy pomocy tej udziela się bezpośrednio w ośrodku pomocy społecznej lub miejskim ośrodku pomocy społecznej,
- pomoc w ramach środków EFS.

Świadczenia z pomocy społecznej zostało przyznane 190 316 osobom (z czego 106 282 kobietom i 84 034 mężczyznom) i 131 423 rodzinom (w których zamieszkiwało 317 115 osób).

W roku oceny, w stosunku do 2015 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 7 882 osoby (w 2015 r. w stosunku do 2014 r. odnotowano spadek o 8 151 osób). Natomiast **liczba rodzin, którym przyznano świadczenie** z pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 6 367 (w 2015 r. w stosunku do 2014 r. odnotowano spadek o 7 455 rodziny). W przypadku **długotrwale korzystających z pomocy społecznej** ich liczba osiągnęła poziom 109 334 osób (w tym 61 051 kobiet i 48 283 mężczyzn), co oznaczało spadek w stosunku do roku ubiegłego o 6 351 osób (rok wcześniej tendencja ta była podobna, zanotowano spadek o 2 261 osób).

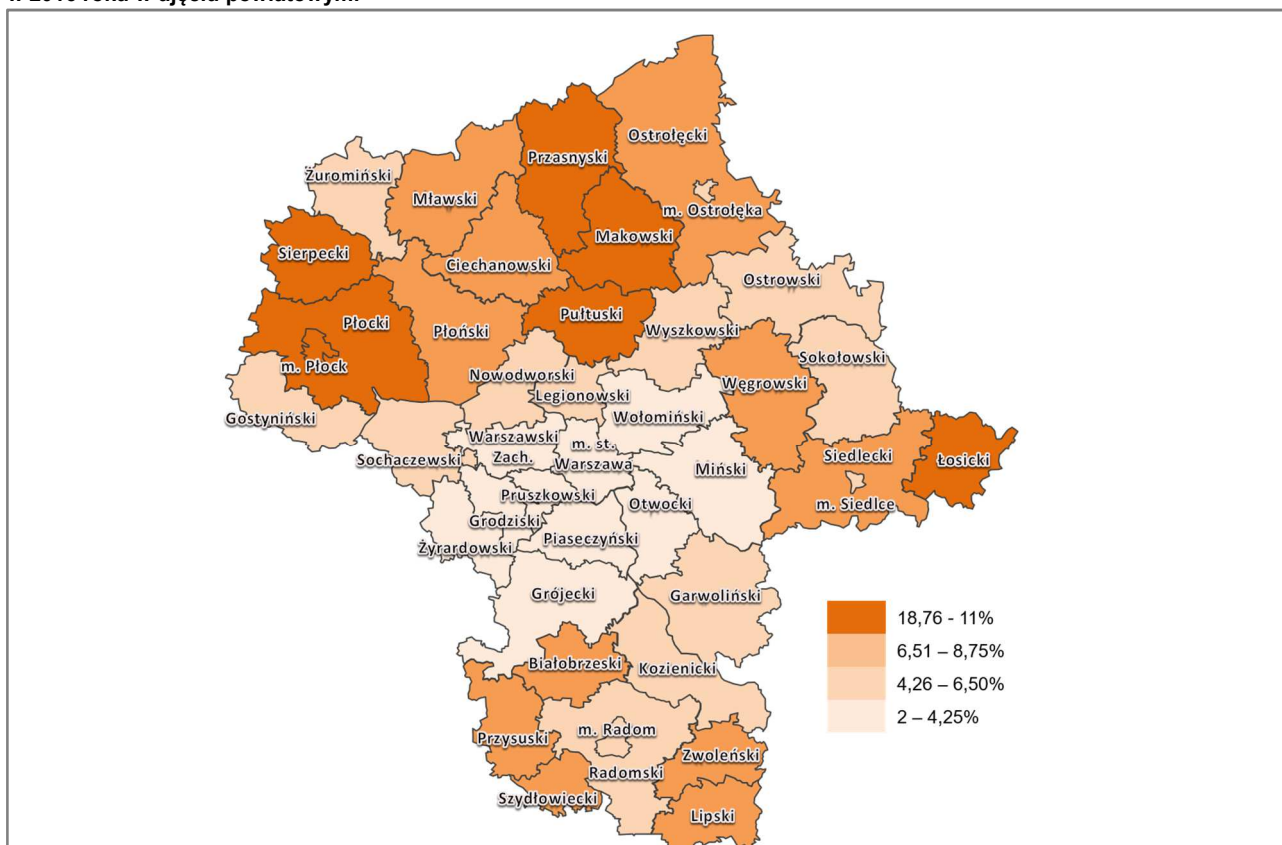
OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Mapa 4. Stosunek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia do liczby mieszkańców województwa mazowieckiego w 2016 roku.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

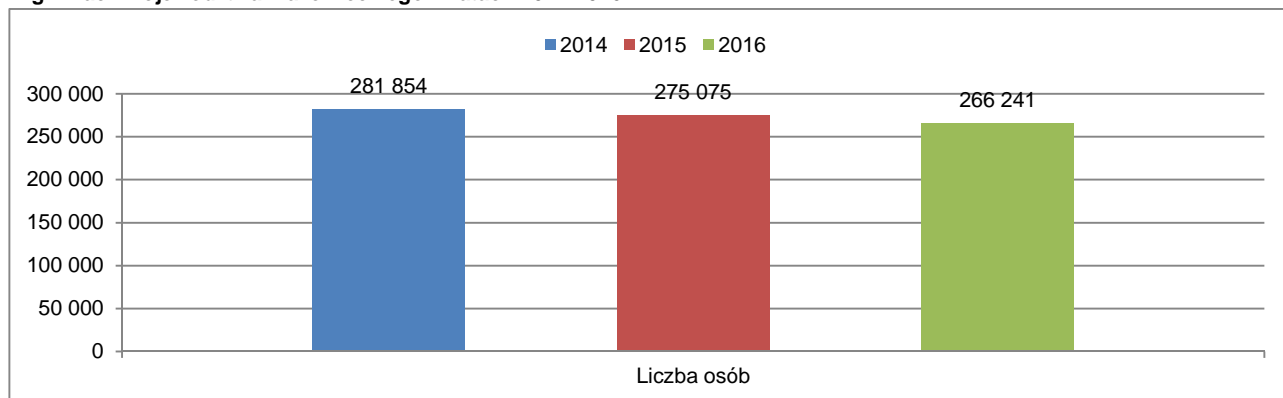
Mapa 5. Stosunek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia do liczby mieszkańców województwa mazowieckiego w 2016 roku w ujęciu powiatowym.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

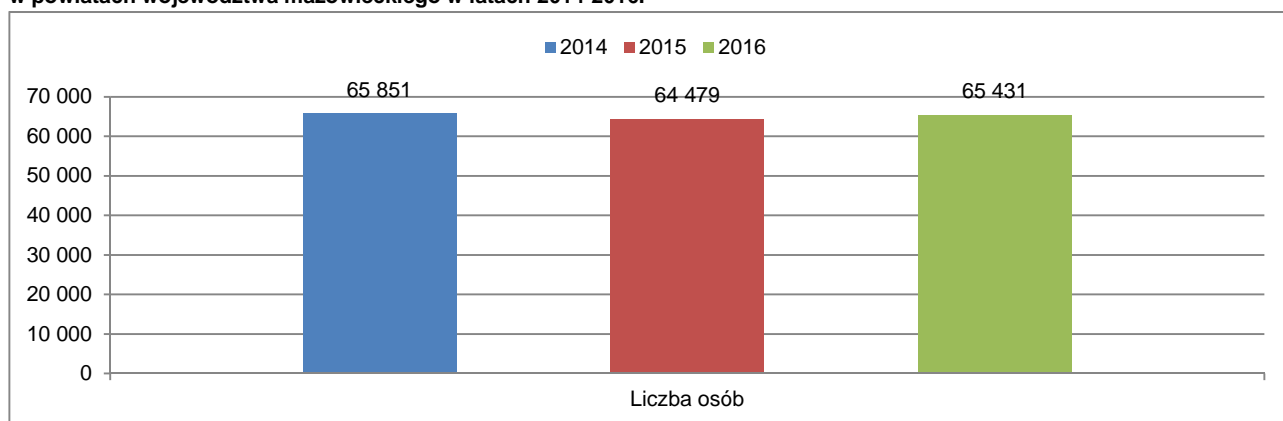
OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wykres 2. Osoby, które uzyskały pomoc i wsparcie bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania w gminach województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Wykres 3. Osoby, które uzyskały pomoc i wsparcie bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania w powiatach województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Świadczenia pieniężne przyznano 104 222 osobom i 96 323 rodzinom, w których wspólnie gospodarowało 203 157 osób. **Świadczenia niepieniężne** zostały udzielone 103 556 osobom, 65 714 rodzinom i 202 692 osobom w tych rodzinach. **Pracą socjalną** objęto 123 447 rodzin, w których przebywało 276 411 osób.

2.2. POWODY UBIEGANIA SIĘ O POMOC SPOŁECZNĄ W GMINACH

W województwie mazowieckim najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodki pomocy społecznej w 2016 roku było kolejno: **ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność**. Pozostałe powody udzielania pomocy społecznej wykazane w ankietach to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności), alkoholizm, bezdomność, przemoc w rodzinie, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenia losowe, narkomania, sieroctwo, klęski żywiołowe i ekologiczne oraz ofiary handlu ludźmi.

W województwie mazowieckim, nadal najdotkliwszym problemem pozostaje **ubóstwo**. Z tego powodu pomocą społeczną objęto w 2016 roku 65 799 rodzin. W stosunku do 2015 roku odnotowano spadek o 5,84%, tj. o 4 080 rodzin, natomiast w stosunku do 2014 roku redukcję o 9,32%, tj. o 6 763 rodziny. Liczba osób w rodzinach, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa wyniosła w 2016 roku 165 302 (spadek w stosunku do 2015 roku o 10,6%, tj. o 19 600 osób a w stosunku do 2014 roku o 15,6%, tj. o 30 532 osoby). W wielu przypadkach przyczyną niekorzystnych zjawisk dla rodzin są nadal niskie dochody.

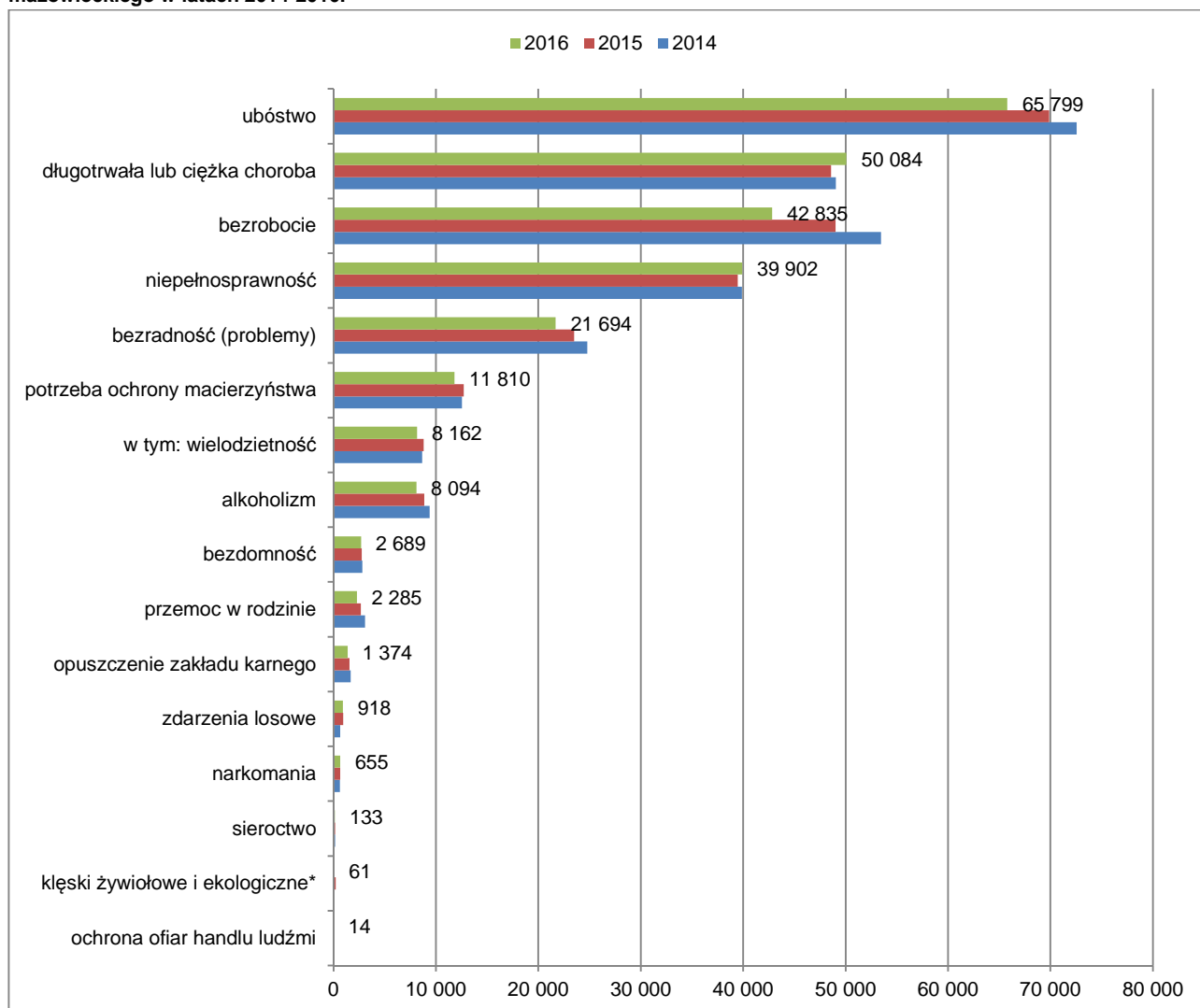
OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Drugim najczęściej wykazywanym w ankietach oceny zasobów powodem udzielania pomocy i wsparcia w gminach województwa mazowieckiego była **długotrwała lub ciężka choroba**. W 2016 roku wsparcie w tym zakresie wzrosło w stosunku do roku 2015 o 1 498 rodzin, co daje przyrost o 3,08% i ostatecznie wyniosło 50 084 rodziny (liczba osób w rodzinach sięgnęła odpowiednio 93 836 osób a jej stosunek do roku poprzedniego równał się 3,02%).

Bezrobocie to kolejna ważna przyczyna ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. W 2016 roku było to 42 835 rodzin i 121 884 osoby w tych rodzinach, (spadek rok do roku o 12,6%, tj. o 6 175 rodzin i o 14,5%, tj. o 20 648 osób w tych rodzinach). W stosunku do 2014 roku nastąpiła redukcja o 19,9%, tj. o 10 635 rodzin i odpowiednio o 22,44%, tj. o 35 267 osób w tych rodzinach.

W 2016 r. w stosunku do roku 2015 odnotowano wzrost liczby rodzin i osób w tych rodzinach objętych wsparciem z powodu: niepełnosprawności oraz ochrony ofiar handlu ludźmi. Spadła liczba rodzin otrzymująca pomoc z powodu: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności), alkoholizmu, przemocy w rodzinie, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, klęsk żywiołowych i ekologicznych, bezdomności, sieroctwa, zdarzeń losowych i narkomanii. Szacunkową liczbę rodzin i osób, objętych w latach 2014-2016 pomocą społeczną wg. powodów w gminach województwa mazowieckiego (ogółem pomocą z różnych przyczyn objęto 235 194 osoby) obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4. Szacunkowa liczba rodzin (*osób), objętych pomocą społeczną wg. powodów w gminach województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

2.3. POWODY UBIEGANIA SIĘ O POMOC SPOŁECZNĄ W MIASTACH NA PRAWACH POWIATU.

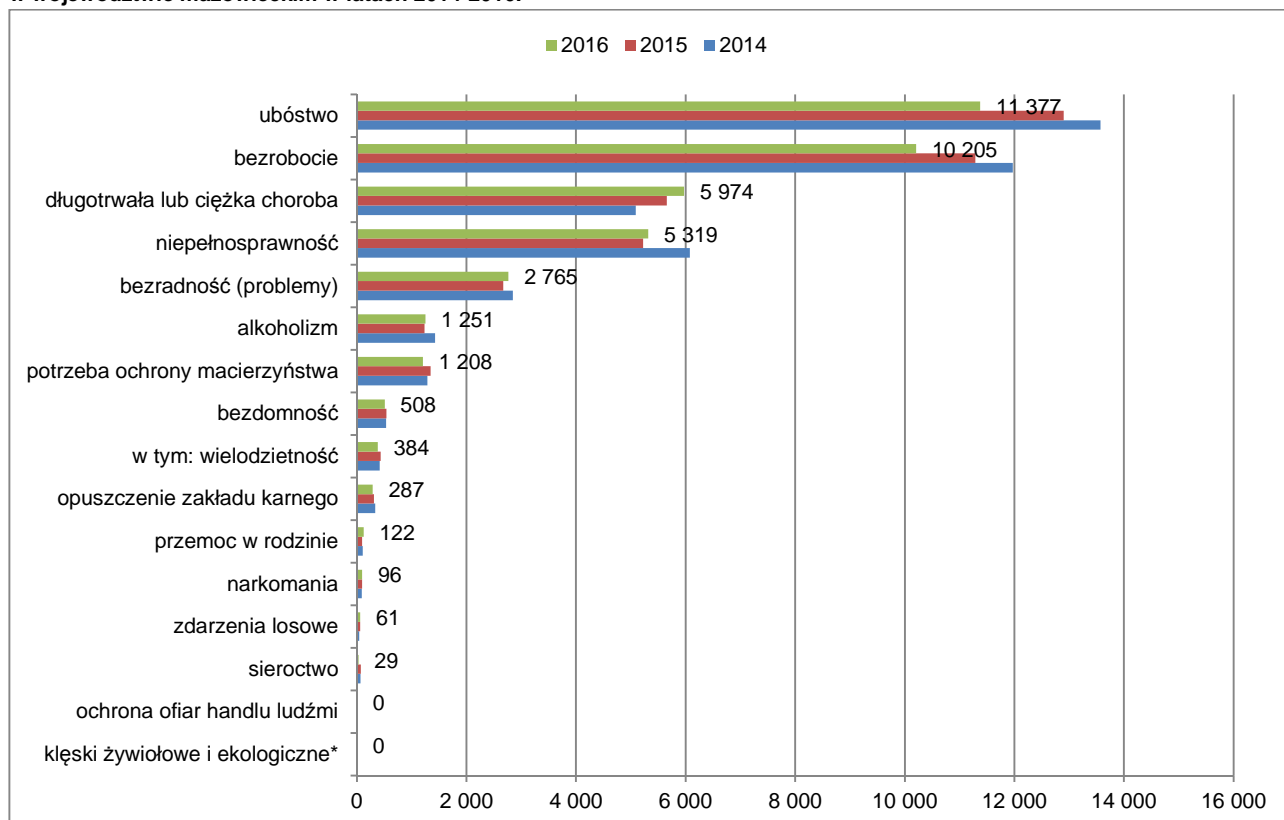
Wzorem lat ubiegłych, w Ocenie zasobów za 2016 rok, prezentacja danych dotyczących powodów ubiegania się o pomoc społeczną została podzielona na dwie części: pierwsza opisuje sytuację w gminach, druga w miastach na prawach powiatu województwa mazowieckiego (z pominięciem m. st. Warszawa). Powodem takiego wyróżnienia jest to, że powiaty grodzkie realizują zarówno zadania pomocy społecznej gminy, jak i powiatu, zapisane w ustawie o pomocy społecznej i innych aktach prawnych. Zasadnym zatem stało się przedstawienie danych w tym zakresie w oddzieleniu od informacji z gmin.

Podobnie jak w przypadku danych gminnych, najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w miastach na prawach powiatu były nadal kolejno: **ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba**.

W 2016 r. w stosunku do roku 2015 odnotowano wzrost liczby rodzin i osób w tych rodzinach objętych wsparciem z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie, alkoholizmu, narkomanii oraz zdarzeń losowych. Spadła liczba rodzin otrzymująca pomoc z powodu: ubóstwa, bezrobocia, potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności), sieroctwa, bezdomności i trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. **Nie przyznano pomocy w 2016 roku z powodu klęsk żywiołowych i ekologicznych oraz ochrony ofiar handlu ludźmi.**

Szacunkową liczbę rodzin i osób, objętych w latach 2014-2016 pomocą społeczną wg. powodów w miastach na prawach powiatu województwa mazowieckiego (ogółem pomocą z różnych przyczyn objęto 31 047 osób) obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Szacunkowa liczba rodzin (*osób), objętych pomocą społeczną wg. powodów w miastach na prawach powiatu w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

3. ZASIŁKI I ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

3.1. WYDATKOWANIE ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH.

Wydatkowanie środków na realizację świadczeń pieniężnych według wydanych decyzji w 2016 roku przedstawiało się następująco:

1. Zasiłki stałe przyznano 28 202 osobom (liczba świadczeń – 286 418), na łączną kwotę świadczeń 146 019 093 zł, w tym:
 - zasiłki stałe dla osób samotnie gospodarujących przyznano 24 286 osobom (liczba świadczeń – 249 146) na łączną kwotę 133 940 158 zł,
 - zasiłki stałe dla osoby w rodzinie przyznano 4 670 osobom (liczba świadczeń – 43 122) na łączną kwotę 14 022 166 zł.
2. Zasiłki okresowe przyznano 28 314 osobom (liczba świadczeń – 141 117) na łączną kwotę świadczeń 50 297 076 zł w tym:
 - zasiłki okresowe z tytułu bezrobocia dla 19 957 osób (liczba świadczeń – 99 573) na łączną kwotę 36 876 859 zł,
 - zasiłki okresowe z tytułu długotrwałej choroby dla 4 080 osób (liczba świadczeń – 13 557) na łączną kwotę 4 554 647 zł,
 - zasiłki okresowe z tytułu niepełnosprawności dla 3 512 osób (liczba świadczeń – 16 047) na łączną kwotę 4 015 844 zł,
 - zasiłki okresowe z tytułu możliwości otrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego dla 87 osób (liczba świadczeń – 219) na łączną kwotę 84 423 zł,
 - Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b dla 3 osób (liczba świadczeń – 6), na łączną kwotę 2 806 zł.
3. Zasiłki celowe otrzymało 85 987 osób na łączną kwotę 83 582 685 zł, w tym:
 - zasiłki celowe przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania" dla 38 600 osób (liczba świadczeń – 137 135) na łączną kwotę 25 391 073 zł,
 - zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2 otrzymało 598 osób na łączną kwotę 128 132 zł.

W przypadku zasiłków stałych w 2016 roku w stosunku do roku poprzedniego nieznacznie wzrosła zarówno liczba osób, którym przyznano to świadczenie o 1,51%, tj. o 419 osób (liczba świadczeń – wzrosła o 7 184 – 2,57%), jak również kwota świadczeń o 15,27% tj. o 19 341 757 zł.

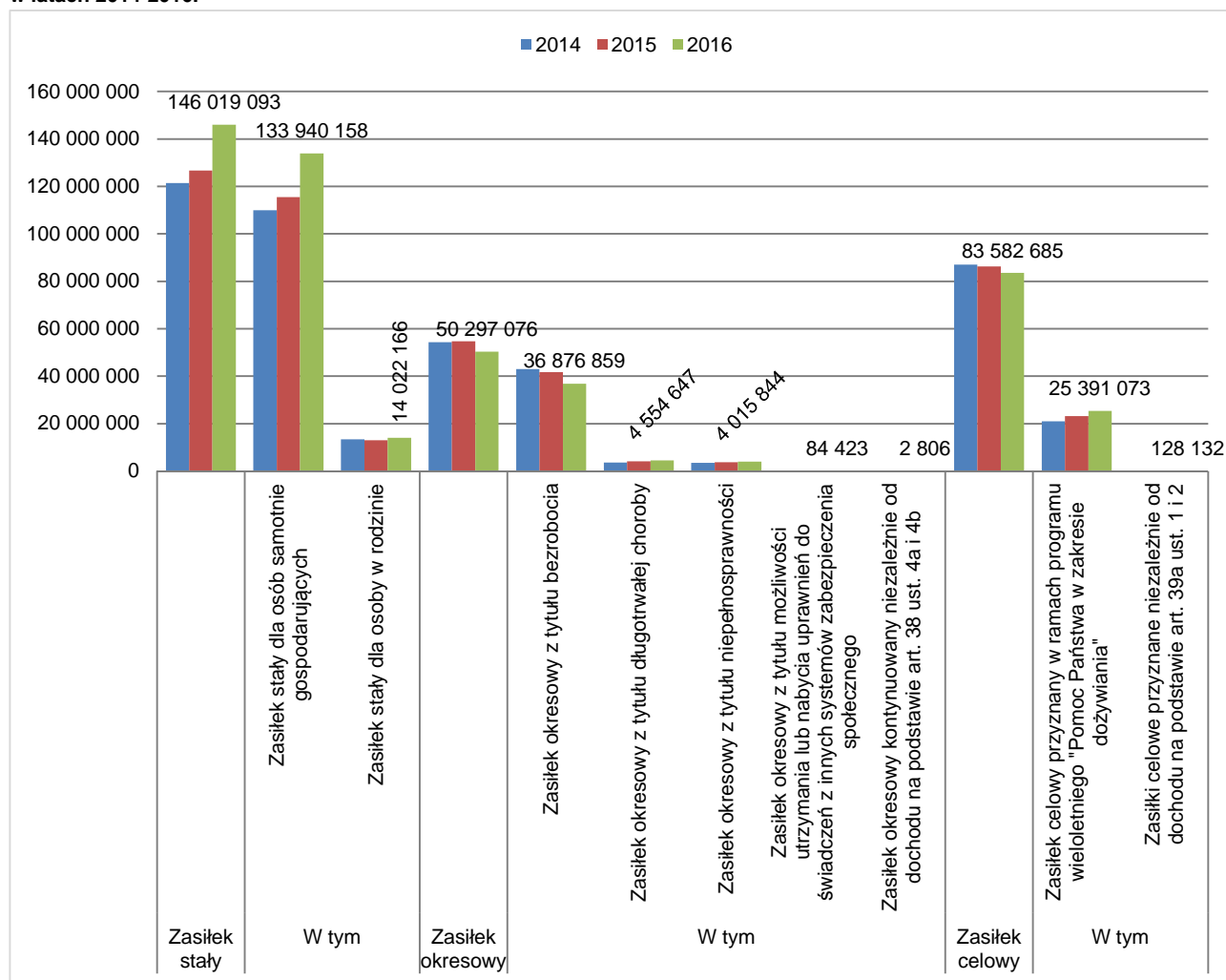
Spadła natomiast w stosunku do 2015 roku liczba osób, którym przyznano zasiłki okresowe o 11,79%, tj. o 3 785, co niewątpliwie wpłynęło na spadek liczby świadczeń o 11,58%, tj. o 18 487. Wielkość świadczeń pieniężnych pobieranych z tego tytułu zmniejszyła się o 7,96%, tj. o kwotę 4 352 681 zł, osiągając kwotę 50 297 076 zł.

W stosunku do 2015 roku zmalała również liczba osób, którym przyznano zasiłki celowe (o 7,32%). Wysokość zasiłków celowych zmalała o 3,13%, tj. o kwotę 2 702 709 zł i która w 2016 roku ukształtowała się na poziomie 83 582 685 zł.

Łącznie w 2016 roku w województwie mazowieckim przyznano 427 535 świadczeń pieniężnych dla 142 503 osób na kwotę 279 898 854 zł.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wykres 6. Wartość przyznanych zasiłków i świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

3.2. ZASIŁKI I ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ

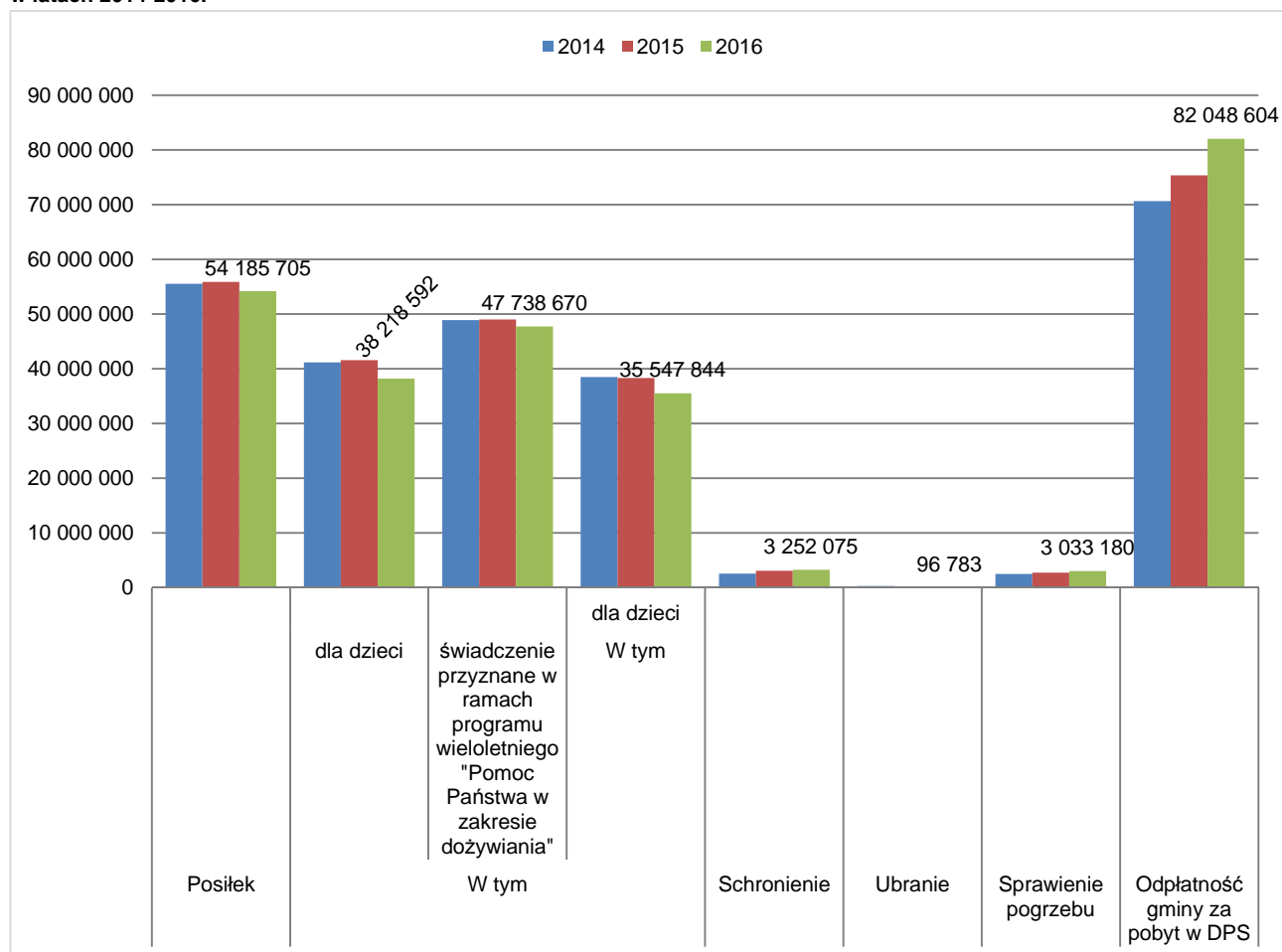
Wydatkowanie środków na realizację świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej w 2016 roku przedstawiało się następująco:

- posiłkiem zostało objętych 85 343 osoby (liczba świadczeń – 11 549 070), w tym 75 142 dzieci (liczba świadczeń – 9 515 488). Łączna kwota, którą przeznaczono na posiłki wyniosła 54 185 705 zł, w tym 38 218 592 zł dla dzieci. Ważnym elementem składowym powyższych danych jest znaczny udział środków pozyskanych w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, którym w 2016 roku objęto 80 934 osoby (liczba świadczeń – 10 617 032) na kwotę 47 738 670 zł,
- schronieniem zostało objętych 921 osób (liczba świadczeń – 161 955), na łączną kwotę 3 252 075 zł,
- ubranie przyznano 335 osobom (liczba świadczeń – 492), na łączną kwotę 96 783 zł,
- sprawowanie pogrzebu objęło 1 050 osób na łączną kwotę 3 033 180 zł,
- gminy opłaciły pobyt w Domach Pomocy Społecznej za 3 423 osoby na łączną kwotę 82 048 604 zł.

Łącznie w 2016 roku w województwie mazowieckim przyznano 11 747 465 świadczeń niepieniężnych dla 91 072 osób na kwotę 142 616 347 zł.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wykres 7. Wartość przyznanych zasiłków i świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

4. INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ UDZIELANE PRZEZ GMINY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU

Jednostki pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od potrzeb danej osoby lub rodziny i posiadanych zasobów materialnych i finansowych w 2016 roku realizowały różne rodzaje pomocy i świadczeń, w tym między innymi:

1. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych udzielone dla 149 263 rodzin na łączną kwotę 555 251 130 zł.
2. Świadczenia pielęgnacyjne (179 337 świadczeń), na kwotę 231 920 155 zł.
3. Zasiłki pielęgnacyjne (1 156 258 świadczeń), na kwotę 177 133 997 zł, w tym:
 - dla niepełnosprawnego dziecka udzielono 322 313 świadczeń na łączną kwotę 49 356 729 zł,
 - dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności udzielono 435 317 świadczenia na łączną kwotę 66 696 204 zł,
 - dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia udzielono 354 095 świadczeń na łączną kwotę 54 116 045 zł,
 - dla osoby, która ukończyła 75 lat udzielono 44 533 świadczenia na łączną kwotę 6 965 019 zł.

4. Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji "zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych") udzielony w postaci 156 904 świadczeń na łączną kwotę 15 609 761 zł.
5. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka udzielona w postaci 39 432 świadczeń na łączną kwotę 39 439 000 zł.
6. Świadczenie z funduszu alimentacyjnego udzielone dla 21 940 rodzin na łączną kwotę 168 709 409 zł.
7. Dodatki mieszkaniowe udzielone dla 51 332 rodzin, którym przyznano świadczenia na łączną kwotę 82 988 380 zł.
8. Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego przyznane 36 636 osobom na łączną kwotę 20 574 002 zł.
9. Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego przyznane 28 849 osobom, którym przyznano świadczenia na łączną kwotę 57 216 923 zł.
10. Świadczenie integracyjne (w Centrum Integracji Społecznej) udzielone 159 osobom, którym przyznano świadczenia na łączną kwotę 912 229 zł.
11. Świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych udzielone 3 051 osobom, którym przyznano świadczenia na łączną kwotę 5 094 590 zł.
12. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne udzielone 76 297 osobom, którym przyznano świadczenia na łączną kwotę 45 066 700 zł.

Łącznie w 2016 roku w województwie mazowieckim przyznano 2 003 913 innych rodzajów pomocy i świadczeń na kwotę 1 446 165 163 zł.

5. WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ

5.1. WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH WRAZ Z MIASTAMI NA PRAWACH POWIATU

Usługi pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w województwie mazowieckim, według formularzy oceny, w 2016 roku były świadczone w postaci:

- poradnictwa specjalistycznego dla 20 724 rodzin, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 49 477,
- pracy socjalnej dla 123 447 rodzin, liczba osób w tych rodzinach wyniosła 276 411,
- interwencji kryzysowej dla 3 599 rodzin, liczba osób w rodzinach wyniosła 7 561.

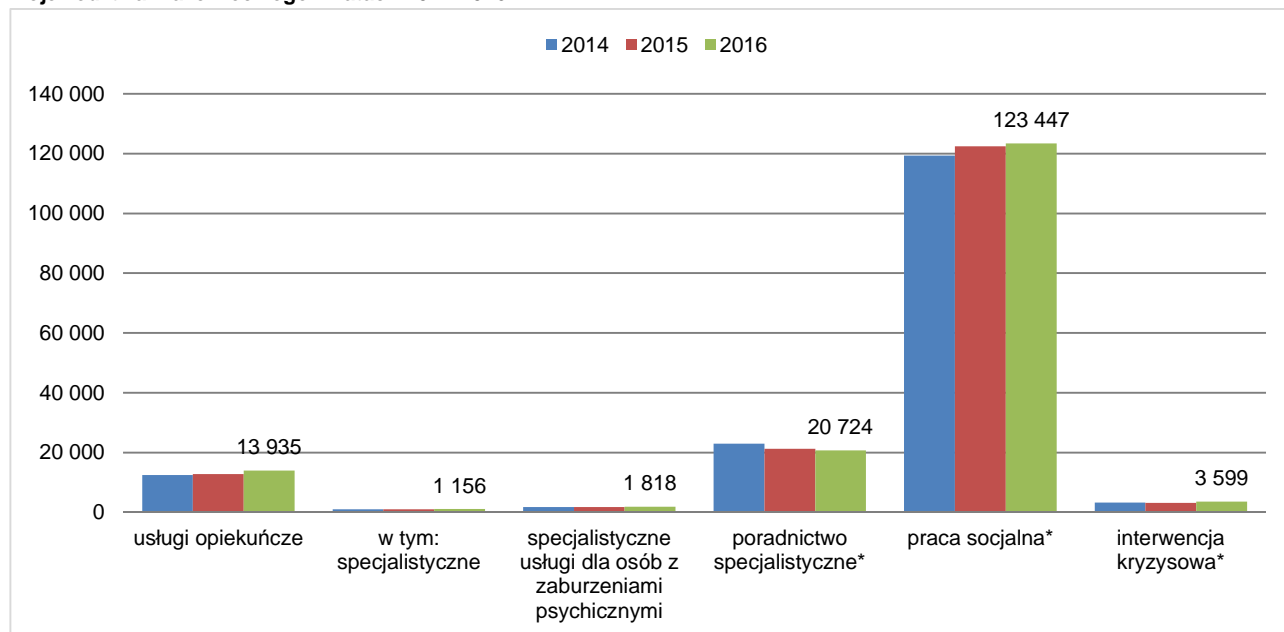
Zawarto 5 134 kontrakty socjalne, którymi objęto 6 652 osoby, w tym 221 osób zostało objętych kontraktem zawartym w Klubie Integracji Społecznej.

Indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności objęto 263 osoby, natomiast indywidualny program zatrudnienia socjalnego w ramach Centrów Integracji Społecznej zastosowano w stosunku do 152 osób.

Usługi opiekuńcze były świadczone dla 13 935 osób (liczba świadczeń – 4 472 644) na łączną kwotę 54 522 204 zł – w tym:

- usługi specjalistyczne były świadczone dla 1 156 osób (liczba świadczeń – 202 638), na łączną kwotę 2 234 287 zł,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi były świadczone dla 1 818 osób (liczba świadczeń – 342 883), na kwotę 8 188 404 zł.

Wykres 8. Liczba osób/rodzin* korzystających z usług pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

5.2. WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ REALIZOWANE PRZEZ POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych powiatowe centra pomocy rodzinie oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie realizowały w 2016 roku następujące formy pomocy:

- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki świadczone dla 11 988 osób na łączną kwotę 948 789 zł,
- pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się świadczone dla 1 802 osób na łączną kwotę 6 994 027 zł,
- turnusy rehabilitacyjne świadczone dla 6 518 osób na łączną kwotę 6 368 904 zł,
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny świadczone dla 12 676 osób na łączną kwotę 13 289 806 zł.

Ogólna kwota dofinansowania rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych (PFRON, środki własne powiatu) – 73 900 383 zł.

Na uwagę zasługują działania podejmowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie i miejskie ośrodki pomocy społecznej na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej w ramach programu „Aktywny samorząd”. W 2016 roku udzielono 3 573 świadczeń o łącznej wartości 11 134 137 zł.

Łączna kwota dofinansowania udzielona przez powiaty województwa mazowieckiego w 2016 roku na wybrane usługi pomocy społecznej wyniosła 112 641 046 zł.

6. PIECZA ZASTĘPCZA

W ramach wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej powiaty województwa mazowieckiego wykazały funkcjonowanie 4 576 rodzin zastępczych, w których przebywało 6 623 dzieci; rodzinom tym udzielono świadczenia na kwotę 61 677 041 zł.

Według ocen zasobów pomocy społecznej przygotowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie w województwie mazowieckim funkcjonowało: 3 001 rodzin spokrewnionych z dzieckiem, w których przebywało 3 885 dzieci, 1 356 rodzin zastępczych niezawodowych, w których przebywało 1 752 dzieci, 170 rodzin zastępczych zawodowych, w których przebywało 651 dzieci, w tym:

- 17 rodzin zastępczych specjalistycznych, w których przebywało 41 dzieci,
- 44 rodziny pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało 247 dzieci.

W 43 rodzinnych domach dziecka przebywało 335 dzieci.

Ważnym elementem skutecznej pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wychowaniu dzieci jest współpraca wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest realizowane przez zespół działań mających na celu przywrócenie rodzinom zdolności do wypełniania tych funkcji. W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych uruchamiane zostają działania zmierzające do ustanowienia pieczy zastępczej, która jest realizowana w ramach rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana między innymi w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, w których praca z dzieckiem jest prowadzona zgodnie z planem pomocy dziecku, sporządzanym i realizowanym przez wychowawcę we współpracy z asystentem rodziny¹³. Według informacji uzyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie w 2016 roku sporządzono 4 248 planów pomocy dziecku, tj. o 467 (9,9%) mniej w stosunku do 2015 roku (4 715 planów). W 2014 roku odnotowano sporządzenie 4 591 planów pomocy dziecku.

Poszczególne elementy instytucjonalnej pomocy dziecku i rodzinie są systematycznie oceniane. Dokonuje się oceny zarówno sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, jak też samych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Ocena sytuacji dziecka powinna być przeprowadzana w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy¹⁴. W 2016 roku odnotowano sporządzenie 5 707 ocen sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej i było to o 28 (0,5%) więcej niż w 2015 roku (5 679 ocen). W 2014 roku takich ocen sporządzono 5 693 dla 9 160 dzieci.

Dokonywano również oceny sytuacji dziecka w rodzinnych domach dziecka. W 2016 roku zrealizowano 304 takich ocen, tj. o 48 (18,75%) więcej niż w 2015 roku (256 ocen). W 2014 roku zrealizowano 211 takich ocen dla 306 dzieci.

Oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje w konsultacji w szczególności z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka¹⁵.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata¹⁶. W 2016 roku odnotowano realizację 4 115 ocen rodzin zastępczych i jest to o 345 (6,08%) więcej niż w 2015 roku. Dla porównania w 2014 takich ocen wykonano 3 689. Wzrosła również ocena rodzinnych domów dziecka, w 2016 – 42, w 2015 – 30 i w 2014 roku 32.

Na wniosek kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, posiadającego świadectwo

¹³ art. 100 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz.697).

¹⁴ art. 13, ibid.

¹⁵ art. 133 ibid.

¹⁶ art. 134 ibid.

ukończenia stosownego szkolenia, organizator rodzinnej pieczy zastępczej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata wydaje zaświadczenie kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia tego szkolenia, spełniania odpowiednich warunków oraz posiadania predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej¹⁷. Według informacji uzyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie mazowieckim do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnych domów dziecka w 2016 roku przygotowanych było 336 kandydatów, tj. o 48 (16,7%) więcej niż w 2015 roku. W 2013 roku Ocenę w zakresie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka posiadały 466 osób.

W ramach procesu usamodzielniania indywidualne programy realizowało 1 653 osoby, a w obszarach prowadzonych działań pełnoletnim osobom opuszczającym pieczę zastępczą przyznano:

- Osoby pełnoletnie opuszczające rodziny zastępcze – świadczenia dla 1 531 osób na łączną kwotę 8 020 825 zł, w tym:
 - pomoc pieniężną na usamodzielnienie dla 244 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 1 095 868 zł,
 - pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 1 397 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 6 339 048 zł,
 - pomoc pieniężną na zagospodarowanie dla 202 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 577 381 zł.
- Osoby pełnoletnie opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze – świadczenia dla 798 osób, na kwotę 4 242 428 zł, w tym:
 - pomoc pieniężną na usamodzielnienie dla 163 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 858 209 zł,
 - pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 692 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 2 929 559 zł,
 - pomoc pieniężną na zagospodarowanie dla 141 osób, którym przyznano świadczenia na kwotę 441 015 zł.
- Osoby pełnoletnie opuszczające instytucje o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej – świadczenia dla 225 osób, na kwotę 1 054 379 zł, w tym:
 - pomoc pieniężną na usamodzielnienie dla 46 osób, którym przyznano świadczenia, na kwotę 171 437 zł,
 - pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 187 dzieci, którym przyznano świadczenia, na kwotę 713 344 zł,
 - pomoc pieniężną na zagospodarowanie dla 44 dzieci, którym przyznano świadczenia, na kwotę 169 598 zł.

7. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Obowiązek jej kreowania, standaryzacji i realizacji zadań spoczywa na organach administracji rządowej oraz jednostkach samorządu terytorialnego. Kreatorem polityki społecznej na szczeblu krajowym jest Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Za standard usług oraz realizację zadań z zakresu administracji rządowej odpowiedzialny jest Wojewoda (wydziały polityki społecznej). Realizatorem na szczeblu regionalnym, za pomocą regionalnego ośrodka polityki społecznej, jest Marszałek Województwa (realizacja zadań samorządu województwa). Za organizację instytucji pomocy społecznej na szczeblu powiatowym odpowiedzialne są powiatowe centra pomocy rodzinie, zaś za organizację podstawowych usług społecznych na szczeblu gminnym – ośrodki pomocy społecznej.

¹⁷ art. 45 ibid.

W województwie mazowieckim zadania pomocy społecznej realizują:

- w imieniu Wojewody – Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego,
- w imieniu samorządu województwa – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, posiadające status regionalnego ośrodka polityki społecznej, które jest wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną, powołaną do realizacji zadań samorządu województwa mazowieckiego z zakresu polityki społecznej,
- w powiecie – 37 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 2 miejskie ośrodki pomocy rodzinie w Siedlcach i Ostrołęce, 2 miejskie ośrodki pomocy społecznej w Płocku i Radomiu oraz Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie,
- w gminie – 327 ośrodków pomocy społecznej (w tym 18 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy).

Realizację powyższych zadań wspierają organizacje pozarządowe (więcej danych na ten temat w rozdziale IV pkt. 1).

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna, świadczona przez placówki pomocy społecznej. W województwie mazowieckim prowadzą działalność instytucje pomocy społecznej o zasięgu lokalnym, finansowane z budżetu gmin oraz instytucje pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, finansowane z budżetów powiatów na pomoc społeczną. Do takich instytucji zaliczamy:

- Domy Pomocy Społecznej,
- Środowiskowe Domy Samopomocy,
- Dzielne Domy Pomocy,
- Noclegownie, schroniska dla bezdomnych,
- Kluby samopomocy,
- Mieszkania chronione,
- Ośrodki Interwencji Kryzysowej,
- Jednostki specjalistycznego poradnictwa,
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- Dzielne placówki wsparcia,
- Placówki typu rodzinnego,
- Centra Integracji Społecznej,
- Kluby Integracji Społecznej,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Zakłady Aktywności Zawodowej.

Dane dotyczące ilości tych placówek w województwie mazowieckim w latach 2014-2016 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 5. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.

Typ jednostki	2014	2015	2016
Domy Pomocy Społecznej	105	107	107
Środowiskowe Domy Samopomocy	62	65	65
Dzielne Domy Pomocy	32	41	44
Noclegownie, schroniska dla bezdomnych	80	80	79
Kluby samopomocy	10	12	10
Mieszkania chronione	67	49	55
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	13	16	14
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	81	83	83
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	87	92	105
Dzielne placówki wsparcia dla dzieci	235	225	215

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Typ jednostki	2014	2015	2016
Placówki dla dzieci typu rodzinnego	37	36	46
Centra Integracji Społecznej	11	12	14
Kluby Integracji Społecznej	17	20	16
Warsztaty Terapii Zajęciowej	90	91	98
Zakłady Aktywności Zawodowej	6	8	8
RAZEM	933	937	959

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok, Rejestry i Wykazy Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

8. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ

8.1. KADRA OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WRAZ Z MIASTAMI NA PRAWACH POWIATU

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku, **kadra ośrodków pomocy społecznej** liczyła 7 024 osoby w tym:

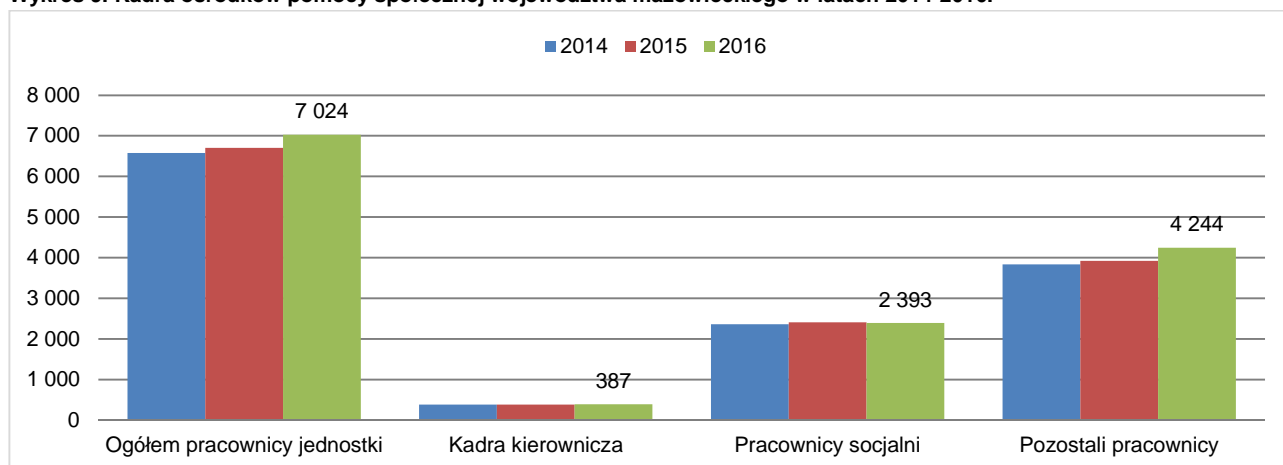
- kadra kierownicza – 387 osób,
- pracownicy socjalni – 2 393 osoby,
- pozostali pracownicy – 4 244 osoby.

W województwie mazowieckim obserwujemy zwiększenie zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej. W 2016 roku wzrost ten wyniósł 4,7% w stosunku do roku 2015 oraz 6,8% w stosunku do roku 2014. Wśród kadry kierowniczej zatrudnienie w 2016 roku w stosunku do 2015 wzrosło o 1,6%, natomiast w stosunku do 2014 roku wzrost wyniósł 0,5%. Z analizy materiału badawczego wynika, że w 2016 roku zatrudnienie kadry kierowniczej w ośrodkach pomocy społecznej zwiększyło się w stosunku do roku 2015 o 6 osób a do 2014 roku wzrosło o 2 osoby.

W mazowieckich ośrodkach pomocy społecznej, na przestrzeni lat 2014-2016, liczba **pracowników socjalnych** utrzymywała się na podobnym poziomie i wynosiła średnio 2 387 osób. Na koniec grudnia 2016 roku zatrudnionych było 2 393 osoby, co stanowi spadek o 0,5% w stosunku do roku 2015 a wzrost o 1,4% w relacji do roku 2014.

Występuje zauważalna tendencja wzrostowa w kategorii zatrudnienia „**pozostali pracownicy**”, do których zaliczamy między innymi: asystentów rodziny, prawników, psychologów, obsługę administracyjną, informatyczną i księgową ośrodków pomocy społecznej. W 2016 roku zatrudnienie na tych stanowiskach wzrosło o 8,3% tj. o 325 osób w porównaniu do roku 2015.

Wykres 9. Kadra ośrodków pomocy społecznej województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

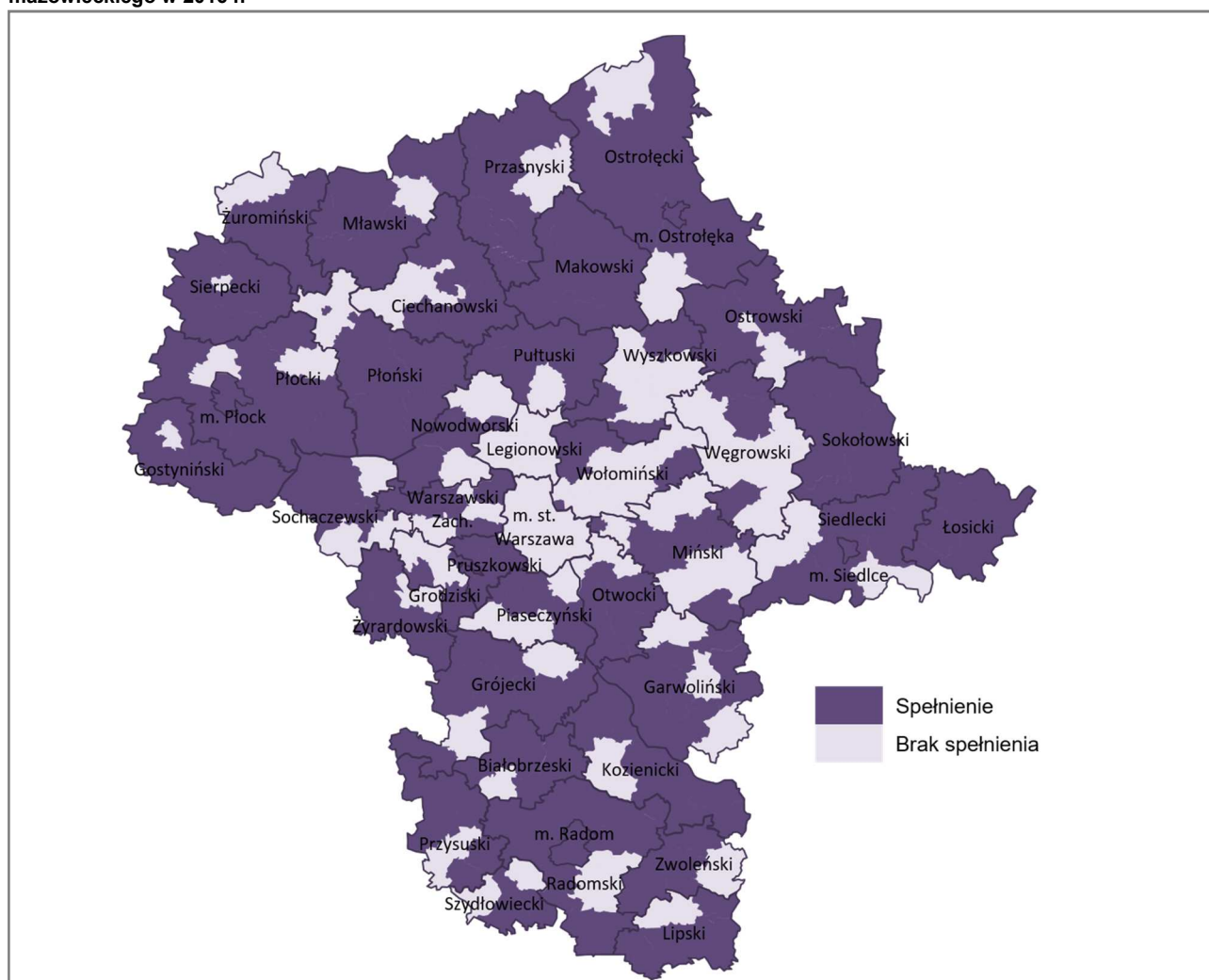
Spośród zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej **pracowników socjalnych** 1 670 posiada wykształcenie wyższe, blisko o połowę mniej (637 osób) – wykształcenie średnie. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 26,7% pracowników socjalnych (639 osób). Specjalizację II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 120 osób (5%). Wśród pracowników socjalnych 9,7%, tj. 232 osób posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Na 387 osoby zatrudnione **na stanowiskach kierowniczych**, 316 (81,65%) legitymuje się wykształceniem wyższym. Prawie 94,6%, tj. 366 osób spośród tej kategorii zatrudnienia posiada ukończoną specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

W grupie **pozostałych pracowników** zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej 2 718 osób posiada wykształcenie wyższe, zaś 1 013 osoby wykształcenie średnie. Pozostali pracownicy (513 osób), posiadają inny poziom wykształcenia.

Z analizy materiału wynika, że coraz więcej osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej posiada wykształcenie wyższe, co bardzo dobrze prognozuje dla jakości świadczonych przez nich usług na rzecz klientów pomocy społecznej.

Mapa 6. Spełnienie ustawowego obowiązku dot. liczby zatrudnionych pracowników socjalnych w gminach województwa mazowieckiego w 2016 r.¹⁸

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

¹⁸ Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących, art. 110 p.11 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.)

8.2. KADRA POWIATOWYCH CENTRÓW POMOCY RODZINIE WRAZ Z M. ST. WARSZAWA

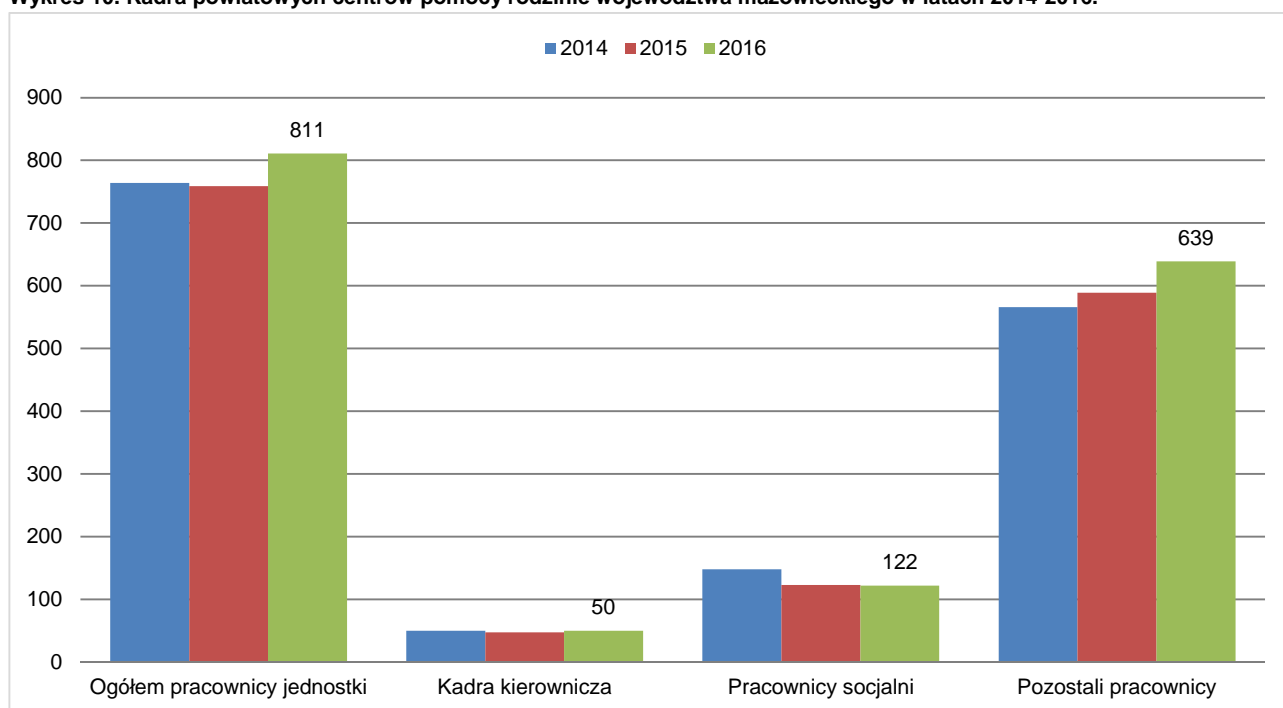
Według stanu na koniec grudnia 2016 roku, w **powiatowych centrach pomocy rodzinie** w województwie mazowieckim zatrudnionych było 811 osób. W 2016 roku w porównaniu do 2015 roku stan zatrudnienia zwiększył się o 6,85%.

Powiatowe centra pomocy rodzinie wykazały zatrudnienie w następującym podziale:

- kadra kierownicza – 50 osób,
- pracownicy socjalni – 122 osoby,
- pozostali pracownicy – 639 osób.

Wszystkie 50 osób spośród **kadry kierowniczej** miało wykształcenie wyższe. Posiadanie specjalizacji z organizacji pomocy społecznej zadeklarowało 49 osób.

Wykres 10. Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Powiatowe centra pomocy rodzinie w 2016 roku w formularzach oceny wykazały zatrudnienie 122 **pracowników socjalnych**. W grupie pracowników socjalnych w 2016 roku 110 osób legitymuje się wykształceniem wyższym, 22 osoby wykształceniem średnim, specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego ukończyło 9 osób, zaś 14 osób specjalizację II stopnia. Specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej posiadało 31 pracowników socjalnych.

W kategorii „**pozostali pracownicy**”, do których zaliczamy między innymi: prawników, psychologów, obsługę administracyjną, informatyczną i księgową powiatowych centrów pomocy rodzinie wykazano zatrudnienie w 2016 roku 639 osób.

8.3. ZATRUDNIENIE POMOCNICZE W OŚRODKACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jak wynika z analizy formularzy Oceny, coraz częściej współpracę z ośrodkami pomocy społecznej podejmują **wolontariusze**. W 2016 roku tą formę współpracy z ośrodkami pomocy społecznej podjęło 2 397 osób. Ich liczba od dwóch lat sukcesywnie wzrasta. W 2014 roku ze służbami pomocy społecznej w gminach województwa mazowieckiego współpracowało 2 312 wolontariuszy, a w 2015 roku – 2 372 osoby.

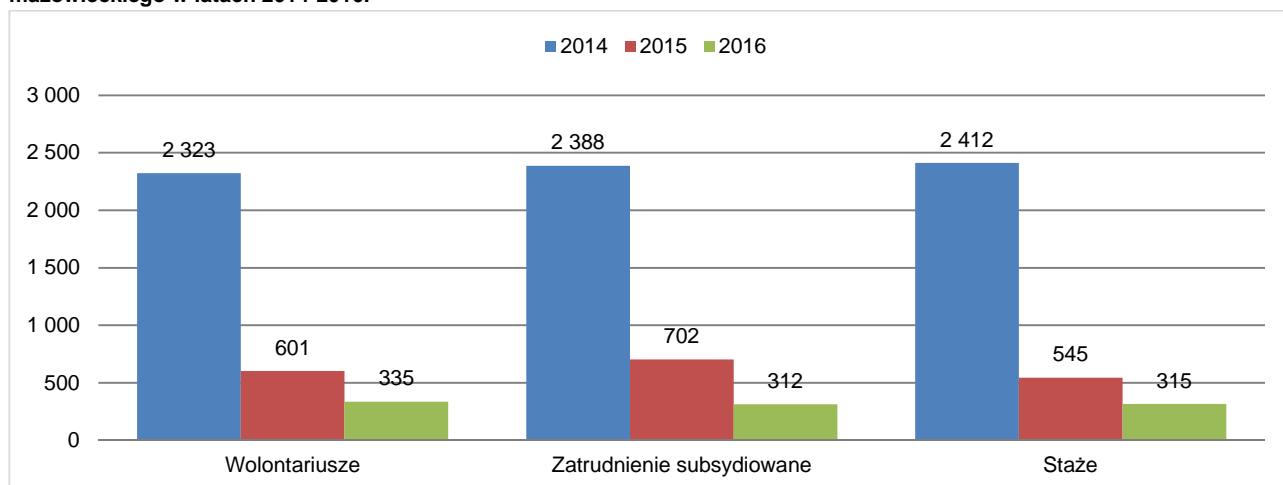
Dodatkową formą wsparcia kadr ośrodków pomocy społecznej jest **zatrudnienie subsydiowane**. Jego główną ideą i zaletą jest możliwość posiadania pracownika, którego koszty utrzymania nie są ponoszone przez pracodawcę. Z tej formy zatrudnienia mogą korzystać zarówno osoby bezrobotne, jak i absolwenci, którzy w ten sposób zdobywają pierwsze doświadczenie zawodowe. W ten sposób w ośrodkach pomocy społecznej Mazowsza zatrudniono w 2014 roku 583 osoby, w 2015 roku – 675 osób, zaś w 2016 roku 522 osoby.

Innym rodzajem zatrudnienia pomocniczego jest **staż**, który odbywa się na podstawie umowy zawartej między pracodawcą a powiatowym urzędem pracy. Staż polega na nabywaniu przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy. Staż w ośrodkach pomocy społecznej odbyło w 2014 roku – 259 osób, w kolejnym, 2015 roku – 242 osoby i w roku 2016 – 261 osób.

8.4. ZATRUDNIENIE POMOCNICZE W POWIATOWYCH CENTRACH POMOCY RODZINIE

Powiatowe centra pomocy rodzinie również korzystają z zatrudnienia pomocniczego, choć w znacznie mniejszym zakresie niż ośrodki pomocy społecznej. W ramach wolontariatu w 2016 roku współpracowało w powiatach 15 osób, z zatrudnienia subsydiowanego skorzystały 23 osoby, natomiast staż odbyły 54 osoby.

Wykres 11. Zatrudnienie pomocnicze w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

8.5. ZESPOŁY PRACY SOCJALNEJ I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Od początku maja 2011 roku, zgodnie z art. 110 a ustawy o pomocy społecznej, w ramach struktury organizacyjnej ośrodków pomocy społecznej istnieje możliwość wyodrębnienia zespołu realizującego zadania ośrodka w zakresie pracy socjalnej i integracji społecznej. W skład zespołu powinno wchodzić co najmniej trzech pracowników socjalnych. Dodatkowo, jego członkami mogą być inni specjaliści realizujący zadania z zakresu integracji społecznej. Zmiana ta pozwala na zatrudnianie specjalistów takich, jak terapeuci, psychologowie czy pedagodzy, którzy mogą w ten sposób wspomagać pracowników socjalnych w ich pracy na rzecz poprawy sytuacji rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Z analizy danych zawartych w Ocenie zasobów wynika, że w woj. mazowieckim w latach 2014-2016 funkcjonowała następująca liczba zespołów pracy socjalnej i integracji społecznej:

- w 2014 roku - 80 zespołów w 39 gminach (z czego w Warszawie 27 zespołów w 7 dzielnicach),
- w 2015 roku - 80 zespołów z 38 gmin (z czego w Warszawie 28 zespołów w 7 dzielnicach),

- w 2016 roku - 93 zespoły w 37 gminach (z czego w Warszawie 29 zespołów w 8 dzielnicach.).

Liczba osób pracujących w tych zespołach w 2014 roku to 561 osób, w 2015 roku to 599 osób, a w roku oceny to 566 osób.

9. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

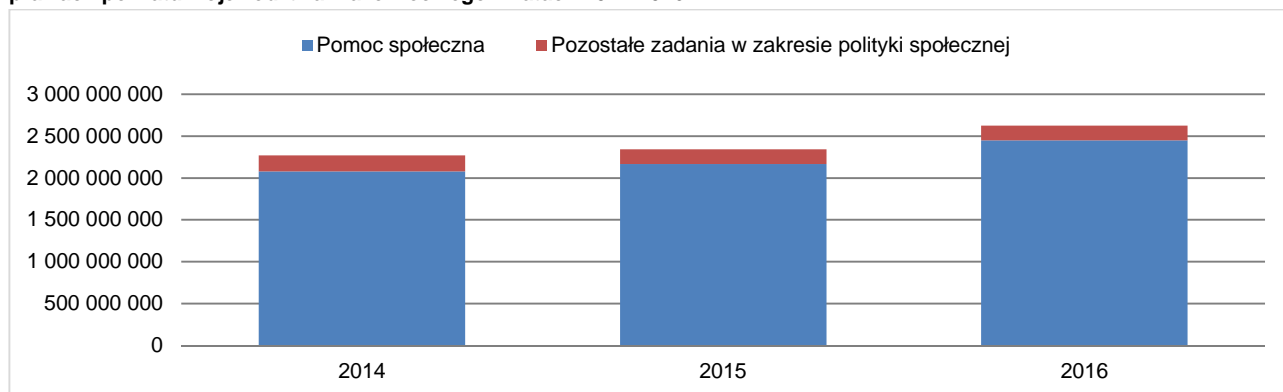
9.1. BUDŻETY GMIN I MIAST NA PRAWACH POWIATU NA ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej, wydatkowane przez gminy i miasta na prawach powiatu **wyniosły ogółem w województwie mazowieckim w 2016 r. 2 705 941 112 zł**. Z analizy wielkości tych wydatków w latach 2014-2016 wynika, że gminy i miasta na prawach powiatu przeznaczają na politykę społeczną coraz więcej środków finansowych. W porównaniu do 2014 roku wielkość tych nakładów wzrosła o kwotę 356 013 234 zł. Nadal największe kwoty są wydatkowane na świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego. W 2016 roku na ten cel przeznaczono 1 382 498 886 zł (51,09% ogółu środków). Do innych dużych pozycji budżetowych w wydatkach na pomoc społeczną w gminach należą:

- środki przeznaczone na prowadzenie i utrzymanie ośrodków pomocy społecznej¹⁹ to kwota 351 604 829 zł, co stanowi 12,99% ogółu środków,
- środki na zasiłki i pomoc w naturze w kwocie 145 625 117 zł, co stanowi 5,38% ogółu środków,
- środki na zasiłki stałe w kwocie 143 172 924 zł, co stanowi 5,29% ogółu środków,
- środki przeznaczone na utrzymanie żłobków to kwota 118 436 708 zł, co stanowi 4,38% ogółu środków.

Powyższe kategorie wydatków budżetowych na pomoc społeczną wraz ze świadczeniami rodzinnymi obejmują prawie 79,13% (2 141 338 464 zł) całego budżetu na politykę społeczną w gminach.

Wykres 12. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok. * zadania gminne poza wydatkami NFZ.

¹⁹ W tym koszty zatrudnienia pracowników socjalnych i innych specjalistów.

W 2016 roku najmniej środków gminy przeznaczyły na następujące pozycje budżetowe:

- wydatki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych w kwocie 1 065 543 zł, co stanowi 0,04% ogółu środków,
- wydatki na Pomoc dla cudzoziemców w kwocie 560 885 zł, co stanowi 0,02% ogółu środków,
- wydatki na Kluby Dziecięce w kwocie 457 936 zł, co stanowi 0,02% ogółu środków,
- wydatki na Centra Integracji Społecznej w kwocie 53 784 zł, co stanowi 0,002% ogółu środków.

9.2. ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W POWIATACH

Środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej, wydatkowane przez powiaty wyniosły ogółem w województwie mazowieckim w 2016 r. 700 546 886 zł. Z analizy wielkości tych wydatków w latach 2014-2016 wynika, że powiaty podobnie jak gminy województwa przeznaczają na politykę społeczną coraz więcej środków finansowych. W porównaniu do 2014 roku wielkość tych nakładów wzrosła o kwotę 74 024 154 zł.

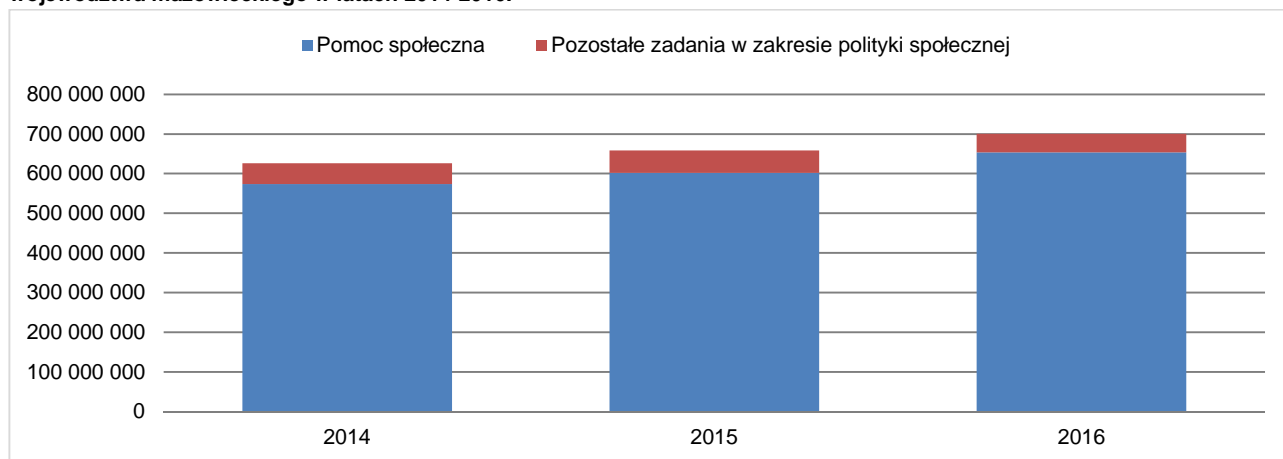
Najwięcej środków finansowych powiaty przeznaczają na:

- Wydatki na prowadzenie i utrzymanie Domów Pomocy Społecznej²⁰ w kwocie 358 570 367 złotych, co stanowi 51,18% ogółu środków,
- Wydatki na prowadzenie i utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych w kwocie 117 176 501 zł, co stanowi 16,73% ogółu środków,
- Wydatki na rodziny zastępcze w kwocie 102 777 571 zł, co stanowi 14,67% ogółu środków,
- Wydatki ze środków PFRON w kwocie 28 093 058 zł, co stanowi 4,01% ogółu środków.

Najmniej środków finansowych powiaty przeznaczają na:

- Pomoc materialna dla uczniów 222 548 zł, co stanowi 0,03% ogółu środków,
- Wydatki na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w kwocie 2 025 412 zł, co stanowi 0,29% ogółu środków,
- Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem w kwocie 1 563 922 zł, co stanowi 0,22% ogółu środków.

Wykres 13. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w powiatach województwa mazowieckiego w latach 2014-2016.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok. * zadania powiatowe poza wydatkami NFZ.

²⁰ Wydatki na odpłatność gmin za pobyt osób kierowanych do DPS wyniosły 75 368 418 zł

Wydatki na utrzymanie i prowadzenie powiatowych centrów pomocy rodzinie wyniosły w 2016 r. 42 928 701 zł, tj. 13,5% (5 104 611 zł) więcej niż w 2015 roku, w którym utrzymanie wyniosło 37 824 090 zł.

10. AKTYWNOŚĆ PROJEKTOWO-KONKURSOWA GMIN I POWIATÓW

Z analizy formularzy oceny za 2016 rok wynika, że zrealizowano 24 projekty współfinansowane z EFS w 24 gminach, a ogólna liczba osób objęta tymi projektami wyniosła 1 062 osób. Do realizacji projektów przystąpiły gminy w powiatach: ciechanowskim, grodziskim, legionowskim (2), nowodworskim, ostrowskim (2), piaseczyńskim, m. Płock, m. Radom, siedleckim, sochaczewskim, szydłowieckim, m. st. Warszawa (2 dzielnice), warszawskim zachodnim (2).

W konkursach ogłaszanych przez MRPiPS wzięło udział 331 gmin, które podjęły się realizacji 331 projektów. W żadnym powiecie nie wystąpiła sytuacja, w której jakkolwiek gmina nie zadeklarowała by uczestnictwa. Najwięcej gmin wykazało udział w konkursie „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w zakresie zatrudnienia asystentów rodziny.

Udział w programach osłonowych wykazało 327 gmin, które realizowały 641 programów, w których wzięło udział 214 400 osób.

W przypadku powiatów, analiza formularzy oceny wskazuje, że zrealizowano 7 projektów współfinansowane z EFS na terenie 7 jednostek samorządu terytorialnego, a ogólna liczba osób objęta tymi projektami wyniosła 403 osoby.

Udział w konkursach ogłaszanych przez MRPiPS zadeklarowało 35 powiatów, które łącznie zrealizowało 41 konkursów. Wzięło w nich udział 5 029 osób. Najwięcej powiatów wykazało udział w konkursie „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” w zakresie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Udziału w programach osłonowych nie wykazał żaden powiat.

11. ZLECANIE ZADAŃ PRZEZ GMINY I POWIATY ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM

Z danych przekazanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej wynika, że realizację zadań z zakresu pomocy społecznej przez organizacje pozarządowe lub inne podmioty określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie²¹, na podstawie umowy o współpracy i zleceniu zadań, zadeklarowało 17 powiatów i 71 gmin województwa mazowieckiego. Kwoty zadań zleconych (w trybie „działalności pożytku publicznego” i w trybie „zamówień publicznych”) wyniosły: 42 966 721 zł w gminach i 11 524 350 zł w powiatach.

W powiatach białobrzeskim, gostynińskim, mławskim, sochaczewskim, sokołowskim, szydłowieckim, węgrowskim, zwoleńskim i żuromińskim żadna z gmin nie wykazała zlecenia zadań organizacjom pozarządowym. Najwięcej organizacji pozarządowych realizuje zadania w gminach z powiatów: m. st. Warszawy (14 dzielnic), radomskiego (4 gminy), wyszkowskiego (4 gminy), garwolińskiego (3 gminy), legionowskiego (3 gminy), mińskiego (3 gminy), nowodworskiego (3 gminy), ostrowskiego (3 gminy), płońskiego (3 gminy) i sierpeckiego (3 gminy).

Zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia odbywały się poprzez:

- zlecenia w trybie „działalności pożytku publicznego”, uzyskało 582 organizacje pozarządowych, z którymi zawarto 780 umów na łączną wartość 37 005 675 zł,

²¹ Tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.

- zlecenia w trybie „zamówień publicznych” uzyskało 39 organizacji pożytku publicznego na łączną kwotę 5 961 046 zł.

Gminy zlecały zadania w zakresie:

- usług opiekuńczych - 36 organizacjom na kwotę 10 071 688 zł,
- specjalistycznych usług opiekuńczych - 13 organizacjom na kwotę 1 388 555 zł,
- prowadzenia placówki pomocy społecznej - 20 organizacjom na kwotę 5 699 372 zł.

W przypadku powiatowych centrów pomocy rodzinie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie zlecenia im zadań z zakresu pomocy społecznej nie deklarowały powiaty: ciechanowski, gostyniński, grójecki, kozienicki, lipski, łosicki, m. Ostrołęka, ostrowski, piaseczyński, m. Płock, płocki, płoński, przasnyski, pułtuski, m. Radom, m. Siedlce, sierpecki, sokołowski, szydłowiecki, m. st. Warszawa, węgrowski, zwoleński, żuromiński.

Powiatowe centra pomocy rodzinie skoncentrowały się głównie na współpracy z 67 organizacjami pozarządowymi w zakresie zleceń w trybie „działalności pożytku publicznego”, i wykazały zawartych 81 umów, na łączną kwotę 10 884 350 zł i prowadzenia placówek pomocy społecznej w liczbie 36 organizacji, którym zlecono zadania na łączną kwotę 20 598 142 zł

IV. MAZOWIECKI BAROMETR UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

1. WSKAŹNIK POMIARU UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO – INFORMACJE OGÓLNE

Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego został włączony w 2015 roku do „Oceny zasobów pomocy społecznej za 2014 rok” jako wskaźnik regularnego i cyklicznego pomiaru zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym poszczególnych gmin Mazowsza.

Ze względu na jego uniwersalny charakter Barometr pozwala nie tylko na analizę danych, ale pokazuje także tendencje i umożliwia określenie stopnia oddalenia poszczególnych lokalnych wspólnot samorządowych od osiągnięcia zakładanych celów określonych w przyjętej przez samorząd Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej. Barometr jest także wyznacznikiem dla monitorowania celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w szczególności określonych dla Celu Tematycznego numer 9.

Ponieważ wskaźnik służący określeniu zjawiska ubóstwa ma umożliwiać regularną i cykliczną analizę obszarów zagrożonych ubóstwem w województwie mazowieckim, dane do jego pomiaru powinny być dostępne bez konieczności przeprowadzania dodatkowych badań dla ich wygenerowania, zaś jednostką terytorialną zbioru danych powinna być gmina. Dane do wyznaczenia obecnego wskaźnika pochodzą z następujących źródeł:

- Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla województwa mazowieckiego za 2015 rok,
- Banku Danych Lokalnych GUS za 2015 rok.

Ze względu na dostępność danych w Banku Danych Lokalnych GUS Barometr jest opracowywany w cyklu dwuletnim. Dlatego też aktualizacja danych została dokonana pod koniec 2016 roku, a jej wyniki prezentujemy poniżej.

Przy prezentacji wyników zastosowaliśmy mechanizmy umożliwiające wykorzystanie Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego dla monitorowania celów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w szczególności określonych dla Celu Tematycznego 9. Dla wyznaczenia koncentracji terytorialnej w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem określono zbiorczy wskaźnik składający się z trzech podwskaźników:

- zagrożenie ubóstwem,
- deprivacji materialnej,
- intensywności pracy.

Wymienione podwskaźniki są zgodne ze wskaźnikami Strategii Europa 2020 oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu 2020, co zapewnia precyzyjne określenie realizacji celu w postaci obniżenia wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

2. METODOLOGIA TWORZENIA JEDNOLITEGO WSKAŹNIKA POMIARU UBÓSTWA W REGIONIE²²

Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego opiera się na trzech wymiarach ubóstwa w gminach :

1. WYMIAR FINANSOWY

- Wskaźnik 1: Dochód w gminie przypadający na 1 mieszkańca,
- Wskaźnik 2: Liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy,
- Wskaźnik 3: Odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy w % liczbie wszystkich osób korzystających z pomocy.

2. WYMIAR WARUNKÓW ŻYCIA

- Wskaźnik 1: Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w %,
- Wskaźnik 2: Powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie,
- Wskaźnik 3: Odsetek mieszkań w zasobach gminnych, w których zaległość w opłatach wynosi ponad 3 miesiące, w stosunku do ogółu mieszkań gminnych, których mieszkańcy zalegają w opłatach.

3. WYMIAR SYTUACJI NA RYNKU PRACY (OPARTY NA DWÓCH WSKAŹNIKACH)

- Wskaźnik 1: Wskaźnik bezrobocia,
- Wskaźnik 2: Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie wszystkich osób bezrobotnych.

W ramach każdego ze wskazanych wymiarów konieczne było utworzenie jednego zbiorczego rankingu gmin, opartego na pojedynczych wskaźnikach składowych. Dla przykładu, ranking gmin Mazowsza w obrębie wymiaru finansowego oraz warunków życia uwzględnia wszystkie 3 wskaźniki bazowe, a ranking w ramach sytuacji na rynku pracy opiera się na 2 wskaźnikach. Procedura pozycjonowania wymagała skonstruowania zbiorczego wskaźnika wymiaru ubóstwa opartego na wszystkich ośmiu wskaźnikach. Ostateczny wynik każdej gminy świadczy o tym, jaką zajmuje pozycję w stosunku do innych wybranych do analizy jednostek terytorialnych. Należy zaznaczyć, że wyższa wartość oznacza lepszą pozycję danej gminy. Otrzymana wartość rankingu wskazuje też, o ile jednostek od przeciętnej wojewódzkiej dana gmina odbiega In minus lub In plus w porównaniu do wszystkich gmin uwzględnionych w analizie. Tabela porównawcza dla gmin znajduje się na stronie 102.

3. TERENY DEFAWORYZOWANE NA MAZOWSZU

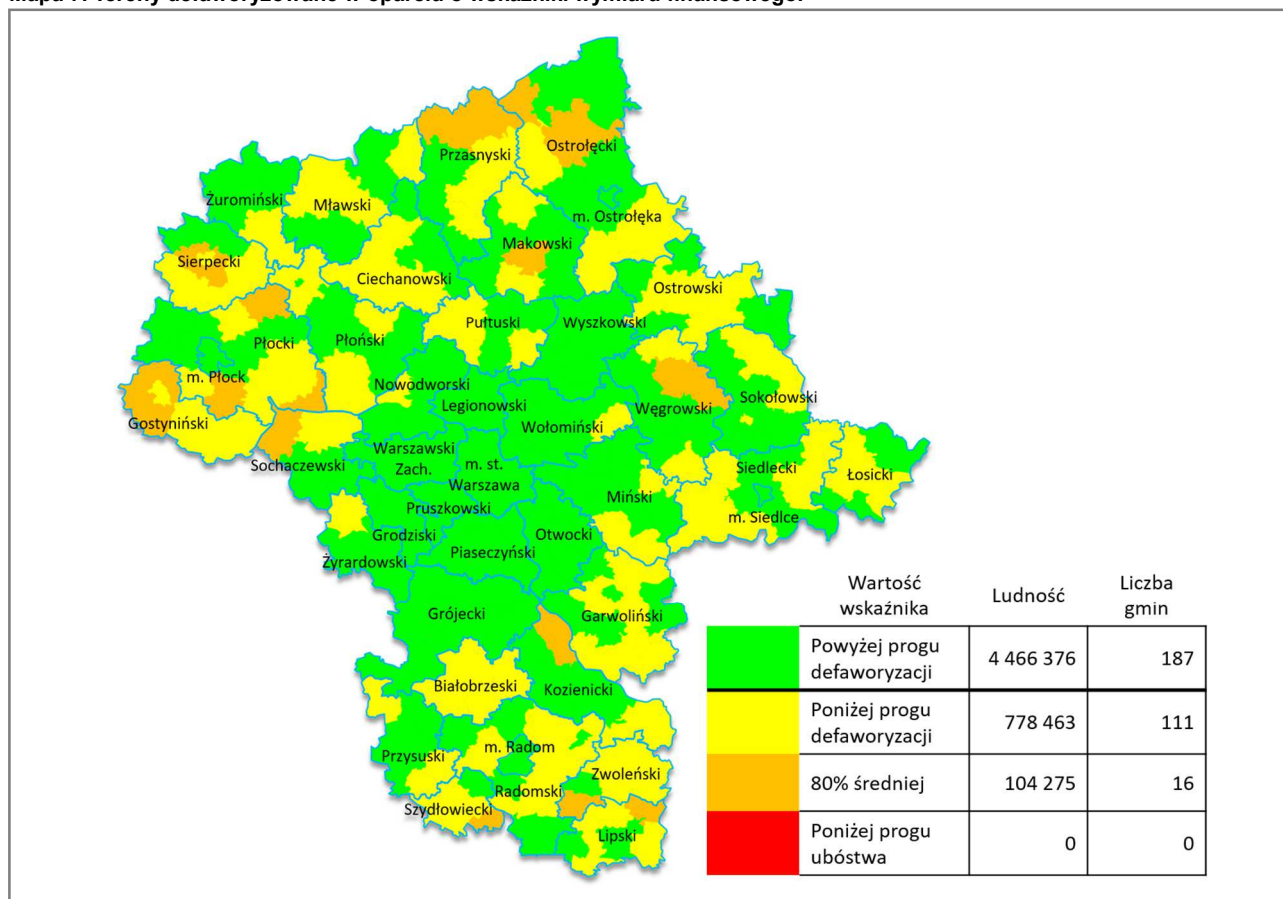
3.1. TERENY DEFAWORYZOWANE W OPARCIU O WSKAŹNIK WYMIARU FINANSOWEGO

Rozkład terenów defaworyzowanych w oparciu o wskaźnik wymiaru finansowego na Mazowszu, w badaniu przeprowadzonym w 2016 roku, wyglądał następująco:

- powyżej progu defaworyzacji znalazło się 187 gmin, co stanowi wzrost w stosunku do analizy z 2014 roku o 36 gmin (24%), na terenie których zamieszkiwało 4 466 376 osób co stanowi wzrost w stosunku do 2014 roku o 430 921 osób (11%),

²² Szczegółowy opis metodologii wyznaczania Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego zamieszczony jest w „Ocenie zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2014 rok” dostępnej na stronie internetowej ois.mazowsze.pl.

Mapa 7. Tereny defaworyzowane w oparciu o wskaźniki wymiaru finansowego.

Źródło: Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego za 2016 rok

- poniżej progu defaworyzacji znalazło się 111 gmin co stanowi spadek w stosunku do analizy z 2014 roku o 24 gminy (22%), na terenie których zamieszkiwało 778 463 osoby, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 341 372 osoby (44%),
- średnią 80% uzyskało 16 gmin, co stanowi spadek w stosunku do analizy z 2014 roku o 10 gmin (63%), na terenie których zamieszkiwało 104 275 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 63 135 osób (61%),
- poniżej progu ubóstwa²³ nie znalazła się żadna gmina (wzrost w stosunku do analizy z 2014 roku o 2 gminy na terenie których zamieszkiwało 14 140 osób).

3.2. TERENY DEFAWORYZOWANE W OPARCIU O WSKAŹNIK WYMIARU WARUNKÓW ŻYCIA

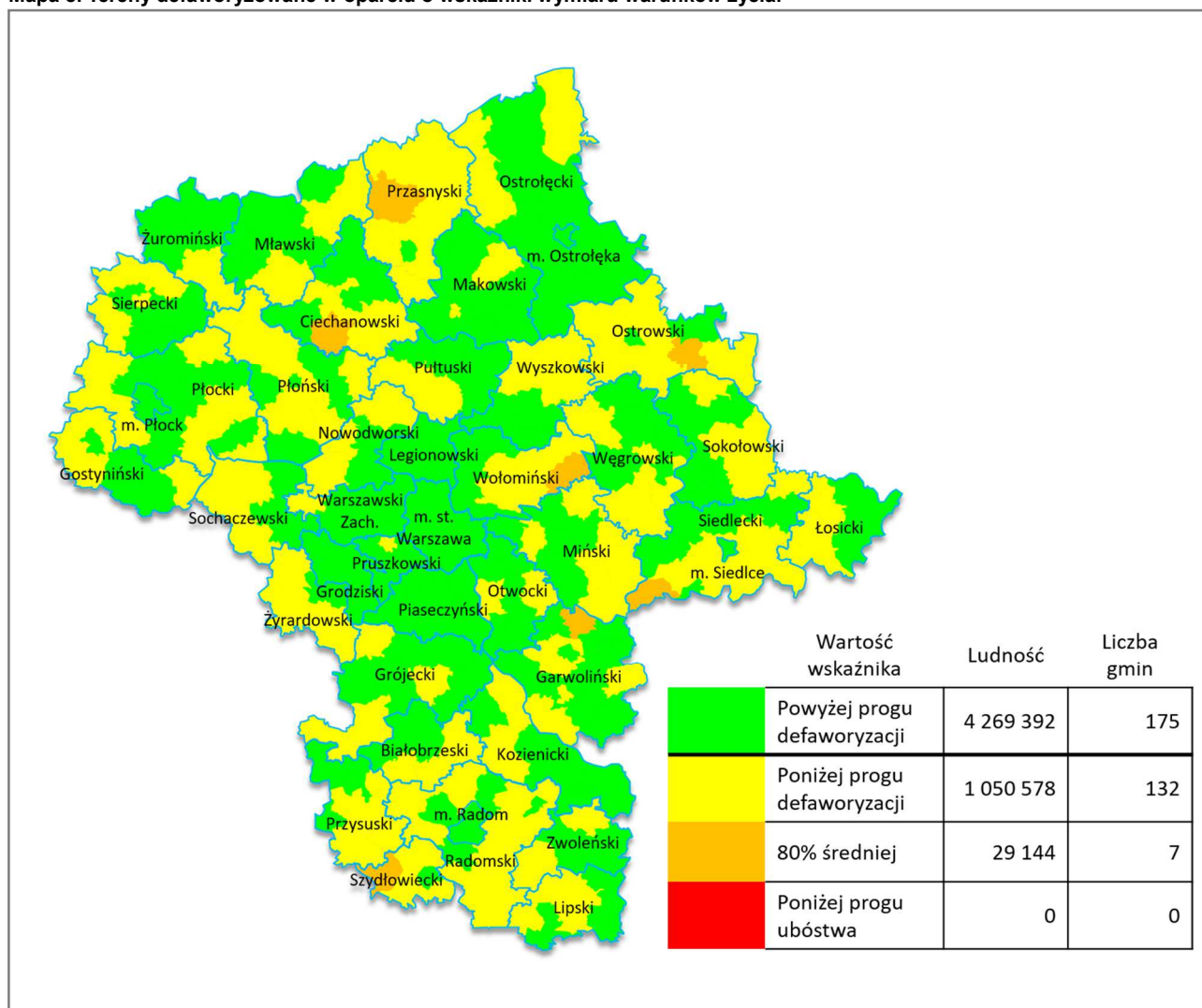
W przypadku rozkładu terenów defaworyzowanych w oparciu o wskaźnik wymiaru warunków życia na Mazowszu, w badaniu przeprowadzonym w 2016 roku, przedstawia się on następująco:

- powyżej progu defaworyzacji znalazło się 175 gmin, co stanowi wzrost w stosunku do badania z 2014 roku o 19 gmin (12%), na terenie których zamieszkiwało 4 269 392 osoby, co stanowi wzrost w stosunku do 2014 roku o 187 235 osób (4%),
- poniżej progu defaworyzacji znalazło się 132 gminy co stanowi spadek w stosunku do badania z 2014 roku o 22 gminy (14%), na terenie których zamieszkiwało 1 050 578 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 164 960 osób (14%),

²³ Według przyjętej metodologii, ustalono, że progiem ubóstwa są objęte wszystkie gminy dla których wartość wskaźnika zbiorczego znajduje się poniżej 60% średniej wartości danego wskaźnika w województwie mazowieckim.

- średnią 80% uzyskało 7 gmin, co stanowi wzrost w stosunku do badania z 2014 roku o 3 gminy (75%), na terenie których zamieszkiwało 29 144 osoby, co stanowi wzrost w stosunku do 2014 roku o 9 999 osób (52%),
- poniżej progu ubóstwa nie znalazła się żadna gmina (podobnie jak w badaniu z 2014 roku).

Mapa 8. Tereny defaworyzowane w oparciu o wskaźniki wymiaru warunków życia.

Źródło: Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego za 2016 rok

3.3. TERENY DEFAWORYZOWANE W OPARCIU O WSKAŹNIK WYMIARU SYTUACJI NA RYNKU PRACY

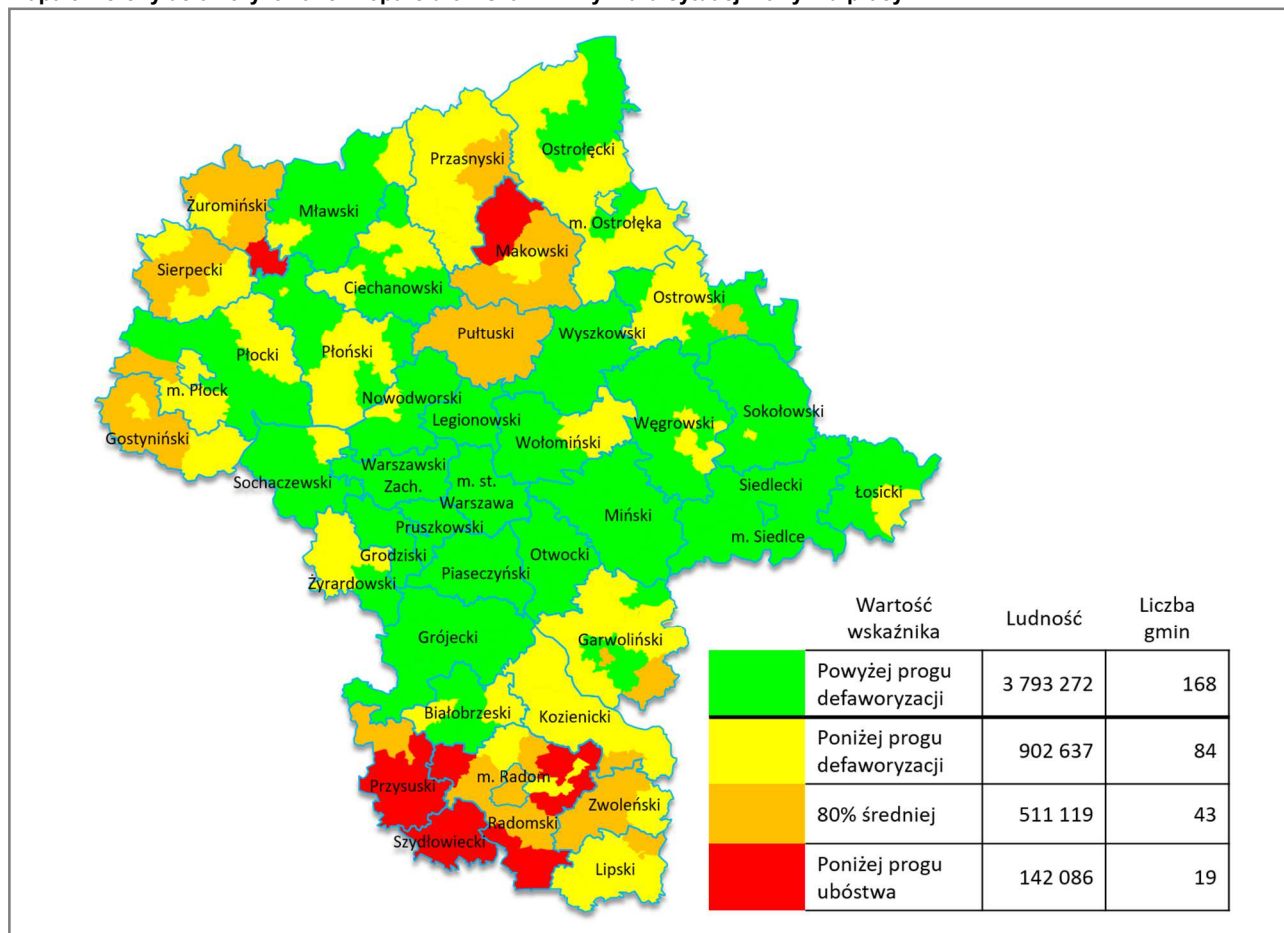
Rozkład terenów defaworyzowanych w oparciu o wskaźnik wymiaru sytuacji na rynku pracy na Mazowszu, w badaniu przeprowadzonym w 2016 roku, wyglądał następująco:

- powyżej progu defaworyzacji znalazło się 168 gmin, co stanowi wzrost w stosunku do analizy z 2014 roku o 3 gminy (2%), na terenie których zamieszkiwało 3 793 272 osoby, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 21 670 osób (1%),
- poniżej progu defaworyzacji znalazły się 84 gminy co stanowi wzrost w stosunku do analizy z 2014 roku o 16 gmin (24%), na terenie których zamieszkiwało 902 637 osób, co stanowi wzrost w stosunku do 2014 roku o 249 744 osób (38%),
- średnią 80% uzyskały 43 gminy, co stanowi spadek w stosunku do analizy z 2014 roku o 5 gmin (10%), na terenie których zamieszkiwało 511 119 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 113 302 osoby (18%),

- poniżej progu ubóstwa znalazło się 19 gmin, co stanowi spadek w stosunku do analizy z 2014 roku o 14 gmin (42%), na terenie których zamieszkiwało 142 086 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 82 498 osób (37%).

Nadal poniżej progu ubóstwa w oparciu o wskaźniki wymiaru sytuacji na rynku pracy znajdują się gminy

Mapa 9. Tereny defaworyzowane w oparciu o wskaźniki wymiaru sytuacji na rynku pracy.

Źródło: Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego za 2016 rok

3.4. TERENY DEFAWORYZOWANE NA MAZOWSZU W OPARCIU O TRZY WSKAŹNIKI WYMIARU

Z analizy zastawienia zbiorczego trzech wskaźników wymiaru wynika, że na Mazowszu, w badaniu przeprowadzonym w 2016 roku, rozkład terenów defaworyzowanych przedstawia się następująco:

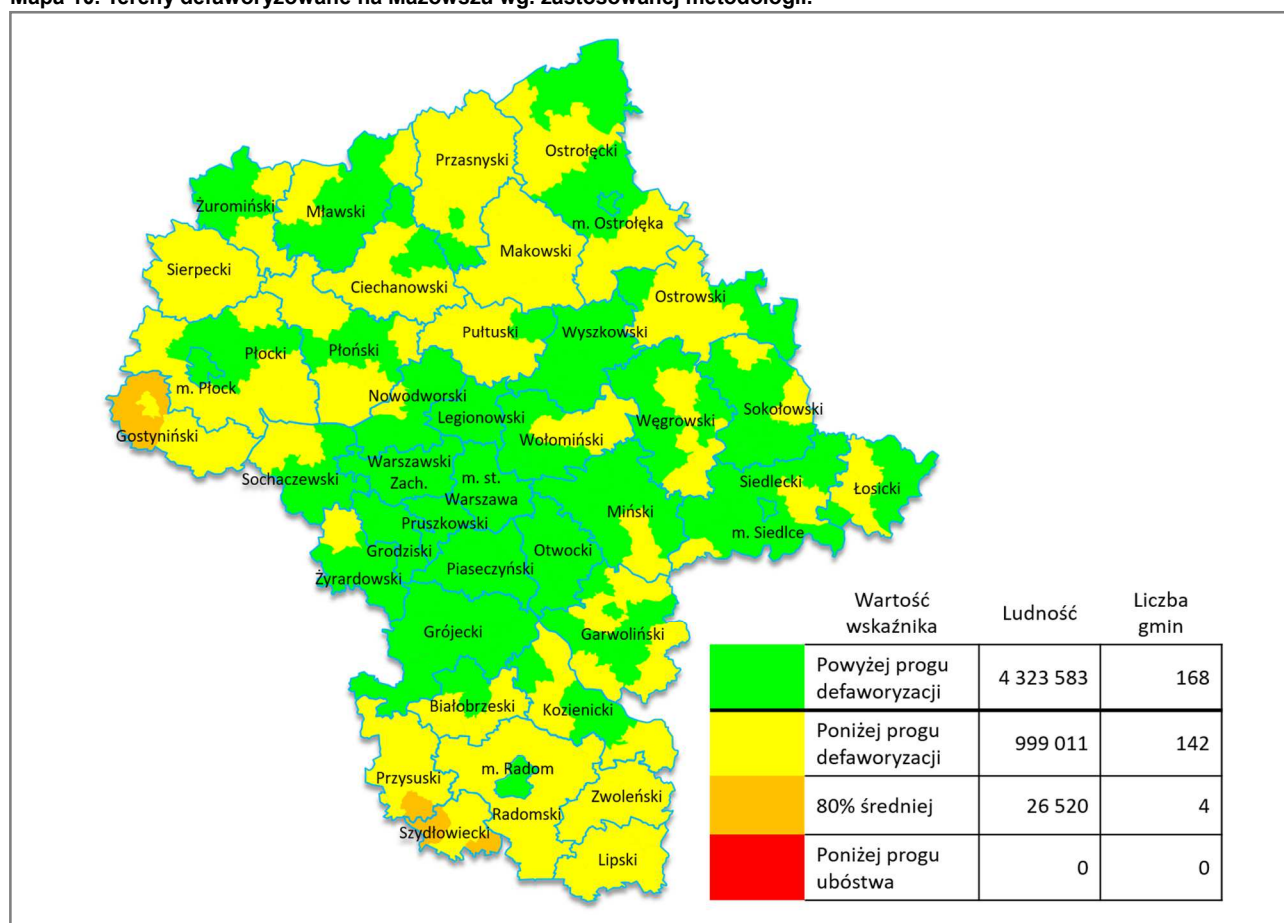
- powyżej progu defaworyzacji znalazło się 168 gmin, co stanowi wzrost w stosunku do badania z 2014 roku o 29 gmin (21%), na terenie których zamieszkiwało 4 323 583 osoby, co stanowi wzrost w stosunku do 2014 roku o 486 947osób (11%),
- poniżej progu defaworyzacji znalazły się 142 gminy co stanowi spadek w stosunku do badania z 2014 roku o 20 gmin (12%), na terenie których zamieszkiwało 999 011osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 378 894 osoby (27%),
- średnią 80% uzyskały 4 gminy, co stanowi spadek w stosunku do badania z 2014 roku o 9 gmin (69%), na terenie których zamieszkiwało 26 520 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2014 roku o 82 498 osób (37%),
- poniżej progu ubóstwa nie znalazła się żadna gmina (podobnie jak w rankingu z 2014 roku).

Spśród 314 gmin województwa mazowieckiego 248 nie zmieniło swojej pozycji w poszczególnych progach w stosunku do badania z 2014 roku, 43 gmin przesunęło się z pozycji „poniżej progu defaworyzacji” do grupy „powyżej progu defaworyzacji”, zaś 9 gmin przesunęło się z pozycji „80% średniej” do grupy poniżej progu defaworyzacji. **Jedynie 14 gmin odnotowało spadek swojej pozycji z grupy „powyżej progu defaworyzacji” do grupy „poniżej progu defaworyzacji”.**

W przypadku rozkładu terytorialnego (w układzie subregionalnym) w 2016 roku na Mazowszu sytuacja gmin w poszczególnych grupach przedstawia się następująco:

- **m. st. Warszawa** (cały subregion znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”),
- **warszawski zachodni** (na 48 gmin 45 spośród nich znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, natomiast tylko 3 w grupie „poniżej progu defaworyzacji”),
- **warszawski wschodni** (na 58 gmin 45 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 13 w grupie „poniżej progu defaworyzacji”),
- **siedlecki** (na 38 gmin 28 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 10 w grupie „poniżej progu defaworyzacji”),
- **ostrołęcki** (na 46 gmin 19 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 27 w grupie „poniżej progu defaworyzacji”),
- **ciechanowski** (na 44 gminy 19 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 25 w grupie „poniżej progu defaworyzacji”),
- **płocki** (na 28 gmin 6 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 21 w grupie „poniżej progu defaworyzacji” natomiast 1 gmina w grupie „80% średniej”),
- **radomski** (na 51 gmin 5 znajduje się w grupie „powyżej progu defaworyzacji”, 43 w grupie „poniżej progu defaworyzacji” natomiast 3 gminy w grupie „80% średniej”).

Mapa 10. Tereny defaworyzowane na Mazowszu wg. zastosowanej metodologii.

Źródło: Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego za 2016 rok

Przedstawiona analiza danych skłania do poniższych wniosków:

- podobnie jak w badaniu z 2014 roku, na Mazowszu żadna gmina w ramach Barometru nie znalazła się poniżej progu ubóstwa, co potwierdza że województwo mazowieckie jest województwem, które jako jedyne w kraju osiągnęło wskaźniki określone dla europejskich regionów lepiej rozwiniętych²⁴ także w odniesieniu do ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- spośród 314 gmin województwa mazowieckiego 248 nie zmieniło swojej pozycji w poszczególnych progach w stosunku do rankingu z 2014 roku, 50 gmin odnotowało awans o jeden próg wyżej,
- 14 gmin Mazowsza odnotowało spadek swojej pozycji z grupy „powyżej progu defaworyzacji” do grupy „poniżej progu defaworyzacji” i są to gminy: Stromiec (powiat białobrzeski), gmina wiejska Ciechanów, Glinojec (obie powiat ciechanowski), Borowie, Trojanów (obie powiat garwoliński), Chotcza (powiat lipski), Łosice (powiat łosicki), Sypniewo (powiat makowski), Cegłów (powiat miński), Troszyn (powiat ostrołęcki), Łąck (powiat płocki), Załuski (powiat płoński), Mordy (powiat siedlecki), Liw (powiat węgrowski),
- Najbliżej progu ubóstwa znalazła się gmina Wierzbica (powiat radomski wartość wskaźnika wyniósł -0,75). Gminą najbardziej oddaloną od progu ubóstwa (najlepiej rozwiniętą) została gmina Łomianki (powiat warszawski zachodni wartość wskaźnika wyniósł 1,86). Pomimo, że żadna gmina nie znalazła się poniżej progu ubóstwa, wystąpiło duże zróżnicowanie pomiędzy najniższym a najwyższym wskaźnikiem w ramach Barometru.
- Pomimo zaobserwowanej od dwóch lat poprawy sytuacji na rynku pracy (wzrost w skali roku przeciętnego zatrudnienia, spadek liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, jak i stopy bezrobocia), poniżej progu ubóstwa w oparciu o wskaźnik wymiaru sytuacji na rynku pracy znajduje się jeszcze 19 gmin województwa w powiatach: przysuskim (Gielniów, Borkowice, Potworów, Przysucha, Rusinów, Wieniawa), szydłowieckim (Chlewiska, Jastrząg, Mirów, Orońska, Szydłowiec), radomskim (Gózd, Iłża, gmina wiejska Pionki, Przytyk, Wierzbica), makowskim (Krasnosielc, Płoniawy-Bramura) i żuromińskim (Siemiątkowo),

²⁴ Głównym kryterium podziału środków finansowych Unii na poszczególne państwa członkowskie jest poziom produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca. Regiony o poziomie PKB na mieszkańca w granicach 75% - 90% średniego poziomu unijnego zaliczane są do regionów w okresie przejściowym, a bardziej rozwinięte to te, których PKB na mieszkańca osiąga 90% lub więcej średniej unijnej. Nasz poziom PKB na mieszkańca osiąga niecałe 70% średniego poziomu UE. Tylko województwo mazowieckie przekroczyło granicę 75% i znalazło się w grupie regionów lepiej rozwiniętych.

V. ANALIZA DANYCH DO MAPOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA MAZOWSZU

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020” jest kluczowym dokumentem programowym i istotnym narzędziem realizacji regionalnej polityki społecznej, wyznaczającym priorytety, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców województwa, wyrównywania poziomu życia oraz zapobiegania procesom wykluczenia społecznego. Strategia wyznacza najważniejsze kierunki dla realizacji programów społecznych i nowych polityk publicznych w Województwie Mazowieckim.

W Strategii, wśród nowych polityk publicznych, wymagających najpilniejszych działań samorządu województwa wskazano: politykę senioralną, politykę rodzinną, ekonomię społeczną i politykę deinstytucjonalizacji i rozwoju usług (z naciskiem na usługi dla osób zależnych i ich rodzin).

W związku z tym, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, zwróciło się z prośbą do ośrodków pomocy społecznej na Mazowszu o dokonanie analizy dostępności i prognozy realizacji na ich terenie usług społecznych. Analiza ta była uzupełnieniem danych zbieranych w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok w województwie mazowieckim. Dane dotyczące oceny dostępności do usług społecznych zostały zebrane przy pomocy formularza sprawozdania jednorazowego za pośrednictwem systemu CAS MRP i PS w okresie od 14 marca do 14 kwietnia 2017 roku. W badaniu wzięły udział wszystkie ośrodki pomocy społecznej w województwie mazowieckim w liczbie 331.

Prognoza dostępności do wybranych usług pomocy społecznej miała być określana niezależnie od podmiotu prowadzącego (organizatora tych usług), oraz niezależnie od źródła finansowania tych usług i organizowania ich przez ośrodek pomocy społecznej. Ocena dostępności do usług społecznych została przedstawiona przez ośrodki w następujący sposób: dane za 2016 rok i prognoza na 2017 i 2018 rok dla następujących grup docelowych:

1. **dla seniorów**, dla których należało określić planowany dostęp do:
 - usług opiekuńczych,
 - usługi/miejsca w placówce zapewniającej całodobową opiekę (w tym Domu pomocy społecznej),
 - usługi w formie Dziennego domu pomocy (w tym w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+”),
 - usług oferowanych przez Klub seniora.
2. **dla dzieci i rodziny**, dla których należało określić planowany dostęp do:
 - usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, specjalistycznego, podwórkowego lub innych form działających lokalnie,
3. **dla osób z zaburzeniami psychicznymi** dla których należało określić planowany dostęp do:
 - specjalistycznych usług opiekuńczych dla os. z zaburzeniami psychicznymi,
 - usługi/miejsca w Domu pomocy społecznej dla os. przewlekłe psychicznie chorych,
 - usługi/miejsca w Domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży i/lub dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
 - usługi w formie Środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekłe psychicznie chorych (typu A),

- usługi w formie Środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (typu B),
- usługi w formie Warsztatu Terapii Zajęciowej,
- usługi w formie Klubu samopomocy dla os. z zaburzeniami psychicznymi.

Poniżej przedstawiamy wyniki analizy danych w ww. zakresie.

1. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG SPOŁECZNYCH DLA SENIORÓW

W pierwszej części ankiety Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej zwróciło się z prośbą do ośrodków pomocy społecznej i miejskich ośrodków pomocy społecznej o wskazanie dostępności w 2016 roku oraz prognozy dostępności na 2017 i 2018 rok do usług społecznych dla seniorów w zakresie usług: opiekuńczych, miejsc w placówce zapewniającej całodobową opiekę (w tym Domach pomocy społecznej), w formie Dziennego domu pomocy (w tym w ramach programu „Senior-Wigor”), oraz oferowanych przez Klub seniora.

1.1. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG OPIEKUŃCZYCH

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, usługi opiekuńcze dla osób starszych na Mazowszu²⁵ były świadczone w 261 ośrodkach (co stanowiło blisko 80% ogółu OPS na Mazowszu). Nie świadczyło takich usług 70 ośrodków (co stanowiło nieco ponad 20% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 6. Prognoza realizacji przez OPS usług opiekuńczych na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS które planują realizację usług opiekuńczych	261	78,85%	299	90,33%	304	91,84%
OPS które nie planują realizacji usług opiekuńczych	70	21,15%	32	9,67%	27	8,16%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku świadczenie usług opiekuńczych planuje 299 ośrodków (wzrost o 14,6% w stosunku do roku poprzedniego), zaś w 2018 roku 304 ośrodki (wzrost o 1,7% w stosunku do roku poprzedniego).

W przypadku ośrodków, które nie planują świadczenia usług opiekuńczych w 2017 i 2018 roku będzie ich odpowiednio 32 (spadek o 54,3% w stosunku do roku poprzedniego) i 27 (spadek o 15,6% w stosunku do roku poprzedniego). Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku świadczenia usług opiekuńczych znajdują się w subregionie:

- siedleckim 10 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 6 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 4 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 2 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 2 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 2 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 1 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie).

²⁵ Według oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 r. usługi opiekuńcze stanowiły ponad 91%, zaś usługi opiekuńcze specjalistyczne nieco ponad 8% ogółu usług opiekuńczych.

Na 27 ośrodków, które nie prognozują świadczyć usług opiekuńczych w 2018 roku, 26 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, natomiast jeden ośrodek zlokalizowany jest w gminie miejsko-wiejskiej. Łącznie na koniec 2016 roku na terenie OPS, które nie prognozują świadczyć usług opiekuńczych w 2018 roku zamieszkiwało 24 155 osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 7. Stosunek liczby osób objętych usługami opiekuńczymi do liczby osób w wieku poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Liczba OPS objętych usługami	Liczba osób objętych usługami	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS świadczących usługi	Stosunek liczby osób objętych usługami do liczby osób w wieku poprodukcyjnym
OPS realizujące usługi opiekuńcze w 2016 roku	261	13 060	1 033 447	1,26%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które realizowały w 2016 roku usługi opiekuńcze, stosunek liczby osób objętych tymi usługami do liczby osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 1,26%.

Tabela 8. OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w podziale na liczbę osób objętych usługami

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Procent ogółu OPS	Liczba osób planowana do objęcia usługami	Procent ogółu osób planowana do objęcia usługami
OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w przedziale od 1 do 20 osób	198	65,13%	1719	11,84%
OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w przedziale od 21 do 50 osób	57	18,75%	1856	12,79%
OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w przedziale od 51 do 100 osób	21	6,91%	1591	10,96%
OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w przedziale powyżej 100 osób	28	9,21%	9349	64,41%
Razem	304	100,00%	14515	100,00%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Spośród 304 ośrodków, które planują w 2018 roku świadczenie usług opiekuńczych największą grupę stanowią OPS prognozujące ich realizację w przedziale od 1 do 20 osób 194 ośrodki, w przedziale od 21 do 50 osób 57 ośrodków, w przedziale od 51 do 100 osób 21 ośrodków i powyżej 100 osób 28 ośrodków.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

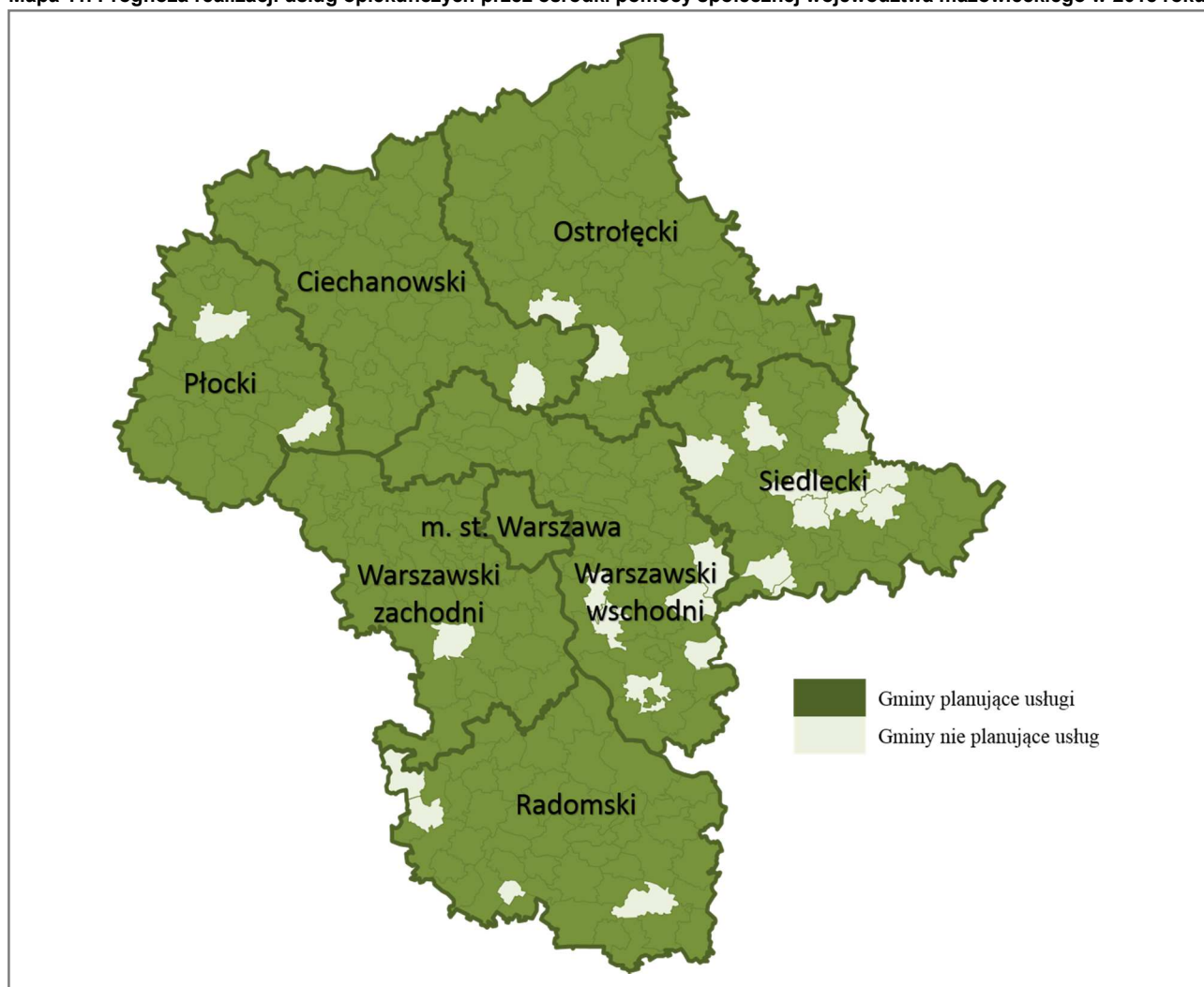
- usługi opiekuńcze były świadczone w 261 ośrodkach dla 13 060 osób,
- nie świadczyło takich usług 70 ośrodków (co stanowiło nieco ponad 20% wszystkich OPS na Mazowszu),
- prawie wszystkie ośrodki które nie świadczyły usług opiekuńczych (96%) znajdowały się na terenie gmin wiejskich, najwięcej na terenie subregionu siedleckiego 13 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które realizowały w 2016 roku usługi opiekuńcze, stosunek liczby osób objętych usługami do liczby osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 1,26%.

Planowane usługi opiekuńcze na Mazowszu w 2018 roku:

- są planowane przez 304 ośrodki pomocy społecznej na Mazowszu dla ponad 14 500 osób,
- nie są planowane w 27 ośrodkach co stanowi ponad 8% ogółu OPS w województwie, 26 spośród nich zlokalizowanych jest na terenach gmin wiejskich,
- są planowane dla bardzo małej liczby odbiorców w przedziale od 1 do 20 osób w 198 ośrodkach (ponad 65% OPS planujących realizację usług) dla 1719 osób (niespełna 12% ogółu osób planowanych do objęcia usługami),
- najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie siedleckim 10 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),

- łącznie na koniec 2016 roku na terenie OPS, które nie prognozują świadczyć usług opiekuńczych w 2018 roku zamieszkiwało 24 155 osób w wieku poprodukcyjnym (co stanowi 2,2% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej w województwie mazowieckim)²⁶.
- W województwie mazowieckim, na terenie 27 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług opiekuńczych zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 25 656 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 2,33% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

Mapa 11. Prognoza realizacji usług opiekuńczych przez ośrodki pomocy społecznej województwa mazowieckiego w 2018 roku

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

1.2. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO MIEJSC W PLACÓWKCE ZAPEWNIĄCEJ CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ (W TYM DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ)

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domach pomocy społecznej) na Mazowszu seniorów umieszczało 284 ośrodków (co stanowiło niespełna 86% ogółu OPS na Mazowszu). Osób starszych nie umieszczało w ww. placówkach 47 ośrodków (co stanowiło ponad 14% wszystkich OPS na Mazowszu).

²⁶ Główny Urząd Statystyczny w zakresie prognozy demograficznej dla województwa mazowieckiego nie prezentuje danych dla 2018 roku.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 9. OPS planujące umieszczanie w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domach pomocy społecznej) na Mazowszu w latach 2016-2018.

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS które planują umieszczanie w placówkach zapewniających opiekę całodobową	284	85,80%	302	91,24%	304	91,84%
OPS które nie planują umieszczania w placówkach zapewniających opiekę całodobową	47	14,20%	29	8,76%	27	8,16%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku umieszczanie w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domów pomocy społecznej) planują 302 ośrodki, zaś w 2018 roku 304 ośrodki (wzrost odpowiednio o 6,34% i 7% w stosunku do 2016 roku).

Ośrodki, które nie planują umieszczania w placówkach zapewniających całodobową opiekę w 2017 i 2018 roku będzie odpowiednio 29 i 27 (spadek o 38% i 43% w stosunku do roku 2016). Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku umieszczania w ww. placówkach znajdują się w subregionie:

- ciechanowskim 10 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 4 OPS (na 51 O wszystkich PS w subregionie),
- siedleckim 3 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 3 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 3 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 3 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 1 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),

Na 27 ośrodków, które nie prognozują umieszczania osób starszych w placówkach całodobowych w 2018 roku, 26 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, natomiast jeden ośrodek zlokalizowany jest w gminie miejsko-wiejskiej.

Tabela 10. Stosunek liczby osób umieszczonych w placówkach zapewniających całodobową opiekę do liczby osób w wieku poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do placówek	Stosunek liczby osób umieszczonych do liczby osób w wieku poprodukcyjnym
OPS umieszczające w placówkach zapewniających opiekę całodobową	284	5093	1 053 269	0,48%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały do placówek zapewniających całodobową opiekę (w tym Domów pomocy społecznej), stosunek liczby osób skierowanych do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 0,48%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi kierowania do placówek zapewniających całodobową opiekę dla seniorów świadczyły 284 OPS dla 5093 osób,
- Osób starszych nie umieszczano w ww. placówkach 47 ośrodków (co stanowiło ponad 14% wszystkich OPS na Mazowszu),

- w ośrodkach, które kierowały w 2016 roku osoby do placówek zapewniających całodobową opiekę, stosunek liczby osób kierowanych do liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie OPS kierujących do placówek wyniósł 0,48%,
- prawie wszystkie ośrodki, które nie świadczyły usług opiekuńczych (91,5%) znajdowały się na terenie gmin wiejskich,
- najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych było w subregionie ciechanowskim 18 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie).

Planowane usługi kierowania do placówek zapewniających całodobową opiekę (w tym Domach pomocy społecznej) na Mazowszu w 2018 roku:

- będą świadczone w 304 ośrodkach dla 5610 osób,
- nie będą świadczone w 27 OPS (co stanowi ponad 8% ogółu OPS na Mazowszu), 26 spośród nich zlokalizowanych jest na terenach gmin wiejskich,
- najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie ciechanowskim 10 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim, na terenie 27 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług umieszczania osób starszych w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domów pomocy społecznej) zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 28 294 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 2,57% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

1.3. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUGI W FORMIE DZIENNEGO DOMU POMOCY (W TYM W RAMACH PROGRAMU „SENIOR-WIGOR” / „SENIOR+

Według analizy formularzy przesłanych przez ośrodki pomocy społecznej w 2016 roku w województwie mazowieckim, w dziennych domach pomocy osoby starsze umieszczały 43 OPS (co stanowiło niespełna 14% ogółu OPS na Mazowszu). Nie świadczyło takiej usługi 288 OPS (co stanowiło nieco ponad 86% wszystkich OPS w województwie).

Tabela 11. OPS planujące kierowanie osób do Dziennego Domu Pomocy na Mazowszu w latach 2016-2018.

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące kierowanie do Dziennego Domu Pomocy	45	13,6%	102	30,82%	121	36,56%
OPS nie planujące kierowania do Dziennego Domu Pomocy	286	86,4%	229	69,18%	210	63,44%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku dostęp do usługi w formie dziennego domu pomocy planują 102 ośrodki (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 127%), zaś w 2018 roku 121 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 19%). W przypadku ośrodków, które nie planują kierować swoich podopiecznych do dziennego domu pomocy w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 229 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 20%) i 211 (spadek w stosunku rok do roku o 8%).

Ośrodki, które nie planują w 2018 roku kierowania do dziennych domów pomocy znajdują się w subregionie:

- warszawskim wschodnim 43 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 33 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 33 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

- siedleckim 29 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 28 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 27 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 17 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),

Na 210 ośrodków, które nie prognozują umieszczania osób starszych w dziennych domach pomocy w 2018 roku, 162 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 30 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, natomiast 18 na terenie gmin miejskich.

Tabela 12. Stosunek liczby osób skierowanych do dziennych domów pomocy do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób umieszczonych	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS umieszczających w dziennych domach pomocy	Stosunek liczby osób umieszczonych do liczby osób w wieku poprodukcyjnym
OPS kierujące do dziennych domów pomocy	45	2457	525533	0,47%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku nie umieszczały swoich podopiecznych w dziennych domach pomocy, stosunek liczby osób umieszczonych do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 0,47%.

Tabela 13. OPS planujące umieszczanie osób w dziennych domach pomocy w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+ na Mazowszu w latach 2016-2018.

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące umieszczanie w dziennym domu pomocy „Senior-Wigor”	19	5,74%	61	18,43%	73	22,05%
OPS nie planujące umieszczanie w dziennym domu pomocy „Senior-Wigor”	312	94,26%	271	81,87%	258	77,95%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W przypadku dziennych domów pomocy powstających w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+”, 19 ośrodków pomocy społecznej w 2016 roku wykazało umieszczanie w nich osób niesamodzielnych (co stanowiło 5,74% ogółu OPS na Mazowszu). Nie świadczyło takiej usługi 312 OPS (co stanowiło 94,26% wszystkich OPS w regionie).

W 2017 roku dostęp do takich domów prognozuje 61 ośrodków (ponad trzykrotny wzrost stosunku do roku poprzedniego), zaś w 2018 roku 73 ośrodki (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 19,7%).

W przypadku ośrodków, które nie planują kierować swoich podopiecznych do dziennego domu pomocy typu „Senior-Wigor” / „Senior+, w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 271 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 13%) i 258 OPS (spadek w stosunku rok do roku o 4,8%).

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- dostęp do usługi w formie dziennego domu pomocy społecznej realizowało 45 OPS dla 2457 osób, nie realizowało takiej usługi 288 OPS (co stanowiło nieco ponad 86% wszystkich OPS),
- w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+, realizowało usługi 19 OPS dla 327 osób, zaś nie świadczyło takiej usługi 312 OPS (co stanowiło 94,26% wszystkich OPS na Mazowszu),

- większość OPS (75%), nie realizujących usługi dostępu do dziennych domów pomocy znajdowało się w gminach wiejskich i w subregionie warszawskim wschodnim 53 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- stosunek liczby osób umieszczonych w 2016 roku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 0,47%.

Planowane usługi dostępu do dziennych domów pomocy w tym w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+ na Mazowszu w 2018 roku:

- prognozuje świadczyć 121 OPS w tym 73 OPS w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+ dla 4000 osób niesamodzielnych,
- nie planuje świadczyć 210 ośrodków z czego 162 OPS (77%) jest zlokalizowanych w gminach wiejskich, 30 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, natomiast 18 na terenie gmin miejskich.
- najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie warszawskim wschodnim (43 OPS na 58 OPS w subregionie),
- W województwie mazowieckim, na terenie 210 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług dostępu do dziennych domów pomocy zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 436 305 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 39,56% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

1.4. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG OFEROWANYCH PRZEZ KLUB SENIORA

Dostępu do usług oferowanych przez Klub seniora na Mazowszu w 2016 roku zapewniało 78 OPS (23,56% ogółu OPS w województwie). Nie zapewniało takiego dostępu 253 OPS (76,44% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 14. OPS planujące zapewnienie dostępu do usług oferowanych przez Klub Seniora na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS zapewniające dostępu do usług oferowanych przez Klub seniora	78	23,56%	125	37,76%	136	41,09%
OPS nie zapewniające dostępu do usług oferowanych przez Klub seniora	253	76,44%	206	62,24%	195	58,91%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku dostęp do usług oferowanych przez Klub Seniora prognozuje 125 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 60%), zaś w 2018 roku 136 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8,8%).

W przypadku ośrodków, które nie prognozują dostępu do usług oferowanych przez Klub Seniora w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 206 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 19%) i 195 OPS (spadek w stosunku rok do roku o 5%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku usług związanych z Klubem Seniora znajdują się w subregionie:

- radomskim 34 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 33 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 30 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 29 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 24 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 21 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),

- plockim 20 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- m. st. Warszawa 4 OPS (na 18 wszystkich OPS w subregionie).

Na 195 ośrodków, które nie prognozują dostępu do usługi związanej z Klubem Seniora w 2018 roku, 154 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 24 zlokalizowane są w gminach miejsko-wiejskich, 13 na terenie gmin miejskich natomiast 4 w dzielnicach m. st. Warszawy.

Tabela 15. Stosunek liczby osób korzystających z usług Klubu Seniora do liczby osób w wieku poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób korzystających	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS świadczących usługi	Stosunek liczby osób korzystających do liczby osób w wieku poprodukcyjnym
OPS oferujące dostęp do usług Klubu Seniora	78	11 800	672745	1,75%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku oferowały usługi związane z Klubem Seniora liczba osób korzystających z tej usługi do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 1,75%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- dostęp do usługi w formie Klubu Seniora realizowało 78 OPS dla 11 800 osób,
- nie realizowało takiej usługi 253 OPS (co stanowiło 76,44% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość OPS (79%), nie realizujących usługi dostępu do Klubu Seniora znajdowało się w gminach wiejskich i w subregionie warszawskim wschodnim 45 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- stosunek liczby osób umieszczonych w 2016 roku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 0,47%.

Planowane usługi oferowane przez Klub Seniora na Mazowszu w 2018 roku:

- planuje świadczyć 136 OPS dla 16768 seniorów,
- nie planuje świadczyć takiej usługi 195 OPS (59% ogółu OPS na Mazowszu), 154 OPS spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 24 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 13 OPS na terenie gmin miejskich natomiast 4 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy,
- najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie radomskim 34 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku oferowały usługi związane z Klubem Seniora liczba osób korzystających z tej usługi do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 1,75%,
- W województwie mazowieckim, na terenie 195 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług dostępu do Klubu seniora zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 383 271 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 34,75% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

2. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG DLA DZIECI I RODZINY

W drugiej części ankiety Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej zwróciło się z prośbą do ośrodków pomocy społecznej i miejskich ośrodków pomocy społecznej o wskazanie dostępności w 2016 roku oraz prognozy dostępności na 2017 i 2018 rok do usług społecznych dla dzieci i rodziny w zakresie usług: wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, specjalistycznego, podwórkowego lub innych form działających lokalnie.

2.1. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG WSPARCIA W FORMIE OPIEKI I ZAJĘĆ W ŚWIETLICACH I KLUBACH DLA DZIECI TYPU OPIEKUŃCZEGO, SPECJALISTYCZNEGO, PODWÓRKOWEGO LUB INNYCH FORM DZIAŁAJĄCYCH LOKALNIE

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej na Mazowszu, zagwarantowało dostęp do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu:

- opiekuńczego 84 OPS (co stanowiło 25% ogółu OPS na Mazowszu),
- specjalistycznego 32 OPS (co stanowiło 10% ogółu OPS na Mazowszu),
- podwórkowego 20 OPS (co stanowiło 6% ogółu OPS na Mazowszu),
- innych form działających lokalnie 64 OPS (co stanowiło 19% ogółu OPS na Mazowszu).

Tabela 16. OPS zapewniające dostępu do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci na Mazowszu w latach 2016-2018

Dostępność do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
typu opiekuńczego	84	25,38%	115	34,74%	120	36,25%
typu specjalistycznego	32	9,67%	64	19,34%	71	21,45
typu podwórkowego	20	6,04%	42	12,69%	47	14,2%
w innych formach działających lokalnie	64	19,34%	75	22,66%	78	23,56%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Nie zapewniało takiego wsparcia w ramach świetlic i klubów typu: opiekuńczego 247 OPS (75% wszystkich OPS na Mazowszu), specjalistycznego 299 OPS (90% wszystkich OPS na Mazowszu), podwórkowego 311 OPS (94% wszystkich OPS na Mazowszu) i innych formach działających lokalnie 267 OPS (81% wszystkich OPS na Mazowszu).

W 2018 roku prognozuje dostęp do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu:

- opiekuńczego 120 OPS (wzrost w stosunku do 2016 roku o 43%),
- specjalistycznego 71 OPS (wzrost w stosunku do 2016 roku o 122%),
- podwórkowego 47 OPS (wzrost w stosunku do 2016 roku o 135%),
- innych form działających lokalnie 78 OPS (wzrost w stosunku do 2016 roku o 22%).

Docelowo w 2018 roku nie planuje wsparcia w ramach świetlic i klubów typu: opiekuńczego 211 OPS (spadek w stosunku do 2016 roku o 15%), specjalistycznego 260 OPS (spadek w stosunku do 2016 roku o 13%), podwórkowego 284 OPS (spadek w stosunku do 2016 roku o 7%) i innych form działających lokalnie 253 OPS (spadek w stosunku do 2016 roku o 5%).

Rozkład terytorialny ośrodków, które nie planują docelowo w 2018 roku dostępu do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci na Mazowszu w układzie subregionalnym obrazuje poniższa tabela.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 17. OPS nie planujące wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci w układzie subregionalnym

Nazwa subregionu	Liczba OPS nie planująca usług w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego / liczba wszystkich OPS w subregionie	Liczba OPS nie planująca usług w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego / liczba wszystkich OPS w subregionie	Liczba OPS nie planująca usług w formie świetlic i klubów typu podwórkowego / liczba wszystkich OPS w subregionie	Liczba OPS nie planująca usług w ramach innych form działających lokalnie / liczba wszystkich OPS w subregionie
ciechanowski	34 / 44	37 / 44	38 / 44	32 / 44
m. st. Warszawa	7 / 18	10 / 18	10 / 18	10 / 18
ostrołęcki	31 / 46	36 / 46	41 / 46	41 / 46
płocki	22 / 28	25 / 28	25 / 28	23 / 28
radomski	38 / 51	43 / 51	43 / 51	38 / 51
siedlecki	23 / 38	30 / 38	36 / 38	26 / 38
Warszawski wschodni	33 / 58	46 / 58	52 / 58	49 / 58
Warszawski zachodni	23 / 48	33 / 48	39 / 48	34 / 48
Razem	211/331	260 / 331	284 / 331	253 / 331

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Ośrodki, które nie planują w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu:

- opiekuńczego na 211 ośrodków 171 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 25 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 8 na terenie gmin miejskich natomiast 7 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- specjalistycznego na 260 ośrodków 190 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 36 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 24 na terenie gmin miejskich natomiast 10 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- podwórkowego na 284 ośrodki 204 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 42 zlokalizowane są w gminach miejsko-wiejskich, 28 na terenie gmin miejskich natomiast 10 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- w innych formach działających lokalnie na 253 ośrodki 178 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 38 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 27 na terenie gmin miejskich natomiast 10 w dzielnicach m. st. Warszawy.

Tabela 18. Stosunek liczby osób korzystających z usługi w formie świetlic i klubów dla dzieci do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób korzystających	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób korzystających do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym
OPS planujące usługi w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego	84	7437	531644	1,40%
OPS planujące usługi w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego	32	1400	289010	0,48%
OPS planujące usługi w formie świetlic i klubów typu podwórkowego	20	2216	233424	0,95%
OPS planujące usługi w ramach innych form działających lokalnie	64	6717	292751	2,29%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku oferowały dostęp - do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci - stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS, kierujących do tych placówek wyniósł: dla świetlic i klubów typu opiekuńczego 1,40%, dla świetlic i klubów typu specjalistycznego 0,48%, dla świetlic i klubów typu podwórkowego 0,95%, dla innych form działających lokalnie 2,29%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- wsparcie w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego realizowało 84 OPS dla 1400 dzieci, nie realizowało 247 OPS (75% wszystkich OPS na Mazowszu). Większość ośrodków nie realizujących usługi (80,6%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie radomskim 43 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- wsparcie w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego realizowało 32 OPS dla 2216 dzieci, nie realizowało 311 OPS (94% wszystkich OPS na Mazowszu). Większość ośrodków nie realizujących usługi (73,2%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie płockim 28 OPS (wszystkie OPS w subregionie) i warszawskim wschodnim 51 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- wsparcie w formie świetlic i klubów typu podwórkowego realizowało 20 OPS dla 7437 dzieci, nie realizowało 299 OPS (90% wszystkich OPS na Mazowszu). Większość ośrodków nie realizujących usługi (71,7%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie płockim 28 OPS (wszystkie OPS w subregionie) i siedleckim 38 OPS (wszystkie OPS w subregionie),
- wsparcie w formie usług dla dzieci w świetlicach i klubach prowadzonych w innych formach działających lokalnie realizowało 64 OPS dla 6717 dzieci, nie realizowało 267 OPS (81% wszystkich OPS na Mazowszu). Większość ośrodków nie realizujących usługi (71,5%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie warszawskim wschodnim 54 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku oferowały dostęp - do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci - stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł: dla świetlic i klubów typu opiekuńczego 1,40%, dla świetlic i klubów typu specjalistycznego 0,48%, dla świetlic i klubów typu podwórkowego 0,95%, dla innych form działających lokalnie 2,29%.

W 2018 roku prognoza dostępu do usług w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci będzie kształtowała się w następujący sposób:

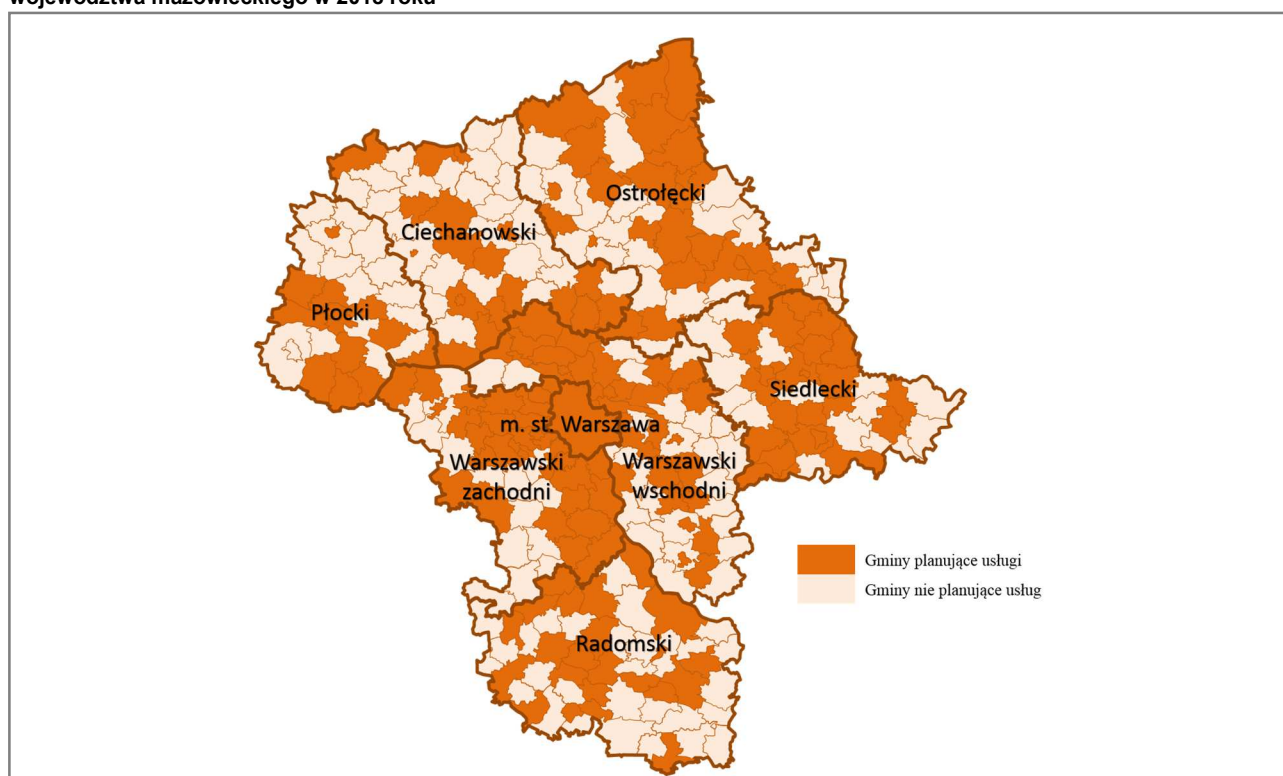
- wsparcie w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego planują realizować 120 OPS dla 8254 dzieci, w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego 71 OPS dla 2125 dzieci, w formie świetlic i klubów typu podwórkowego 47 OPS dla 3407 dzieci i w innych formach działających lokalnie 78 OPS dla 8294 dzieci,
- nie planują wsparcia w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego 211 OPS (63,75% wszystkich OPS na Mazowszu), w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego 260 OPS (78,55% wszystkich OPS na Mazowszu), w formie świetlic i klubów typu podwórkowego 284 OPS (85,8% wszystkich OPS na Mazowszu), w innych formach działających lokalnie 253 OPS (76,44% wszystkich OPS na Mazowszu),
- spośród 211 ośrodków, które nie planują w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, 171 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 25 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 8 OPS na terenie gmin miejskich natomiast 7 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy,
- spośród 260 ośrodków, które nie planują w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu specjalistycznego, 190 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 36 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 24 OPS na terenie gmin miejskich natomiast 10 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy,

- spośród 284 ośrodków, które nie planują w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu podwórkowego, 204 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 42 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 28 OPS na terenie gmin miejskich natomiast 10 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy,
- spośród 253 ośrodków, które nie planują w 2018 roku usług wsparcia dla dzieci w świetlicach i klubach prowadzonych w innych formach działających lokalnie, 178 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 38 OPS zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 27 OPS na terenie gmin miejskich natomiast 10 OPS w dzielnicach m. st. Warszawy.

W województwie mazowieckim:

- na terenie 211 ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 415 305 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 41,35% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu,
- na terenie 260 ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu specjalistycznego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 643 029 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 64,02% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu,
- na terenie 284 ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu podwórkowego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 717 029 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 71,39% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu,
- na terenie 253 ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w postaci innych form działających lokalnie, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 692 977osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 68,99% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

Mapa 12. Prognoza realizacji usług w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci w ośrodkach pomocy społecznej województwa mazowieckiego w 2018 roku

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

3. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

W trzeciej części ankiety Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej zwróciło się z prośbą do ośrodków pomocy społecznej i miejskich ośrodków pomocy społecznej o wskazanie dostępności w 2016 roku oraz prognozy dostępności na 2017 i 2018 rok do usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie: specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usługi/miejsca w Domu pomocy społecznej dla os. przewlekle psychicznie chorych, usługi/miejsca w Domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży i/lub dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, usługi w formie Środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych (typu A), usługi w formie Środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (typu B), usługi w formie Warsztatu Terapii Zajęciowej, usługi w formie Klubu samopomocy dla os. z zaburzeniami psychicznymi.

3.1. PROGNOZA DOSTĘPNOŚCI DO SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Według respondentów dostęp do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na Mazowszu w 2016 roku zapewniało 172 OPS (52% ogółu OPS na Mazowszu). Nie zapewniało takiego dostępu 159 OPS (48% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 19. OPS planujące zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS zapewniające dostęp do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	172	51,96%	206	62,24%	219	66,16%
OPS nie zapewniające dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	159	48,04%	125	37,76%	112	33,84%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku dostęp do ww. usług planuje 206 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 19,8%), zaś w 2018 roku 219 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 6%).

W przypadku ośrodków, które nie planują dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 125 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 21%) i 112 (spadek w stosunku rok do roku o 10%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi znajdują się w subregionie:

- radomskim 27 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 23 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 16 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 16 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 15 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 10 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 5 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie).

Na 112 ośrodków, które nie prognozują dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2018 roku, 101 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 10 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 1 na terenie gmin miejskich.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

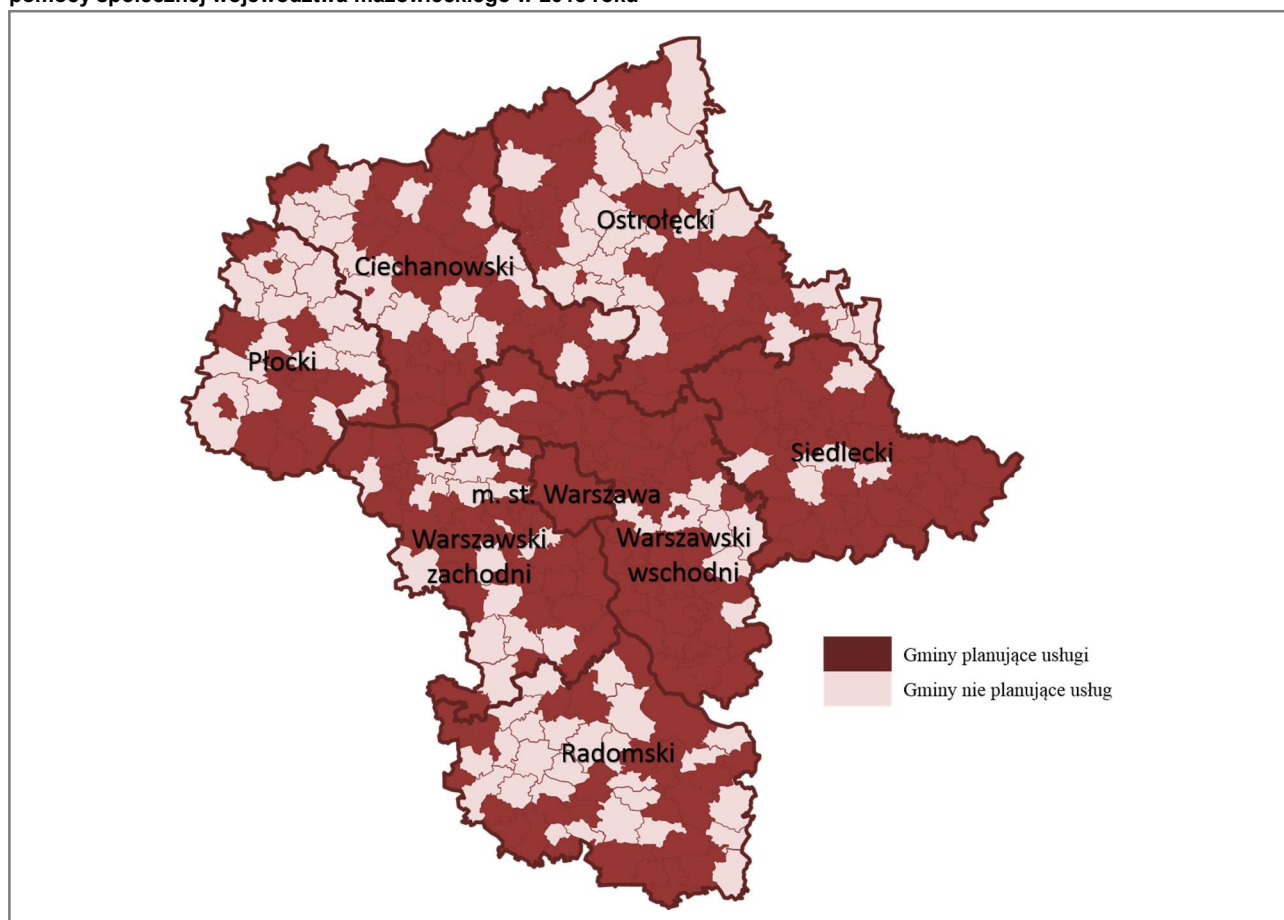
Tabela 20. Stosunek liczby osób korzystających z specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi do liczby mieszkańców.

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób korzystających	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób korzystających do liczby mieszkańców
OPS oferujące dostęp do usług Klubu Seniora	172	1740	4246387	0,04%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku oferowały specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,04%.

Mapa 13. Prognoza realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ośrodkach pomocy społecznej województwa mazowieckiego w 2018 roku

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowały 172 ośrodki dla 1740 osób,
- nie realizowało usług 159 OPS (48% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków nie realizujących usługi (87,4%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie radomskim 35 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku oferowały specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,04%.

W 2018 roku prognoza dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 219 ośrodków dla 2141 osób,
- nie planuje tych usług 112 OPS (co stanowi 34% wszystkich OPS na Mazowszu), 101 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 10 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 1 na terenie gmin miejskich,
- najwięcej ośrodków, które nie planują docelowo w 2018 roku specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi znajdują się w subregionie radomskim 27 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim na terenie ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 772 376 osób co stanowi 14% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.2. DOSTĘP DO USŁUG/MIEJSCA W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ DLA OS. PRZEWLEKLE PSYCHICZNIE CHORYCH

Z analizy przedstawionych w formularzach danych wynika, że dostęp do usługi/miejsca w domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych zapewniało 195 OPS (59% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie zapewniało takiego dostępu 136 OPS (41% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 21. OPS planujące zapewnienie dostępu do usługi / miejsca w Domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące kierowanie do Domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych	195	58,91%	239	72,21%	242	73,11%
OPS nie planujące kierowania do Domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych	136	41,09%	92	27,79%	89	26,89%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku planuje ww. usługi 239 ośrodków (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 23%), zaś w 2018 roku 242 ośrodki (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 1,3%).

W przypadku ośrodków, które nie planują kierować do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 92 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 32%) i 89 (spadek w stosunku rok do roku o 3%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku usług kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych znajdują się w subregionie:

- radomskim 21 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 15 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 14 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 11 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 11 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 9 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 8 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie).

Na 89 ośrodków, które nie planują omawianych usług w 2018 roku, 75 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 12 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 2 na terenie gmin miejskich.

Tabela 22. Stosunek liczby osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych do liczby mieszkańców.

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS kierujące do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych	195	1811	4 715 158	0,04%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,04%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowało 195 ośrodków dla 1811 osób,
- nie realizowało usług 136 OPS (41% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków nie realizujących usługi (83,8%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie radomskim 26 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie) i ciechanowskim 26 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku kierowały do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,04%.

W 2018 roku prognoza ośrodków pomocy społecznej w zakresie kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 242 ośrodki dla 2174 osób,
- nie planuje realizacji takich usług 89 OPS (co stanowi 27% wszystkich OPS na Mazowszu), 75 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 12 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 2 na terenie gmin miejskich,
- najwięcej ośrodków, które nie planują usług znajdują się w subregionie radomskim 21 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usługi kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 650 740 osób co stanowi 12% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.3. DOSTĘP DO USŁUGI/MIEJSCA W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY I/LUB DOROSŁYCH NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE

Z analizy danych nadesłanych przez ankietowanych wynika, że dostęp do usługi/miejsc w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży i/lub dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie zapewniały 143 OPS (43% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie zapewniało takiego dostępu 188 OPS (57% wszystkich OPS na Mazowszu).

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 23. OPS planujące zapewnienie dostępu do usługi / miejsca w Domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży i/lub dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące kierowanie do domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	143	43,2%	178	53,78%	187	56,5%
OPS nie planujące kierowania do domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	188	56,8%	154	46,53%	144	43,5%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku ośrodki planują świadczyć ww. usługi w 178 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 24%), zaś w 2018 roku w 187 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 5%).

W przypadku ośrodków, które nie planują kierować do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 154 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 18%) i 144 (spadek w stosunku rok do roku o 6%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku usług kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie znajdują się w subregionie:

- radomskim 20 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 24 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 17 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 20 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 20 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 18 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 25 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie).

Na 144 ośrodki, które nie planują realizacji ww. usług w 2018 roku, 115 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 15 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 14 na terenie gmin miejskich.

Tabela 24. Stosunek liczby osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie do liczby mieszkańców.

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS kierujące do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	143	1041	3 564 473	0,03%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,03%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowały 143 ośrodki dla 1041 osób,
- nie realizowało usług 188 OPS (57% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków nie realizujących usługi (79,3%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie warszawskim wschodnim 36 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku kierowały do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,03%.

W 2018 roku prognoza OPS kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 187 ośrodków dla 1221 osób,
- nie planuje realizacji tych usług 144 OPS (co stanowi 43,5% wszystkich OPS na Mazowszu), 115 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 15 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 14 na terenie gmin miejskich,
- najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie radomskim 20 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1 337 936 osób co stanowi 25% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.4. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO USŁUGI W FORMIE ŚRODOWISKOWEGO DOMU SAMOPOMOCY DLA OSÓB PRZEWLEKLE PSYCHICZNIE CHORYCH (TYP A)

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, świadczenie usług w formie środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych wykazało 98 OPS (29,6% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie wykazało świadczenia takich usług 233 OPS (70,3% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 25. OPS planujące zapewnienie dostępu do środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące kierowanie do środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych	98	29,61%	131	39,58%	141	42,6%
OPS nie planujące kierowania do środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych	233	70,39%	200	60,42%	190	57,4%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku ośrodki planują świadczyć ww. usługi w 131 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 34%), zaś w 2018 roku w 141 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 8%).

W przypadku ośrodków, które nie planują usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 200 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 14%) i 190 (spadek w stosunku rok do roku o 5%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku usług kierowania do środowiskowych domów samopomocy typu „A” znajdują się w subregionie:

- ciechanowskim 31 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 31 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 28 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 27 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 26 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 25 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 18 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- m. st. Warszawa 4 OPS (na 18 wszystkich OPS w subregionie).

Na 190 ośrodków, które nie planują usług w omawianych placówkach w 2018 roku, 147 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 28 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 11 na terenie gmin miejskich i 4 w dzielnicach m. st. Warszawy.

Tabela 26. Stosunek liczby osób skierowanych do środowiskowych domów samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych do liczby mieszkańców

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS kierujące do środowiskowych domów samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych	98	1377	3 183 766	0,04%

Zródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych do środowiskowych domów samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących ten typ usług wyniósł 0,04%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowało 98 ośrodków dla 1377 osób,
- nie realizowało usług 233 OPS (70,3% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków nie realizujących usługi (78,1%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie ciechanowskim 40 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku kierowały do środowiskowych domów samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,04%.

W 2018 roku prognoza OPS realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 141 ośrodków dla 1679 osób,
- nie planuje tych usług 190 OPS (co stanowi 57% wszystkich OPS na Mazowszu), 147 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 28 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 11 na terenie gmin miejskich i 4 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- najwięcej OPS nie realizujących usług będzie się znajdowało w subregionie ciechanowskim 31 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1 879 152 osób co stanowiło 35% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.5. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO USŁUGI W FORMIE ŚRODOWISKOWEGO DOMU SAMOPOMOCY DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE (TYP B)

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, świadczenie usług w formie środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie wykazało 130 OPS (39,2% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie wykazało świadczenia takich usług 201 OPS (60,8% wszystkich OPS na Mazowszu).

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 27. OPS planujące zapewnienie dostępu do środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące kierowanie do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	130	39,27%	161	48,64%	167	50,45%
OPS nie planujące kierowania do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	201	60,73%	170	51,36%	164	49,55%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku ośrodki planują świadczyć ww. usługi w 161 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 24%), zaś w 2018 roku w 167 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 4%).

W przypadku ośrodków, które nie planują usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 170 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 15%) i 164 (spadek w stosunku rok do roku o 4%).

Ośrodki, które nie planują docelowo w 2018 roku usług kierowania do środowiskowych domów samopomocy typu „B” znajdują się w subregionie:

- warszawskim wschodnim 30 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 27 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 23 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 21 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 20 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 19 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 18 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- m. st. Warszawa 6 OPS (na 18 wszystkich OPS w subregionie).

Na 190 ośrodków, które nie planują usług w omawianych placówkach w 2018 roku, 123 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 26 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 9 na terenie gmin miejskich i 6 w dzielnicach m. st. Warszawy.

Tabela 28. Stosunek liczby osób skierowanych do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie do liczby mieszkańców

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS kierujące do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie	130	1355	2 857 218	0,05%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących ten typ usług wyniósł 0,05%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowało 130 ośrodków dla 1355 osób,
- nie realizowało usług 201 OPS (60,8% wszystkich OPS na Mazowszu),

- większość ośrodków nie realizujących usługi (75,1%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie radomskim 33 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku kierowały do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,05%.

W 2018 roku prognoza OPS realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 167 ośrodków dla 1742 osób,
- nie planuje tych usług 164 OPS (co stanowi 49,5% wszystkich OPS na Mazowszu), 123 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, 26 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 9 na terenie gmin miejskich i 6 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- najwięcej OPS nie realizujących usług będzie się znajdowało się w subregionie warszawskim wschodnim 30 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 3 225 669 osób co stanowiło 60% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.6. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO USŁUGI W FORMIE WARSZTATU TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, świadczenie usług w formie warsztatów terapii zajęciowej organizowało 151 OPS (35,6% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie wykazało świadczenia takich usług 180 OPS (54,4% wszystkich OPS na Mazowszu).

Tabela 29. OPS planujące zapewnienie dostępu do usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące organizowanie usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej	151	45,62%	192	58,01%	199	60,12%
OPS nie planujące organizowanie usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej	180	54,38%	139	41,99%	132	39,88%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku ośrodki planują świadczyć ww. usługi w 192 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 27%), zaś w 2018 roku w 199 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 4%).

W przypadku ośrodków, które nie planują usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 139 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 23%) i 132 (spadek w stosunku rok do roku o 5%).

Ośrodki, które nie planują w 2018 roku usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej znajdują się w subregionie:

- ciechanowskim 26 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 26 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),

- warszawskim wschodnim 25 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 16 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 15 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 14 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 10 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie).

Na 190 ośrodków, które nie planują usług w omawianych placówkach w 2018 roku, 102 spośród nich zlokalizowane są w gminach wiejskich, 19 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 11 na terenie gmin miejskich.

Tabela 30. Stosunek liczby osób uczestniczących w warsztatach terapii zajęciowej do liczby mieszkańców

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS planujące organizowanie usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej	151	1941	3 743 165	0,05%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych na zajęcia do warsztatów terapii zajęciowej stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących ten typ usług wyniósł 0,05%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowało 151 ośrodków dla 1941 osób,
- nie realizowało usług 180 OPS (54,4% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków nie realizujących usługi (76,1%) zlokalizowanych było w gminach wiejskich, najwięcej OPS nie realizujących usługi znajdowało się w subregionie ostrołęckim 36 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku świadczyły usługi w formie warsztatów terapii zajęciowej stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,05%.

W 2018 roku prognoza OPS realizacji usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 199 ośrodków dla 2517 osób,
- nie planuje tych usług 132 OPS (co stanowi 39,9% wszystkich OPS na Mazowszu), 102 spośród nich zlokalizowane są w gminach wiejskich, 19 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 11 na terenie gmin miejskich,
- najwięcej OPS nie realizujących usług będzie się znajdowało w subregionie ciechanowskim 26 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie)
- w województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w warsztatach terapii zajęciowej zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1210520 osób co stanowiło 23% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

3.7. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO USŁUGI W FORMIE KLUBU SAMOPOMOCY DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Według danych zawartych w ankietach w 2016 roku spośród 331 ośrodków pomocy społecznej, świadczenie usług w formie dostępu do klubu samopomocy organizowało 13 OPS (4% ogółu OPS w na Mazowszu). Nie wykazało świadczenia takich usług 318 OPS (96% wszystkich OPS na Mazowszu).

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 31. OPS planujące zapewnienie dostępu do klubu samopomocy na Mazowszu w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018	
	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS	Liczba OPS	procent ogółu OPS
OPS planujące organizowanie usług w postaci klubu samopomocy	13	3,93%	38	11,48%	39	11,78%
OPS nie planujące organizowanie usług w postaci klubu samopomocy	318	96,07%	293	88,52%	292	88,22%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W 2017 roku ośrodki planują świadczyć ww. usługi w 38 jednostkach (niespełna dwukrotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego, zaś w 2018 roku w 39 jednostkach (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 3%).

W przypadku ośrodków, które nie planują usług w postaci klubu samopomocy w 2017 i 2018 roku, będzie ich odpowiednio 293 (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 8%) i 292 (spadek w stosunku rok do roku o 0,3%).

Ośrodki, które planują w 2018 roku usług w postaci klubów samopomocy znajdują się w subregionie:

- m. st. Warszawa 10 OPS (na 18 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim wschodnim 7 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie),
- warszawskim zachodnim 7 OPS (na 48 wszystkich OPS w subregionie),
- radomskim 5 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie),
- ciechanowskim 4 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie),
- ostrołęckim 3 OPS (na 46 wszystkich OPS w subregionie),
- siedleckim 2 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie),
- płockim 1 OPS (na 28 wszystkich OPS w subregionie).

Na 190 ośrodków, które planują usługi w omawianych placówkach w 2018 roku, 19 spośród nich zlokalizowane są w gminach wiejskich, 7 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 3 na terenie gmin miejskich i 10 w dzielnicach m. st. Warszawy.

Tabela 32. Stosunek liczby osób uczestniczących w klubie samopomocy do liczby mieszkańców.

Wyszczególnienie	Liczba OPS	Liczba osób skierowanych	Liczba mieszkańców na terenie OPS oferujących usługi	Stosunek liczby osób skierowanych do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących usługi
OPS planujące organizowanie usług w postaci klubów samopomocy	13	804	1 217 815	0,07%

Źródło: Ankieta uzupełniająca do Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

W ośrodkach, które w 2016 roku kierowały swoich podopiecznych na zajęcia do klubów samopomocy stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących ten typ usług wyniósł 0,07%.

Wnioski dla stanu zastanego w 2016 roku:

- usługi realizowało 13 ośrodków dla 804 osób,
- nie realizowało usług 318 OPS (96% wszystkich OPS na Mazowszu),
- większość ośrodków realizujących usługi (76,9%) zlokalizowanych było w dzielnicach m. st. Warszawy, (10 OPS realizujących usługi na 18 wszystkich OPS w subregionie),
- w ośrodkach, które w 2016 roku świadczyły usługi w formie w klubów samopomocy stosunek liczby osób korzystających z tej usługi do liczby mieszkańców z terenu OPS oferujących takie usługi wyniósł 0,07%.

W 2018 roku prognoza OPS realizacji usług w postaci klubów samopomocy kształtuje się w następujący sposób:

- usługi planuje realizować 39 ośrodków dla 1015 osób, 19 spośród nich zlokalizowane są w gminach wiejskich, 7 zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich, 3 na terenie gmin miejskich i 10 w dzielnicach m. st. Warszawy,
- nie planuje tych usług 292 OPS (co stanowi 88,2% wszystkich OPS na Mazowszu),
- najwięcej OPS nie realizujących usług będzie się znajdowało w subregionie m. st. Warszawa 10 OPS (na 18 wszystkich OPS w subregionie),
- w województwie mazowieckim na terenie działania 292 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w postaci klubu samopomocy zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 3 816 760 osób co stanowiło 71% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

4. WNIOSKI KOŃCOWE I REKOMENDACJE

W wyniku analizy danych dotyczących **planowania usług społecznych** przez ośrodki pomocy społecznej w gminach województwa mazowieckiego **w 2018 roku**, możemy sformułować następujące wnioski:

4.1. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE USŁUG SPOŁECZNYCH DLA SENIORÓW

1. **Usługi opiekuńcze** będą świadczone w 304 ośrodkach pomocy społecznej na Mazowszu dla ponad 14 500 osób, nie będą świadczone w 27 ośrodkach co stanowi ponad 8% ogółu OPS w województwie, 26 spośród nich zlokalizowanych jest na terenach gmin wiejskich, najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie siedleckim 10 OPS (na 38 wszystkich OPS w subregionie), łącznie na koniec 2016 roku na terenie OPS, które nie prognozują świadczyć usług opiekuńczych w 2018 roku zamieszkiwało 24 155 osób w wieku poprodukcyjnym (co stanowi 2,2% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej w województwie mazowieckim).
2. **Usługi w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domów pomocy społecznej)** będą świadczone w 304 ośrodkach dla 5610 osób, nie będą świadczone w 27 OPS (co stanowi ponad 8% ogółu OPS na Mazowszu), 26 spośród nich zlokalizowanych jest na terenach gmin wiejskich, najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie ciechanowskim 10 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim, na terenie 27 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług umieszczania osób starszych w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domów pomocy społecznej) zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 28 294 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 2,57% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.
3. **Usługi dostępu do dziennych domów pomocy** prognozuje świadczyć 121 OPS w tym 73 OPS w ramach programu „Senior Wigor” dla 4000 osób niesamodzielnych, nie planuje świadczyć 210 ośrodków z czego 162 OPS (77%) jest zlokalizowanych w gminach wiejskich, najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie warszawskim wschodnim (43 OPS na 58 OPS w subregionie). W województwie mazowieckim, na terenie 210 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług dostępu do dziennych domów pomocy zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 436 305 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 39,56% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

4. **Usługi związane z Klubem Seniora** planuje świadczyć 136 OPS dla 16768 seniorów, nie planuje świadczyć takiej usługi 195 OPS (59% ogółu OPS na Mazowszu), 154 OPS spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich, najwięcej ośrodków nie planujących takiej usługi zlokalizowanych jest w subregionie radomskim 34 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie), w ośrodkach, które w 2016 roku oferowały usługi związane z Klubem Seniora liczba osób korzystających z tej usługi do liczby osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkująca na terenie OPS kierujących do tych placówek wyniósł 1,75%. W województwie mazowieckim, na terenie 195 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług dostępu do Klubu seniora zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 383 271 osób w wieku poprodukcyjnym co stanowi 34,75% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY WOJEWÓDZTWA

MAZOWIECKIEGO:

Pomimo planowania przez ośrodki pomocy społecznej usług społecznych dla seniorów wielkość tej prognozy w stosunku do stale rosnącej liczby osób w wieku poprodukcyjnym wydaje się być niewystarczająca. Dlatego przed samorządami na Mazowszu nadal stoi wyzwanie:

- zapewnienia szerokiego wachlarza wysokiej jakości usług społecznych, zabezpieczony środkami finansowymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego w tym: usług opiekuńczych wspieranych przez dzienne domy opieki, oraz domy pomocy społecznej, przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych,
- wspierania przez samorząd województwa dalszego rozwoju organizacji reprezentujących osoby starsze, (organizacje pozarządowe, rady senioralne, kluby Seniora) sprzyjające możliwości włączania seniorów w rozwój systemu innowacyjnych usług społecznych, organizowanych w środowisku lokalnym,
- przygotowania programu Polityki Senioralnej Województwa Mazowieckiego oraz zapewnienie odpowiednich środków na jego realizację, uwzględniającego tworzenie rzetelnych bezpiecznych i inteligentnych gminnych usług senioralnych,
- badania i stałego monitorowania rozwoju usług społecznych dla seniorów w regionie ze szczególnym uwzględnieniem małych gmin wiejskich usytuowanych na terenach peryferyjnych województwa,
- zwiększenie środków finansowych przez samorząd województwa na konkursy dla organizacji pozarządowych wspierających seniorów,
- prowadzenie szkoleń i przygotowanie materiałów edukacyjnych dla gmin i powiatów w celu wsparcia rozwoju usług dla seniorów poza działalnością realizowaną przez pomoc społeczną.

4.2. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE USŁUG SPOŁECZNYCH DLA DZIECKA I RODZINY

1. **Wsparcie w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego** planuje realizować 120 OPS dla 8254 dzieci. Nie planuje wsparcia w tej formie 211 OPS (63,75% wszystkich OPS na Mazowszu), spośród których 171 zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków nie planujących realizacji ww. usług zlokalizowanych jest w subregionie radomskim 38 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie). Na terenie ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 415 305 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 41,35% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

2. **Wsparcie w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego** planuje realizować 71 OPS dla 2125 dzieci, nie planuje wsparcia 260 OPS (78,55% wszystkich OPS na Mazowszu), spośród których 190 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków nie planujących realizacji ww. usług zlokalizowanych jest w subregionie warszawskim wschodnim 46 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie). Na terenie ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu specjalistycznego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 643 029 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 64,02% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.
3. **Wsparcie w formie świetlic i klubów typu podwórkowego** planuje realizować 47 OPS dla 3407 dzieci, nie planuje 284 OPS (85,8% wszystkich OPS na Mazowszu), spośród których 204 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków nie planujących realizacji ww. usług zlokalizowanych jest w subregionie warszawskim wschodnim 52 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie). Na terenie ośrodków pomocy społecznej, nie planujących w 2018 roku wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu podwórkowego, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 717 029 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 71,39% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.
4. **Wsparcie w postaci innych form działających lokalnie** planuje realizować 78 OPS dla 8294 dzieci, nie planuje 253 OPS (76,44% wszystkich OPS na Mazowszu), spośród których 178 OPS zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków nie planujących realizacji ww. usług zlokalizowanych jest w subregionie warszawskim wschodnim 49 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie). Na terenie ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku wsparcia w postaci innych form działających lokalnie, zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 692 977 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 68,99% wszystkich osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY WOJEWÓDZTWA

MAZOWIECKIEGO:

- organizowanie przez samorządy województwa powszechnych dobrej jakości i dostępnych usług społecznych dla rodzin z dziećmi w tym tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, przy wykorzystaniu środków z Regionalnego Programu Operacyjnego,
- rozwijanie pracy socjalnej i wsparcia rodziny w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, specjalistycznego, podwórkowego lub w innych formach działających lokalnie,
- opracowanie i realizacja programów pomocy psychologicznej w tym specjalistycznej mającej na celu pomoc w sytuacjach kryzysowych i wspieranie rozwoju dziecka, poprzez tworzenie w ramach ośrodków pomocy społecznej poradnictwa psychologicznego,
- organizowanie przez samorząd województwa szkoleń i warsztatów podnoszących wiedzę i kompetencje pracowników jednostek pomocy i aktywnej integracji pracujących z dziećmi i rodzinami,
- diagnozowanie i analizowanie stanu jakości usług na rzecz dziecka i rodziny, a także trendów demograficznych w celu monitorowania realizacji programów profilaktycznych na rzecz dziecka i rodziny realizowanych przez samorządy.

4.3. WNIOSKI I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE USŁUG SPOŁECZNYCH DLA OSÓB Z ZBURZENIAMI PSYCHICZNYMI

1. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi** planuje realizować 219 ośrodków dla 2141 osób. Nie planuje tych usług 112 OPS (co stanowi 34% wszystkich OPS na Mazowszu), 101 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków, które nie planują docelowo w 2018 roku specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi znajdują się w subregionie radomskim 27 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 772 376 osób co stanowi 14% wszystkich mieszkańców Mazowsza.
2. **Usługi kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych** planuje realizować 242 ośrodki dla 2174 osób. Nie planuje realizacji takich usług 89 OPS (co stanowi 27% wszystkich OPS na Mazowszu), 75 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej ośrodków, które nie planują usług znajdują się w subregionie radomskim 21 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usługi kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 650 740 osób.
3. **Usługi kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie** planuje realizować 187 ośrodków dla 1221 osób. Nie planuje realizacji tych usług 144 OPS (co stanowi 43,5% wszystkich OPS na Mazowszu), 115 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej OPS nie realizujących usług znajdowało się w subregionie radomskim 20 OPS (na 51 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1 337 936 osób co stanowi 25% wszystkich mieszkańców Mazowsza.
4. **Usługi w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych** planuje realizować 141 ośrodków dla 1679 osób. Nie planuje tych usług 190 OPS (co stanowi 57% wszystkich OPS na Mazowszu), 147 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej OPS nie planujących usług będzie się znajdowało w subregionie ciechanowskim 31 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie działania 190 ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1 879 152 osób co stanowiło 35% wszystkich mieszkańców Mazowsza.
5. **Usługi w środowiskowych domach samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie** planuje realizować 167 ośrodków dla 1742 osób. Nie planuje tych usług 164 OPS (co stanowi 49,5% wszystkich OPS na Mazowszu), 123 spośród nich zlokalizowanych jest w gminach wiejskich. Najwięcej OPS nie planujących usług będzie znajdowało się w subregionie warszawskim wschodnim 30 OPS (na 58 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 3 225 669 osób co stanowiło 60% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

6. **Usługi w warsztatach terapii zajęciowej** potrzebę realizacji takich usług deklaruje 199 ośrodków dla 2517 osób. Nie planuje usług 132 OPS (co stanowi 39,9% wszystkich OPS na Mazowszu), 102 spośród nich zlokalizowane są w gminach wiejskich. Najwięcej OPS nie zgłaszających potrzeby takich usług będzie się znajdowało się w subregionie ciechanowskim 26 OPS (na 44 wszystkich OPS w subregionie). W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku usług w warsztatach terapii zajęciowej zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 1 210 520 osób co stanowiło 23% wszystkich mieszkańców Mazowsza.
7. **Usługi w postaci klubu samopomocy** planuje realizować 39 ośrodków dla 1015 osób. Nie planuje tych usług 292 OPS (co stanowi 88,2% wszystkich OPS na Mazowszu). Najwięcej OPS planujących usługi znajdowało się w dzielnicach subregionu m. st. Warszawa 10 OPS (na 18 wszystkich OPS). W województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług w postaci klubu samopomocy zamieszkiwało (według danych z 2016 roku) 3 816 760 osób co stanowiło 71% wszystkich mieszkańców Mazowsza.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY WOJEWÓDZTWA

MAZOWIECKIEGO:

- zapewnienie większego wsparcia dla osób znajdujących się w kryzysie psychicznym i niepełnosprawnych intelektualnie poprzez rozwój środowiskowych usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych, a także przy wsparciu z budżetu państwa specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wspieranych siecią domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy dla tych osób,
- rozwijanie przez samorządy warsztatów terapii zajęciowej, które w sytuacji polepszającej się koniunktury na rynku pracy, mogą stanowić zaplecze kadrowe dla zwiększonego zapotrzebowania na pracowników,
- tworzenie w środowisku lokalnym klubów samopomocy, świadczących w trybie dziennym różne usługi opiekuńcze i specjalistyczne, osobom niesamodzielnym w tym chorym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie,
- zwiększenie działań profilaktycznych, ukierunkowanych na współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi, pomoc w opracowywaniu programów wsparcia i zapewnienie środków finansowych w budżetach samorządu na ich realizację poprzez organizowanie konkursów dla tych organizacji,
- organizowanie i prowadzenie przez samorząd województwa szkoleń, seminariów, kampanii społecznych w mediach w celu zwiększenia świadomości wśród przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej i władz samorządów lokalnych, szczególnie wiejskich o konieczności organizowania usług społecznych dla mieszkańców Mazowsza będących w kryzysie.
- Wsparcie przez samorząd województwa rozwoju Ośrodków Interwencji Kryzysowej, jako jednostek organizacyjnych świadczących usługi w ramach interwencji kryzysowej.

Przedstawiona analiza pokazuje, że ośrodki pomocy społecznej pomimo, że są odpowiedzialne za przygotowanie i realizację Gminnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w wielu przypadkach nie są przygotowane do planowania rozwoju usług w środowisku lokalnym i wymagają wsparcia w realizacji swoich działań, szczególnie w zakresie polityki senioralnej i działań dotyczących interwencji kryzysowej wynikającej z problemów związanych ze zdrowiem psychicznym.

VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Zasadniczą częścią Oceny są wnioski i rekomendacje, które opracowano w oparciu o zbiorcze dane dla województwa zebrane przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej z gmin i powiatów za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie, uzupełnione danymi z Głównego Urzędu Statystycznego i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. W Ocenie zasobów za 2016 rok nie umieściliśmy wniosków i rekomendacji dotyczących występowania wszystkich problemów społecznych na Mazowszu, ale staraliśmy się przedstawić konkluzje i propozycje kierunków działań zmierzających do poprawy, bądź zmiany najbardziej niekorzystnych tendencji.

Dlatego poniższe wnioski i rekomendacje odnoszą się przede wszystkim do analizy czterech głównych obszarów informacji gromadzonych w ramach Oceny zasobów za 2016 rok tj. danych liczbowych opisujących sytuację społeczną i demograficzną województwa, w zakresie wsparcia dziecka i rodziny, zmian zachodzących w zakresie terenów defaworyzowanych wynikających z Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego oraz analizy dostępności i prognozy realizacji usług społecznych przez ośrodki pomocy społecznej. Zostały one sformułowane w następujący sposób:

1. W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

1.1. W ZAKRESIE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ

Z informacji przekazanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej województwa mazowieckiego wynika, że nadal utrzymuje się, zapoczątkowany w 2013 r. trend zmniejszania się liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej (w stosunku do 2015 r. spadek o 2,3%), w tym także długotrwale korzystających z pomocy społecznej (spadek liczby takich osób o 5% w stosunku do 2015 roku). Zmniejszyła się liczba osób, którym przyznano świadczenie (decyzją administracyjną na podstawie ustawy o pomocy społecznej) w stosunku do 2015 roku (o 8,1%). Spadek odnotowano także w zakresie liczby i kwot przyznanych:

- świadczeń pieniężnych (zmniejszenie w stosunku do 2015 r. o 5,9%),
- świadczeń niepieniężnych, (zmniejszenie w stosunku do 2015 r. o 7,2%),
- zasiłków okresowych (zmniejszenie w stosunku do 2015 r. o 11,8%),
- zasiłków celowych (zmniejszenie w stosunku do 2015 r. o 7,3%).

W roku oceny, w stosunku do lat poprzednich nieznacznie wzrosła liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe (o 1,5%).

Jednocześnie rosła średnia roczna wartość środków finansowych przeznaczanych przez gminy (o 11,7%) i powiaty (o 6,4%) na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej.

Nadal najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w województwie mazowieckim, wskazanymi przez ośrodki pomocy społecznej w 2016 roku było: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Pomoc społeczna w Polsce jak i na Mazowszu stoi na progu nowych wyzwań. Zmiany gospodarcze i cywilizacyjne, powodują, ujawnianie się nowych problemów społecznych na które służby pomocy i aktywnej integracji będą musiały skutecznie reagować. Postępujące starzenie się społeczeństwa, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, problemy wielokulturowości, nowe choroby, uzależnienia, cywilizacyjne wymuszają zorganizowanie pomocy społecznej, opartej o rozwiniętą pracę socjalną, bezpośrednio skierowaną dla osób niesamodzielnych wsparte usługami społecznymi na szczeblu lokalnym.

Z analiza danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, w ramach Oceny zasobów za 2016 rok, wynika, że zmiany zachodzące w mazowieckiej pomocy społecznej zmierzają właśnie w kierunku ograniczania działań pasywnych, opiekuńczych na rzecz działań aktywizujących i integracji społecznej. Działania te, jak też odpowiednie wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Społecznego przynoszą coraz więcej pozytywnych efektów chociażby w zakresie uniezależniania się od pomocy społecznej, a w dalszej perspektywie do zniwelowania ubóstwa i wykluczenia społecznego osób i rodzin na Mazowszu.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY TO:

1. Zwiększenie działań profilaktycznych i aktywizujących, w celu uzyskiwania samodzielności życiowej osób korzystających z pomocy społecznej poprzez rozwój nowych metod pracy socjalnej z osobą i rodziną będącymi w kryzysie.
2. Rozdzielenie przez ośrodki pomocy społecznej prowadzenia pracy socjalnej od świadczeń finansowych pomocy społecznej, w celu wzmocnienia pozycji pracy socjalnej i umożliwienia stosowania kontraktu socjalnego.
3. Aktywizacja gmin i powiatów w pozyskiwaniu dodatkowych źródeł finansowania pomocy społecznej szczególnie w ramach konkursów ogłaszanych przez Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego i nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.
4. Kierowanie dodatkowego wsparcia do instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających na terenach charakteryzujących się szczególnie niekorzystnymi wskaźnikami - demograficznymi, a także Mazowieckiego Barometru Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego.
5. Stałe monitorowanie skali występowania problemów społecznych w regionie, w szczególności: ubóstwa, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności za pomocą badań i analiz, prowadzonych przez samorząd województwa.
6. Podnoszenie wiedzy i inicjowanie nowych rozwiązań w obszarze pomocy społecznej, w tym poprzez organizowanie seminariów, szkoleń, konferencji i kampanii informacyjno-edukacyjnych.

1.2. W ZAKRESIE KADRY POMOCY SPOŁECZNEJ

W województwie mazowieckim od kilku lat obserwujemy zwiększenie zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej (w 2016 roku wzrost ten wyniósł 4,7% w stosunku do roku 2015 oraz 6,8% w stosunku do roku 2014) i powiatowych centrach pomocy rodzinie (w 2016 roku w porównaniu do 2015 roku stan zatrudnienia zwiększył się o 6,85%).

W mazowieckich ośrodkach pomocy społecznej, na przestrzeni lat 2014-2016, pomimo wzrostu ogólnego zatrudnienia, **liczba pracowników socjalnych utrzymywała się na podobnym poziomie** i wynosiła średnio 2 387 osób. Na koniec grudnia 2016 roku zatrudnionych było 2 393 osoby, co stanowi spadek o 0,5% w stosunku do roku 2015 a wzrost o 1,4% w relacji do roku 2014 roku. Powiatowe centra pomocy rodzinie w 2016 roku w formularzach oceny wykazały zatrudnienie 122 pracowników socjalnych (spadek w stosunku do 2014 roku o 18% i w stosunku do 2015 roku o 1%). Poprawie ulega także spełnianie ustawowego warunku zatrudnienia odpowiedniej ilości pracowników socjalnych. Pod koniec roku oceny nie spełniało go jednak 85 gmin.

Zwiększyła się ogółem liczba pracowników posiadających wyższe wykształcenie, poza kategorią pracowników socjalnych Mazowsza, wśród których rośnie natomiast liczba osób posiadających specjalizację II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Jak wynika z analizy formularzy Oceny, coraz częściej współpracę z ośrodkami pomocy

społecznej podejmują wolontariusze, których jest już na Mazowszu prawie 2400 (wzrost ich liczby w stosunku do 2015 roku o 1%). Odnotowano również udział wolontariuszy w realizacji zadań przypisanych powiatowym jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY:

1. Zwiększenie zatrudnienia pracowników socjalnych, w szczególności w tych gminach, które wciąż nie spełniają wskaźników określonych w ustawie o pomocy społecznej.
2. Umożliwienie pracownikom ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie uczestnictwa w szkoleniach, seminariach i konferencjach organizowanych przez MCPS, w celu prezentacji nowych rozwiązań i „dobrych praktyk” w krajowej i europejskiej polityce społecznej.
3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w upowszechnianiu idei wolontariatu w administracji samorządowej, streetworkingu, coachingu z wykorzystaniem nowych technologii teleinformatycznych.
4. Organizowanie przez MCPS specjalistycznych szkoleń, doradztwa oraz superwizji pracy socjalnej dla pracowników służb pomocy i aktywnej integracji z gmin i powiatów województwa mazowieckiego, szczególnie w zakresie nowych metod pracy socjalnej na rzecz włączenia społecznego oraz rozwoju form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, tj. studiów i kursów zawodowych (specjalizacji).
5. Podjęcie działań przez samorządy zmierzające do podniesienia poczucia bezpieczeństwa funkcjonowania pracowników służb społecznych w trakcie wykonywania czynności zawodowych.

2. W ZAKRESIE WSPARCIA DZIECKA I RODZINY

2.1. USŁUGI PIECZY ZASTĘPCZEJ

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy. Umożliwia pracę z rodziną biologiczną i powrót dziecka do rodziny w przypadku, gdy jest to niemożliwe, ze względu na jego dobro, dziecko jest umieszczane w pieczy zastępczej (sprawowanej w formie rodzinnej lub instytucjonalnej). Pieczę zastępczą przygotowuje dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia oraz pokonywania trudności życiowych. Uczy nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Rodziny zagrożone kryzysem są wspierane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, asystentów rodziny i inne instytucje, w tym także w razie potrzeby przez policję, kuratorów sądowych.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza ta została im ograniczona. Jest to więc forma pomocy dziecku w przypadku niemożności zapewnienia mu opieki i wychowania przez rodziców biologicznych.

W naszym regionie w 2016 roku funkcjonowało w ramach wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej 4576 rodzin zastępczych, w których przebywało 6 623 dzieci. W roku oceny, w stosunku do 2015 roku wzrosła liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, jak też liczba rodzin niezawodowych. Zmniejszyła się natomiast nieznacznie liczba dzieci objętych tymi formami pieczy zastępczej. Zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych zawodowych i liczba przebywających w nich dzieci. Od dwóch lat na niezmiennym poziomie utrzymuje się natomiast liczba rodzin zawodowych specjalistycznych. Coraz więcej dzieci umieszczanych jest w rodzinnych

domach dziecka, których liczba na Mazowszu wzrosła o 16% w stosunku do 2015 roku.

Według ocen zasobów pomocy społecznej przygotowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie w województwie mazowieckim funkcjonowało: 3001 rodzin spokrewnionych z dzieckiem (w których przebywało 3 885 dzieci), 1 356 rodzin zastępczych niezawodowych (w których przebywało 1 752 dzieci), 170 rodziny zastępcze zawodowe (w których przebywało 651 dzieci), w tym: 17 rodzin zastępczych specjalistycznych (w których przebywało 41 dzieci) i 44 rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego (w których przebywało 242 dzieci). W 43 rodzinnych domach dziecka przebywało 335 dzieci.

W roku 2016 na Mazowszu pod opieką zastępczą przebywało ponad 9,1 tys. dzieci. Spośród nich ponad 72% podlegało rodzinnym formom pieczy. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 2485 dzieci. Rok 2016 był kolejnym, w którym w rodzinnych domach dziecka znalazło się więcej wychowanków niż w roku 2014 (o 42%).

W 11 powiatach naszego województwa (na 42) nie ma w ogóle placówek opiekuńczo-wychowawczych, wobec czego dzieci kierowane są do placówek w innych powiatach. Sytuacja ta jest szczególnie dotkliwa, gdy na terenie powiatu brakuje także rodzinnych form opieki zastępczej. Innym problemem jest również umieszczanie dzieci w placówkach ponad limit miejsc, co wpływa na jakość sprawowanej nad nimi opieki.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY:

1. Realizacja przez gminy i powiaty zrównoważonych działań profilaktycznych, interwencyjnych i aktywizujących w dziedzinie wsparcia rodzin, zmierzające przede wszystkim do zachowania jej trwałości zgodnych z Programem Wojewódzkim i Mazowiecką Strategią Polityki Społecznej.
2. Kontynuowanie wzorem lat poprzednich procesu deinstytucjonalizacji w opiece nad dziećmi znajdującymi się w pieczy zastępczej rozumianej, jako rozwój rodzinnych form świadczonych lokalnie i wspieranych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze w szczególności rodzinne domy dziecka.
3. Wsparcie gmin i powiatów w rozwoju poradnictwa specjalistycznego, prawnego, prowadzeniu terapii rodzinnej, Ośrodków Interwencji Kryzysowej dla rodzin znajdujących się w kryzysie.
4. Zintensyfikowanie działań Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie poprzez inicjowanie działań informacyjnych o możliwościach uzyskania pomocy dla dzieci i rodzin wobec, których stosowana jest przemoc domowa.
5. Pozyskiwanie przez samorządy lokalne partnerów z różnych sektorów (publicznego, prywatnego, pozarządowego) do realizacji zadań z zakresu wspierania dziecka oraz systemu pieczy zastępczej.
6. Upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie rozwoju specjalistycznych form pomocy i interwencji w rodzinie poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, seminariów dla kadr pomocy i integracji społecznej oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych
7. Prowadzenie dodatkowych działań diagnostycznych i analitycznych realizowanych poza Oceną zasobów, w obszarze występowania problemów społecznych: bezrobocia wśród osób młodych, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, przemocy w rodzinie, wielodzietności, procesu adopcji, procesu usamodzielniania wychowanków z różnych form opieki zastępczej.

2.2. KADRA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła nowe formy pomocy dziecku i rodzinie, które rozszerzyły i uzupełniły istniejący system realizowany na różnych poziomach samorządu terytorialnego. W nowej strukturze opieki nad dzieckiem i rodziną na szczeblu gminy funkcjonują: zespoły interdyscyplinarne, placówki wsparcia dziennego, rodziny wspierające oraz asystenci rodziny. Na poziomie powiatu, realizowana jest piecza zastępcza wraz z jej organizatorem i koordynatorem. W samorządzie województwa regionalne ośrodki polityki społecznej stały się odpowiedzialne za poszukiwanie nowych rodzin dla dzieci, które utraciły możliwość powrotu do swoich rodziców.

Z informacji przekazanych przez gminy w 2016 r. w województwie mazowieckim z pomocy 459 asystentów rodziny korzystało 5 130 rodzin. Wzrosła zatem w stosunku do roku poprzedniego zarówno liczba samych asystentów (o 2%), jak i liczba rodzin, która uzyskała wsparcie z ich strony (o 9%). Już tylko 15 gmin w regionie nie spełniają ustawowego obowiązku zatrudnienia minimum jednego asystenta rodziny. Podobnie jak w latach poprzednich wszystkie 42 powiaty w województwie zatrudniają koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (łącznie 193, wzrost w stosunku do 2015 r. o 38,4%). Ich rolą jest m.in. udzielanie specjalistycznego wsparcia opiekunom oraz przygotowanie planu pomocy dla dzieci.

Z roku na rok rośnie liczba asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej, do czego niewątpliwie przyczynił się program POKL, jak i rządowy „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Dzięki niemu gminy i powiaty mogą uzyskać środki na dofinansowanie ich zatrudnienia.

Według uzyskanych danych, od 2014 systematycznie spada liczba adopcji krajowych a od 2015 roku także liczba adopcji zagranicznych. W województwie mazowieckim w 2016 roku 643 dzieci znalazło nowy dom w 512 rodzinach adopcyjnych (w tym adopcji zagranicznych 308 dzieci w 217 rodzinach – przede wszystkim z niepełnosprawnością).

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY:

1. Upowszechnianie i monitorowanie nowych metod tworzenia planów pomocy rodzinie z uwzględnieniem interdyscyplinarnych działań gminy i powiatu.
2. Wprowadzenie asysty rodzinnej szczególnie w gminach, które do tej pory nie realizowały tego zadania oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, przy wykorzystaniu środków zewnętrznych.
3. Podniesienie kompetencji asystentów rodzin, koordynatorów pieczy zastępczej, kadry ośrodków adopcyjnych oraz innych pracowników systemu pieczy zastępczej, poprzez organizowanie szkoleń, kursów i warsztatów.
4. Zwiększenie środków finansowych przez gminy na zatrudnianie asystentów rodzinnych w formach zapewniających realizację profesjonalnej usługi.
5. Zacieśnienie współpracy z instytucjami mającymi na celu podniesienie efektywności działań ośrodków adopcyjnych oraz położenie większego nacisku na promocję adopcji i procedur adopcyjnych w mediach.

3. MAZOWIECKI BAROMETR UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Mazowiecki Barometr Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego został włączony w 2015 roku do „Oceny zasobów pomocy społecznej za 2014 rok” jako wskaźnik regularnego i cyklicznego pomiaru zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym poszczególnych gmin Mazowsza. Ponieważ wskaźnik służący określeniu zjawiska ubóstwa ma umożliwiać regularną i cykliczną analizę obszarów zagrożonych ubóstwem w województwie mazowieckim, dane do jego pomiaru powinny być dostępne bez konieczności przeprowadzania dodatkowych badań dla ich wygenerowania, zaś jednostką terytorialną zbioru danych powinna być gmina. Ze względu na dostępność danych w Banku Danych Lokalnych GUS Barometr jest opracowywany w cyklu dwuletnim. Dlatego też aktualizacja danych została dokonana pod koniec 2016 roku i włączona do obecnej Oceny zasobów za 2016 rok.

Do analizy danych w zakresie ubóstwa przyjęto, iż należy wyznaczyć próg ubóstwa dla danej gminy wyrażony w konkretnej wartości wskaźnika. Analizując dostępne dane przyjęto, że zagrożone ubóstwem są wszystkie gminy, dla których wartości wskaźnika jest poniżej 60% średniej wartości danego wskaźnika w województwie mazowieckim.

Nadal na Mazowszu żadna gmina w ramach Barometru nie znalazła się poniżej progu ubóstwa, co potwierdza że woj. mazowieckie jest już obecnie województwem, które jako jedyne w kraju osiągnęło wskaźniki określone dla europejskich regionów lepiej rozwiniętych także w odniesieniu do ubóstwa i wykluczenia społecznego. Powyżej progu defaworyzacji znalazło się 168 gmin co stanowi wzrost w stosunku do badania z 2014 roku o 29 gmin. Poniżej progu defaworyzacji znalazły się 142 gminy co stanowi spadek w stosunku do badania z 2014 roku o 20 gmin, średnią 80% uzyskały 4 gminy co stanowi spadek w stosunku do badania z 2014 roku o 9 gmin. Najbliżej progu ubóstwa znalazła się gmina Wierzbica (pow. radomski -0,75), zaś wśród gmin najbardziej oddalonych od progu ubóstwa należy wymienić gminę: Łomianki (pow. warszawski zachodni 1,86).

Wyznaczone tereny defaworyzowane potwierdzają duże zróżnicowanie terytorialne w tym obszarze. Najwięcej gmin powyżej progu defaworyzacji znajduje się w powiatach wokół m. st. Warszawy. Jednostki znajdujące się poniżej progu defaworyzacji lub blisko progu ubóstwa znajduje się na peryferiach Mazowsza. Fakt ten potwierdza słuszność nowego podziału statystycznego Województwa Mazowieckiego na dwie nowe jednostki NUTS-2 w obrębie jednego województwa. Dzięki akceptacji Komisji Europejskiej od stycznia 2018 roku województwo mazowieckie będzie formalnie makroregionem NUTS-1, składającym się z dwóch regionów NUTS-2:

- Regionu warszawskiego stołecznego (Warszawa wraz z powiatami: grodziskim, legionowskim, mińskim, nowodworskim, otwockim, piaseczyńskim, pruszkowskim, wołomińskim i warszawskim zachodnim),
- Regionu mazowieckiego regionalnego pozostałe powiaty województwa.

Nowy podział umożliwi dostosowanie wysokości i rodzaju wsparcia z funduszy unijnych do parametrów poszczególnych części województwa. Rozwiązany zostanie także problem zawyżania gospodarczych i społecznych wskaźników wojewódzkich przez m. st. Warszawę. Tym samym w przyszłej perspektywie finansowej środki unijne będą lepiej dostosowane do potrzeb i potencjału Mazowsza.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY:

1. Budowanie zintegrowanych lokalnych systemów wsparcia złożonych z : instytucji pomocy i integracji społecznej, instytucji realizujących usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej, instytucji rynku pracy oraz przedsiębiorców społecznych z wykorzystaniem, zasobów, potencjału, predyspozycji i potrzeb lokalnych w rozwiązywaniu problemów społecznych.
2. Współpraca jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i instytucji rynku pracy poprzez budowanie relacji pracowników socjalnych i doradców klienta w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym w podmiotach ekonomii społecznej.
3. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów reintegracji typu KIS, CIS, WTZ, ZAZ w celu zwiększenia liczby miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie.
4. Inicjowanie i opracowywanie wspólnie z samorządami gminnymi i powiatowymi nowych form pomocy oraz programów aktywizujących i wspierających osoby niesamodzielne, dostosowanych do potrzeb lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów wiejskich i małych gmin usytuowanych na obrzeżach województwa.
5. Organizowanie przez samorząd województwa szkoleń i warsztatów zapoznających przedstawicieli gmin i powiatów o możliwościach pozyskiwania środków w ramach RPO WM na lata 2014-2020.
6. Opracowanie przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej wskaźników określających poziom ubóstwa w ramach Mazowieckiego Barometru w 2018 roku ze względu na nowy podział statystyczny Województwa Mazowieckiego, tj. jednostki NUTS-1 i NUTS-2.

4. W ZAKRESIE ANALIZY DANYCH DO MAPOWANIA USŁUG SPOŁECZNYCH NA MAZOWSZU

W roku bieżącym Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, zwróciło się z prośbą do ośrodków pomocy społecznej na Mazowszu o dokonanie oceny dostępności do usług społecznych w 2016 roku i prognozy dostępności na 2017 i 2018 rok na terenie ich gmin w następujących grupach docelowych: dla seniorów, dziecka i rodziny oraz osób z zaburzeniami psychicznymi. Analiza ta była uzupełnieniem danych zbieranych w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej za 2016 rok w województwie mazowieckim. Prognoza dostępności do wybranych usług pomocy społecznej miała być określana niezależnie od podmiotu prowadzącego (organizatora tych usług), oraz niezależnie od źródła finansowania tych usług i organizowania ich przez ośrodek pomocy społecznej.

Z informacji przesłanych przez ośrodki pomocy społecznej, miejskie ośrodki pomocy społecznej wynika, że jednostki te widzą potrzebę planowania w zakresie:

- realizacji usług opiekuńczych (planuje w 2018 roku 92% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizacji usług w placówkach zapewniających całodobową opiekę dla seniorów w tym Domach pomocy społecznej (planuje w 2018 roku 92% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizacji usług kierowania do domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych (planuje w 2018 roku 73% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (planuje w 2018 roku 66% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizacji usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej (planuje w 2018 roku 60% wszystkich OPS na Mazowszu).

W mniejszym stopniu ośrodki pomocy społecznej zaplanowały:

- realizację usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (planuje w 2018 roku 50% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych (planuje w 2018 roku 43% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci kierowania do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (planuje w 2018 roku 43% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci klubów seniora (planuje w 2018 roku 41% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w dziennych domach pomocy (planuje w 2018 roku 37% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci wsparcia w formie świetlic i klubów typu opiekuńczego (planuje w 2018 roku 36% wszystkich OPS na Mazowszu).

W najmniejszym stopniu ośrodki pomocy społecznej zaplanowały:

- realizację usług wsparcia dziecka w postaci innych form działających lokalnie (planuje w 2018 roku 24% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci wsparcia w formie świetlic i klubów typu specjalistycznego (planuje w 2018 roku 21% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci wsparcia w formie świetlic i klubów typu podwórkowego (planuje w 2018 roku 14% wszystkich OPS na Mazowszu),
- realizację usług w postaci klubu samopomocy (planuje w 2018 roku 12% wszystkich OPS na Mazowszu),

Najwięcej OPS nie realizujących usług społecznych będzie się znajdowało się na terenie gmin wiejskich (średnio w województwie stanowi to 80% wszystkich ośrodków na Mazowszu).

Najwięcej OPS nie planujących realizacji usług w 2018 roku będzie znajdowało się w subregionie warszawskim wschodnim (nie planujących usług w zakresie: dziennych domów pomocy, świetlic typu specjalistycznego, świetlic typu podwórkowego, innych form wsparcia działających lokalnie, domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie), radomskim (nie planujących usług w zakresie: klubów seniora, świetlic typu opiekuńczego, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób psychicznie chorych, domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych), ciechanowskim (nie planujących usług w zakresie: placówek zapewniających całodobową opiekę dla seniorów w tym Domach pomocy społecznej, środowiskowych domach samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych, warsztatach terapii zajęciowej), siedleckim (nie planujących usług w zakresie: usług opiekuńczych) i m. st. Warszawa (nie planujących usług w zakresie klubów samopomocy).

Analiza danych dotyczących planowania usług społecznych, skłania do wniosku, że pomimo stale rosnącej prognozy przez OPS liczby osób mających korzystać z tych usług w województwie mazowieckim na terenie działania ośrodków pomocy społecznej nie planujących w 2018 roku realizacji usług społecznych zamieszkiwało:

- w przypadku seniorów 19% osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu,
- w przypadku dzieci 61% osób w tej kategorii wiekowej na Mazowszu,
- w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi 34 % wszystkich mieszkańców Mazowsza.

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA DO PODJĘCIA PRZEZ SAMORZĄDY:

Pomimo planowania przez ośrodki pomocy społecznej usług społecznych dla seniorów, dzieci i rodzin oraz osób z zaburzeniami psychicznymi, wielkość tej prognozy w stosunku do stale rosnącej liczby osób niesamodzielnych wydaje się być niewystarczająca. Dlatego przed samorządami na Mazowszu nadal stoi wyzwanie:

w przypadku seniorów:

1. Zapewnienia szerokiego wachlarza wysokiej jakości usług społecznych, zabezpieczonych środkami finansowymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego w tym: usług opiekuńczych, wspieranych przez dzienne domy opieki, oraz domy pomocy społecznej, przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych.
2. Wspierania przez samorząd województwa dalszego rozwoju organizacji sprzyjających możliwości włączania seniorów w rozwój systemu innowacyjnych usług społecznych, organizowanych w środowisku lokalnym takich jak organizacje pozarządowe rady senioralne, Kluby Seniora.
3. Przygotowania programu Polityki Senioralnej Województwa Mazowieckiego wraz z zapewnieniem jego finansowania, uwzględniającego tworzenie rzetelnych bezpiecznych i inteligentnych gminnych usług senioralnych.
4. Badania i stałego monitorowania rozwoju usług społecznych dla seniorów w regionie ze szczególnym uwzględnieniem małych gmin wiejskich usytuowanych na terenach peryferyjnych województwa.
5. Zwiększenie środków finansowych przez samorząd województwa na konkursy dla organizacji pozarządowych wspierających seniorów.
6. Prowadzenie szkoleń i przygotowanie materiałów edukacyjnych dla gmin i powiatów w celu wsparcia rozwoju usług dla seniorów poza działalnością prowadzoną przez pomoc społeczną.

w przypadku dzieci i rodzin:

1. Organizowania przez samorządy województwa profesjonalnych usług społecznych dla rodzin z dziećmi przy wykorzystaniu środków z Regionalnego Programu Operacyjnego.
2. Rozwijania pracy socjalnej i wsparcia rodziny w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci typu opiekuńczego, specjalistycznego, podwórkowego lub w innych formach działających lokalnie.
3. Opracowania i realizacji programów pomocy psychologicznej (w tym specjalistycznej) wspierającej rozwój dziecka przez tworzenie w ramach ośrodków pomocy społecznej poradnictwa psychologicznego.
4. Organizowania przez samorząd województwa szkoleń i warsztatów podnoszących wiedzę i kompetencje pracowników jednostek pomocy i aktywnej integracji pracujących z dziećmi i rodzinami.
5. Diagnozowania i analizowania stanu jakości usług na rzecz dziecka i rodziny, a także trendów demograficznych w celu monitorowania realizacji programów profilaktycznych na rzecz dziecka i rodziny realizowanych przez samorządy.

w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi:

1. Zapewnienie większego wsparcia dla osób znajdujących się w kryzysie psychicznym i niepełnosprawnych intelektualnie poprzez rozwój środowiskowych usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych, a także przy wsparciu z budżetu państwa specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wspieranych siecią domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy dla tych osób.

2. Rozwijanie przez samorzady warsztatów terapii zajęciowej, które w sytuacji polepszającej się koniunktury na rynku pracy, mogą stanowić zaplecze kadrowe dla zwiększonego zapotrzebowania na pracowników.
3. Tworzenie w środowisku lokalnym klubów samopomocy, świadczących w trybie dziennym różne usługi opiekuńcze i specjalistyczne, osobom niesamodzielnym w tym chorym psychicznie i niepełnosprawnym intelektualnie.
4. Zwiększenie działań profilaktycznych, ukierunkowanych na współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi, pomoc w opracowywaniu programów wsparcia i zapewnienie środków finansowych w budżetach samorządu na ich realizację poprzez organizowanie konkursów dla tych organizacji.
5. Organizowanie i prowadzenie przez samorząd województwa szkoleń, seminariów, kampanii społecznych w mediach w celu zwiększenia świadomości wśród przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej i władz samorządów lokalnych, szczególnie wiejskich o konieczności organizowania usług społecznych dla mieszkańców Mazowsza.
6. Wsparcie przez samorząd województwa rozwoju Ośrodków Interwencji Kryzysowej, jako jednostek organizacyjnych świadczących pomoc dla osób będących w kryzysie.

Przedstawiona analiza pokazuje, że ośrodki pomocy społecznej pomimo, że są odpowiedzialne za przygotowanie i realizację Gminnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w wielu przypadkach nie są przygotowane do planowania rozwoju usług w środowisku lokalnym i wymagają wsparcia w realizacji swoich działań, szczególnie w zakresie polityki senioralnej i działań dotyczących interwencji kryzysowej wynikającej z problemów związanych ze zdrowiem psychicznym.

VII. ZESTAWIENIE TABELARYCZNE DANYCH Z FORMULARZY OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

Tabela 1. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w latach 2000-2016 w województwie mazowieckim.....	13
Tabela 2. Wybrane kategorie bezrobotnych w województwie mazowieckim latach 2013-2016	15
Tabela 3. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale w województwie mazowieckim w latach 2010-2016.....	15
Tabela 4. Infrastruktura społeczna w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.....	16
Tabela 5. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w województwie mazowieckim w latach 2014-2016.....	29
Tabela 6. Prognoza realizacji przez OPS usług opiekuńczych na Mazowszu w latach 2016-2018	46
Tabela 7. Stosunek liczby osób objętych usługami opiekuńczymi do liczby osób w wieku poprodukcyjnym	47
Tabela 8. OPS planujące w 2018 roku realizację usług opiekuńczych w podziale na liczbę osób objętych usługami	47
Tabela 9. OPS planujące umieszczanie w placówkach zapewniających całodobową opiekę (w tym Domach pomocy społecznej) na Mazowszu w latach 2016-2018.	49
Tabela 10. Stosunek liczby osób umieszczonych w placówkach zapewniających całodobową opiekę do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.....	49
Tabela 11. OPS planujące kierowanie osób do Dziennego Domu Pomocy na Mazowszu w latach 2016-2018.....	50
Tabela 12. Stosunek liczby osób skierowanych do dziennych domów pomocy do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.....	51
Tabela 13. OPS planujące umieszczanie osób w dziennych domach pomocy w ramach programu „Senior-Wigor” / „Senior+ na Mazowszu w latach 2016-2018.	51
Tabela 14. OPS planujące zapewnienie dostępu do usług oferowanych przez Klub Seniora na Mazowszu w latach 2016-2018	52
Tabela 15. Stosunek liczby osób korzystających z usług Klubu Seniora do liczby osób w wieku poprodukcyjnym	53
Tabela 16. OPS zapewniające dostępu do usług wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci na Mazowszu w latach 2016-2018	54
Tabela 17. OPS nie planujące wsparcia w formie opieki i zajęć w świetlicach i klubach dla dzieci w układzie subregionalnym	55
Tabela 18. Stosunek liczby osób korzystających z usługi w formie świetlic i klubów dla dzieci do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym	55
Tabela 19. OPS planujące zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na Mazowszu w latach 2016-2018	58
Tabela 20. Stosunek liczby osób korzystających z specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi do liczby mieszkańców.....	59
Tabela 21. OPS planujące zapewnienie dostępu do usługi / miejsca w Domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych na Mazowszu w latach 2016-2018.....	60
Tabela 22. Stosunek liczby osób skierowanych domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych do liczby mieszkańców.	61

Tabela 23. OPS planujące zapewnienie dostępu do usługi / miejsca w Domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży i/lub dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie na Mazowszu w latach 2016-2018.....	62
Tabela 24. Stosunek liczby osób skierowanych do domów pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie do liczby mieszkańców.	62
Tabela 25. OPS planujące zapewnienie dostępu do środowiskowego domu samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych na Mazowszu w latach 2016-2018.....	63
Tabela 26. Stosunek liczby osób skierowanych do środowiskowych domów samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych do liczby mieszkańców	64
Tabela 27. OPS planujące zapewnienie dostępu do środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie na Mazowszu w latach 2016-2018	65
Tabela 28. Stosunek liczby osób skierowanych do środowiskowych domów samopomocy dla osób niepełnosprawnych intelektualnie do liczby mieszkańców.....	65
Tabela 29. OPS planujące zapewnienie dostępu do usług w postaci warsztatów terapii zajęciowej na Mazowszu w latach 2016-2018.....	66
Tabela 30. Stosunek liczby osób uczestniczących w warsztatach terapii zajęciowej do liczby mieszkańców.....	67
Tabela 31. OPS planujące zapewnienie dostępu do klubu samopomocy na Mazowszu w latach 2016-2018.....	68
Tabela 32. Stosunek liczby osób uczestniczących w klubie samopomocy do liczby mieszkańców.....	68
Tabela 33. Liczba ludności woj. mazowieckiego w latach 2014-2016.....	87
Tabela 34. Liczba ludności woj. mazowieckiego w latach 2014-2016 w układzie powiatowym.....	87
Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych w latach 2014-2016.	88
Tabela 36. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-16.	88
Tabela 37. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.	88
Tabela 38. Osoby, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	88
Tabela 39. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 w ujęciu powiatowym.....	89
Tabela 40. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 w ujęciu powiatowym cd.....	90
Tabela 41. Powody udzielenie pomocy i wsparcia w gminach w latach 2014-2016.....	91
Tabela 42. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	91
Tabela 43. Usługi pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	91
Tabela 44. Usługi pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.	92
Tabela 45. Kontrakt socjalny w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.	92
Tabela 46. Świadczenia pieniężne w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	92
Tabela 47. Świadczenia niepieniężne w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	93

Tabela 48. Indywidualne programy pomocy w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	93
Tabela 49. Wspieranie rodziny w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016. ...	93
Tabela 50. Indywidualne programy pomocy w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	94
Tabela 51. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	94
Tabela 52. Piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	94
Tabela 53. Piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016 cd.	94
Tabela 54. Usamodzielnienie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.	95
Tabela 55. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.	95
Tabela 56. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	95
Tabela 57. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.	96
Tabela 58. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	96
Tabela 59. Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	96
Tabela 60. Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.	97
Tabela 61. Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	97
Tabela 62. Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016 cd.	97
Tabela 63. Zatrudnienie pomocnicze w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	97
Tabela 64. Zatrudnienie pomocnicze w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016. .	97
Tabela 65. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	98
Tabela 66. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.	98
Tabela 67. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.	99
Tabela 68. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	100
Tabela 69. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.	100
Tabela 70. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (zadania zleczone w obszarze pomocy i wsparcia) w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.....	101
Tabela 71. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (zadania zleczone w obszarze pomocy i wsparcia) w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.....	101
Tabela 72. Ranking wskaźników ubóstwa dla gmin w 2017 roku.	102

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 33. Liczba ludności woj. mazowieckiego w latach 2014-2016.

Podregion	Ogółem 2014	Ogółem 2015	Ogółem 2016	Mężczyźni 2014	Mężczyźni 2015	Mężczyźni 2016	Kobiety 2014	Kobiety 2015	Kobiety 2016
ciechanowski	344 475	343 728	343 199	169 740	169 244	168 882	174 735	174 484	174 317
ostrołęcki	389 068	388 078	387 523	193 314	192 819	192 591	195 754	195 259	194 932
płocki	332 853	331 741	330 868	161 641	161 036	160 578	171 212	170 705	170 290
radomski	619 298	617 144	615 246	303 488	302 529	301 639	315 810	314 615	313 607
siedlecki	312 950	312 277	311 843	154 444	154 034	153 756	158 506	158 243	158 087
warszawski wschodni	805 073	810 475	816 477	390 850	393 457	396 112	414 223	417 018	420 365
warszawski zachodni	795 352	801 320	806 765	382 422	385 322	387 971	412 930	415 998	418 794
m. st. Warszawa	1 735 442	1 744 351	1 753 977	796 192	800 800	805 381	939 250	943 551	948 596
Mazowsze	5 334 511	5 349 114	5 365 898	2 552 091	2 559 241	2 566 910	2 782 420	2 789 873	2 798 988

Zródło: Bank danych lokalnych, GUS.

Tabela 34. Liczba ludności woj. mazowieckiego w latach 2014-2016 w układzie powiatowym.

Powiat	Ogółem 2014	Ogółem 2015	Ogółem 2016	Mężczyźni 2014	Mężczyźni 2015	Mężczyźni 2016	Kobiety 2014	Kobiety 2015	Kobiety 2016
białobrzeski	33 599	33 569	33 523	16 953	16 948	16 953	16 646	16 621	16 570
ciechanowski	90 703	90 327	90 264	44 594	44 376	44 332	46 109	45 951	45 932
garwoliński	108 654	108 740	108 843	53 943	54 020	54 087	54 711	54 720	54 756
gostyniński	46 221	45 992	45 682	22 475	22 399	22 254	23 746	23 593	23 428
grodziski	89 663	90 656	91 647	42 864	43 396	43 921	46 799	47 260	47 726
grójecki	98 670	98 619	98 559	48 594	48 524	48 464	50 076	50 095	50 095
kozienicki	61 722	61 319	61 045	30 679	30 473	30 322	31 043	30 846	30 723
legionowski	112 226	113 242	114 421	54 108	54 630	55 201	58 118	58 612	59 220
lipski	35 309	35 063	34 843	17 531	17 419	17 324	17 778	17 644	17 519
łosicki	31 973	31 775	31 544	15 942	15 837	15 718	16 031	15 938	15 826
makowski	46 365	46 014	45 825	23 074	22 907	22 880	23 291	23 107	22 945
miński	150 889	151 520	152 268	73 583	73 860	74 136	77 306	77 660	78 132
mławski	73 887	73 758	73 700	36 269	36 199	36 119	37 618	37 559	37 581
nowodworski	78 693	78 810	79 024	38 513	38 566	38 664	40 180	40 244	40 360
ostrołęcki	88 413	88 378	88 791	44 794	44 796	44 996	43 619	43 582	43 795
m. Ostrołęka	52 611	52 571	52 337	25 214	25 192	24 999	27 397	27 379	27 338
ostrowski	74 348	73 911	73 562	36 873	36 656	36 481	37 475	37 255	37 081
otwocki	122 854	123 120	123 443	58 825	58 973	59 057	64 029	64 147	64 386
piaseczyński	174 085	177 007	179 496	83 234	84 672	85 917	90 851	92 335	93 579
m. Płock	122 224	121 731	121 295	57 847	57 478	57 268	64 377	64 253	64 027
płocki	111 149	111 038	111 170	55 193	55 140	55 150	55 956	55 898	56 020
płoński	88 583	88 270	87 903	43 724	43 529	43 330	44 859	44 741	44 573
pruszkowski	159 515	160 776	161 645	75 856	76 451	76 841	83 659	84 325	84 804
przasnyski	53 439	53 253	53 014	26 730	26 614	26 532	26 709	26 639	26 482
przysuski	42 888	42 571	42 417	21 282	21 138	21 086	21 606	21 433	21 331
pułtuski	51 436	51 637	51 746	25 471	25 521	25 567	25 965	26 116	26 179
m. Radom	217 201	216 159	215 020	103 201	102 717	102 150	114 000	113 442	112 870
radomski	151 321	151 461	151 630	75 379	75 482	75 565	75 942	75 979	76 065
m. Siedlce	76 603	76 942	77 020	36 322	36 425	36 432	40 281	40 517	40 588
siedlecki	81 590	81 403	81 580	41 095	40 968	41 050	40 495	40 435	40 530
sierpecki	53 259	52 980	52 721	26 126	26 019	25 906	27 133	26 961	26 815
sochaczewski	85 100	85 167	85 175	41 367	41 424	41 459	43 733	43 743	43 716
sokołowski	55 424	55 152	54 874	27 477	27 329	27 192	27 947	27 823	27 682
sztydlowiecki	40 339	40 241	40 075	20 101	20 048	19 968	20 238	20 193	20 107
miasto st. Warszawa	1 735 442	1 744 351	1 753 977	796 192	800 800	805 381	939 250	943 551	948 596
warszawski zach.	111 899	112 957	114 079	53 921	54 445	54 927	57 978	58 512	59 152
węgrowski	67 360	67 005	66 825	33 608	33 475	33 364	33 752	33 530	33 461
wołomiński	231 757	235 043	238 478	111 878	113 408	114 967	119 879	121 635	123 511

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Powiat	Ogółem 2014	Ogółem 2015	Ogółem 2016	Mężczyźni 2014	Mężczyźni 2015	Mężczyźni 2016	Kobiety 2014	Kobiety 2015	Kobiety 2016
wyszkowski	73 892	73 951	73 994	36 629	36 654	36 703	37 263	37 297	37 291
zwoleniński	36 919	36 761	36 693	18 362	18 304	18 271	18 557	18 457	18 422
żuromiński	39 866	39 736	39 586	19 682	19 619	19 534	20 184	20 117	20 052
żyrardowski	76 420	76 138	76 164	36 586	36 410	36 442	39 834	39 728	39 722

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Bezrobotni ogółem	254 919	223 974	190 523
Bezrobotni długotrwale ogółem	147 579	128 094	111 696
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	37 788	31 894	28 500

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 36. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-16.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Długotrwale korzystające 2014	Długotrwale korzystające 2015	Długotrwale korzystające 2016
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia	281 854	275 075	266 241			
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie	214 812	206 444	189 728	115 228	114 632	108 874
w tym: kobiety	123 018	119 063	106 016	65 724	65 150	60 832
w tym: mężczyźni	91 794	90 176	83 712	48 804	49 330	48 042
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne	117 970	110 240	103 692			
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne	115 265	111 273	103 300			
Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	194 291	191 332	179 754			

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 37. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016	Liczba osób w rodzinach 2014	Liczba osób w rodzinach 2015	Liczba osób w rodzinach 2016
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia						
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie	141 781	136 787	130 681	364 313	345 423	316 020
w tym: kobiety						
w tym: mężczyźni						
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne	108 523	102 101	95 901	256 121	233 755	202 465
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne	70 848	69 413	65 462	231 550	222 854	202 341
Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	158 502	155 133	146 158	397 965	382 354	352 458

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 38. Osoby, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia	65 851	64 479	65 431

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 39. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 w ujęciu powiatowym.

Powiaty	Liczba osób którym przyznano świadczenie 2014	Liczba osób którym przyznano świadczenie 2015	Liczba osób którym przyznano świadczenie 2016	Liczba osób długotrwale korzystających którym przyznano świadczenie 2014	Liczba osób długotrwale korzystających którym przyznano świadczenie 2015	Liczba osób długotrwale korzystających którym przyznano świadczenie 2016
białobrzeski	2 179	2 161	1 837	1 368	1 335	1 090
ciechanowski	4 766	4 897	4 409	3 226	3 077	3 028
garwoliński	4 629	4 515	4 485	2 773	2 591	2 329
gostyniński	3 634	2 615	2 519	2 469	2 067	1 784
grodziski	3 303	3 157	2 878	1 519	1 419	1 424
grójecki	3 230	3 202	2 870	1 857	1 618	1 557
kozienicki	3 683	3 402	3 294	2 296	2 027	1 921
legionowski	4 537	4 432	4 503	1 604	1 609	1 613
lipski	2 314	2 246	2 174	1 144	1 468	1 469
łosicki	2 092	2 085	1 868	1 187	1 200	1 216
makowski	4 084	3 994	3 488	2 292	2 233	1 968
miński	5 117	5 045	4 777	2 337	2 427	2 146
mławski	3 985	3 829	3 377	2 335	2 261	2 132
nowodworski	3 958	3 554	3 342	1 692	1 758	1 847
ostrołęcki	5 781	5 363	4 720	4 038	3 835	3 125
m. Ostrołęka	3 131	3 170	3 074	1 979	2 112	2 081
ostrowski	4 533	3 909	3 727	3 117	2 837	2 572
otwocki	3 878	3 512	3 271	1 523	1 602	1 435
piaseczyński	3 715	3 538	3 392	1 551	1 553	1 494
m. Płock	6 221	5 753	5 228	3 558	3 306	3 233
płocki	8 610	7 720	6 865	5 346	4 947	4 556
płoński	4 918	4 897	4 352	2 193	2 129	2 072
pruszkowski	3 788	3 678	3 334	1 820	1 617	1 661
przasnyski	4 707	4 534	4 199	3 161	3 042	2 953
przysuski	2 238	2 203	2 620	1 294	1 239	1 407
pułtuski	3 721	3 515	3 227	1 662	1 637	1 525
m. Radom	12 198	11 529	10 325	7 792	7 852	7 081
radomski	7 610	7 491	6 406	4 727	5 014	4 655
m. Siedlce	3 329	3 226	3 019	1 969	1 974	1 856
siedlecki	5 052	5 074	4 358	2 201	2 331	2 222
sierpecki	4 454	4 292	3 882	2 649	2 611	2 546
sochaczewski	4 139	4 037	3 717	2 275	2 573	2 189
sokołowski	2 646	2 616	2 459	1 642	1 524	1 504
szydłowiecki	3 477	3 496	3 139	2 080	1 973	2 100
m. st. Warszawa	39 322	38 199	34 844	18 427	19 861	20 319
warszawski zach.	2 371	2 399	2 149	763	761	748
węgrowski	4 240	4 316	4 200	1 765	1 693	1 700
wołomiński	8 388	7 910	7 507	4 106	3 832	3 091
wyszkowski	3 931	3 746	3 249	1 842	1 862	1 752
zwolenński	2 085	2 612	2 302	1 529	1 751	1 551
żuromiński	2 161	2 062	1 934	988	1 011	919
żyrardowski	2 657	2 513	2 408	1 132	1 063	1 003

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 40. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 w ujęciu powiatowym cd.

Powiaty	Liczba rodzin którym przyznano świadczenie 2014	Liczba rodzin którym przyznano świadczenie 2015	Liczba rodzin którym przyznano świadczenie 2016	Liczba osób w rodzinach którym przyznano świadczenie 2014	Liczba osób w rodzinach którym przyznano świadczenie 2015	Liczba osób w rodzinach którym przyznano świadczenie 2016
białobrzeski	1 282	1 188	1 089	4 105	3 577	3 029
ciechanowski	2 706	2 725	2 544	8 151	7 906	7 092
garwoliński	2 658	2 657	2 503	8 677	8 533	7 902
gostyniński	1 707	1 483	1 446	4 386	3 726	3 467
grodziski	2 468	2 271	2 171	5 404	4 861	4 437
grójecki	2 237	2 020	1 815	6 181	5 278	4 488
kozienicki	2 276	2 163	1 975	6 822	6 585	5 533
legionowski	3 082	3 001	2 875	7 192	7 025	6 474
lipski	1 663	1 553	1 330	4 722	4 496	3 875
łosicki	1 070	1 094	1 063	3 751	3 749	3 619
makowski	2 315	2 230	2 136	7 181	6 963	6 414
miński	3 533	3 379	3 222	9 751	9 221	8 331
mławski	2 408	2 271	2 102	7 958	7 463	6 604
nowodworski	2 613	2 446	2 356	6 619	5 871	5 488
ostrołęcki	3 037	2 845	2 609	11 322	10 627	9 140
m. Ostrołęka	2 068	2 065	2 060	4 907	4 760	4 631
ostrowski	2 731	2 633	2 512	7 896	7 523	6 883
otwocki	2 633	2 445	2 381	5 888	5 294	4 850
piaseczyński	2 657	2 501	2 429	5 669	5 333	4 936
m. Płock	5 162	4 551	4 210	9 654	8 273	7 333
płocki	4 846	4 829	4 357	15 064	14 299	12 114
płoński	3 005	3 004	2 881	9 018	8 946	8 156
pruszkowski	2 767	2 594	2 468	5 755	5 373	4 927
przasnyski	2 549	2 445	2 408	8 600	8 207	7 856
przysuski	1 326	1 305	1 246	4 575	4 378	3 956
pułtuski	2 170	2 031	1 920	6 802	6 399	5 823
m. Radom	8 518	8 189	7 660	17 462	16 579	14 927
radomski	4 726	4 726	3 964	15 257	14 389	11 776
m. Siedlce	2 142	2 049	1 986	4 905	4 671	4 481
siedlecki	2 603	2 585	2 386	9 092	8 883	7 971
sierpecki	3 321	3 266	2 927	10 647	10 576	8 850
sochaczewski	2 501	2 327	2 172	6 859	6 171	5 643
sokołowski	1 556	1 582	1 479	5 284	4 958	4 494
szydłowiecki	2 280	2 252	2 074	7 373	7 175	6 322
m. st. Warszawa	30 061	29 309	30 155	53 915	51 944	52 605
warszawski zach.	1 814	1 864	1 680	4 044	4 091	3 495
węgrowski	2 707	2 602	2 604	9 152	8 492	8 199
wołomiński	5 664	5 353	5 096	14 113	13 048	12 229
wyszkowski	2 433	2 350	2 141	6 914	6 585	5 681
zwoleniński	1 346	1 546	1 403	4 288	4 684	4 258
żuromiński	1 292	1 290	1 162	4 356	4 231	3 815
żyrardowski	1 848	1 768	1 684	4 602	4 280	3 916

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 41. Powody udzielenie pomocy i wsparcia w gminach w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin/osób* 2014	Liczba rodzin/osób* 2015	Liczba rodzin/osób* 2016	Liczba osób w rodzinach 2014	Liczba osób w rodzinach 2015	Liczba osób w rodzinach 2016
ubóstwo	72 562	69 879	65 799	195 834	184 902	165 302
bezrobocie	53 470	49 010	42 835	157 151	142 532	121 884
niepełnosprawność	39 876	39 477	39 902	79 521	76 674	74 151
długotrwała lub ciężka choroba	49 043	48 586	50 084	99 326	96 754	93 836
bezradność (problemy)	24 783	23 498	21 694	89 072	84 417	75 474
alkoholizm	9 386	8 864	8 094	21 486	20 055	17 074
narkomania	635	658	655	1 024	1 036	1 027
potrzeba ochrony macierzyństwa	12 536	12 729	11 810			
w tym: wielodzietność	8 643	8 806	8 162			
bezdolność	2 801	2 769	2 689	3 446	3 363	3 142
opuszczenie zakładu karnego	1 685	1 564	1 374	2 652	2 363	2 051
zdarzenia losowe	662	933	918	1 734	2 441	2 290
klęski żywiołowe i ekologiczne*	0	211	61			
sieroctwo	143	153	133	407	432	347
przemoc w rodzinie	3 074	2 656	2 285	9 634	8 392	7 004
ochrona ofiar handlu ludźmi	13	13	14			

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 42. Powody udzielenia pomocy i wsparcia w miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin/osób* 2014	Liczba rodzin/osób* 2015	Liczba rodzin/osób* 2016	Liczba osób w rodzinach 2014	Liczba osób w rodzinach 2015	Liczba osób w rodzinach 2016
ubóstwo	13 575	12 903	11 377	28 159	27 589	23 355
bezrobocie	11 973	11 290	10 205	26 662	25 531	22 492
niepełnosprawność	6 076	5 226	5 319	10 630	9 106	9 017
długotrwała lub ciężka choroba	5 088	5 659	5 974	9 493	10 178	10 338
bezradność (problemy)	2 849	2 670	2 765	8 647	8 631	8 618
alkoholizm	1 425	1 234	1 251	2 151	1 819	1 760
narkomania	91	94	96	117	140	152
potrzeba ochrony macierzyństwa	1 287	1 345	1 208			
w tym: wielodzietność	418	435	384			
bezdolność	534	540	508	618	650	588
opuszczenie zakładu karnego	332	313	287	440	373	389
zdarzenia losowe	45	59	61	98	129	135
klęski żywiołowe i ekologiczne*	0	0	0			
sieroctwo	64	71	29	105	118	47
przemoc w rodzinie	108	98	122	378	299	388
ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0			

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 43. Usługi pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób/rodzin* 2014	Liczba osób/rodzin* 2015	Liczba osób/rodzin* 2016	Liczba osób w rodzinach 2014	Liczba osób w rodzinach 2015	Liczba osób w rodzinach 2016
usługi opiekuńcze	12 487	12 830	13 935			
w tym: specjalistyczne	981	1 023	1 156			

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wyszczególnienie	Liczba osób/ rodzin* 2014	Liczba osób/ rodzin* 2015	Liczba osób/ rodzin* 2016	Liczba osób w rodzinach 2014	Liczba osób w rodzinach 2015	Liczba osób w rodzinach 2016
specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 776	1 766	1 818			
poradnictwo specjalistyczne*	22 947	21 283	20 724	57 283	51 328	49 477
praca socjalna*	119 348	122 431	123 447	284 005	288 285	276 411
interwencja kryzysowa*	3 263	3 143	3 599	7 578	6 690	7 561

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 44. Usługi pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Liczba świadczeń 2014	Liczba świadczeń 2015	Liczba świadczeń 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
usługi opiekuńcze	4 259 314	4 236 206	4 472 644	47 168 766	48 264 035	54 522 204
w tym: specjalistyczne	171 069	165 856	202 638	1 935 942	1 990 779	2 234 287
specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	358 477	344 851	342 883	7 835 428	7 705 382	8 188 404
poradnictwo specjalistyczne*						
praca socjalna*						
interwencja kryzysowa*						

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 45. Kontrakt socjalny w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	8 794	5 304	5 134
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	11 519	6 968	6 652
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	506	275	221

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 46. Świadczenia pieniężne w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Liczba świadczeń 2014	Liczba świadczeń 2015	Liczba świadczeń 2016	Kwota świadczeń 2014	Kwota świadczeń 2015	Kwota świadczeń 2016
Zasiłek stały ogółem	27 467	27 783	28 202	279 580	279 234	286 418	121 415 312	126 677 336	146 019 093
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących	23 331	23 752	24 286	240 334	241 745	249 146	110 005 358	115 453 889	133 940 158
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie	4 953	5 147	4 670	45 781	43 387	43 122	13 346 310	13 036 095	14 022 166
Zasiłek okresowy ogółem	33 681	32 099	28 314	165 487	159 604	141 117	54 269 103	54 649 757	50 297 076
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia	26 063	23 777	19 957	127 673	118 677	99 573	42 989 226	41 689 476	36 876 859
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby	3 835	4 052	4 080	12 057	12 881	13 557	3 557 403	4 086 163	4 554 647
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności	3 483	3 532	3 512	14 714	15 019	16 047	3 526 024	3 760 115	4 015 844
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	95	76	87	242	174	219	89 182	64 528	84 423

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Liczba świadczeń 2014	Liczba świadczeń 2015	Liczba świadczeń 2016	Kwota świadczeń 2014	Kwota świadczeń 2015	Kwota świadczeń 2016
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b	4	3	3	8	3	6	1 326	667	2 806
Zasiłek celowy ogółem	98 559	92 780	85 987				87 005 593	86 285 394	83 582 685
Zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"	37 625	40 051	38 600	128 763	135 863	137 135	21 001 057	23 218 140	25 391 073
Zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2	860	709	598				303 533	149 264	128 132

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 47. Świadczenia niepieniężne w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Liczba świadczeń 2014	Liczba świadczeń 2015	Liczba świadczeń 2016	Kwota świadczeń 2014	Kwota świadczeń 2015	Kwota świadczeń 2016
Posiłek	98 029	93 765	85 343	12 807 414	12 788 471	11 549 070	55 537 716	55 894 373	54 185 705
Posiłek dla dzieci	86 980	83 654	75 142	10 819 335	10 870 901	9 515 488	41 164 246	41 573 999	38 218 592
Posiłek – świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"	93 082	89 377	80 934	11 867 390	11 765 001	10 617 032	48 890 581	49 042 884	47 738 670
Posiłek dla dzieci – świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"	84 826	81 693	73 198	10 373 502	10 308 913	9 075 983	38 531 094	38 351 510	35 547 844
Schronienie	947	948	921	145 085	155 677	161 955	2 557 960	3 079 156	3 252 075
Ubranie	1 254	1 064	335	1 944	1 703	492	322 091	243 047	96 783
Sprawienie pogrzebu	977	1 006	1 050	977	1 006	1 050	2 501 294	2 722 230	3 033 180
Odpłatność gminy za pobyt w DPS	3 073	3 219	3 423	31 689	33 362	34 898	70 675 382	75 368 418	82 048 604

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 48. Indywidualne programy pomocy w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności	101	275	263
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	189	212	152

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 49. Wspieranie rodziny w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	4 289	4 702	5 130
Liczba rodzin wspierających	42	71	59
Liczba asystentów rodziny	413	449	459
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	6 905 245	11 252 687	13 703 865

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 50. Indywidualne programy pomocy w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	40	154	135
Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	178	225	153
Indywidualny program integracji cudzoziemców	295	348	257

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 51. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016	Liczba dzieci w rodzinach 2014	Liczba dzieci w rodzinach 2015	Liczba dzieci w rodzinach 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Rodzinna piecza zastępcza ogółem	4 606	4 548	4 576	6 731	6 596	6 623	57 347 649	61 940 284	61 677 041
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	3 048	2 986	3 001	3 966	3 888	3 885	29 032 315	31 244 242	31 074 179
Rodziny zastępcze niezawodowe	1 404	1 351	1 356	1 801	1 754	1 752	18 163 056	19 435 691	19 000 976
Rodziny zastępcze zawodowe	162	174	170	728	674	651	7 348 648	7 516 239	7 477 790
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	17	17	17	45	43	41	560 165	620 396	633 649
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	45	45	44	255	245	247	2 117 396	2 276 202	2 177 462
Rodzinny dom dziecka	32	37	43	236	280	335	2 803 630	3 744 112	4 124 096

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 52. Piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci lub rodzin* 2014	Liczba dzieci lub rodzin* 2015	Liczba dzieci lub rodzin* 2016	Liczba ocen 2014	Liczba ocen 2015	Liczba ocen 2016
Plan pomocy dziecku	4 591	4 715	4 248			
Ocena sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej	5 693	5 679	5 707	9 160	9 200	9 157
Ocena sytuacji dziecka w rodzinnym domu dziecka	211	256	304	306	435	456
Ocena rodzin zastępczych*	3 689	3 770	4 115	2 766	1 512	1 693
Rodziny pomocowe*	36	35	50			

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 53. Piecza zastępcza w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Liczba domów lub koordynatorów* 2014	Liczba domów lub koordynatorów* 2015	Liczba domów lub koordynatorów* 2016	Liczba ocen 2014	Liczba ocen 2015	Liczba ocen 2016
Ocena rodzinnych domów dziecka	32	30	42	23	15	18
Koordynator pieczy zastępczej*	132	178	193			
Ocena w zakresie kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka				466	288	336

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 54. Usamodzielnienie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Indywidualny program usamodzielnienia	1 349	2 279	1 653			
Pełnoletnie osoby opuszczające rodziny zastępcze	1 645	1 594	1 531	8 726 243	8 245 259	8 020 825
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie dla pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze	214	216	244	969 160	909 592	1 095 868
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki dla pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze	1 480	1 421	1 397	7 087 246	6 671 024	6 339 048
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie dla pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze	209	217	202	660 461	659 702	577 381
Pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze	770	791	798	3 889 186	3 946 103	4 242 428
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie dla pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze	122	112	163	663 326	582 486	858 209
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki dla pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze	641	693	692	2 692 393	2 825 045	2 929 559
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie dla pełnoletnich osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze	134	132	141	451 505	419 547	441 015
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucje o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej	227	234	225	932 775	1 013 720	1 054 379
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie dla pełnoletnich osób opuszczających instytucje o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej	30	43	46	111 459	153 815	171 437
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki dla pełnoletnich osób opuszczających instytucje o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej	190	195	187	711 738	697 032	713 344
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie dla pełnoletnich osób opuszczających instytucje o których mowa w art. 88 ust.1 ustawy o pomocy społecznej	34	45	44	109 578	162 873	169 598

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 55. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób lub świadczeń * 2014	Liczba osób lub świadczeń * 2015	Liczba osób lub świadczeń * 2016	Liczba imprez 2014	Liczba imprez 2015	Liczba imprez 2016	Kwota w złotych 2014	Kwota w złotych 2015	Kwota w złotych 2016
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)							70 317 670	70 226 382	73 900 383
Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	1 647	1 871	1 802				6 810 513	7 092 931	6 994 027
Turnusy rehabilitacyjne	8 116	6 063	6 518				6 916 439	6 046 070	6 368 904
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny	12 213	13 708	12 676				12 251 402	14 692 226	13 289 806
Program "Aktywny samorząd"	3 391	3 250	3 573				14 516 600	11 159 709	11 134 137
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	210	201	217	12 624	8 877	11 988	979 404	830 244	948 789
Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika							0	4 170	5 000

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 56. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych	167 178	141 069	149 263	467 668 046	454 908 220	555 251 130

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2014	Liczba rodzin 2015	Liczba rodzin 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	26 311	23 050	21 940	172 050 326	171 943 523	168 709 409
Dodatki mieszkaniowe	63 821	61 075	51 332	99 365 789	95 417 844	82 988 380
Dodatki energetyczne	16 659	18 543	18 385	1 184 791	1 766 050	1 666 770

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 57. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Liczba świadczeń 2014	Liczba świadczeń 2015	Liczba świadczeń 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka	15 318	14 013	18 043	13 789 710	13 967 693	15 609 761
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	34 955	35 220	39 432	35 061 000	35 218 000	39 439 000
Świadczenie pielęgnacyjne	158 246	170 137	179 337	116 971 290	202 479 142	231 920 155
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	57 950	168	53	12 885 043	31 800	9 400
Zasiłek pielęgnacyjny ogółem	1 139 840	1 152 048	1 156 258	175 896 037	176 479 732	177 133 997
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	305 774	313 959	322 313	47 103 804	48 084 687	49 356 729
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	446 664	443 253	435 317	68 899 006	67 896 244	66 696 204
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia	345 043	337 454	354 095	53 256 546	51 717 672	54 116 045
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, które ukończyła 75 lat	42 359	57 382	44 533	6 636 681	8 781 129	6 965 019
Specjalny zasiłek opiekuńczy	12 025	28 469	44 120	6 204 590	14 530 774	22 674 716
Zasiłek dla opiekuna	101 642	51 862	41 897	54 242 206	27 591 007	21 898 001

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 58. Inne rodzaje pomocy i świadczeń w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba osób 2014	Liczba osób 2015	Liczba osób 2016	Kwota świadczeń w złotych 2014	Kwota świadczeń w złotych 2015	Kwota świadczeń w złotych 2016
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego	30 608	33 473	36 636	12 754 264	17 092 309	20 574 002
Opłacenie składki ubezpieczenia społecznego	19 395	27 217	28 849	30 545 531	44 880 035	57 216 923
Świadczenie integracyjne (CIS)	126	179	159	1 108 391	1 194 324	912 229
Świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych	3 506	3 378	3 051	6 039 537	5 731 618	5 094 590
Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne	90 230	86 989	76 297	47 877 014	47 203 500	45 066 700

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 59. Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Kadra 2014	Kadra 2015	Kadra 2016	W tym EFS 2014	W tym EFS 2015	W tym EFS 2016	Wyksz. wyższe 2014	Wyksz. wyższe 2015	Wyksz. wyższe 2016	Wyksz. średnie 2014	Wyksz. średnie 2015	Wyksz. średnie 2016
Ogółem	6 578	6 706	7 024	169	22	30	4 219	4 368	4 704	1 694	1 688	1 650
Kadra kierownicza	385	381	387				299	303	316			
Pracownicy socjalni	2 361	2 406	2 393	169	22	30	1 624	1 697	1 670	706	684	637
Pozostali pracownicy	3 832	3 919	4 244				2 296	2 368	2 718	988	1 004	1 013

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 60. Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Spec. I stopnia 2014	Spec. I stopnia 2015	Spec. I stopnia 2016	Spec. II stopnia 2014	Spec. II stopnia 2015	Spec. II stopnia 2016	Spec. z org. pomocy społecznej 2014	Spec. z org. pomocy społecznej 2015	Spec. z org. pomocy społecznej 2016	Wykształceni 2014	Wykształceni 2015	Wykształceni 2016
Ogółem	653	650	639	105	119	120	601	589	598	548	547	513
Kadra kierownicza							365	362	366			
Pracownicy socjalni	653	650	639	105	119	120	236	227	232			
Pozostali pracownicy										548	547	513

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 61. Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Kadra 2014	Kadra 2015	Kadra 2016	W tym EFS 2014	W tym EFS 2015	W tym EFS 2016	Wykształceni wyższe 2014	Wykształceni wyższe 2015	Wykształceni wyższe 2016	Wykształceni średnie 2014	Wykształceni średnie 2015	Wykształceni średnie 2016
Ogółem	764	759	811	33	3	2	653	657	703	99	90	92
Kadra kierownicza	50	47	50				50	47	50			
Pracownicy socjalni	148	123	122	33	3	2	133	109	110	15	14	12
Pozostali pracownicy	566	589	639				470	501	543	84	76	80

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 62. Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016 cd.

Wyszczególnienie	Spec. I stopnia 2014	Spec. I stopnia 2015	Spec. I stopnia 2016	Spec. II stopnia 2014	Spec. II stopnia 2015	Spec. II stopnia 2016	Spec. z org. pomocy społecznej 2014	Spec. z org. pomocy społecznej 2015	Spec. z org. pomocy społecznej 2016	Wykształceni 2014	Wykształceni 2015	Wykształceni 2016
Ogółem	11	10	9	7	6	14	89	79	80	12	12	16
Kadra kierownicza							50	46	49			
Pracownicy socjalni	11	10	9	7	6	14	39	33	31			
Pozostali pracownicy										12	12	16

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 63. Zatrudnienie pomocnicze w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Wolontariusze	2 312	2 372	2 397
Zatrudnienie subsydiowane	583	675	522
Staże	259	242	261

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 64. Zatrudnienie pomocnicze w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Wolontariusze	11	16	15
Zatrudnienie subsydiowane	18	27	23
Staże	76	70	54

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 65. Zespoły pracy socjalnej i integracji społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba zespołów	80	80	93
Liczba osób ogółem w zespole	561	599	566
Pracownicy socjalni w zespole	395	405	376
Specjaliści w zespole	121	123	133

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 66. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Środki JST 2014	Środki JST 2015	Środki JST 2016	W tym JOPS 2014	W tym JOPS 2015	W tym JOPS 2016
OGÓŁEM	2 349 927 878	2 423 445 590	2 705 941 112	1 759 843 073	1 824 773 923	2 053 204 172
OCHRONA ZDROWIA	81 631 794	81 622 887	80 342 860	7 599 412	7 449 902	7 777 382
POMOC SPOŁECZNA	2 079 119 526	2 167 875 801	2 451 031 670	1 717 419 001	1 796 071 081	2 022 409 988
POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	189 176 558	173 946 902	174 566 582	34 824 660	21 252 940	23 016 802
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3 380 830	4 020 958	3 702 313	525 344	681 237	678 513
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	78 250 964	77 601 929	76 640 547	7 074 068	6 768 665	7 098 869
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	15 102 574	16 101 968	17 700 828	4 695 829	5 322 565	6 577 941
85202 - Domy pomocy społecznej	76 400 854	83 655 900	89 478 134	62 155 853	49 042 692	54 616 173
85203 - Ośrodki Wsparcia	34 990 130	35 651 261	36 508 588	21 749 920	20 826 011	22 968 625
85204 - Rodziny zastępcze	13 358 978	16 856 835	19 741 059	12 661 783	16 088 700	18 718 075
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1 693 558	1 980 633	2 162 191	827 947	1 074 743	1 314 583
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	12 251 499	16 791 374	19 589 547	11 377 756	15 948 011	18 656 452
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1 087 412 498	1 142 420 842	1 382 498 886	855 366 870	911 635 589	1 087 529 236
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13 691 608	18 333 185	21 195 049	12 293 121	16 167 820	18 769 421
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	154 894 073	153 471 885	145 625 117	134 675 849	152 168 581	144 697 486
85215 - Dodatki mieszkaniowe	86 326 805	83 745 734	78 981 333	34 679 911	32 227 148	31 461 696
85216 - Zasiłki stałe	121 172 361	126 594 651	143 172 924	118 566 026	123 590 153	139 895 199
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	0	0	0	0	0	0
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	311 522 384	336 753 477	351 604 829	308 545 949	325 680 130	343 867 106
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	1 392 357	2 422 567	2 481 887	1 057 944	1 241 512	1 245 992
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	50 765 254	53 105 632	56 239 255	49 427 090	51 242 909	54 124 869
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	300 322	421 316	560 885	300 322	421 116	560 885

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wyszczególnienie	Środki JST 2014	Środki JST 2015	Środki JST 2016	W tym JOPS 2014	W tym JOPS 2015	W tym JOPS 2016
W tym: Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	34 356	48 363	76 274	34 356	48 363	76 274
85232 - Centra Integracji Społecznej	50 570	99 056	53 784	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	43 600	1 176 949	258 913	43 600	873 549	246 280
85295 - Pozostała działalność	97 715 745	78 244 173	83 102 187	88 958 875	72 471 489	77 083 695
85305 - Żłobki	104 732 384	109 587 139	118 436 708	156 800	899 713	1 486 366
85306 - Kluby dziecięce	296 728	439 786	457 936	0	109 796	163 753
85307 - Dzienni opiekunowie	2 835 474	3 693 070	2 550 836	0	248 797	504 969
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	1 366 702	989 271	1 065 543	70 211	40 619	95 722
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	1 742 636	2 043 812	1 991 295	1 732 450	2 043 812	1 991 295
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	1 314 101	1 282 004	1 138 228	943 161	916 500	1 012 712
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	28 063 206	8 407 369	5 121 703	22 192 745	5 403 076	2 815 391
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	48 825 327	47 504 451	43 804 333	9 729 293	11 590 627	14 946 594

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 67. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Środki JST 2014	Środki JST 2015	Środki JST 2016	W tym JOPS 2014	W tym JOPS 2015	W tym JOPS 2016
OGÓŁEM	626 522 732	658 653 035	700 546 886	181 653 662	188 670 501	213 303 454
OCHRONA ZDROWIA	55 695	53 913	36 400	46 396	49 600	34 400
POMOC SPOŁECZNA	573 354 632	601 611 208	653 968 374	157 505 532	167 723 874	194 999 061
POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	53 112 405	56 987 914	46 542 112	24 101 734	20 897 027	18 269 993
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	49 395	53 613	34 400	46 396	49 600	34 400
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	6 300	300	2 000	0	0	0
85201 - Placówki opiekuńczo-wychowawcze	111 456 664	111 187 780	117 176 501	12 931 082	13 079 383	13 359 337
85202 - Domy pomocy społecznej	322 253 258	339 780 735	358 570 367	27 913 276	29 483 825	32 816 110
85203 - Ośrodki Wsparcia	13 201 987	13 989 650	15 921 109	1 034 949	1 050 472	1 439 647
85204 - Rodziny zastępcze	77 298 127	83 351 548	102 777 571	73 507 421	79 142 930	96 877 054
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1 101 540	956 889	2 025 412	280 899	186 222	212 600
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	534 435	921 500	959 201	534 435	713 000	749 201
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	0	0	0	0	0	0
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	3 714	3 443	5 437	3 286	3 348	4 893
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	0	0	0	0	0	0
85215 - Dodatki mieszkaniowe	0	0	0	0	0	0

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Wyszczególnienie	Środki JST 2014	Środki JST 2015	Środki JST 2016	W tym JOPS 2014	W tym JOPS 2015	W tym JOPS 2016
85216 - Zasiłki stałe	0	0	0	0	0	0
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	34 490 810	37 824 090	42 928 701	34 490 810	37 812 503	42 874 257
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	0	0	0	0
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	6 960 097	7 144 647	6 815 402	2 455 022	2 309 330	2 197 906
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	5 337	18 050	68 470	5 337	18 050	68 470
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	1 784 158	1 667 455	1 563 922	1 572 643	1 540 821	1 464 236
W tym: Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	1 784 158	1 656 359	1 563 922	1 572 643	1 529 725	1 464 236
85232 - Centra Integracji Społecznej	322 134	842 642	999 462	0	0	0
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0	0	0	0	0	0
85295 - Pozostała działalność	2 158 213	2 266 420	2 592 897	1 203 729	854 265	1 471 114
85305 - Żłobki	0	0	0	0	0	0
85306 - Kluby dziecięce	0	0	0	0	0	0
85307 - Dzienni opiekunowie	0	0	0	0	0	0
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	6 496 939	15 644 883	7 734 839	1 766 490	1 871 800	1 962 039
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	8 452 223	9 540 557	9 969 095	5 591 062	5 936 363	5 989 148
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	26 823 411	25 804 360	28 093 058	8 361 151	8 383 825	9 798 735
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	11 146 396	5 813 949	522 572	8 383 031	4 705 039	520 071
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	193 436	184 165	222 548	0	0	0

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 68. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba projektów współfinansowanych z EFS	279	52	24
Ogółem liczba osób objętych projektami współfinansowanymi z EFS	7 988	2 078	1 062
Łączna kwota środków EFS	47 861 699	5 909 807	2 252 511
Liczba konkursów ogłaszanych przez MRPiPS	252	320	330
Ogółem liczba osób objętych konkursami	14 977	17 381	18 351
Liczba programów osłonowych	593	649	639
Ogółem liczba osób objętych programami	213 835	252 848	214 143

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 69. Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba projektów współfinansowanych z EFS	40	22	7
Ogółem liczba osób objętych projektami współfinansowanymi z EFS	4 748	2 558	442
Łączna kwota środków EFS	19 224 793	16 997 190	4 584 336
Liczba konkursów ogłaszanych przez MRPiPS	51	38	41
Ogółem liczba osób objętych konkursami	4 816	4 621	5 029
Liczba programów osłonowych	4	1	0
Ogółem liczba osób objętych programami	196	10	0

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 70. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia) w gminach wraz z miastami na prawach powiatu w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba NGO którym zlecono zadania 2014	Liczba NGO którym zlecono zadania 2015	Liczba NGO którym zlecono zadania 2016	Liczba zleceń 2014	Liczba zleceń 2015	Liczba zleceń 2016	Wartość dotacji w złotych 2014	Wartość dotacji w złotych 2015	Wartość dotacji w złotych 2016
Zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego	503	546	582	667	780	3 780	29 599 164	33 855 328	37 005 675
Zlecenia w trybie zamówień publicznych	29	43	39				6 923 527	6 991 379	5 961 046
Usługi opiekuńcze	31	28	36				10 118 421	9 664 566	10 071 688
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	10	10	13				1 495 966	1 373 702	1 388 555
Prowadzenie placówki pomocy społecznej	18	18	20				2 253 366	2 365 455	5 699 372

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

Tabela 71. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia) w powiatach wraz z m. st. Warszawą w latach 2014-2016.

Wyszczególnienie	Liczba NGO którym zlecono zadania 2014	Liczba NGO którym zlecono zadania 2015	Liczba NGO którym zlecono zadania 2016	Liczba zleceń 2014	Liczba zleceń 2015	Liczba zleceń 2016	Wartość dotacji w złotych 2014	Wartość dotacji w złotych 2015	Wartość dotacji w złotych 2016
Zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego	60	64	67	80	79	81	10 067 615	10 513 921	10 884 350
Zlecenia w trybie zamówień publicznych	2	1	1				500 000	640 000	640 000
Usługi opiekuńcze	0	0	0				0	0	0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	1	1				849 440	962 100	906 441
Prowadzenie placówki pomocy społecznej	29	38	36				17 185 461	19 994 830	20 598 142

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

Tabela 72. Ranking wskaźników ubóstwa dla gmin w 2016 roku.

(Kolorem **zielonym** zaznaczono gminy powyżej progu defaworyzacji, **żółtym** – gminy poniżej progu, **pomarańczowym** – gminy poniżej 80% średniej).

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
1	radomski	białobrzegi	Białobrzegi	miejsko-wiejska	-0,10	0,21	-0,24	-0,02	-0,13	0,34	0,35	0,17
2	radomski	białobrzegi	Promna	wiejska	-0,66	-0,61	0,00	-0,48	-0,16	0,32	0,69	0,23
3	radomski	białobrzegi	Radzanów	wiejska	-0,68	-0,26	-0,48	-0,47	-0,74	-0,21	0,21	-0,30
4	radomski	białobrzegi	Stara Błotnica	wiejska	0,16	-0,77	0,07	-0,21	-0,14	-0,45	0,83	-0,01
5	radomski	białobrzegi	Stromiec	wiejska	0,88	-0,70	-0,21	0,02	-0,20	-0,32	-0,04	-0,20
6	radomski	białobrzegi	Wyśmierzyce	miejsko-wiejska	-0,35	0,12	-0,66	-0,25	-0,18	0,16	-0,06	-0,02
7	ciechanowski	ciechanowski	Ciechanów	miejska	-0,12	0,42	0,03	0,12	0,12	0,09	-0,09	0,06
8	ciechanowski	ciechanowski	Ciechanów	wiejska	-0,71	0,65	0,39	0,08	-0,62	-0,10	0,15	-0,23
9	ciechanowski	ciechanowski	Gliniołek	miejsko-wiejska	0,70	0,15	-0,04	0,31	-0,11	0,11	-0,09	-0,02
10	ciechanowski	ciechanowski	Gołymin-Osrodek	wiejska	0,12	-0,29	-0,08	-0,09	0,17	-0,56	0,11	-0,12
11	ciechanowski	ciechanowski	Grudusk	wiejska	0,54	-0,48	-0,03	0,01	0,42	0,42	0,02	0,32
12	ciechanowski	ciechanowski	Ojrzeń	wiejska	-0,48	-1,02	0,01	-0,56	-0,31	-0,99	0,28	-0,41
13	ciechanowski	ciechanowski	Opinogóra Górna	wiejska	0,04	-0,76	-0,14	-0,30	0,21	0,14	-0,17	0,09
14	ciechanowski	ciechanowski	Regimin	wiejska	-0,71	-0,64	-0,23	-0,56	-0,41	0,13	-0,22	-0,16
15	ciechanowski	ciechanowski	Sońsk	wiejska	-0,05	-0,35	0,51	-0,03	-0,22	-0,71	0,22	-0,29
16	warszawski wsch.	garwoliński	Borowie	wiejska	1,06	0,10	0,29	0,51	-0,24	0,16	0,11	-0,002
17	warszawski wsch.	garwoliński	Garwolin	miejska	0,10	0,14	-0,20	0,04	0,22	0,18	-0,13	0,12
18	warszawski wsch.	garwoliński	Garwolin	wiejska	-0,56	-0,04	-0,15	-0,26	-0,29	-0,23	-0,02	-0,20
19	warszawski wsch.	garwoliński	Górzno	wiejska	-0,21	0,08	-0,01	-0,05	-0,11	0,23	-0,05	0,04
20	warszawski wsch.	garwoliński	Łaskarzew	miejska	0,93	-0,07	-0,48	0,20	1,00	-0,22	-0,69	0,12
21	warszawski wsch.	garwoliński	Łaskarzew	wiejska	0,28	0,03	0,13	0,15	0,60	0,26	0,29	0,39
22	warszawski wsch.	garwoliński	Maciejowice	wiejska	-0,48	-0,28	0,28	-0,21	-0,21	-0,48	-0,17	-0,30
23	warszawski wsch.	garwoliński	Miastków Kościelny	wiejska	-0,02	0,05	0,10	0,04	0,26	0,11	-0,36	0,05
24	warszawski wsch.	garwoliński	Parysów	wiejska	-0,22	-0,20	-0,11	-0,18	-0,21	-1,04	-0,03	-0,47
25	warszawski wsch.	garwoliński	Piława	miejsko-wiejska	0,06	0,46	0,20	0,24	0,80	0,49	-0,06	0,47
26	warszawski wsch.	garwoliński	Sobolew	wiejska	-0,12	-0,51	0,04	-0,23	-0,31	0,40	0,26	0,10
27	warszawski wsch.	garwoliński	Trojanów	wiejska	-0,23	0,09	0,29	0,02	-0,45	0,14	-0,65	-0,28
28	warszawski wsch.	garwoliński	Wilga	wiejska	0,39	0,72	-0,19	0,37	0,46	0,77	-0,33	0,38
29	warszawski wsch.	garwoliński	Żelechów	miejsko-wiejska	0,11	-0,91	-0,38	-0,40	0,45	-0,75	-0,47	-0,23
30	płocki	gostyniński	Gostynin	miejska	-0,67	0,13	-0,83	-0,41	-0,46	0,16	-0,35	-0,20
31	płocki	gostyniński	Gostynin	wiejska	-1,39	-0,56	-1,43	-1,09	-0,86	-0,54	-1,07	-0,79
32	płocki	gostyniński	Pacyna	wiejska	-0,24	0,31	-0,69	-0,14	-0,20	0,37	-0,34	-0,02
33	płocki	gostyniński	Sanniki	wiejska	-0,30	-0,04	-0,63	-0,29	-0,28	-0,02	-0,29	-0,18
34	płocki	gostyniński	Szczawin Kościelny	wiejska	-0,47	-0,76	-0,89	-0,68	-0,33	0,16	-0,70	-0,24
35	warszawski zach.	grodziski	Baranów	wiejska	0,53	-0,46	1,37	0,37	0,80	0,44	1,52	0,85
36	warszawski zach.	grodziski	Grodzisk Mazowiecki	miejsko-wiejska	0,53	0,69	1,66	0,87	0,70	0,70	1,51	0,90
37	warszawski zach.	grodziski	Jaktorów	wiejska	0,32	0,90	1,58	0,85	0,86	0,96	1,20	0,98
38	warszawski zach.	grodziski	Milanówek	miejska	0,73	0,80	1,67	0,99	0,85	0,75	0,94	0,84
39	warszawski zach.	grodziski	Podkowa Leśna	miejska	1,91	2,19	1,58	1,93	2,49	1,84	0,69	1,80
40	warszawski zach.	grodziski	Żabia Wola	wiejska	1,24	0,98	2,08	1,35	1,46	1,03	1,35	1,27
41	warszawski zach.	grójecki	Belsk Duży	wiejska	1,13	0,69	1,26	1,00	0,99	0,84	1,57	1,08
42	warszawski zach.	grójecki	Błędów	wiejska	0,50	-0,16	0,92	0,36	0,77	0,51	1,43	0,84
43	warszawski zach.	grójecki	Chynów	wiejska	-0,40	0,31	0,91	0,19	0,07	0,34	1,26	0,47
44	warszawski zach.	grójecki	Goszczyn	wiejska	0,44	0,19	1,25	0,55	0,11	0,23	1,15	0,42
45	warszawski zach.	grójecki	Grójec	miejsko-wiejska	-0,22	0,26	0,93	0,25	0,13	0,16	1,42	0,46

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
46	warszawski zach.	grójecki	Jasieniec	wiejska	0,20	-0,56	0,93	0,10	0,37	-0,47	1,53	0,35
47	warszawski zach.	grójecki	Mogielnica	miejsko-wiejska	0,26	-0,71	0,60	-0,02	0,23	-0,49	0,94	0,14
48	warszawski zach.	grójecki	Nowe Miasto nad Pilicą	miejsko-wiejska	-0,16	0,16	0,54	0,14	0,13	-0,59	0,77	0,02
49	warszawski zach.	grójecki	Pniewy	wiejska	0,07	0,06	1,02	0,30	0,54	-0,07	0,89	0,40
50	warszawski zach.	grójecki	Warka	miejsko-wiejska	0,61	-0,07	1,08	0,47	0,61	0,10	1,40	0,62
51	radomski	kozienicki	Garbatka-Letnisko	wiejska	-0,85	0,36	-1,35	-0,52	-0,51	0,42	-1,13	-0,31
52	radomski	kozienicki	Głowaczów	wiejska	-0,03	-0,21	-0,89	-0,31	0,26	-0,14	-0,54	-0,09
53	radomski	kozienicki	Gniewoszów	wiejska	-0,65	-0,75	-0,82	-0,73	-0,49	0,14	-0,51	-0,26
54	radomski	kozienicki	Grabów nad Pilicą	wiejska	0,26	0,10	-0,12	0,11	0,83	0,17	-0,22	0,32
55	radomski	kozienicki	Kozienice	miejsko-wiejska	0,59	-0,36	-0,68	-0,08	0,76	0,22	-0,39	0,27
56	radomski	kozienicki	Magnuszew	wiejska	-1,62	0,32	-0,28	-0,55	-0,91	-0,48	-0,24	-0,58
57	radomski	kozienicki	Sieciechów	wiejska	-0,83	0,34	-0,47	-0,30	-0,57	0,38	-0,21	-0,12
58	warszawski wsch.	legionowski	Jabłonna	wiejska	0,47	1,19	0,95	0,86	0,79	0,92	0,80	0,84
59	warszawski wsch.	legionowski	Legionowo	miejska	0,30	-0,08	0,62	0,24	0,49	0,68	0,38	0,53
60	warszawski wsch.	legionowski	Nieporęt	wiejska	0,80	1,61	0,90	1,13	1,58	1,07	0,70	1,17
61	warszawski wsch.	legionowski	Serock	miejsko-wiejska	0,65	1,34	0,90	0,97	0,83	0,83	0,43	0,73
62	warszawski wsch.	legionowski	Wieliszew	wiejska	0,69	0,65	0,77	0,70	1,71	0,88	0,51	1,10
63	radomski	lipski	Chotcza	wiejska	-0,74	-0,06	1,26	0,02	-0,78	0,04	-1,12	-0,56
64	radomski	lipski	Ciepielów	wiejska	-0,38	-0,96	-0,49	-0,63	-0,71	-0,06	-0,42	-0,39
65	radomski	lipski	Lipsko	miejsko-wiejska	-0,24	-0,34	-0,44	-0,33	0,18	-0,34	-0,29	-0,13
66	radomski	lipski	Rzeczniów	wiejska	0,18	-0,22	-0,20	-0,06	0,33	-0,87	-0,12	-0,24
67	radomski	lipski	Sienno	wiejska	-0,34	0,17	-0,52	-0,19	-0,15	0,23	-0,49	-0,09
68	radomski	lipski	Solec nad Wisłą	wiejska	-0,43	0,48	-0,65	-0,15	-0,24	0,13	-0,35	-0,13
69	siedlecki	łosicki	Huszlew	wiejska	0,42	-0,68	0,39	-0,002	0,08	-0,53	0,59	-0,02
70	siedlecki	łosicki	Łosice	miejsko-wiejska	-0,47	0,53	0,06	0,04	-0,30	-0,20	0,22	-0,13
71	siedlecki	łosicki	Olszanka	wiejska	0,65	-0,40	0,33	0,18	0,38	-0,56	1,02	0,19
72	siedlecki	łosicki	Platerów	wiejska	-0,73	0,15	-0,10	-0,24	-0,64	-0,68	0,09	-0,47
73	siedlecki	łosicki	Sarnaki	wiejska	0,18	-0,17	0,03	0,01	0,28	0,55	0,26	0,37
74	siedlecki	łosicki	Stara Kornica	wiejska	-0,52	0,21	0,29	-0,04	-0,10	0,25	-0,03	0,05
75	ostrołęcki	makowski	Czerwonka	wiejska	-1,49	0,08	-1,39	-0,88	-0,95	0,14	-0,54	-0,44
76	ostrołęcki	makowski	Karniewo	wiejska	-0,23	0,04	-1,00	-0,32	0,01	0,08	-0,63	-0,12
77	ostrołęcki	makowski	Krasnosielc	wiejska	-0,49	-0,25	-1,65	-0,69	-0,01	0,30	-1,32	-0,22
78	ostrołęcki	makowski	Maków Mazowiecki	miejska	-0,46	-0,03	-1,45	-0,55	-0,38	-0,02	-1,09	-0,42
79	ostrołęcki	makowski	Młynarze	wiejska	-0,19	0,01	-1,30	-0,39	0,36	0,05	-0,82	-0,05
80	ostrołęcki	makowski	Płoniawy-Bramura	wiejska	0,23	0,10	-1,44	-0,24	0,05	0,25	-1,43	-0,24
81	ostrołęcki	makowski	Różan	miejsko-wiejska	-0,69	-0,23	-1,56	-0,74	0,07	0,42	-1,00	-0,06
82	ostrołęcki	makowski	Rzewnie	wiejska	-0,71	-0,07	-1,39	-0,64	0,09	0,01	-1,01	-0,22
83	ostrołęcki	makowski	Sypniewo	wiejska	0,59	0,44	-1,13	0,11	0,79	-0,35	-0,94	-0,07
84	ostrołęcki	makowski	Szelków	wiejska	-0,26	0,13	-1,51	-0,43	-0,44	0,16	-1,07	-0,37
85	warszawski wsch.	miński	Cegłów	wiejska	-0,43	0,15	1,00	0,14	0,08	-0,66	0,66	-0,05
86	warszawski wsch.	miński	Dębe Wielkie	wiejska	0,24	-0,52	1,54	0,28	0,63	-0,37	1,17	0,39
87	warszawski wsch.	miński	Dobre	wiejska	0,62	-0,03	1,07	0,49	0,51	-0,74	1,05	0,18
88	warszawski wsch.	miński	Halinów	miejsko-wiejska	0,18	0,82	1,18	0,67	0,32	0,86	1,29	0,77
89	warszawski wsch.	miński	Jakubów	wiejska	-0,22	0,06	1,04	0,20	0,52	0,09	1,10	0,50
90	warszawski wsch.	miński	Kałużyn	miejsko-wiejska	-0,09	-0,48	0,77	-0,02	-0,02	-0,30	0,60	0,03
91	warszawski wsch.	miński	Latowicz	wiejska	-0,78	-0,93	1,12	-0,36	-0,44	-0,05	0,72	-0,004
92	warszawski wsch.	miński	Mińsk Mazowiecki	miejska	0,48	0,19	0,89	0,47	0,60	0,21	0,66	0,47
93	warszawski wsch.	miński	Mińsk Mazowiecki	wiejska	0,05	0,54	0,99	0,47	0,13	0,24	0,57	0,28

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
94	warszawski wsch.	miński	Mrozy	wiejska	1,19	-0,29	1,09	0,61	0,36	-0,60	1,22	0,21
95	warszawski wsch.	miński	Siennica	wiejska	-0,62	-0,62	1,13	-0,18	-0,05	0,30	0,85	0,31
96	warszawski wsch.	miński	Stanisławów	wiejska	-0,04	0,23	0,77	0,26	0,89	0,29	0,88	0,66
97	warszawski wsch.	miński	Sulejówek	miejska	0,68	0,61	0,90	0,71	1,03	0,73	0,74	0,84
98	ciechanowski	mławski	Dzierzgowo	wiejska	-0,20	-0,11	-0,73	-0,30	-0,10	-0,06	-0,01	-0,06
99	ciechanowski	mławski	Lipowiec Kościelny	wiejska	-0,56	0,14	0,26	-0,10	-0,61	0,18	0,55	-0,03
100	ciechanowski	mławski	Mława	miejska	0,10	0,19	0,26	0,17	0,10	0,22	0,44	0,23
101	ciechanowski	mławski	Radzanów	wiejska	-0,82	0,24	-0,17	-0,26	0,13	0,32	-0,20	0,12
102	ciechanowski	mławski	Strzegowo	wiejska	0,15	-0,57	0,27	-0,09	0,56	-0,51	0,26	0,09
103	ciechanowski	mławski	Stupsk	wiejska	-0,27	0,25	0,28	0,06	-0,22	0,29	0,61	0,18
104	ciechanowski	mławski	Sześćsk	wiejska	-0,46	-0,78	0,08	-0,45	-0,28	0,11	0,19	-0,01
105	ciechanowski	mławski	Szydłowo	wiejska	0,36	-0,75	0,25	-0,08	0,43	-0,60	0,55	0,08
106	ciechanowski	mławski	Wieczfnia Kościelna	wiejska	0,53	0,09	0,51	0,36	0,34	0,15	0,66	0,35
107	ciechanowski	mławski	Wiśniewo	wiejska	0,33	0,36	0,54	0,40	-0,15	0,44	0,76	0,30
108	warszawski wsch.	nowodworski	Czosnów	wiejska	0,49	0,39	1,18	0,62	0,93	0,47	1,17	0,81
109	warszawski wsch.	nowodworski	Leoncin	wiejska	0,41	0,11	1,09	0,47	0,67	-0,07	0,33	0,31
110	warszawski wsch.	nowodworski	Nasielsk	miejsko-wiejska	0,37	0,06	0,34	0,24	0,18	-0,09	0,48	0,15
111	warszawski wsch.	nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki	miejska	0,74	0,16	0,67	0,51	0,97	0,23	0,55	0,59
112	warszawski wsch.	nowodworski	Pomiechówek	wiejska	0,34	-0,06	2,74	0,79	0,52	0,07	0,35	0,31
113	warszawski wsch.	nowodworski	Zakroczym	miejsko-wiejska	-0,67	-0,53	0,15	-0,41	-0,26	-0,10	-0,03	-0,14
114	ostrołęcki	ostrołęcki	Baranowo	wiejska	-0,37	-0,46	-0,63	-0,47	-0,25	-0,41	-0,34	-0,33
115	ostrołęcki	ostrołęcki	Czarnia	wiejska	-1,32	-0,68	-0,06	-0,77	-1,16	-0,65	-0,25	-0,74
116	ostrołęcki	ostrołęcki	Czerwin	wiejska	-0,53	-0,60	-0,07	-0,44	-0,16	0,29	-0,32	-0,03
117	ostrołęcki	ostrołęcki	Goworowo	wiejska	-0,85	0,07	-0,50	-0,42	-0,64	0,14	-0,15	-0,22
118	ostrołęcki	ostrołęcki	Kadzidło	wiejska	-0,98	0,21	-0,38	-0,38	-0,80	0,25	0,17	-0,16
119	ostrołęcki	ostrołęcki	Lelis	wiejska	0,22	0,27	-0,72	0,005	0,33	0,44	-0,30	0,21
120	ostrołęcki	ostrołęcki	Łyse	wiejska	-0,48	-0,22	0,08	-0,25	0,11	-0,16	0,09	0,002
121	ostrołęcki	ostrołęcki	Myszyniec	miejsko-wiejska	0,38	-0,88	-0,27	-0,25	0,40	0,01	-0,35	0,07
122	ostrołęcki	ostrołęcki	Olszewo-Borki	wiejska	0,30	-0,04	-0,61	-0,06	0,20	0,88	-0,45	0,29
123	ostrołęcki	ostrołęcki	Rzekuń	wiejska	-0,40	0,80	-0,45	0,04	0,25	0,16	0,01	0,15
124	ostrołęcki	ostrołęcki	Troszyn	wiejska	0,28	0,22	1,12	0,47	-0,29	0,28	-0,35	-0,09
125	ostrołęcki	m. Ostrołęka	M. Ostrołęka	miejska	0,75	0,54	-0,54	0,35	0,81	0,59	-0,49	0,40
126	ostrołęcki	ostrowski	Andrzejewo	wiejska	-0,18	0,34	0,55	0,20	-0,21	0,39	0,41	0,17
127	ostrołęcki	ostrowski	Boguty-Pianki	wiejska	0,79	-0,10	0,15	0,30	0,97	-0,25	0,16	0,31
128	ostrołęcki	ostrowski	Brok	miejsko-wiejska	-0,40	-0,58	-0,47	-0,49	0,40	-0,55	-0,48	-0,18
129	ostrołęcki	ostrowski	Małkinia Górna	wiejska	-0,55	-0,52	-0,46	-0,51	-0,39	-0,54	0,26	-0,28
130	ostrołęcki	ostrowski	Nur	wiejska	0,13	0,04	-0,01	0,06	0,23	-0,28	0,80	0,18
131	ostrołęcki	ostrowski	Ostrów Mazowiecka	miejska	-0,59	0,33	-0,63	-0,26	-0,63	0,37	-0,01	-0,10
132	ostrołęcki	ostrowski	Ostrów Mazowiecka	wiejska	-0,55	-0,90	-0,86	-0,76	-0,17	-0,60	-0,26	-0,35
133	ostrołęcki	ostrowski	Stary Lubotyń	wiejska	-0,43	-0,12	-0,33	-0,29	0,12	-0,44	-0,17	-0,16
134	ostrołęcki	ostrowski	Szulborze Wielkie	wiejska	0,06	-0,25	0,32	0,01	0,34	-0,19	0,13	0,09
135	ostrołęcki	ostrowski	Wąsowo	wiejska	-0,16	-0,15	-0,31	-0,19	0,20	-0,12	0,42	0,13
136	ostrołęcki	ostrowski	Zaręby Kościelne	wiejska	-0,16	-0,55	-0,85	-0,48	-0,03	-1,10	-0,73	-0,61
137	warszawski wsch.	otwocki	Celestynów	wiejska	0,51	0,23	1,48	0,65	0,55	0,20	1,24	0,59
138	warszawski wsch.	otwocki	Józefów	miejska	0,42	0,86	1,35	0,82	0,97	0,96	1,04	0,99
139	warszawski wsch.	otwocki	Karczew	miejsko-wiejska	0,29	0,07	1,27	0,45	0,51	-0,21	0,93	0,35
140	warszawski wsch.	otwocki	Końbiew	wiejska	0,26	-0,33	1,53	0,36	0,22	-0,29	1,67	0,39
141	warszawski wsch.	otwocki	Osieck	wiejska	0,20	-0,02	1,57	0,46	0,89	0,01	1,49	0,71

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
142	warszawski wsch.	otwocki	Otwock	miejska	0,15	0,14	1,02	0,37	0,14	0,49	0,96	0,48
143	warszawski wsch.	otwocki	Sobienie-Jeziory	wiejska	-0,52	-0,45	1,46	0,0003	0,30	0,46	1,43	0,64
144	warszawski wsch.	otwocki	Wiązowna	wiejska	1,05	0,63	1,53	1,01	1,00	1,09	1,57	1,18
145	warszawski zach.	piaseczyński	Góra Kalwaria	miejsko-wiejska	-0,06	0,34	0,51	0,23	0,67	0,48	0,59	0,58
146	warszawski zach.	piaseczyński	Konstancin-Jeziorna	miejsko-wiejska	1,54	1,14	0,77	1,20	2,09	1,19	0,60	1,38
147	warszawski zach.	piaseczyński	Lesznowola	wiejska	2,13	1,64	1,05	1,67	1,96	1,64	0,89	1,57
148	warszawski zach.	piaseczyński	Piaseczno	miejsko-wiejska	1,09	1,03	1,16	1,08	1,24	1,10	0,93	1,11
149	warszawski zach.	piaseczyński	Prażmów	wiejska	0,51	0,50	0,95	0,62	0,76	0,94	0,85	0,85
150	warszawski zach.	piaseczyński	Tarczyn	miejsko-wiejska	1,11	0,31	0,89	0,75	1,36	0,48	1,01	0,94
151	płocki	m. Płock	M. Płock	miejska	1,38	0,01	-0,19	0,47	1,60	0,17	-0,07	0,65
152	płocki	płocki	Stara Biała	wiejska	0,67	0,25	0,32	0,42	0,67	0,50	0,43	0,55
153	płocki	płocki	Bielsk	wiejska	-0,22	-0,67	-0,18	-0,38	-0,04	0,34	0,03	0,12
154	płocki	płocki	Bodzanów	wiejska	-0,90	0,24	-0,16	-0,29	-0,49	-0,56	0,30	-0,32
155	płocki	płocki	Brudzeń Duży	wiejska	-0,12	-0,43	-0,20	-0,25	0,03	-0,37	0,16	-0,09
156	płocki	płocki	Bulkowo	wiejska	-0,62	-0,83	0,20	-0,49	-0,65	-0,64	-0,05	-0,49
157	płocki	płocki	Drobin	miejsko-wiejska	-0,12	-0,10	-0,09	-0,11	-0,86	-0,71	-0,01	-0,59
158	płocki	płocki	Gąbin	miejsko-wiejska	-0,66	0,01	0,03	-0,24	-0,97	0,33	-0,08	-0,26
159	płocki	płocki	Łąck	wiejska	0,20	0,57	-0,66	0,12	-0,13	-0,22	-0,11	-0,16
160	płocki	płocki	Mała Wieś	wiejska	-0,86	-0,49	0,11	-0,48	-0,74	0,26	0,26	-0,11
161	płocki	płocki	Nowy Duninów	wiejska	0,05	-0,38	-1,11	-0,40	0,23	-0,27	-0,92	-0,24
162	płocki	płocki	Radzanowo	wiejska	0,60	0,85	0,02	0,55	0,18	0,04	0,39	0,18
163	płocki	płocki	Słubice	wiejska	-0,72	-0,29	0,13	-0,35	-0,34	-0,78	0,09	-0,40
164	płocki	płocki	Słupno	wiejska	0,71	1,63	0,31	0,96	1,80	1,06	0,51	1,20
165	płocki	płocki	Staroźreby	wiejska	-0,50	0,10	-0,31	-0,23	0,09	0,14	-0,07	0,07
166	płocki	płocki	Wyszogród	miejsko-wiejska	-1,31	-0,54	0,40	-0,60	-1,08	-0,38	0,34	-0,46
167	ciechanowski	płoński	Baboszewo	wiejska	-0,05	-0,50	-0,11	-0,23	0,30	-0,56	0,02	-0,09
168	ciechanowski	płoński	Czerwińsk nad Wisłą	wiejska	-0,26	0,12	0,06	-0,04	-0,12	0,16	-0,13	-0,02
169	ciechanowski	płoński	Dzierżążnia	wiejska	-0,05	-0,65	0,17	-0,22	0,07	0,23	0,01	0,12
170	ciechanowski	płoński	Joniec	wiejska	-0,04	0,56	-0,22	0,14	0,09	0,70	-0,08	0,28
171	ciechanowski	płoński	Naruszewo	wiejska	-0,43	-0,32	-0,16	-0,32	-0,33	-0,29	-0,27	-0,30
172	ciechanowski	płoński	Nowe Miasto	wiejska	0,26	-0,76	0,17	-0,15	0,48	-0,71	0,02	-0,08
173	ciechanowski	płoński	Płońsk	miejska	-0,19	0,24	-0,39	-0,08	0,30	0,62	-0,18	0,30
174	ciechanowski	płoński	Płońsk	wiejska	0,47	-0,35	-0,21	-0,01	0,81	-0,51	-0,09	0,09
175	ciechanowski	płoński	Raciąż	miejska	-0,23	-0,26	-1,08	-0,45	0,05	-0,52	-0,36	-0,27
176	ciechanowski	płoński	Raciąż	wiejska	-0,59	-0,90	-0,31	-0,63	-0,03	-0,64	0,11	-0,22
177	ciechanowski	płoński	Sochocin	wiejska	-0,20	0,32	-0,30	-0,03	-0,07	0,45	-0,13	0,11
178	ciechanowski	płoński	Załuski	wiejska	0,41	-0,49	0,26	0,03	0,50	-0,64	0,09	-0,03
179	warszawski zach.	pruszkowski	Brwinów	miejsko-wiejska	0,41	0,65	0,76	0,59	0,64	0,81	0,75	0,73
180	warszawski zach.	pruszkowski	Michałowice	wiejska	1,61	1,62	1,00	1,46	2,02	1,75	0,83	1,62
181	warszawski zach.	pruszkowski	Nadarzyn	wiejska	2,23	1,48	1,29	1,72	1,98	1,37	1,19	1,56
182	warszawski zach.	pruszkowski	Piastów	miejska	-0,30	0,45	0,89	0,28	0,12	0,46	0,75	0,41
183	warszawski zach.	pruszkowski	Pruszków	miejska	0,34	0,18	0,78	0,39	0,58	-0,01	1,23	0,52
184	warszawski zach.	pruszkowski	Raszyn	wiejska	1,32	1,57	2,46	1,70	1,28	1,29	0,73	1,15
185	ostrołęcki	przasnyski	Chorzele	miejsko-wiejska	-1,08	-0,97	-0,16	-0,81	-1,14	-0,10	-0,36	-0,56
186	ostrołęcki	przasnyski	Czernice Borowe	wiejska	0,62	-0,83	-0,30	-0,16	0,27	-0,79	-0,44	-0,30
187	ostrołęcki	przasnyski	Jednorozec	wiejska	-1,60	-0,19	-0,67	-0,84	-0,74	-0,26	-0,77	-0,57
188	ostrołęcki	przasnyski	Krasne	wiejska	0,47	-0,48	-0,21	-0,06	0,14	-0,02	-0,15	0,01
189	ostrołęcki	przasnyski	Krzynowłoga Mała	wiejska	0,33	-0,26	-0,33	-0,05	0,25	-1,06	-0,42	-0,41

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
190	ostrołęcki	przasnyski	Przasnysz	miejska	-0,11	0,31	-0,18	0,03	-0,03	0,23	-0,12	0,04
191	ostrołęcki	przasnyski	Przasnysz	wiejska	-0,69	-0,50	-0,56	-0,58	-0,47	-0,89	-0,43	-0,62
192	radomski	przysuski	Borkowice	wiejska	0,27	-0,88	-2,57	-0,87	-0,49	-0,24	-2,12	-0,80
193	radomski	przysuski	Gielniów	wiejska	0,31	0,05	-2,61	-0,52	0,43	0,06	-2,04	-0,33
194	radomski	przysuski	Klwów	wiejska	0,69	0,02	-1,39	-0,08	0,02	0,07	-0,87	-0,18
195	radomski	przysuski	Odrzywół	wiejska	-0,52	0,06	-1,30	-0,50	-0,53	0,11	-0,97	-0,40
196	radomski	przysuski	Potworów	wiejska	-0,19	-0,68	-1,53	-0,71	0,00	-0,21	-1,18	-0,37
197	radomski	przysuski	Przysucha	miejsko-wiejska	0,02	-0,19	-1,26	-0,38	0,04	-0,47	-1,20	-0,46
198	radomski	przysuski	Rusinów	wiejska	0,41	-1,08	-2,24	-0,81	0,27	-0,19	-1,80	-0,42
199	radomski	przysuski	Wieniawa	wiejska	-0,78	-0,27	-2,45	-1,00	-0,27	-0,22	-1,98	-0,68
200	ciechanowski	pułtusi	Gzy	wiejska	-0,46	0,00	-0,35	-0,26	-0,39	0,04	-0,64	-0,29
201	ciechanowski	pułtusi	Obyte	wiejska	0,38	0,95	-0,59	0,35	0,62	0,12	-0,72	0,10
202	ciechanowski	pułtusi	Pokrzywnica	wiejska	0,24	-0,12	-0,66	-0,12	0,01	-0,07	-1,08	-0,29
203	ciechanowski	pułtusi	Pułtusk	miejsko-wiejska	-0,01	-0,11	-1,04	-0,30	0,12	0,32	-1,16	-0,12
204	ciechanowski	pułtusi	Świercze	wiejska	-0,37	-0,36	-0,79	-0,47	-0,05	-0,19	-1,12	-0,37
205	ciechanowski	pułtusi	Winnica	wiejska	-0,74	-0,46	-0,66	-0,62	-0,20	-0,42	-0,79	-0,43
206	ciechanowski	pułtusi	Zatory	wiejska	-0,78	-0,29	-1,11	-0,68	-0,41	0,06	-1,14	-0,42
207	radomski	m. Radom	M. Radom	miejska	0,52	0,10	-1,00	-0,02	0,62	0,04	-0,79	0,05
208	radomski	radomski	Gózd	wiejska	-0,40	-0,13	-1,83	-0,65	-0,26	-0,09	-1,19	-0,43
209	radomski	radomski	Iłża	miejsko-wiejska	-0,07	-0,23	-1,77	-0,56	0,10	-0,16	-1,38	-0,37
210	radomski	radomski	Jastrzębia	wiejska	-0,37	-0,02	-0,79	-0,34	-0,05	0,01	-0,79	-0,21
211	radomski	radomski	Jedlińsk	wiejska	-0,15	-0,47	-0,51	-0,36	0,33	-0,70	-0,31	-0,21
212	radomski	radomski	Jedlnia-Letnisko	wiejska	-0,60	-0,46	-0,68	-0,57	-0,38	-0,23	-0,49	-0,35
213	radomski	radomski	Kowala	wiejska	-0,19	0,06	-0,98	-0,29	0,21	0,11	-0,70	-0,06
214	radomski	radomski	Pionki	miejska	0,09	-0,18	-0,95	-0,27	0,12	0,17	-0,56	-0,03
215	radomski	radomski	Pionki	wiejska	-0,96	-0,29	-1,83	-0,93	-0,28	-0,24	-1,26	-0,51
216	radomski	radomski	Przytyk	wiejska	0,23	-0,31	-1,98	-0,52	0,14	-0,27	-2,06	-0,56
217	radomski	radomski	Skaryszew	miejsko-wiejska	-0,20	-0,46	-1,48	-0,61	-0,13	-0,50	-0,99	-0,48
218	radomski	radomski	Wierzbica	wiejska	-0,33	-0,70	-2,15	-0,92	-0,22	-0,70	-1,62	-0,75
219	radomski	radomski	Wolanów	wiejska	-0,26	-0,30	-1,01	-0,46	-0,66	-0,69	-0,81	-0,71
220	radomski	radomski	Zakrzew	wiejska	-0,75	0,30	-1,09	-0,44	-0,61	0,35	-0,69	-0,27
221	siedlecki	m. Siedlce	M. Siedlce	miejska	0,80	0,37	0,12	0,47	1,05	0,15	0,47	0,57
222	siedlecki	siedlecki	Domanice	wiejska	-0,44	0,04	0,27	-0,08	-0,14	0,07	0,83	0,18
223	siedlecki	siedlecki	Korczew	wiejska	-0,06	-0,15	0,11	-0,05	-0,04	-0,08	0,44	0,07
224	siedlecki	siedlecki	Kotuń	wiejska	0,19	0,12	0,93	0,35	-0,08	0,17	1,05	0,30
225	siedlecki	siedlecki	Mokobody	wiejska	0,03	0,39	0,36	0,25	-0,09	0,43	0,78	0,32
226	siedlecki	siedlecki	Mordy	miejsko-wiejska	-0,33	-0,06	1,02	0,11	-0,26	-0,88	0,87	-0,21
227	siedlecki	siedlecki	Paprotnia	wiejska	0,02	0,32	0,45	0,24	0,53	0,39	0,90	0,57
228	siedlecki	siedlecki	Przesmyki	wiejska	0,10	0,01	0,63	0,20	-0,16	0,09	0,57	0,12
229	siedlecki	siedlecki	Siedlce	wiejska	-0,03	0,64	0,39	0,33	0,07	-0,16	0,77	0,16
230	siedlecki	siedlecki	Skórzec	wiejska	-0,34	-0,18	1,05	0,07	-0,19	-0,13	0,98	0,12
231	siedlecki	siedlecki	Suchożebry	wiejska	0,41	0,31	0,61	0,42	0,84	0,37	1,14	0,74
232	siedlecki	siedlecki	Wiśniew	wiejska	-0,22	-0,24	0,56	-0,03	-0,12	-0,26	0,65	0,02
233	siedlecki	siedlecki	Wodynie	wiejska	-0,53	-0,23	0,40	-0,19	-0,27	-1,04	0,89	-0,27
234	siedlecki	siedlecki	Zbuczyn	wiejska	-0,20	-0,65	0,85	-0,10	0,55	-0,91	1,01	0,11
235	płocki	sierpecki	Gozdowo	wiejska	-0,80	0,01	-0,61	-0,45	-0,66	0,23	-0,42	-0,27
236	płocki	sierpecki	Mochowo	wiejska	-0,97	-0,51	-0,98	-0,80	-0,58	-0,51	-0,72	-0,59
237	płocki	sierpecki	Rościszewo	wiejska	-0,19	-1,03	-0,84	-0,67	0,13	-0,87	-0,61	-0,43

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
238	płocki	sierpecki	Sierpc	miejska	-0,21	0,22	-0,80	-0,20	-0,04	-0,01	-0,62	-0,18
239	płocki	sierpecki	Sierpc	wiejska	-0,84	-0,36	-1,06	-0,72	-0,89	0,07	-0,61	-0,46
240	płocki	sierpecki	Szczutowo	wiejska	0,28	-0,10	-0,74	-0,12	0,12	-0,06	-0,30	-0,05
241	płocki	sierpecki	Zawidz	wiejska	-0,56	0,14	-0,70	-0,33	-0,53	0,17	-0,26	-0,20
242	warszawski zach.	sochaczewski	Brochów	wiejska	-1,01	0,29	-0,07	-0,29	-0,11	0,30	-0,09	0,05
243	warszawski zach.	sochaczewski	Ilów	wiejska	-0,63	-0,13	0,23	-0,22	-1,01	-0,51	0,31	-0,49
244	warszawski zach.	sochaczewski	Młodzieszyn	wiejska	0,01	-0,54	0,24	-0,14	-0,09	-0,75	0,10	-0,29
245	warszawski zach.	sochaczewski	Nowa Sucha	wiejska	-0,30	-0,08	0,92	0,09	0,01	-0,26	0,88	0,13
246	warszawski zach.	sochaczewski	Rybno	wiejska	0,32	-0,03	0,55	0,25	0,50	-0,39	0,15	0,08
247	warszawski zach.	sochaczewski	Sochaczew	miejska	0,03	0,12	0,46	0,17	0,15	0,43	0,42	0,32
248	warszawski zach.	sochaczewski	Sochaczew	wiejska	0,67	0,00	0,79	0,45	1,05	0,01	0,59	0,55
249	warszawski zach.	sochaczewski	Teresin	wiejska	0,20	0,01	1,15	0,36	1,13	0,24	1,29	0,83
250	siedlecki	sokołowski	Bielany	wiejska	0,11	0,28	0,48	0,27	0,26	0,44	0,50	0,38
251	siedlecki	sokołowski	Ceranów	wiejska	-0,35	-0,22	0,16	-0,17	-0,12	-0,19	0,37	-0,03
252	siedlecki	sokołowski	Jabłonna Lacka	wiejska	-0,63	-0,69	0,50	-0,37	-0,18	-0,62	0,45	-0,19
253	siedlecki	sokołowski	Kosów Lacki	miejsko-wiejska	0,16	-0,76	0,44	-0,11	0,13	0,18	0,27	0,18
254	siedlecki	sokołowski	Repki	wiejska	1,05	-0,60	0,34	0,25	0,64	-0,71	0,20	0,02
255	siedlecki	sokołowski	Sabnie	wiejska	0,19	-0,38	0,13	-0,04	0,25	-0,06	0,38	0,17
256	siedlecki	sokołowski	Sokołów Podlaski	miejska	-0,41	0,46	0,05	0,03	-0,10	0,53	-0,22	0,11
257	siedlecki	sokołowski	Sokołów Podlaski	wiejska	0,28	0,35	0,29	0,31	0,11	0,60	0,14	0,30
258	siedlecki	sokołowski	Sterdyń	wiejska	-0,13	0,22	0,52	0,16	-0,12	0,32	0,08	0,09
259	radomski	szydłowiecki	Chlewiska	wiejska	-0,86	-1,37	-2,70	-1,51	-0,13	-1,06	-1,85	-0,91
260	radomski	szydłowiecki	Jastrząb	wiejska	-0,58	0,01	-2,19	-0,76	-0,55	0,04	-1,55	-0,58
261	radomski	szydłowiecki	Mirów	wiejska	-1,31	-0,26	-2,23	-1,15	-1,30	-0,22	-1,65	-0,98
262	radomski	szydłowiecki	Orońsko	wiejska	0,44	-0,73	-2,17	-0,65	0,35	-0,66	-1,34	-0,45
263	radomski	szydłowiecki	Szydłowiec	miejsko-wiejska	-0,59	-0,65	-1,83	-0,92	-0,55	-0,26	-1,29	-0,62
264	m. st. Warszawa	m. st. Warszawa	m. st. Warszawa	miejska	2,47	0,74	0,99	1,45	2,94	0,91	0,70	1,62
265	warszawski zach.	warszawski zach.	Błonie	miejsko-wiejska	0,91	0,17	1,25	0,71	0,96	1,02	1,15	1,03
266	warszawski zach.	warszawski zach.	Izabelin	wiejska	1,52	1,23	0,54	1,17	1,41	1,42	0,57	1,20
267	warszawski zach.	warszawski zach.	Kampinos	wiejska	1,11	-0,12	0,81	0,58	1,32	-0,09	0,53	0,59
268	warszawski zach.	warszawski zach.	Leszno	wiejska	-0,35	0,64	0,89	0,33	1,06	0,82	0,50	0,83
269	warszawski zach.	warszawski zach.	Łomianki	miejsko-wiejska	1,12	1,85	1,15	1,40	1,43	1,88	2,46	1,86
270	warszawski zach.	warszawski zach.	Ożarów Mazowiecki	miejsko-wiejska	1,25	0,71	1,10	1,01	1,70	0,94	1,08	1,26
271	warszawski zach.	warszawski zach.	Stare Babice	wiejska	1,70	2,12	1,06	1,70	1,58	2,22	0,71	1,60
272	siedlecki	węgrowski	Grębków	wiejska	-0,07	-0,57	0,53	-0,11	-0,17	-0,79	0,51	-0,23
273	siedlecki	węgrowski	Korytnica	wiejska	0,13	0,06	-0,29	-0,005	0,38	0,10	0,15	0,22
274	siedlecki	węgrowski	Liw	wiejska	-0,11	0,35	-0,35	0,004	0,14	-0,23	-0,15	-0,07
275	siedlecki	węgrowski	Łochów	miejsko-wiejska	0,40	-0,43	0,20	0,04	0,68	-0,37	0,10	0,14
276	siedlecki	węgrowski	Miedzna	wiejska	-1,10	0,37	0,60	-0,12	-1,03	0,42	2,32	0,35
277	siedlecki	węgrowski	Sadowne	wiejska	-0,33	-0,17	0,13	-0,15	-0,08	0,31	0,03	0,09
278	siedlecki	węgrowski	Stoczek	wiejska	-0,27	-0,08	-0,07	-0,15	-0,83	0,09	0,29	-0,21
279	siedlecki	węgrowski	Węgrów	miejska	0,38	0,17	-0,25	0,15	0,57	0,51	0,03	0,41
280	siedlecki	węgrowski	Wierzbno	wiejska	-0,33	-0,24	0,59	-0,07	0,01	-0,19	0,45	0,05
281	warszawski wsch.	wołomiński	Dąbrówka	wiejska	0,24	0,72	0,65	0,52	0,53	0,89	0,34	0,62
282	warszawski wsch.	wołomiński	Jadów	wiejska	-0,06	-0,24	-0,39	-0,21	0,33	-0,19	-0,41	-0,05
283	warszawski wsch.	wołomiński	Klembów	wiejska	0,47	-0,69	0,27	-0,02	0,56	-0,64	0,01	-0,03
284	warszawski wsch.	wołomiński	Kobyłka	miejska	0,18	0,78	0,32	0,44	0,26	0,62	0,16	0,37
285	warszawski wsch.	wołomiński	Marki	miejska	0,37	0,54	1,36	0,68	0,18	0,50	0,73	0,44

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

LP.	Subregion	Powiat	Gmina	Typ gminy	Wymiar finansowy 2014	Wymiar warunków życia 2014	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2014	WSKAŹNIK 2014	Wymiar finansowy 2016	Wymiar warunków życia 2016	Wymiar sytuacji na rynku pracy 2016	WSKAŹNIK 2016
286	warszawski wsch.	wołomiński	Poświętne	wiejska	-0,56	-0,38	0,60	-0,20	0,14	-0,35	0,36	0,01
287	warszawski wsch.	wołomiński	Radzymin	miejsko-wiejska	0,26	0,23	0,97	0,42	0,49	0,23	0,44	0,38
288	warszawski wsch.	wołomiński	Strachówka	wiejska	-0,68	-0,92	-0,21	-0,65	-0,48	-1,32	-0,03	-0,68
289	warszawski wsch.	wołomiński	Tłuszcz	miejsko-wiejska	-0,21	-0,33	0,07	-0,18	0,22	-0,40	-0,09	-0,09
290	warszawski wsch.	wołomiński	Wołomin	miejsko-wiejska	0,17	0,03	0,14	0,11	0,23	-0,03	0,00	0,08
291	warszawski wsch.	wołomiński	Ząbki	miejska	0,77	0,79	0,94	0,82	0,90	0,74	0,87	0,83
292	warszawski wsch.	wołomiński	Zielonka	miejska	0,53	0,84	0,48	0,64	0,10	0,96	0,27	0,46
293	ostrołęcki	wyszkowski	Brańszczyk	wiejska	-0,21	-0,32	0,50	-0,07	0,08	-0,64	1,30	0,11
294	ostrołęcki	wyszkowski	Długosiodło	wiejska	-0,54	-0,18	0,45	-0,16	0,09	-0,15	1,15	0,26
295	ostrołęcki	wyszkowski	Rząśnik	wiejska	0,10	-0,37	0,95	0,14	0,76	-0,30	1,55	0,56
296	ostrołęcki	wyszkowski	Somianka	wiejska	0,10	0,40	1,17	0,48	1,21	0,43	1,48	0,99
297	ostrołęcki	wyszkowski	Wyszaków	miejsko-wiejska	0,29	-0,12	0,62	0,22	0,12	0,16	1,23	0,41
298	ostrołęcki	wyszkowski	Zabrodzie	wiejska	0,22	0,26	0,77	0,37	0,40	0,31	1,41	0,62
299	radomski	zwoleński	Kazanów	wiejska	-0,81	-0,28	-1,06	-0,67	-0,78	-0,22	-0,94	-0,61
300	radomski	zwoleński	Policzna	wiejska	-0,88	-0,09	-0,88	-0,59	-0,48	-0,05	-0,80	-0,40
301	radomski	zwoleński	Przyłęk	wiejska	-0,33	0,11	-0,29	-0,16	-0,42	0,17	-0,35	-0,19
302	radomski	zwoleński	Tczów	wiejska	0,00	0,12	-1,41	-0,31	0,28	-0,70	-0,88	-0,38
303	radomski	zwoleński	Zwoleń	miejsko-wiejska	-0,63	0,33	-1,01	-0,36	-0,44	0,19	-0,75	-0,28
304	ciechanowski	żuromiński	Biezuń	miejsko-wiejska	-0,24	-0,20	-0,93	-0,40	-0,12	-0,23	-0,86	-0,35
305	ciechanowski	żuromiński	Kuczbork-Osada	wiejska	-0,28	0,37	-1,24	-0,28	0,05	0,39	-0,99	-0,09
306	ciechanowski	żuromiński	Lubowidz	wiejska	-0,27	0,23	-1,51	-0,39	0,49	0,25	-0,99	0,03
307	ciechanowski	żuromiński	Lutocin	wiejska	0,01	0,16	-0,65	-0,10	0,64	0,21	-0,54	0,18
308	ciechanowski	żuromiński	Siemiątkowo	wiejska	0,03	-0,70	-1,53	-0,64	0,00	-0,91	-1,19	-0,64
309	ciechanowski	żuromiński	Żuromin	miejsko-wiejska	-0,28	0,43	-0,86	-0,16	0,14	0,46	-0,78	0,03
310	warszawski zach.	żyrardowski	Mszczonów	miejsko-wiejska	0,78	-0,31	0,83	0,38	1,33	-0,34	0,39	0,46
311	warszawski zach.	żyrardowski	Puszcza Mariańska	wiejska	0,29	-0,36	0,00	-0,03	0,81	-0,29	-0,18	0,15
312	warszawski zach.	żyrardowski	Radziejowice	wiejska	0,35	0,16	0,12	0,22	0,67	0,62	-0,02	0,48
313	warszawski zach.	żyrardowski	Wiskitki	wiejska	0,17	-0,59	-0,08	-0,18	-0,09	-0,54	-0,40	-0,33
314	warszawski zach.	żyrardowski	Żyrardów	miejska	0,46	-0,08	0,12	0,17	0,70	0,10	-0,13	0,26

VIII. KARTY POWIATÓW²⁷

białobrzeski.....	110
ciechanowski	111
garwoliński	112
gostyniński.....	113
grodziski	114
grójecki	115
kozienicki	116
legionowski	117
lipski.....	118
łosicki.....	119
makowski.....	120
miński	121
mławski.....	122
nowodworski.....	123
ostrołęcki	124
m. Ostrołęka	125
ostrowski.....	126
otwocki.....	127
piaseczyński	128
m. Płock.....	129
płocki	130
płoński	131
pruszkowski	132
przasnyski.....	133
przysuski.....	134
pułtuski	135
m. Radom	136
radomski	137
m. Siedlce	138
siedlecki.....	139
sierpecki	140
sochaczewski.....	141
sokołowski	142
sztytowiecki.....	143
m. st. Warszawa	144
warszawski zachodni	145
węgrowski	146
wołomiński	147
wyszkowski	148
zwoleński	149
żuromiński.....	150
żyrardowski.....	151
Mazowsze bez Warszawy	152
Mazowsze – dane sumaryczne	153

²⁷ Dane dot. liczby osób bezrobotnych pochodzą ze sprawozdawczości rynku pracy: Sprawozdanie MRPIPS-01 o rynku pracy, Załącznik 7 do sprawozdania MRPIPS-01 Bezrobotni według gmin, stan w końcu II półrocza.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: BIAŁOBRZESKI

Gminy: miejsko-wiejska Białobrzegi, wiejska Promna, wiejska Radzanów, wiejska Stara Błotnica, wiejska Stromic, miejsko-wiejska Wyśmierzyce

Powierzchnia: 639 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	33 599	33 569	33 523
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	2 846	2 750	2 353
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	1 801	1 512	1 428
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-16,05%	-5,56%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 044	826	775
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	7	7	7
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	2 272		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	279	270	288
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	2	2
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	265	264	254
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	119	126	115
	16 Liczba asystentów rodziny	2	6	6
	17 Liczba rodzin zastępczych	24	24	21
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	26	20	22
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	5 656	5 728	5 874
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	20	25	26
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	1	1	1
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	18	16	17
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 867	2 098	1 972
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	30 601 126 109 475 386	33 269 577 109 029 342	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	909 / 885 3 252 / 3 121	992 / 995 3 251 / 3 184	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	4 031 455 17 768 727	4 039 323 17 189 591	4 457 596 20 016 759
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	337 662 1 538 989	331 690 1 732 051	415 165 1 673 680

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: CIECHANOWSKI

Gminy: miejska Ciechanów, wiejska Ciechanów, miejsko-wiejska Głinojeck, wiejska Gołymin-Osrodek, wiejska Grudusk, wiejska Ojrzeń, wiejska Opinogóra Górna, wiejska Regimin, wiejska Sońsk

Powierzchnia: 1 060 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	90 703	90 327	90 264
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 499	7 501	6 920
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	5 353	5 155	4 631
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-3,70%	-10,16%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	3 083	2 998	2 614
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	5	5	5
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	11	16	17
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	9 025		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	698	766	711
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	6	8	8
	12	Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	438	446	416
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	396	414	373
	16	Liczba asystentów rodziny	15	14	15
	17	Liczba rodzin zastępczych	88	92	92
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	164	204	134
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	16 062	16 661	17 350
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	161	187	198
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	4	4
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	53	51	50
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 711	1 771	1 805
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	101 107 629 311 238 135	90 853 329 312 047 480	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 113 / 1 194 3 427 / 3 536	1 004 / 1 034 3 447 / 3 334	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	17 508 027 48 687 812	17 969 599 47 020 925	18 531 279 52 324 139
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	866 404 5 388 001	964 729 5 725 582	1 040 065 5 905 307

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: GARWOLIŃSKI

Gminy: wiejska Borowie, miejska Garwolin, wiejska Garwolin, wiejska Górzno, miejska Łaskarzew, wiejska Łaskarzew, wiejska Maciejowice, wiejska Miastków Kościelny, wiejska Parysów, miejsko-wiejska Pilawa, wiejska Sobolew, wiejska Trojanów, wiejska Wilga, miejsko-wiejska Żelechów

Powierzchnia: 1 285 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	108 654	108 740	108 843
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 404	6 665	6 309
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	5 991	5 751	5 038
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-4,01%	-12,40%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 992	3 584	3 142
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	19	23	26
Niepełno-sprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	8 257		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	615	590	590
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	57	65	69
	12 Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	401	405	357
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	358	419	393
	16 Liczba asystentów rodziny	9	14	14
	17 Liczba rodzin zastępczych	54	53	59
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	2	2	2
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	85	121	34
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	18 100	18 516	18 869
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	112	110	115
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	10	12	13
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	54	51	47
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 012	2 132	2 316
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	118 601 568 318 336 436	104 312 095 350 188 367	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 093 / 1 046 2 933 / 2 936	960 / 941 3 223 / 3 139	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	6 482 637 48 549 294	6 249 823 50 294 898	6 736 559 56 798 711
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	427 630 5 050 205	469 266 5 502 235	483 251 5 492 547

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: GOSTYNIŃSKI

Gminy: miejska Gostynin, wiejska Gostynin, wiejska Pacyna, wiejska Sanniki, wiejska Szczawin Kościelny

Powierzchnia: 615 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	46 221	45 992	45 682
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 737	4 004	3 590
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 976	3 346	3 295
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-15,85%	-1,52%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 792	2 124	2 018
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	1	2
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	0	0	0
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	4 632		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	490	475	509
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	44	42	42
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	381	301	246
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	60	57	63
	16	Liczba asystentów rodziny	6	6	8
	17	Liczba rodzin zastępczych	35	33	30
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	2	1	2
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	38	49	21
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	9 122	9 353	9 571
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	78	81	85
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	5	4	5
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	25	25	24
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 849	1 840	1 903
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	51 612 775 125 144 466	49 557 962 131 891 750	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 114 / 1 064 2 700 / 2 709	1 075 / 1 092 2 862 / 2 812	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	12 390 471 24 353 677	12 315 087 25 016 127	12 708 855 35 180 222
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	614 964 2 720 739	592 664 3 232 684	624 952 3 223 287

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: GRODZISKI

Gminy: wiejska Baranów, miejsko-wiejska Grodzisk Mazowiecki, wiejska Jaktorów, miejska Milanówek, miejska Podkowa Leśna, wiejska Żabia Wola

Powierzchnia: 367 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	89 663	90 656	91 647
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 925	6 395	5 641
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	2 163	1 911	1 705
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-11,65%	-10,78%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	927	845	704
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	17	19	19
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	8 668		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 076	1 005	980
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	25	34	32
	12 Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	617	549	442
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	198	185	163
	16 Liczba asystentów rodziny	9	10	10
	17 Liczba rodzin zastępczych	83	99	83
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	1	1	1
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	35	25	35
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	16 231	16 889	17 459
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	251	253	258
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	2	3	3
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	43	43	45
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 085	2 108	2 037
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	78 748 020 340 978 739	79 025 152 381 337 235	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	883 / 921 3 825 / 3 883	876 / 857 4 229 / 4 256	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	9 135 809 41 868 648	9 742 962 44 303 140	10 173 493 48 434 350
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 221 984 6 331 294	1 258 630 6 972 109	1 300 304 7 030 409

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: GRÓJECKI

Gminy: wiejska Belsk Duży, wiejska Błędów, wiejska Chynów, wiejska Goszczyn, miejsko-wiejska Grójec, wiejska Jasieniec, miejsko-wiejska Mogielnica, miejsko-wiejska Nowe Miasto nad Pilicą, wiejska Pniewy, miejsko-wiejska Warka

Powierzchnia: 1 268 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	98 670	98 619	98 559
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 809	4 454	4 095
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	2 699	1 987	1 529
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-26,38%	-23,05%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 278	898	611
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	0	0
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	4	6	7
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	7 296		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	661	641	611
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	18	20	24
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	646	705	697
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	120	147	114
	16	Liczba asystentów rodziny	9	10	11
	17	Liczba rodzin zastępczych	90	87	91
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	24	25	32
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	18 514	19 026	19 637
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	67	66	88
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	11	11
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	2	2
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	42	43	43
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 349	2 293	2 292
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	90 430 645 292 383 030	90 202 928 314 864 554	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	916 / 896 2 963 / 3 171	914 / 910 3 192 / 3 001	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	14 547 993 38 725 514	18 618 053 41 261 019	19 794 616 48 145 391
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	415 462 5 570 717	464 024 6 269 908	539 876 6 787 196

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: KOZIENICKI

Gminy: wiejska Garbatka-Letnisko, wiejska Głowaczów, wiejska Gniewoszków, wiejska Grabów nad Pilicą, miejsko-wiejska Kozienice, wiejska Magnuszew, wiejska Sieciechów

Powierzchnia: 916 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	61 722	61 319	61 045
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 437	4 222	3 941
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	4 218	3 493	3 172
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-17,19%	-9,19%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 835	2 307	2 082
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	7	9	9
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 479		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	530	601	612
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	10	4	4
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	388	322	277
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	315	293	268
	16	Liczba asystentów rodziny	7	8	8
	17	Liczba rodzin zastępczych	44	45	43
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	20	27	14
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	11 677	12 089	12 476
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	100	98	116
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	4	5
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	37	35	36
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 668	1 752	1 696
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	55 330 845 228 790 442	57 537 607 233 616 859	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	894 / 871 3 698 / 3 874	936 / 883 3 802 / 4 044	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	7 740 894 31 241 564	8 085 329 31 559 455	8 646 776 34 467 412
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	526 346 3 609 110	496 281 3 710 810	531 372 3 779 704

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: LEGIONOWSKI

Gminy: wiejska Jabłonna, miejska Legionowo, wiejska Nieporęt, miejsko-wiejska Serock, wiejska Wieliszew

Powierzchnia: 390 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	112 226	113 242	114 421
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 855	7 039	6 931
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 599	3 945	3 576
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-14,22%	-9,35%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 502	2 173	1 982
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	3 / 0 / 0	3 / 0 / 0	3 / 1 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	14	17	18
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	7 866		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	979	915	903
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	32	28	27
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	416	420	420
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	253	271	252
	16 Liczba asystentów rodziny	5	7	9
	17 Liczba rodzin zastępczych	138	134	138
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	2	2	2
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	28	30	30
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	19 035	19 962	21 070
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	265	252	255
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	8	10	11
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	44	43	42
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 551	2 634	2 724
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	87 823 718 410 979 382	90 204 383 455 280 927	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	787 / 770 3 681 / 3 607	800 / 824 4 039 / 3 886	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	10 828 921 40 849 142	11 463 797 45 447 744	12 716 683 50 042 551
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	901 918 5 545 599	1 028 089 5 880 897	1 235 663 6 061 474

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: LIPSKI

Gminy: wiejska Chotcza, wiejska Ciepeliów, miejsko-wiejska Lipsko, wiejska Rzecznów, wiejska Sienno, wiejska Solec nad Wisłą

Powierzchnia: 740 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	35 309	35 063	34 843
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 195	3 099	3 470
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	2 527	2 264	2 088
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,41%	-7,77%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 542	1 408	1 344
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	2	3	5
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 355		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	555	542	535
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	6	5	7
	12 Środowiskowe domy samopomocy	3	3	3
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	204	196	137
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	203	191	177
	16 Liczba asystentów rodziny	7	7	7
	17 Liczba rodzin zastępczych	22	18	16
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	171	131	83
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	7 480	7 587	7 724
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	70	69	62
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	3	3	3
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	23	22	24
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 535	1 594	1 452
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	44 829 130 102 331 238	43 118 453 117 944 318	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 265 / 1 235 2 889 / 2 900	1 228 / 1 200 3 358 / 3 352	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	9 075 539 19 265 194	9 309 607 20 490 060	9 796 385 21 656 255
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	305 380 1 737 140	359 269 1 917 943	440 222 2 099 863

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: ŁOSICKI

Gminy: wiejska Huszlew, miejsko-wiejska Łosice, wiejska Olszanka, wiejska Platerów, wiejska Sarnaki, wiejska Stara Kornica

Powierzchnia: 772 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	31 973	31 775	31 544
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	3 401	3 404	3 344
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	1 825	1 611	1 308
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-11,73%	-18,81%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	985	875	791
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	1 / 0 / 0	1 / 0 / 0	1 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	3	3	3
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	4	4	4
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	2 842		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	292	293	275
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	13	11	14
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	318	373	281
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	191	198	166
	16	Liczba asystentów rodziny	6	6	6
	17	Liczba rodzin zastępczych	18	18	21
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
Przemoc	19	Mieszkania chronione	0	0	0
	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	30	33	40
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	6 457	6 566	6 697
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	49	54	52
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	2	2	2
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
Zasoby i wydatki JST	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
	28	Liczba pracowników socjalnych	24	21	20
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 332	1 513	1 577
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	42 603 713 102 584 557	39 289 772 103 083 802	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 329 / 1 385 3 201 / 3 355	1 232 / 1 123 3 232 / 3 215	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	1 168 077 15 500 899	2 448 841 15 800 496	990 178 17 785 603
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	511 356 1 811 123	234 895 2 105 100	225 282 2 095 548

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: MAKOWSKI

Gminy: wiejska Czerwonka, wiejska Karniewo, wiejska Krasnosielc, wiejska Maków Mazowiecki, wiejska Młynarze, wiejska Płoniawy-Bramura, miejsko-wiejska Różan, wiejska Rzewnie, wiejska Sypniewo, wiejska Szelków

Powierzchnia: 1 065 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	46 365	46 014	45 825
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 373	5 368	4 744
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 342	3 875	3 616
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,76%	-6,68%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 991	2 636	2 431
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	2	2	2
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	0	0	2
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 650		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	701	680	615
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	38	38	37
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	348	254	252
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	268	246	272
	16 Liczba asystentów rodziny	3	8	9
	17 Liczba rodzin zastępczych	32	34	36
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	68	34	21
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	8 569	8 816	9 001
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	65	68	78
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	5	4	5
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	1
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	37	31	29
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 253	1 484	1 580
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	49 944 705 162 826 006	46 906 830 175 912 102	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 076 / 1 101 3 507 / 3 721	1 014 / 994 3 804 / 3 574	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	3 591 618 28 381 376	3 993 952 28 892 771	4 353 300 32 170 426
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	526 254 3 509 192	519 762 3 604 024	471 870 3 602 965

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: MIŃSKI

Gminy: wiejska Cegłów, wiejska Dębe Wielkie, wiejska Dobre, miejsko-wiejska Halinów, wiejska Jakubów, miejsko-wiejska Kałuszyn, wiejska Latowicz, wiejska Mińsk Mazowiecki, wiejska Mińsk Mazowiecki, miejsko-wiejska Mrozy, wiejska Siennica, wiejska Stanisławów, wiejska Sulejówek

Powierzchnia: 1 164 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	150 889	151 520	152 268
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	10 673	11 458	10 996
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	5 028	4 119	3 236
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-18,08%	-21,44%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 620	2 119	1 669
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 1	0 / 1 / 1
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	18	23	21
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	14 504		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	857	882	900
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	26	23	20
	12 Środowiskowe domy samopomocy	2	3	3
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	2	2
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	909	816	721
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	467	466	418
	16 Liczba asystentów rodziny	12	15	18
	17 Liczba rodzin zastępczych	126	127	134
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	2	2	2
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	80	66	35
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	26 163	26 945	27 893
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	94	97	114
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	8	10	9
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	2	2
	27 Dzielne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	68	65	64
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 219	2 331	2 379
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	120 244 123 456 441 428	125 173 193 509 991 218	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	799 / 814 3 033 / 3 083	828 / 826 3 375 / 3 373	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	21 024 752 56 526 384	20 919 178 61 452 330	21 129 705 70 035 732
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	747 441 7 910 996	741 150 8 323 019	788 926 8 546 439

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: MŁAWSKI

Gminy: wiejska Dzierzgowo, wiejska Lipowiec Kościelny, miejska Mława, wiejska Radzanów, wiejska Strzegowo, wiejska Stupsk, wiejska Szreńsk, wiejska Szydłowo, wiejska Wieczfnia Kościelna, wiejska Wiśniewo

Powierzchnia: 1 182 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	73 887	73 758	73 700
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 720	6 414	6 246
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	3 879	3 668	2 749
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-5,44%	-25,05%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 926	1 906	1 470
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	2	2
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	24	24	22
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	9 223		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	566	607	603
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24	25	32
	12 Środowiskowe domy samopomocy	2	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	546	563	500
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	388	385	360
	16 Liczba asystentów rodziny	5	10	12
	17 Liczba rodzin zastępczych	66	64	60
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	4	4
	19 Mieszkania chronione	1	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	175	186	170
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	13 190	13 484	13 797
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	138	137	145
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	17	17	17
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	43	43	40
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 718	1 715	1 843
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	69 026 618 237 267 104	66 507 654 248 991 785	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	934 / 935 3 210 / 3 148	902 / 918 3 378 / 3 184	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	6 347 335 43 323 389	6 221 213 42 749 115	6 994 514 47 601 649
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	469 717 5 351 171	497 159 5 791 001	521 286 5 738 724

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: NOWODWORSKI

Gminy: wiejska Czosnów, wiejska Leoncin, miejsko-wiejska Nasielsk, miejska Nowy Dwór Mazowiecki, wiejska Pomiechówek, miejsko-wiejska Zakroczym

Powierzchnia: 695 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	78 693	78 810	79 024
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 538	4 700	4 317
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 636	2 989	2 554
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-17,79%	-14,55%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 956	1 672	1 448
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	6	6	7
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	7 927		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	895	891	863
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28	28	24
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	486	503	488
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	200	225	178
	16	Liczba asystentów rodziny	6	7	7
	17	Liczba rodzin zastępczych	95	100	101
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	3	3	3
	19	Mieszkania chronione	1	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	17	70	73
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	13 640	14 165	14 746
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	149	156	161
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	5	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	1	1	2
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	51	52	46
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 543	1 516	1 718
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	53 316 824 284 729 353	58 967 747 312 528 564	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	678 / 675 3 622 / 3 654	749 / 628 3 969 / 4 184	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	8 957 063 38 178 276	9 083 794 39 755 342	9 872 848 47 426 701
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	756 161 6 032 392	876 427 6 443 841	831 817 6 480 371

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: OSTROŁĘCKI

Gminy: wiejska Baranowo, wiejska Czarnia, wiejska Czerwin, wiejska Goworowo, wiejska Kadzidło, wiejska Lelis, wiejska Łyse, miejsko-wiejska Myszyniec, wiejska Olszewo-Borki, wiejska Rzekuń, wiejska Troszyn

Powierzchnia: 2 097 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	88 413	88 378	88 791
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	7 940	7 173	6 752
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	5 628	5 002	4 694
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-11,12%	-6,16%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	3 528	3 066	2 841
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	7	1	1
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	20	22	25
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	6 787		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	674	682	681
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28	29	28
	12 Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1 100	1 089	879
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	403	519	428
	16 Liczba asystentów rodziny	6	9	10
	17 Liczba rodzin zastępczych	62	54	51
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	24	40	19
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	13 445	13 666	13 953
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	101	114	131
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	8	15	8
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	43	43	43
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 056	2 055	2 065
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	70 414 163 291 371 006	89 926 692 311 363 488	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	798 / 838 3 302 / 3 388	1 017 / 1 021 3 523 / 3 380	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	4 527 268 47 531 877	4 515 515 50 057 442	4 904 182 55 080 666
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	564 264 5 132 631	586 018 5 551 466	610 917 5 320 227

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: M. OSTROŁĘKA

Gminy: miejska M. Ostrołęka

Powierzchnia: 29 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	52 611	52 571	52 337
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	3 189	3 284	3 166
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 748	3 311	3 181
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-11,66%	-3,93%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 329	2 155	2 029
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	5	5
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	3	3	3
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 547		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	745	765	734
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	17	23	27
	12	Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	508	458	474
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	303	298	278
	16	Liczba asystentów rodziny	3	4	4
	17	Liczba rodzin zastępczych	53	55	57
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19	Mieszkania chronione	2	2	2
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	40	53	66
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	9 017	9 620	10 213
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	73	86	87
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	6	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	27	27	28
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 949	1 947	1 869
	30	Dochód	266 342 114	276 450 941	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca	5 045 / 5 578	5 260 / 5 213	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej	44 901 687	47 312 288	49 145 850
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie MOPR	3 776 363	4 021 226	4 140 827

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: OSTROWSKI

Gminy: wiejska Andrzejewo, wiejska Boguty-Pianki, miejsko-wiejska Brok, wiejska Małkinia Górna, wiejska Nur, miejska Ostrów Mazowiecka, wiejska Ostrów Mazowiecka, wiejska Stary Lubotyń, wiejska Szulborze Wielkie, wiejska Wąsewo, wiejska Zaręby Kościelne

Powierzchnia: 1 218 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	74 348	73 911	73 562
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 266	5 021	4 718
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 248	3 692	3 386
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-13,09%	-8,29%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 650	2 200	2 001
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	2	2	2
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	4	4	5
Niepełno-sprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	6 406		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	970	938	949
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	26	29	26
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	577	515	464
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	249	264	264
	16 Liczba asystentów rodziny	2	7	9
	17 Liczba rodzin zastępczych	54	52	50
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19 Mieszkania chronione	2	1	1
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	82	79	70
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	14 023	14 291	14 675
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	138	152	164
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	18	20	20
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	38	37	37
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 957	1 998	1 988
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	64 316 584 230 982 897	63 250 023 244 028 992	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	864 / 935 3 102 / 3 149	853 / 881 3 293 / 3 225	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	3 196 596 43 493 659	3 388 708 42 664 495	3 787 618 46 173 163
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	490 497 3 699 109	517 075 3 823 717	618 484 4 002 570

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: OTWOCKI

Gminy: wiejska Celestynów, miejska Józefów, miejsko-wiejska Karczew, wiejska Kołbiel, wiejska Osieck, miejska Otwock, wiejska Sobienie-Jeziory, wiejska Wiązowna

Powierzchnia: 616 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	122 854	123 120	123 443
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 349	4 875	4 904
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 721	3 113	2 795
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-16,34%	-10,22%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 760	1 441	1 278
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	5	7	6
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	10 746		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	961	903	902
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	13	14	22
	12	Środowiskowe domy samopomocy	3	3	3
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	272	245	273
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	309	301	214
	16	Liczba asystentów rodziny	16	14	13
	17	Liczba rodzin zastępczych	80	69	73
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	5	5	4
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	44	28	53
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	23 487	24 130	24 882
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	271	258	278
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	6	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	59	58	58
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 082	2 123	2 128
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	109 073 535 393 770 443	113 412 611 398 365 493	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	889 / 851 3 210 / 3 160	922 / 901 3 237 / 3 248	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	13 276 806 44 909 203	13 249 393 46 136 864	14 328 247 52 672 681
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 543 916 5 882 049	1 608 032 6 507 804	1 693 840 6 806 931

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PIASECZYŃSKI

Gminy: miejsko-wiejska Góra Kalwaria, miejsko-wiejska Konstancin-Jeziorna, wiejska Lesznowola, miejsko-wiejska Piaseczno, wiejska Prażmów, miejsko-wiejska Tarczyn

Powierzchnia: 621 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	174 085	177 007	179 496
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	8 697	8 943	8 711
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	5 561	5 062	4 560
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-8,97%	-9,92%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 951	2 586	2 526
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 1	0 / 0 / 1
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	44	69	79
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	12 938		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	715	739	730
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	13	13
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	2	2
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	421	390	346
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	258	233	226
	16	Liczba asystentów rodziny	9	12	10
	17	Liczba rodzin zastępczych	177	154	159
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	4	4
	19	Mieszkania chronione	3	1	1
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	78	63	43
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	28 285	29 579	30 898
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	297	313	314
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	17	21	20
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	56	62	59
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	3 109	2 855	3 042
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	192 040 367 802 596 411	192 093 939 841 407 966	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 111 / 1 053 4 641 / 4 412	1 094 / 1 098 4 791 / 4 501	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	39 013 011 57 587 325	39 324 762 63 198 509	40 454 574 70 568 160
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 166 297 9 929 586	1 235 820 11 037 337	1 282 524 11 183 619

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: M. PŁOCK

Gminy: miejska M. Płock

Powierzchnia: 88 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	122 224	121 731	121 295
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	9 089	10 489	13 669
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	7 541	6 383	5 314
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-15,36%	-16,75%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	4 610	3 824	3 248
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	2 / 0 / 1	2 / 0 / 1	2 / 0 / 1
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	4	4	4
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	4	4	4
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	14 698		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 617	839	1 010
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	51	56	49
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	675	567	745
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	33	58	72
	16	Liczba asystentów rodziny	8	8	8
	17	Liczba rodzin zastępczych	152	132	152
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	6	6	6
	19	Mieszkania chronione	28	28	28
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	23	11	19
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	25 164	26 268	27 280
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	531	526	570
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	9	8	8
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	2	2	2
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	83	82	83
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 473	1 485	1 461
	30	Dochód	785 069 157	766 389 174	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca	6 405 / 7 114	6 288 / 6 467	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej	64 181 252	64 719 919	73 742 912
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie MOPR	10 500 035	11 442 215	11 999 488

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PŁOCKI

Gminy: wiejska Stara Biała, wiejska Bielsk, wiejska Bodzanów, wiejska Brudzeń Duży, wiejska Bulkowo, miejsko-wiejska Drobin, miejsko-wiejska Gąbin, wiejska Łąck, wiejska Mała Wieś, wiejska Nowy Duninów, wiejska Radzanowo, wiejska Słubice, wiejska Słupno, wiejska Starożreby, miejsko-wiejska Wyszogród

Powierzchnia: 1 796 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	111 149	111 038	111 170
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	13 086	12 991	11 708
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	7 306	6 405	5 668
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-12,33%	-11,51%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	4 265	3 560	3 290
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 2 / 1	0 / 2 / 1	0 / 1 / 1
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	6	8	7
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	7	13	21
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	7 607		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 010	1 000	982
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	38	38	32
	12 Środowiskowe domy samopomocy	2	3	3
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	2	2
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	597	562	473
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	501	495	471
	16 Liczba asystentów rodziny	15	17	15
	17 Liczba rodzin zastępczych	93	87	81
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	2
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	111	39	53
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	19 154	19 557	20 013
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	98	99	115
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	8	9	16
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	2	2
	27 Dzielne domy pomocy	0	3	3
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	62	61	62
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 793	1 820	1 793
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	101 297 881 371 591 460	91 164 770 387 506 421	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	912 / 963 3 346 / 3 445	820 / 807 3 487 / 3 426	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	33 746 922 56 600 816	33 966 449 58 717 922	37 109 545 66 708 508
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 557 460 6 731 698	1 732 361 7 325 189	1 617 031 7 525 206

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PŁOŃSKI

Gminy: wiejska Baboszewo, wiejska Czerwińsk nad Wisłą, wiejska Dzierżążnia, wiejska Joniec, wiejska Naruszewo, wiejska Nowe Miasto, miejska Płońsk, wiejska Płońsk, miejska Raciąż, wiejska Raciąż, wiejska Sochocin, wiejska Załuski

Powierzchnia: 1 380 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	88 583	88 270	87 903
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	8 015	7 849	8 342
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	5 612	5 093	4 376
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-9,25%	-14,08%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	3 364	3 004	2 642
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 1 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	2	2	2
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	10	11	10
Niepełno-sprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	8 853		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	718	749	743
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	20	23
	12 Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	606	624	558
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	254	304	282
	16 Liczba asystentów rodziny	12	12	12
	17 Liczba rodzin zastępczych	99	91	95
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	143	92	45
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	16 167	16 668	16 989
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	238	253	268
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	5	6	6
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	44	46	47
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 013	1 919	1 870
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	88 681 066 278 442 326	81 318 870 295 694 350	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 001 / 1 051 3 142 / 3 244	920 / 918 3 345 / 3 258	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	7 612 762 42 466 476	7 475 686 44 630 300	7 625 360 51 263 539
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	990 423 5 838 877	1 000 330 6 313 612	1 087 336 6 866 462

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PRUSZKOWSKI

Gminy: miejsko-wiejska Brwinów, wiejska Michałowice, wiejska Nadarzyn, miejska Piastów, miejska Pruszków, wiejska Raszyn

Powierzchnia: 246 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	159 515	160 776	161 645
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	8 017	7 378	7 141
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 701	4 232	3 733
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-9,98%	-11,79%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 549	2 056	2 061
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	34	33	33
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	13 186		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 124	1 113	1 064
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	53	58	48
	12 Środowiskowe domy samopomocy	3	3	3
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	581	552	507
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	303	294	228
	16 Liczba asystentów rodziny	10	8	10
	17 Liczba rodzin zastępczych	174	161	175
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	3	3	3
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	70	55	99
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	31 085	32 119	33 152
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	337	350	345
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	9	19	19
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	67	71	70
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 381	2 264	2 309
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	132 349 121 596 392 976	131 240 921 623 580 959	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	834 / 745 3 756 / 3 824	819 / 859 3 892 / 3 887	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	15 566 209 52 706 179	16 278 261 57 057 463	17 251 283 64 139 946
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 420 169 10 244 091	1 456 334 11 101 951	1 432 992 11 710 471

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PRZASNYSKI

Gminy: miejsko-wiejska Chorzele, wiejska Czernice Borowe, wiejska Jednorożec, wiejska Krasne, wiejska Krzynowłoga Mała, miejska Przasnysz, wiejska Przasnysz

Powierzchnia: 1 219 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	53 439	53 253	53 014
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 019	5 510	5 097
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 346	2 950	2 576
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-11,84%	-12,68%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 182	1 901	1 637
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	2	2	3
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	6 281		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	592	564	514
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	19	19
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	381	352	311
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	216	221	233
	16	Liczba asystentów rodziny	7	7	7
	17	Liczba rodzin zastępczych	42	41	46
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	1	1
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	146	158	133
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	9 230	9 477	9 672
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	115	112	123
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	3	3	7
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	30	30	32
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 781	1 775	1 657
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	83 592 588 186 132 798	101 989 606 182 784 935	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 564 / 1 758 3 483 / 3 597	1 913 / 2 200 3 429 / 3 426	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	11 665 061 36 364 119	12 679 309 36 773 052	13 682 473 41 161 530
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	322 377 3 529 204	338 218 3 725 706	367 230 3 745 091

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PRZYSUSKI

Gminy: wiejska Borkowice, wiejska Gielniów, wiejska Klwów, wiejska Odrzywół, wiejska Potworów, miejsko-wiejska Przysucha, wiejska Rusinów, wiejska Wieniawa

Powierzchnia: 801 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	42 888	42 571	42 417
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 887	4 461	4 646
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	8 505	8 243	4 294
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-3,08%	-47,91%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	6 032	5 561	2 856
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 1	0 / 1 / 1	0 / 0 / 1
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	2	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	2	3	3
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	3 903		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	356	370	377
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	1
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	195	207	188
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	168	164	142
	16	Liczba asystentów rodziny	6	8	6
	17	Liczba rodzin zastępczych	37	38	34
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	7	18	14
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	8 454	8 550	8 677
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	16	24	30
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	3	3	3
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	23	26	25
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 865	1 637	1 697
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	76 124 921 127 457 727	65 349 552 132 206 733	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 776 / 1 752 2 973 / 3 080	1 529 / 1 475 3 094 / 2 950	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	3 975 111 22 241 228	4 094 482 21 872 471	4 255 908 24 730 530
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	255 457 1 659 338	291 875 1 731 031	319 153 1 892 724

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: PUŁTUSKI

Gminy: wiejska Gzy, wiejska Obryte, wiejska Pokrzywnica, miejsko-wiejska Pułtusk, wiejska Świercze, wiejska Winnica, wiejska Zatory

Powierzchnia: 827 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	51 436	51 637	51 746
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 353	5 047	4 680
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	4 602	4 122	3 759
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,43%	-8,81%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	3 042	2 875	2 456
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	2	2	2
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	7	7	7
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	6 577		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	477	466	441
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	17	19	17
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	2	2
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	306	310	270
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	279	296	300
	16	Liczba asystentów rodziny	7	7	7
	17	Liczba rodzin zastępczych	46	42	41
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	11	10	7
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	8 981	9 253	9 568
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	105	90	71
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	6	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	33	32	29
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 559	1 614	1 784
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	67 590 317 165 631 693	66 256 590 175 606 772	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 315 / 1 277 3 222 / 3 121	1 287 / 1 290 3 411 / 3 481	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	13 971 211 30 470 219	16 708 637 34 068 065	16 093 790 35 208 398
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	375 719 2 941 221	413 608 3 193 912	403 518 3 360 609

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: M. RADOM

Gminy: miejska M. Radom

Powierzchnia: 112 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	217 201	216 159	215 020
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	12 268	11 550	10 325
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	18 553	16 845	14 708
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-9,21%	-12,69%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	12 437	11 022	9 633
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	1 / 1 / 0	0 / 2 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	7	8	8
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	40	40	40
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	25 965		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	2 817	2 750	2 759
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	13	11	12
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	2	2
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1 122	1 099	983
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	617	641	553
	16	Liczba asystentów rodziny	6	6	6
	17	Liczba rodzin zastępczych	147	153	152
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	13	13	11
	19	Mieszkania chronione	3	3	3
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	18	15	22
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	43 805	45 201	46 645
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	346	398	424
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	8	11	11
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	3	3
	27	Dzienne domy pomocy	0	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	117	123	120
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 856	1 757	1 792
	30	Dochód	985 194 664	1 028 483 035	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca	4 523 / 4 652	4 748 / 4 786	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej	172 843 915	171 314 791	186 099 458
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie MOPR	18 868 032	19 966 472	20 438 525

Zródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: RADOMSKI

Gminy: wiejska Gózd, miejsko-wiejska Iłża, wiejska Jastrzębia, wiejska Jedlińsk, wiejska Jedlnia-Letnisko, wiejska Kowala, wiejska Pionki, wiejska Pionki, wiejska Przytyk, miejsko-wiejska Skaryszew, wiejska Wierzbica, wiejska Wolanów, wiejska Zakrzew

Powierzchnia: 1 530 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	151 321	151 461	151 630
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	11 104	10 954	9 744
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	15 005	13 626	11 959
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-9,19%	-12,23%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	9 829	8 861	7 649
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 2 / 0	0 / 1 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	4	3	3
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	15	21	24
Niepełno-sprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	13 423		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 330	1 319	1 333
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	19	16	20
	12 Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	793	690	585
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	782	674	592
	16 Liczba asystentów rodziny	25	18	16
	17 Liczba rodzin zastępczych	105	105	99
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	72	62	60
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	23 780	24 533	25 311
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	180	185	201
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	13	13	13
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	76	78	76
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 991	1 942	1 995
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	128 996 628 450 902 763	127 549 170 477 298 238	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	853 / 870 2 983 / 2 988	843 / 834 3 154 / 3 042	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	26 088 957 85 149 504	25 863 279 85 920 039	26 760 672 95 843 353
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 324 236 6 333 446	1 495 052 7 318 361	1 402 579 7 991 994

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: M. SIEDLCE

Gminy: miejska M. Siedlce

Powierzchnia: 32 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	76 603	76 942	77 020
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 307	4 218	3 887
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 314	2 770	2 459
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-16,42%	-11,23%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 947	1 533	1 329
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	1 / 0 / 1	1 / 0 / 1	1 / 1 / 1
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	2	2
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	8	9	9
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	9 551		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	897	872	816
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	24	17	26
	12	Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	544	546	563
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	334	348	305
	16	Liczba asystentów rodziny	4	4	5
	17	Liczba rodzin zastępczych	55	56	71
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	2	2	16
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	27	19	15
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	14 162	14 852	15 560
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	158	154	185
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	5	6	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	38	37	39
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 016	2 080	1 975
	30	Dochód	425 722 330	395 218 680	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca	5 559 / 4 837	5 154 / 5 854	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej	51 780 044	53 438 332	57 784 315
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie MOPR	3 820 393	3 941 355	4 008 258

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: SIEDLECKI

Gminy: wiejska Domanice, wiejska Korczew, wiejska Kotuń, wiejska Mokobody, miejsko-wiejska Mordy, wiejska Paprotnia, wiejska Przesmyki, wiejska Siedlce, wiejska Skórzec, wiejska Suchożebry, wiejska Wiśniew, wiejska Wodynie, wiejska Zbuczyn

Powierzchnia: 1 603 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	81 590	81 403	81 580
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	8 116	8 103	8 012
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	3 195	2 721	2 315
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-14,84%	-14,92%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 558	1 326	1 175
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	4	4	4
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	26	26	23
Niepełno-sprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	8 469		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	740	729	721
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	33	41	48
	12 Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	433	438	426
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	455	553	590
	16 Liczba asystentów rodziny	14	13	14
	17 Liczba rodzin zastępczych	40	42	50
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	26	33	41
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	14 342	14 653	14 877
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	55	61	73
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	6	10	12
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	47	46	45
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 736	1 770	1 813
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	48 108 633 245 724 636	50 381 270 266 983 154	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	589 / 636 3 008 / 3 084	618 / 553 3 273 / 3 214	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	4 940 062 40 673 274	5 080 809 40 680 394	6 076 621 45 979 289
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	552 218 4 559 280	535 969 4 724 746	546 463 4 654 698

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: SIERPECKI

Gminy: wiejska Gozdowo, wiejska Mochowo, wiejska Rościszewo, miejska Sierpc, wiejska Sierpc, wiejska Szczutowo, wiejska Zawidz

Powierzchnia: 852 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	53 259	52 980	52 721
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	8 654	8 392	8 080
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 278	3 812	3 669
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,89%	-3,75%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 770	2 394	2 417
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	5	5	5
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	4 523		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	591	625	581
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	6	7	7
	12 Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	571	648	585
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	123	118	121
	16 Liczba asystentów rodziny	7	8	8
	17 Liczba rodzin zastępczych	68	63	61
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	1	1	1
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	42	38	35
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	9 468	9 635	9 816
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	152	146	185
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	2	2	2
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	1	2	2
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	33	32	32
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 614	1 656	1 648
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	55 151 907 168 609 683	55 647 861 177 032 203	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 036 / 1 019 3 168 / 3 239	1 048 / 1 054 3 335 / 3 300	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	6 834 210 36 408 343	6 652 148 35 910 230	7 325 064 38 892 599
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	483 140 3 250 906	506 407 3 501 146	545 903 3 439 970

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: SOCHACZEWSKI

Gminy: wiejska Brochów, wiejska Iłów, wiejska Młodzieszyn, wiejska Nowa Sucha, wiejska Rybno, miejska Sochaczew, wiejska Sochaczew, wiejska Teresin

Powierzchnia: 735 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	85 100	85 167	85 175
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 645	6 334	6 190
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 726	3 117	2 863
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-16,34%	-8,15%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 088	1 712	1 491
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	7	5	6
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	8 973		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	761	704	686
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	30	28	26
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	521	505	477
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	224	231	206
	16	Liczba asystentów rodziny	8	10	11
	17	Liczba rodzin zastępczych	126	86	78
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	16	19	11
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	15 494	15 900	16 390
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	114	141	129
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	2	2	3
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	49	50	47
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 737	1 703	1 812
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	73 348 036 302 581 030	79 942 267 311 672 284	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	862 / 832 3 555 / 3 634	939 / 928 3 662 / 3 489	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	9 585 316 40 339 425	9 988 122 42 934 123	9 909 194 47 707 846
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	865 751 5 327 514	801 562 6 074 931	1 073 821 5 913 049

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: SOKOŁOWSKI

Gminy: wiejska Bielany, wiejska Ceranów, wiejska Jabłonna Lacka, miejsko-wiejska Kosów Lacki, wiejska Repki, wiejska Sabnie, wiejska Sokołów Podlaski, wiejska Sokołów Podlaski, wiejska Sterdyń

Powierzchnia: 1 131 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	55 424	55 152	54 874
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 486	4 473	4 316
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	2 662	2 245	1 935
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-15,66%	-13,81%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 603	1 364	1 157
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	12	12	12
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 878		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	469	422	413
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	27	33	33
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	394	385	341
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	184	193	206
	16	Liczba asystentów rodziny	10	11	10
	17	Liczba rodzin zastępczych	32	34	36
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	32	18	15
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	11 544	11 745	11 970
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	146	160	154
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	4	4
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	34	36	36
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 630	1 532	1 524
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	50 024 043 179 201 853	49 516 377 182 304 382	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	901 / 894 3 228 / 3 287	896 / 901 3 298 / 3 276	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	5 749 430 24 394 041	4 136 422 26 465 356	6 747 222 29 211 792
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	279 580 4 229 032	324 161 4 451 361	354 249 4 596 291

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: SZYDŁOWIECKI

Gminy: wiejska Chlewiska, wiejska Jastrzęb, wiejska Mirów, wiejska Orońsko, miejsko-wiejska Szydłowiec

Powierzchnia: 452 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	40 339	40 241	40 075
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	4 693	5 527	5 103
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	5 219	7 258	4 248
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	+39,07%	-41,47%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	3 684	4 795	2 741
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 2 / 0	0 / 2 / 0	0 / 1 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	3	2	2
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	6	4	4
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	4 731		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	518	541	566
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	10	14	19
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	320	312	295
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	160	145	153
	16	Liczba asystentów rodziny	3	7	6
	17	Liczba rodzin zastępczych	16	15	14
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	2	2	2
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	12	10	11
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	7 188	7 382	7 556
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	85	103	105
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	7	9	12
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	21	26	21
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 921	1 548	1 908
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	38 245 836 124 360 204	38 189 689 122 878 844	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	948 / 938 3 083 / 3 078	949 / 951 3 055 / 3 174	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	5 039 498 27 422 436	5 221 524 28 331 822	5 156 771 29 609 571
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	416 702 2 065 333	429 479 2 300 858	385 374 2 229 872

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: M. ST. WARSZAWA

Gminy:

dzielnica Bemowo, dzielnica Białołęka, dzielnica Bielany, dzielnica Mokotów, dzielnica Ochota, dzielnica Praga-Południe, dzielnica Praga-Północ, dzielnica Rembertów, dzielnica Śródmieście, dzielnica Targówek, dzielnica Ursus, dzielnica Ursynów, dzielnica Wawer, dzielnica Wesoła, dzielnica Wilanów, dzielnica Włochy, dzielnica Wola, dzielnica Żoliborz

Powierzchnia: 517 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	1 735 442	1 744 351	1 753 977
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	80 202	77 617	78 949
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	49 170	40 262	33 590
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-18,12%	-16,57%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	25 151	18 383	18 147
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	2 / 2 / 2	3 / 1 / 2	4 / 1 / 2
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	51	56	57
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	153	140	154
Nieppełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	178 924		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	13 912	13 555	14 383
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	792	747	757
	12 Środowiskowe domy samopomocy	15	15	15
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	7 352	6 726	6 603
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	2 069	2 013	1 936
	16 Liczba asystentów rodziny	81	69	71
	17 Liczba rodzin zastępczych	1 379	1 434	1 415
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	23	22	22
19 Mieszkania chronione	21	8	14	
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	1 011	735	694
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	2	2	2
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	396 136	405 882	415 561
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	6 504	6 632	7 372
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	111	110	99
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	7	7
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	7	7
	27 Dienne domy pomocy	21	21	21
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	681	694	706
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 548	2 513	2 484
	30 Dochód	13 780 750 888	14 313 684 262	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca	7 970 / 7 780	8 228 / 7 412	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	199 523 564 722 464 896	220 406 186 737 965 407	233 873 854 822 193 741
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie WCPR ^ OPS v	7 733 720 99 247 753	9 635 448 107 655 149	13 054 975 116 027 578

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: WARSZAWSKI ZACHODNI

Gminy: miejsko-wiejska Błonie, wiejska Izabelin, wiejska Kampinos, wiejska Leszno, miejsko-wiejska Łomianki, miejsko-wiejska Ożarów Mazowiecki, wiejska Stare Babice

Powierzchnia: 534 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	111 899	112 957	114 079
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	6 615	5 972	5 271
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	2 901	2 389	1 832
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-17,65%	-23,32%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 415	1 125	924
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	0	0	0
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	23	23	23
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	9 008		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	523	568	545
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	15	14	15
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	280	310	272
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	139	174	150
	16	Liczba asystentów rodziny	8	9	8
	17	Liczba rodzin zastępczych	139	136	126
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19	Mieszkania chronione	1	1	1
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	19	26	14
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	19 919	20 870	21 768
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	83	96	103
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	4	4	7
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	37	38	40
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	3 024	2 973	2 852
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	124 824 032 493 638 420	122 422 081 508 730 865	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 119 / 1 078 4 425 / 4 261	1 089 / 1 035 4 525 / 4 675	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	19 629 464 31 818 040	19 765 853 34 750 294	21 738 439 40 078 415
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 148 975 5 383 272	1 343 565 5 672 271	1 287 118 5 932 499

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: WĘGROWSKI

Gminy: wiejska Grębków, wiejska Korytnica, wiejska Liw, miejsko-wiejska Łochów, wiejska Miedzna, wiejska Sadowne, wiejska Stoczek, miejska Węgrów, wiejska Wierzbno

Powierzchnia: 1 221 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	67 360	67 005	66 825
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	7 752	5 787	5 226
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	3 997	3 177	2 959
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-20,52%	-6,86%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 249	1 900	1 726
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0	0 / 1 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	5	6	10
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	6 134		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	911	743	746
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	47	56	63
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	415	393	396
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	435	427	400
	16 Liczba asystentów rodziny	11	11	11
	17 Liczba rodzin zastępczych	67	56	60
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	1
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	114	91	64
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	12 852	13 101	13 356
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	81	69	68
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	11	14	14
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	32	32	30
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 105	2 094	2 228
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	61 966 239 208 003 160	64 174 831 222 292 700	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	918 / 909 3 082 / 3 042	956 / 944 3 312 / 3 128	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	5 146 150 37 346 422	4 740 146 38 572 616	5 670 274 43 353 533
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	456 577 3 365 707	513 980 3 579 235	586 633 3 716 123

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: WOŁOMIŃSKI

Gminy: wiejska Dąbrówka, wiejska Jadów, wiejska Klembów, wiejska Kobyłka, wiejska Marki, wiejska Poświętne, miejsko-wiejska Radzymin, wiejska Strachówka, miejsko-wiejska Tłuszcz, miejsko-wiejska Wołomin, wiejska Ząbki, wiejska Zielonka

Powierzchnia: 954 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	231 757	235 043	238 478
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	13 836	11 731	11 594
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	12 110	10 054	8 859
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-16,98%	-11,89%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	6 724	5 732	5 020
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	1 / 1 / 0	1 / 1 / 0	1 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	3	4	4
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	13	15	21
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	15 044		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	1 762	1 811	1 781
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	56	57	53
	12 Środowiskowe domy samopomocy	4	4	4
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	975	870	811
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	537	595	530
	16 Liczba asystentów rodziny	12	15	15
	17 Liczba rodzin zastępczych	201	208	206
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	5	5	5
	19 Mieszkania chronione	1	1	1
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	91	71	54
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	1	1	1
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	35 576	37 138	38 563
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	317	296	320
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	21	25	26
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	1
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	95	98	100
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 440	2 398	2 385
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	164 665 699 717 402 967	162 062 623 747 925 479	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	715 / 708 3 115 / 3 109	694 / 681 3 205 / 3 105	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	19 524 261 89 011 975	20 466 641 93 920 810	23 034 806 111 426 115
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	1 617 963 10 969 815	1 723 015 11 683 134	1 935 974 11 973 106

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: WYSZKOWSKI

Gminy: wiejska Brańszczyk, wiejska Długosiodło, wiejska Rząśnik, wiejska Somianka, miejsko-wiejska Wyszaków, wiejska Zabrodzie

Powierzchnia: 876 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	73 892	73 951	73 994
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	5 459	5 216	4 631
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 218	2 489	2 103
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-22,65%	-15,51%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	1 469	1 016	870
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	1 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	40	43	44
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	5 045		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	842	828	830
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	44	51	55
	12	Środowiskowe domy samopomocy	2	2	2
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	664	578	476
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	394	409	368
	16	Liczba asystentów rodziny	8	9	7
	17	Liczba rodzin zastępczych	64	65	76
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	2
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	123	90	134
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	12 055	12 408	12 795
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	185	195	203
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	12	15	17
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	2	2
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	2	2
	27	Dzienne domy pomocy	1	1	1
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	41	38	39
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 802	1 946	1 897
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	88 674 840 240 835 729	85 166 364 257 175 145	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 199 / 1 220 3 258 / 3 196	1 153 / 1 149 3 480 / 3 435	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	18 725 654 41 084 566	17 765 072 42 133 195	19 420 874 45 354 988
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	914 456 3 701 073	927 543 4 016 127	1 002 686 4 376 554

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: ZWOLEŃSKI

Gminy: wiejska Kazanów, wiejska Policzna, wiejska Przyłęk, wiejska Tczów, miejsko-wiejska Zwoleń

Powierzchnia: 573 km²

Lp.		Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	36 919	36 761	36 693
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	3 864	4 435	4 170
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 185	2 841	2 366
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,80%	-16,72%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 075	1 826	1 481
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	0	0	0
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	3 464		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	231	243	247
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	8	11	13
	12	Środowiskowe domy samopomocy	0	0	0
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	1	1
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	142	165	161
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	163	112	119
	16	Liczba asystentów rodziny	5	6	5
	17	Liczba rodzin zastępczych	24	26	28
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	17	6	14
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	6 738	6 862	7 005
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	29	32	39
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	5	6	6
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	23	26	22
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 605	1 414	1 668
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	37 902 744 111 646 905	34 430 546 115 798 355	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 027 / 1 110 3 026 / 3 260	935 / 921 3 145 / 3 085	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	5 713 436 21 024 538	6 063 193 21 258 719	6 152 997 23 467 040
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	321 490 2 199 838	358 355 2 332 617	406 876 2 174 388

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: ŻUROMIŃSKI

Gminy: miejsko-wiejska Biezuń, wiejska Kuczbork-Osada, wiejska Lubowidz, wiejska Lutocin, wiejska Siemiątkowo, miejsko-wiejska Żuromin

Powierzchnia: 807 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016	
Dane ogólne	1	Liczba mieszkańców	39 866	39 736	39 586
	2	Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	2 906	2 866	2 887
Bezrobocie	3	Liczba osób bezrobotnych	3 662	3 410	2 898
	4	Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-6,88%	-15,01%
	5	Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 357	2 207	1 848
Ekonomia Społeczna	6	Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	1 / 0 / 0	1 / 0 / 0
	7	Liczba spółdzielni socjalnych	1	1	1
	8	Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	5	5	5
Niepełnosprawność	9	Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	3 917		
	10	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	212	215	217
Zaburzenia psychiczne	11	Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0
	12	Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13	Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	282	302	284
	15	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	198	176	154
	16	Liczba asystentów rodziny	1	4	6
	17	Liczba rodzin zastępczych	26	27	27
	18	Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	0	0	0
	19	Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	23	17	10
	21	Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22	Osoby w wieku poprodukcyjnym	7 517	7 643	7 768
	23	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	30	32	34
	24	Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	7	7	8
	25	Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	0	0
	26	Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	0	0
	27	Dzienne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28	Liczba pracowników socjalnych	24	25	25
	29	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	1 661	1 589	1 583
	30	Dochód powiatu ^ gmin v	40 793 002 121 955 018	40 257 705 133 109 734	bd.
	31	Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	1 023 / 1 053 3 058 / 3 051	1 013 / 1 030 3 351 / 3 185	bd.
	32	Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	3 657 620 22 466 607	3 567 571 22 923 864	3 976 979 25 286 098
	33	Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	430 315 2 558 258	375 507 2 716 817	378 047 2 768 587

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

POWIAT: ŻYRARDOWSKI

Gminy: miejsko-wiejska Mszczonów, wiejska Puszcza Mariańska, wiejska Radziejowice, wiejska Wiskitki, miejska Żyrardów

Powierzchnia: 533 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	76 420	76 138	76 164
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	3 479	5 885	6 856
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	4 168	3 724	3 499
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,65%	-6,04%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	2 488	2 298	2 142
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	2	2	2
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	3	6	6
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	10 124		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	713	707	680
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	23	12	24
	12 Środowiskowe domy samopomocy	1	1	1
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	0	0
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	342	286	262
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	197	195	185
	16 Liczba asystentów rodziny	8	8	9
	17 Liczba rodzin zastępczych	133	138	138
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	1	1	0
	19 Mieszkania chronione	0	0	0
Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	15	15	10
	21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej	0	0	0
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	14 795	15 244	15 771
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	83	100	91
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	7	7	5
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	1	1
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	1	1
	27 Dzielne domy pomocy	0	0	0
Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	34	34	37
	29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS	2 248	2 239	2 058
	30 Dochód powiatu ^ gmin v	58 933 904 252 585 207	61 994 441 280 213 488	bd.
	31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiat ^ gminy v	771 / 758 3 306 / 3 211	811 / 787 3 667 / 3 505	bd.
	32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiat ^ gminy v	15 199 404 28 312 330	15 137 950 34 423 592	16 743 430 39 815 852
	33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v	630 429 3 671 862	840 341 3 832 527	1 084 927 4 291 598

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

MAZOWSZE BEZ M. ST. WARSZAWY

Powierzchnia: 35 041 km²

Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	3 599 069	3 604 763	3 611 921
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	267 503	261 937	252 723
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	205 749	183 712	156 933
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-10,71%	-14,58%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	122 428	109 711	93 549
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	9 / 15 / 4	9 / 18 / 6	10 / 15 / 6
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	70	74	74
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	483	555	595
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	336 774		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	32 470	31 363	31 043
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	984	1 019	1 061
	12 Środowiskowe domy samopomocy	47	50	50
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	24	24
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	20 380	19 515	17 893
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	11 754	12 061	11 082
	16 Liczba asystentów rodziny	332	380	388
	17 Liczba rodzin zastępczych	3 227	3 114	3 161
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	64	70	83
	19 Mieszkania chronione	46	41	41
	Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	2 387	2 197
21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej		14	14	12
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	645 623	666 132	687 287
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	5 983	6 198	6 563
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	289	347	366
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	28	28
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	28	28
	27 Dzielne domy pomocy	11	20	23
	Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	1 828	1 835
29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS		1 929	1 925	1 954
30 Dochód powiatów ^ gmin v		2 951 337 525 13 007 651 277	2 942 665 477 13 619 211 113	bd.
31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiaty ^ gminy v		995 / 1 001 3 511 / 3 555	990 / 985 3 673 / 3 640	bd.
32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiaty ^ gminy v		425 215 010 1 786 749 396	436 590 490 1 851 419 980	465 109 110 2 072 592 048
33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v		26 757 090 212 274 631	28 188 642 229 098 328	29 873 726 235 577 251

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA 2016 ROK

MAZOWSZE – DANE SUMARYCZNE

Powierzchnia: 35 558 km²

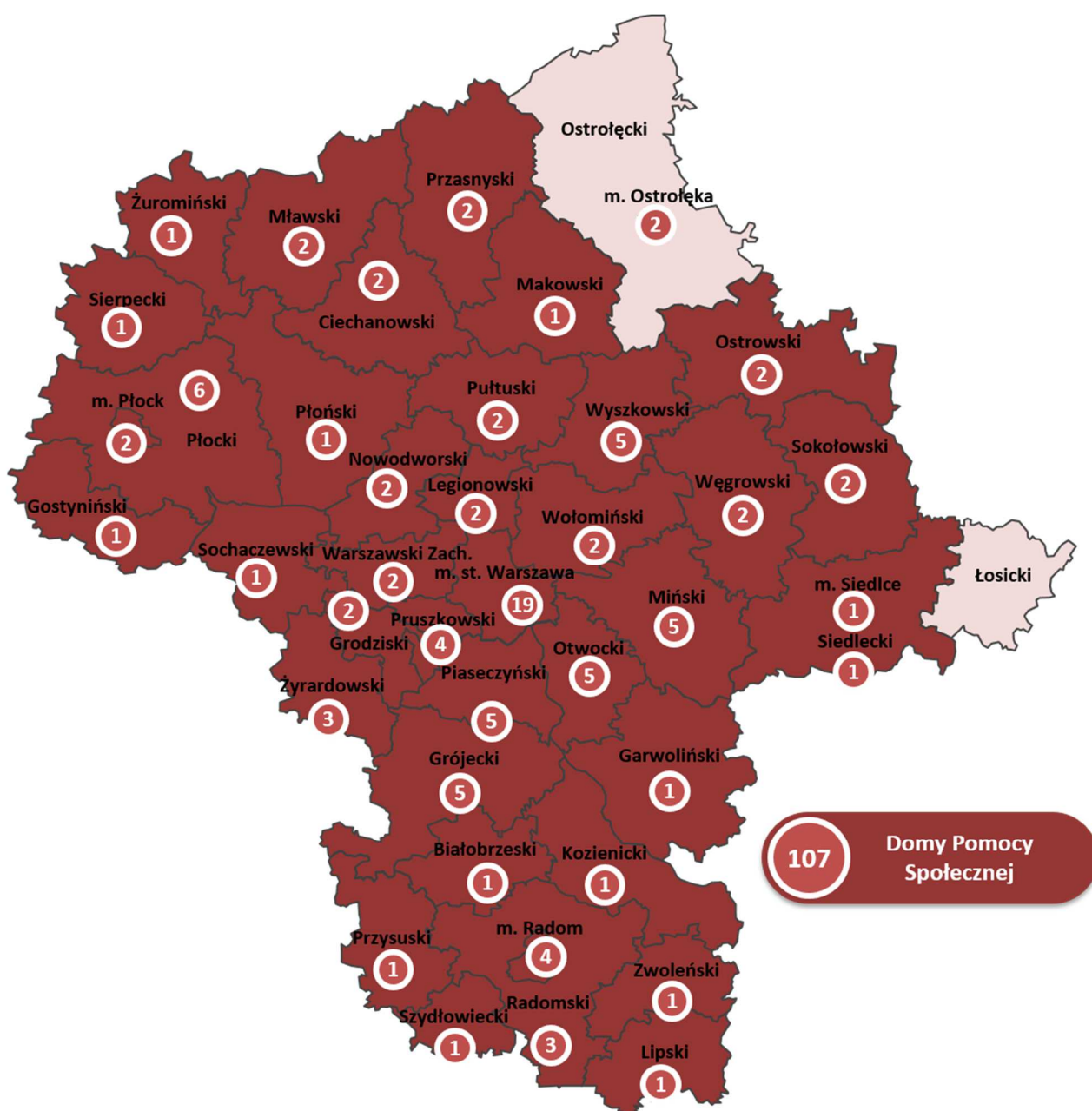
Lp.	Treść	2014	2015	2016
Dane ogólne	1 Liczba mieszkańców	5 334 511	5 349 114	5 365 898
	2 Liczba osób, które otrzymały pomoc i wsparcie socjalne	347 705	339 554	331 672
Bezrobocie	3 Liczba osób bezrobotnych	254 919	223 974	190 523
	4 Liczba osób bezrobotnych - zmiana % w stosunku do roku poprzedniego	-	-12,14%	-14,94%
	5 Liczba osób bezrobotnych długotrwale	147 579	128 094	111 696
Ekonomia Społeczna	6 Liczba CIS / KIS / ZAZ	11 / 17 / 6	12 / 19 / 8	14 / 16 / 8
	7 Liczba spółdzielni socjalnych	121	130	131
	8 Liczba NGO współpracujących z samorządami w obszarze społecznym	636	695	749
Niepełnosprawność	9 Liczba osób niepełnosprawnych wg. NSP 2011	515 698		
	10 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	46 382	44 918	45 426
Zaburzenia psychiczne	11 Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 776	1 766	1 818
	12 Środowiskowe domy samopomocy	62	65	65
	13 Domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych	-	25	25
Rodzina i piecza zastępcza	14 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	27 732	26 241	24 496
	15 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	13 823	14 074	13 018
	16 Liczba asystentów rodziny	413	449	459
	17 Liczba rodzin zastępczych	4 606	4 548	4 576
	18 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	87	92	105
	19 Mieszkania chronione	67	49	55
	Przemoc	20 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie	3 398	2 932
21 Ośrodki Interwencji Kryzysowej		16	16	14
Osoby starsze	22 Osoby w wieku poprodukcyjnym	1 041 759	1 072 014	1 102 848
	23 Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	12 487	12 830	13 935
	24 Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	400	457	465
	25 Domy pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku	-	35	35
	26 Domy pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych	-	35	35
	27 Dzielne domy pomocy	32	41	44
	Zasoby i wydatki JST	28 Liczba pracowników socjalnych	2 509	2 529
29 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w OPS		1 944	1 939	1 966
30 Dochód powiatów ^ gmin v		2 951 337 525 26 788 402 165	2 942 665 477 27 932 895 376	bd.
31 Dochody / Wydatki na 1 mieszkańca - powiaty ^ gminy v		995 / 1 001 3 617 / 3 655	990 / 985 3 781 / 3 730	bd.
32 Wysokość środków (w zł) niezbędnych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej - powiaty ^ gminy v		624 738 574 2 509 214 292	656 996 676 2 589 385 387	698 982 964 2 894 785 789
33 Wysokość środków (w zł) na prowadzenie i utrzymanie PCPR ^ OPS v		34 490 810 311 522 384	37 824 090 336 753 477	42 928 701 351 604 829

Zródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok; Bank Danych Lokalnych, GUS.

IX. ROZMIESZCZENIE JEDNOSTEK POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

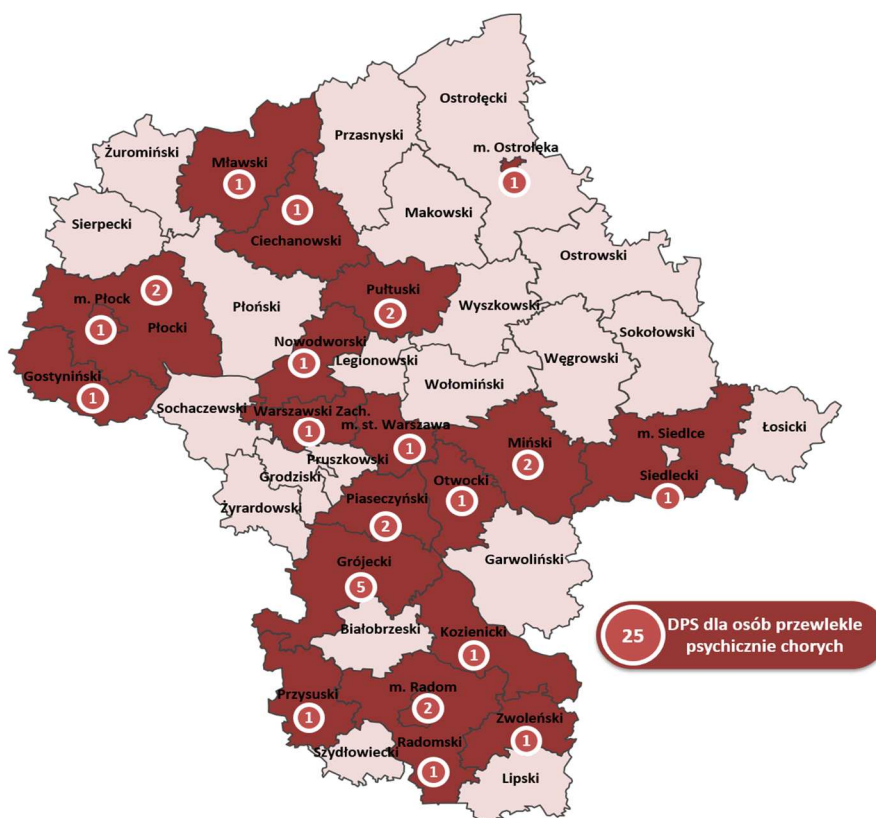
1. Domy Pomocy Społecznej	155
2. Środowiskowe Domy Samopomocy	158
3. Dienne Domy Pomocy	159
4. Kluby Seniora i inne miejsca spotkań dla seniorów (w tym UTW)	160
5. Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze	161
6. Ośrodki Interwencji Kryzysowej.....	162
7. Mieszkania Chronione	163
8. Spółdzielnie Socjalne.....	164
9. Centra Integracji Społecznej	165
10. Kluby Integracji Społecznej.....	166
11. Zakłady Aktywności Zawodowej.....	167

1. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

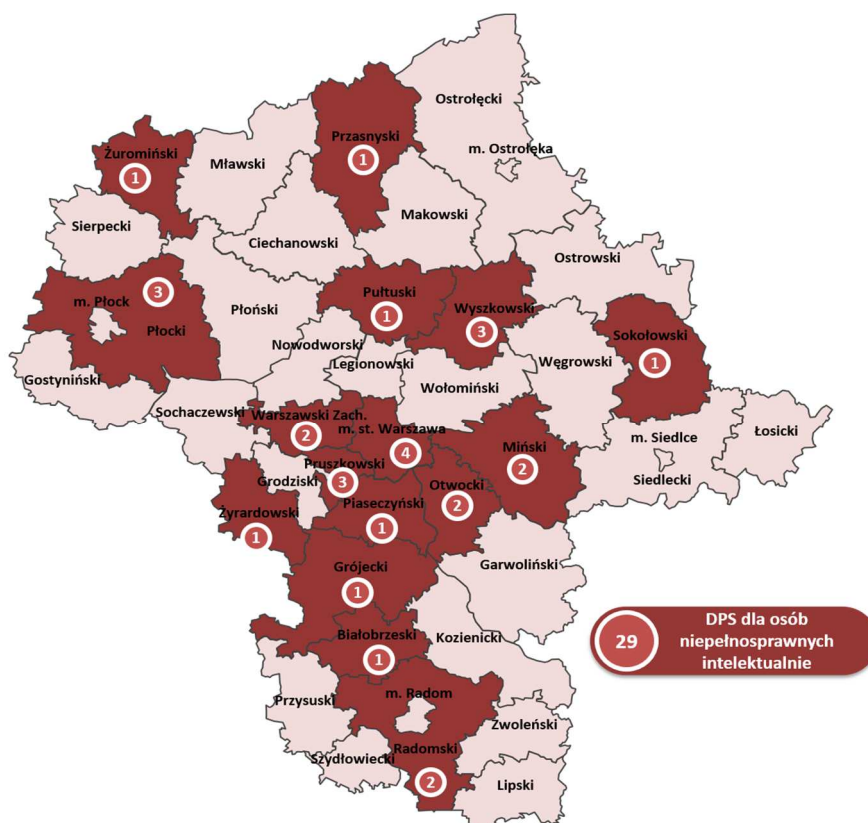
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

1.1. DPS DLA OSÓB PRZEWLEKLE PSYCHICZNIE CHORYCH

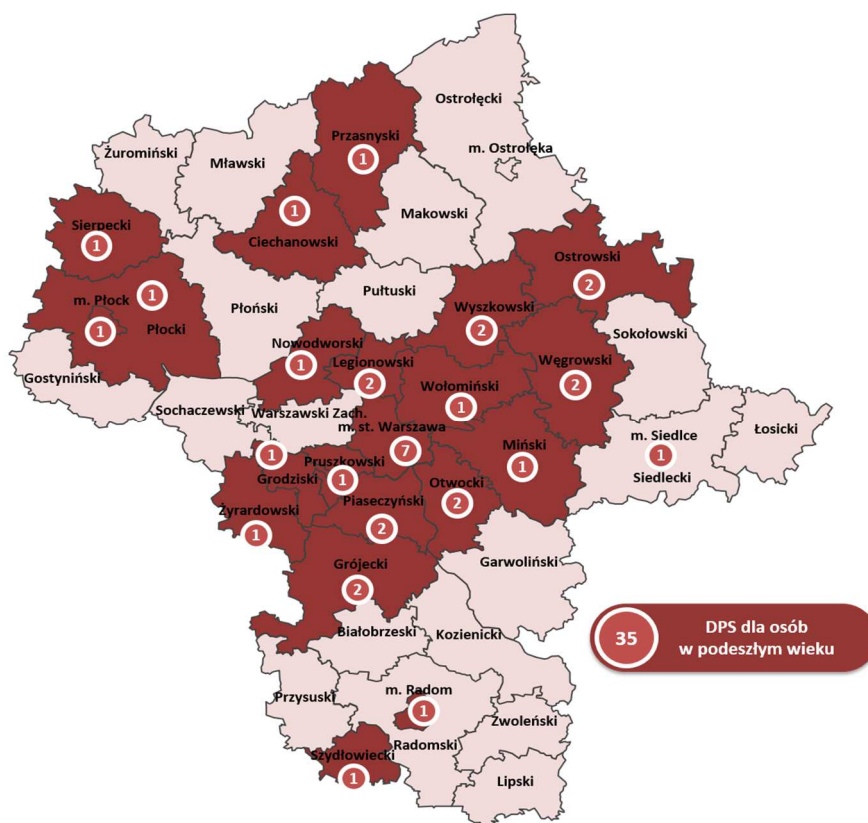
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

1.2. DPS DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE

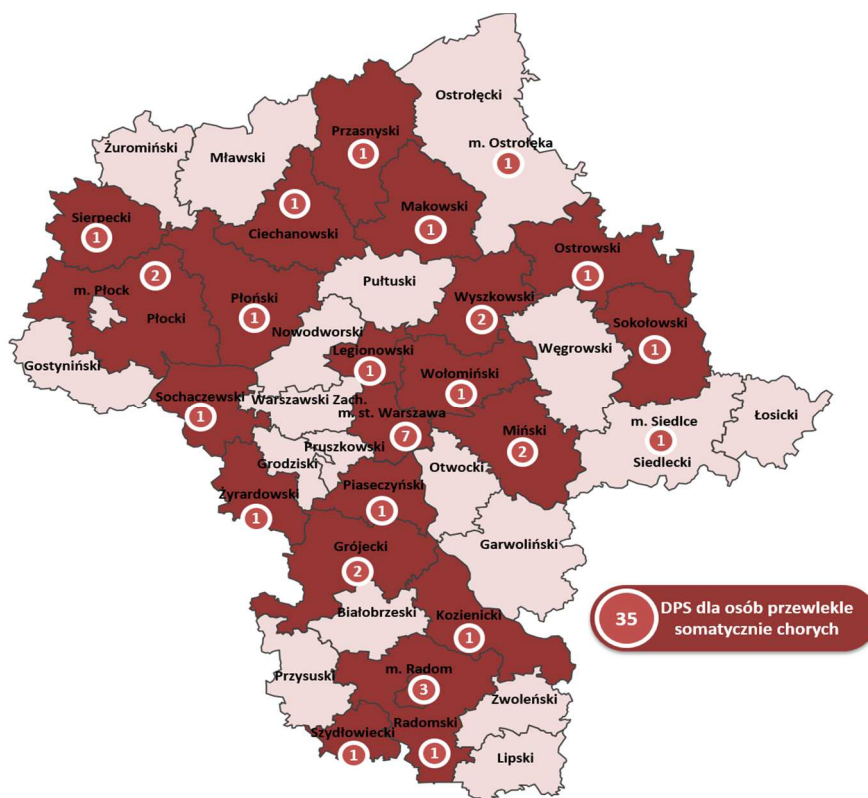
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

1.3. DPS DLA OSÓB W PODESZŁYM WIEKU

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

1.4. DPS DLA OSÓB PRZEWLEKLE SOMATYCZNIE CHORYCH

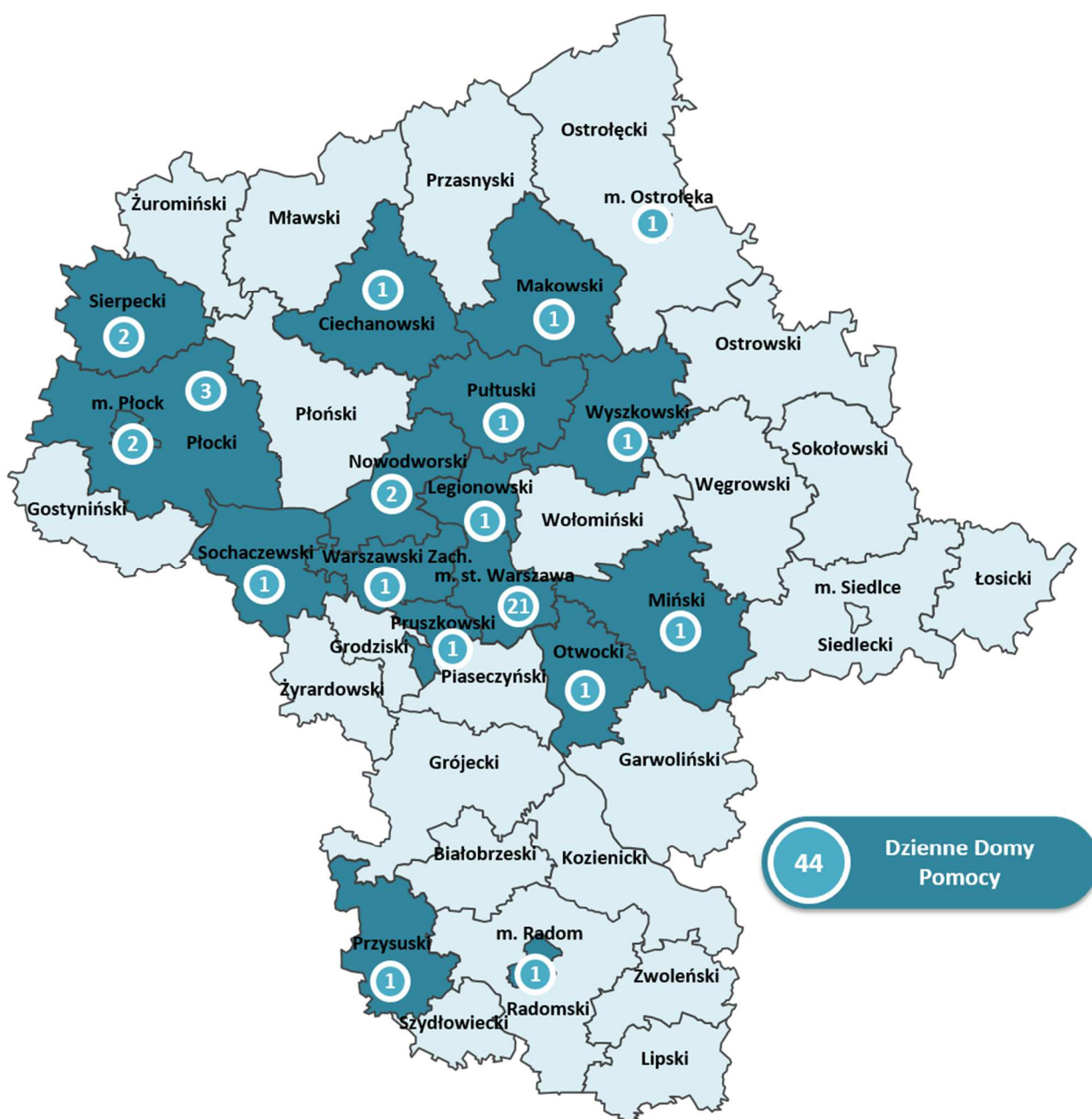
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

2. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

3. DZienne Domy Pomocy

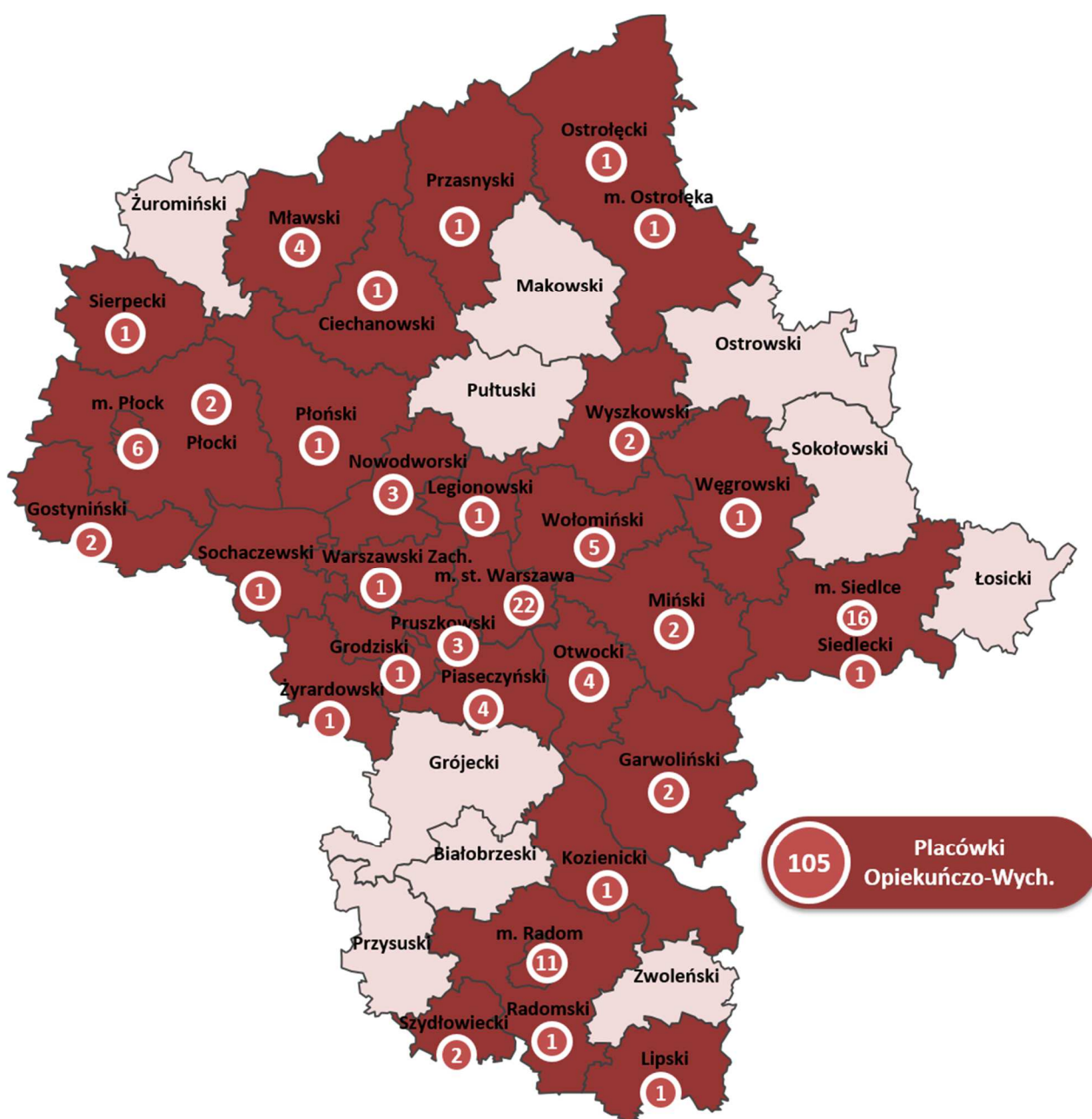
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

4. KLUBY SENIORA I INNE MIEJSCA SPOTKAŃ DLA SENIORÓW (W TYM UTW)

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

5. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

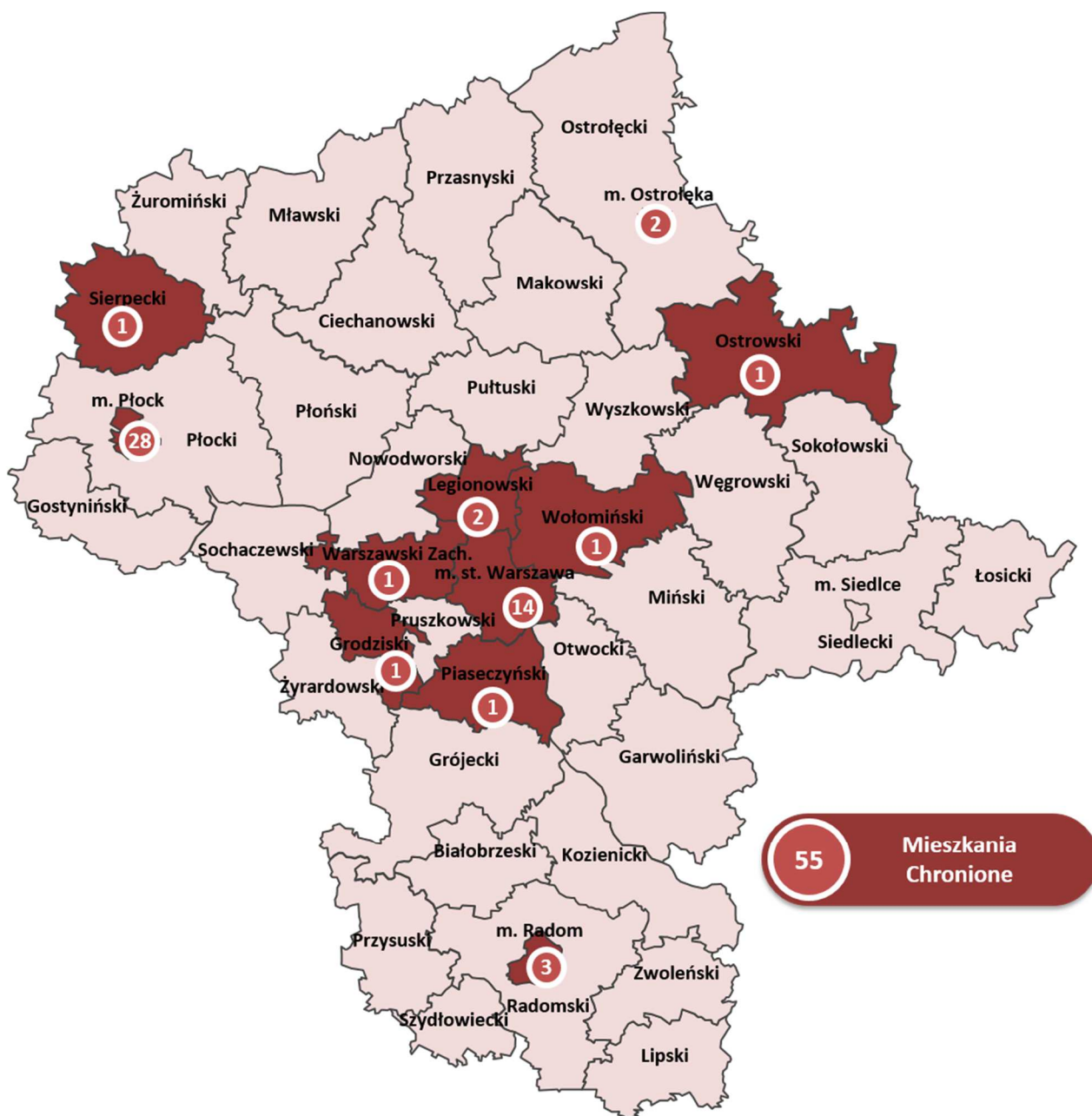
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

6. OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

7. MIESZKANIA CHRONIONE

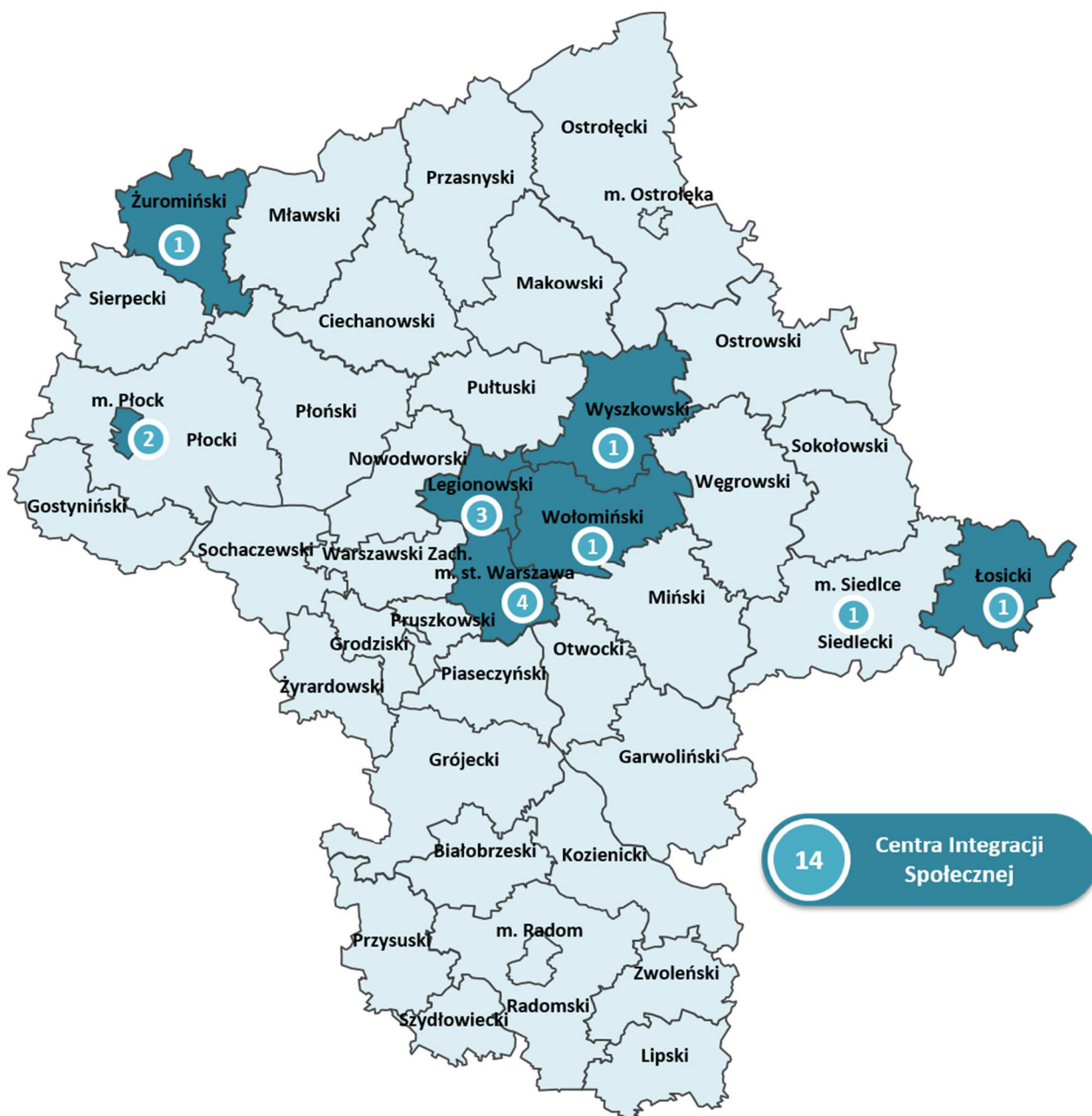
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

8. SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

9. CENTRA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

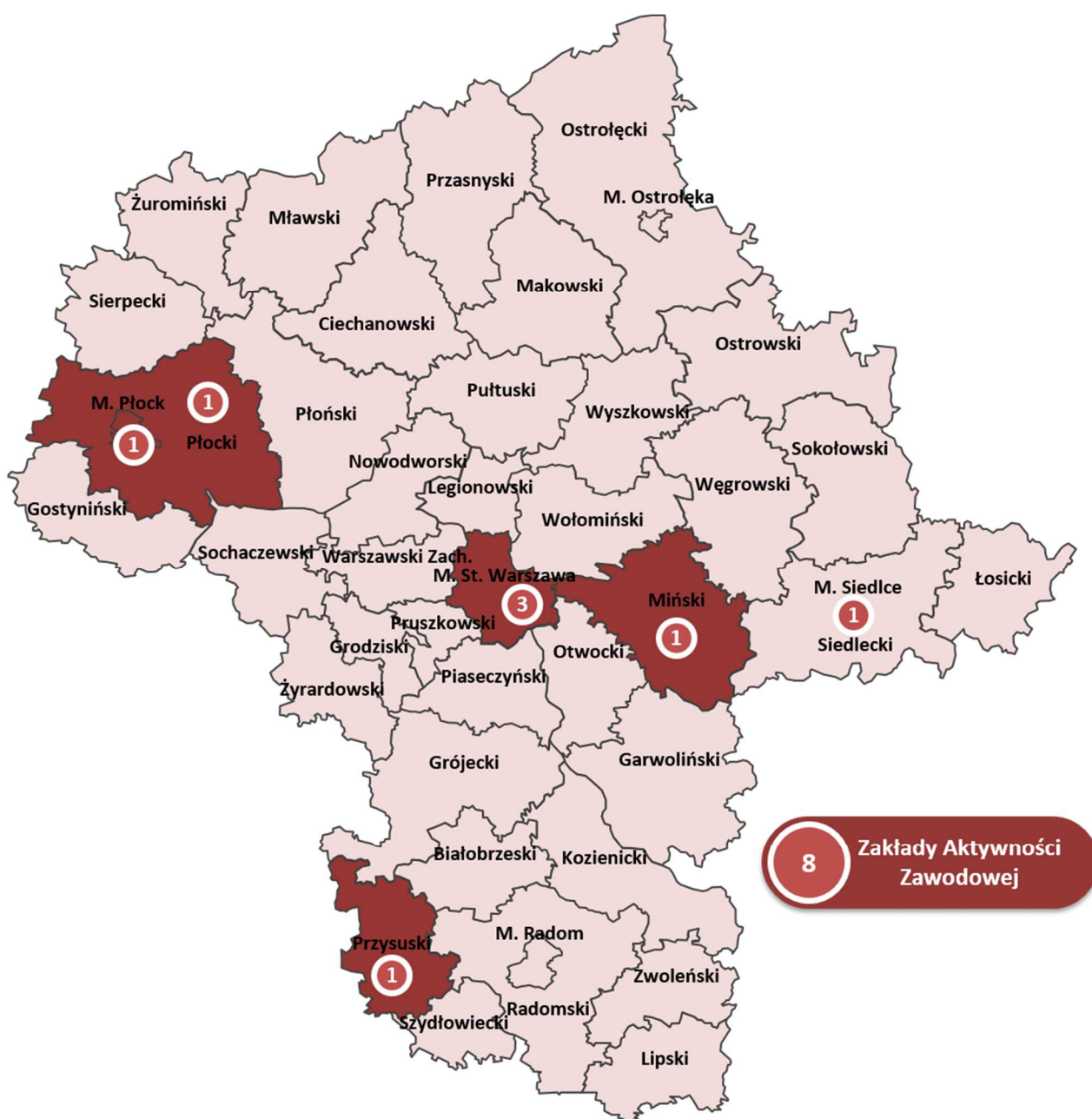
Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

10. KLUBY INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok

11. ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2016 rok